Strada Ficțiunii

YAN LIANKE

Ding visează

roman

Yan Lianke

Ding visează

Traducere din limba chineză şi note de
Roxana Rîbu

Cu o postfaţă a autorului

EDITURA ALLFA
2015

EDITURA ALLFA

Yan Lianke

DING ZHUANG MENG

DING VISEAZĂ
Yan Lianke

Editura ALLFA
Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512, Bucureşti
Tel.: 021 402 26 00
Fax: 021 402 26 10

Distribuţie:
021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi:
comenzi@all.ro

www.all.ro

ISBN ePub: 978-606-783-003-3
ISBN PDF: 978-606-783-004-0
ISBN Print: 978-973-724-629-5

Redactare: Ruxandra Câmpeanu
Tehnoredactare: Liviu Stoica

Corectură: Anca Tach
Design copertă: Alexandru Novac

YAN LIANKE

Yan Lianke s-a născut în 1958 în provincia Henan, iar în prezent locuieşte la Beijing. S-a format ca autor de texte propagandistice pentru Armata de Eliberare, dar a fost, la rândul său, „eliberat” din funcție din pricina sarcasmului cu care a atacat regimul comunist chinez în romanele *Xia ri luo* (1994) şi *Bucurați-vă de viață!* (*Shouhuo*, 2004; Editura ALLFA, 2013). Geniul său satiric nu scapă cenzurii şi face ca următoarele romane, *Wei renmin fuwu* (2005) şi ***Ding visează*** (*Ding zhuang meng*, 2006; Editura ALLFA, 2015), să fie interzise în China. A primit nenumărate distincții literare,

printre care prestigioasele premii „Lao She” pentru *Bucurați-vă de viață!* şi „Lu Xun” pentru vasta colecție de nuvele intitulată *Nian, yue, ri* (2000). A fost nominalizat la Premiul Man Asian 2011 pentru *Ding visează*, iar în 2013 a fost inclus pe lista scurtă a Premiului Internațional Man Booker.

„În cele aproape două sute de mii de
caractere care compun Ding visează, ceea ce
am vrut să exprim nu e doar iubirea de viață,
ci şi iubirea nețărmurită pe care o nutresc față
de arta scrisului, aşa cum o înțeleg eu.”

Yan Lianke

Cartea întâi

Visul paharnicului: „În somnul meu, o viță-de-vie era înainte-mi; iar pe viță, trei mlădițe. Şi dac-a odrăslit, dădea-n vlăstari ciorchini de struguri copți. Paharul lui Faraon era în mâna mea; am luat un strugure, l-am stors în paharul lui Faraon şi am dat paharul în mâna lui Faraon."

Visul pitarului: „Am avut şi eu un vis: Se făcea că purtam pe cap trei coşuri cu pâine. Iar în coşul cel mai de deasupra erau tot felul de aluaturi coapte de pitar pentru masa lui Faraon, dar păsările cerului le mâncau din coşul de pe capul meu."

Visul faraonului: „A avut şi Faraon un vis. Se făcea că stătea lângă râu şi, iată, din râu au ieşit şapte vaci, frumoase la vedere şi grase la trup, şi păşteau pe mal. Dar din râu au ieşit după ele alte şapte vaci, urâte la vedere şi slabe la trup, şi stăteau pe malul râului lângă celelalte vaci; şi vacile cele urâte şi slabe la trup le-au înghițit pe cele şapte vaci frumoase la vedere şi grase. Şi s-a trezit Faraon.

Apoi iar a adormit şi a avut un al doilea vis: Iată că şapte spice de grâu, pline şi frumoase, creşteau dintr-un singur pai; dar iată că după ele s-au ivit alte şapte spice, subțiri şi pălite de vântul de răsărit; şi cele şapte spice subțiri şi pălite le-au înghițit pe cele şapte spice frumoase şi pline. Atunci s-a trezit Faraon, şi iată că era un vis!"[1]

---

[1] *Facerea*, 40-41.

Cartea a doua

Capitolul 1

1

Zi de toamnă târzie, spre asfințit. Soarele, ca un boț de sânge, se pogoară peste Henanul de răsărit, mânjind cu stacojiu câmpia întinsă şi zările toate. Asfințitul însuşi, de toamnă gălbuie, se înroşeşte tot şi se preface în seară. Ziua de toamnă coboară în adâncuri, iar frigul prinde de se-ncheagă. De frig, pe ulițele satului nu-i nici picior de om.

Dulăul se răsuceşte în coteț.

Găinile se aşază pe cuibar.

În grajdul lor călduț, şi vitele se culcă mai devreme.

E linişte în sat, e linişte vârtoasă, nu se aude niciun sunet, niciun zvon. Şi, cu toate că musteşte de viață, satul Ding zace ca mort. De-atâta linişte, de-atâta toamnă târzie şi de-atâta asfințit, întregul sat stă parcă în prag de moarte, şi oamenii dimpreună cu el. Se chircesc ca paiele uscate, odată cu mersul zilelor, ca tot atâtea stârvuri îngropate.

Iarba de pe câmpie a pălit.

Pomii au rămas dezgoliți.

Țarinile şi holdele, trecându-le roşeața sângelui, s-au uscat şi ele.

Cât despre oamenii din satul Ding, şi ei s-au chircit prin case, şi nu-i mai vezi ieşind pe poartă.

Pe când bunicul Ding Shuiyang se întorcea de la oraş, apusul deja se răsfirase pe câmpie. Şi cursa care lega județul Wei[2] de îndepărtatul Kaifeng[3] îl lăsă la margine de drum, ca pe o frunză smulsă de toamnă dintr-un copac.

[2] Județ din provincia Hubei, la sud de provincia Henan.

[3] Oraş din nordul provinciei Henan.

Drumul ce trece prin satul Ding fusese asfaltat cu zece ani în urmă, din sângele pe care şi-l vânduseră toate familiile, toți oamenii din sat. Pe când bunicul stătea aşa la marginea drumului şi privea spre satul Ding, o pală de vânt îi risipi de îndată ameţeala de după călătoria istovitoare. Şi toate gândurile aburite care îl însoţiseră încă de dimineaţă, când plecase să asculte discursurile interminabile ale reprezentanților administrației locale, i se limpezeau şi ştia. Ştia că, după ce se strâng norii, vine ploaia.

Ştia că, după zilele de toamnă târzie, vine iarna.

Ştia că toți cei care îşi vânduseră sângele cu zece ani în urmă se îmbolnăviseră negreşit de febră. Şi că, bolnavi fiind de febră, o să şi moară, o să se despartă de lumea asta aşa cum cad frunzele din copaci.

Şi boala febrei zăcea ascunsă în sânge. Şi bunicul zăcea ascuns în vise.

Febra trăgea la sânge cum şi bunicul ținea la visele lui.

Bunicul visa în fiecare noapte. De trei nopți, avea acelaşi vis.

Se făcea că în locurile pe care le vizitase, Wei şi Kaifeng, sub pământ se întindeau conducte ca pânza de păianjen, iar prin conducte trecea sânge. Pe la cotituri şi prin crăpături, vedea cum țâşneşte sângele ca apa din izvor şi se lasă apoi ca o ploaie stacojie, răspândind un miros putred. Iar pe câmpie, prin fântâni şi prin pâraie, apa era roşie şi mirosea a hoit. Prin toate oraşele şi cătunele, toți felcerii plângeau şi se văitau de-atâta febră; numai în satul Ding era unul care venea în fiecare zi pe uliță şi râdea. Sub razele poleite ale soarelui, în sat domnea linişte, iar oamenii erau închişi prin case; numai felcerul acela, în halatul lui alb ca neaua, îşi punea trusa la picioare, se aşeza sub salcâmul de la marginea drumului şi râdea. Şedea pe piatra de sub salcâm şi râdea. „Ha, ha”, aşa râdea. Râdea tare. Şi de râsul lui clocotitor şi hohotitor se cutremurau frunzele galbene ca aurul

şi cădeau una după alta, de ziceai că-s zgândărite de şuierul unui vânt tomnatic necurmat şi nevăzut.

Când terminase de visat, ăi de sus îl chemaseră pe bunicul la judeţ, la şedinţă. Cum satul Ding nu mai avea primar, îl chemaseră pe bunicul. Şi s-a dus, iar când s-a întors, aflase bunicul o seamă de treburi.

Aflase că, unu, febra nu se chema „febră”: numele ei ştiinţific era „sindromul imunodeficienţei dobândite”; doi, că, dintre cei care îşi vânduseră sângele cu atâţia ani în urmă, ăia de făcuseră febră în zece zile sau două săptămâni acum sigur aveau SIDA; trei, că primele simptome de SIDA apăreau din nou după opt-zece ani, dar că mulţi credeau că sunt semne de răceală, aşa că luau pastile, febra scădea, iar ei se puneau din nou pe picioare, după care, în jumătate de an, poate chiar în trei sau cinci luni, boala izbucnea cu adevărat, nu mai aveai vlagă, te umpleai de bube, ţi se băşica limba şi te veştejeai văzând cu ochii. O duceai aşa trei luni, o jumătate de an; hai, poate apucai opt luni, dar un an, mai greu. Şi după aia... după aia mureai.

Mureai ca o frunză care cade de pe ram.

Flacăra ţi se stingea, iar tu dispăreai de pe faţa pământului.

A patra treabă pe care o aflase bunicul era că, de vreo doi ani, nu trecea lună fără să moară cineva. Aproape fiecare familie avusese câte un mort. Patruzeci şi ceva de morţi, unul după altul, umpluseră de morminte cimitirul din capul satului, cum umplu snopii de grâu ogoarele din jur. Dintre bolnavi, unii ziceau că au hepatită, alţii că au o pată pe plămâni, alţii n-aveau nimic, nici la ficat, nici la plămâni, dar uite că nu mai aveau poftă de mâncare. După câteva săptămâni, arătau jigăriţi şi uscaţi ca vreascurile, apoi mai scuipau sânge două, trei zile sau vomitau de umpleau câte o vadră cu sânge şi gata, se stingeau. Mureau cum cădeau

frunzele de pe ram. Flacăra li se stingea, iar ei dispăreau de pe fața pământului.

Pe urmă, ceilalți ziceau că morții fuseseră bolnavi de stomac sau de ficat sau de plămâni, dar de fapt avuseseră cu toții aceeaşi febră. Adică SIDA.

Al cincilea lucru pe care îl aflase e că, de unde la început se credea că SIDA e o boală de care suferă doar străinii, doar orăşenii sau doar dereglații, iată că o căpătaseră şi chinezii, şi că se răspândea şi la țară, secerând oameni respectabili şi de treabă. Şi se abătea asupra lor aşa, ca prăpădul, ca lăcustele care vin şi pleacă şi lasă în urmă numai pustiu.

Al şaselea era că, odată ce-ai luat-o, gata, mureai, era o nouă boală fără leac şi, oricâți bani ai fi dat, tot n-aveai scăpare.

Al şaptelea era că boala de-abia începuse să se manifeste: abia peste un an sau doi avea să se dezlănțuie cu adevărat. Atunci oamenii aveau să moară ca vrăbiile, ca moliile, ca furnicile. Deocamdată mureau ca nişte câini. Iar pe lumea asta ținem mai mult la câini decât la vrăbii, la molii şi la muşte.

Al optulea lucru era că eu, cel de sub zidul dindărătul casei bunicului, care n-aveam decât doisprezece ani şi mergeam la şcoală de-abia de cinci ani, murisem.

Mâncasem o roşie şi murisem. Găsisem o roşie pe uliță şi o mâncasem şi murisem. Am murit otrăvit. Jumătate de an mai devreme, cineva le dăduse otravă găinilor noastre şi le omorâse. După vreo lună, porcul pe care îl creştea maică-mea mâncase o ridiche şi murise. Câteva luni mai târziu, am mâncat şi eu, pe uliță, o roşie lăsată de cineva şi am murit. Trebuie s-o fi pus cineva acolo, ştiind că o să o văd când mă întorc de la şcoală. Cum am mâncat-o, m-a apucat o durere de ziceai că-mi spintecă cineva măruntaiele cu foarfeca. După nici câțiva paşi am căzut la pământ şi, până

să mă găsească taică-meu, să mă ia în braţe, să mă ducă acasă şi să mă pună în pat, eu deja făcusem spume la gură şi murisem.

Am murit, dar nu de febră sau, cum se zice acum, de SIDA. Ci din cauză că acum zece ani taică-meu a strâns o grămadă de sânge. Îl cumpăra de la săteni şi apoi îl vindea mai departe. Am murit din cauză că tata a fost un traficant de sânge cum nu s-a mai văzut nu numai în satul Ding, ci nici în Liu, în Huangshui, în Li'er şi în atâtea altele. Tata era baronul sângelui. În ziua în care am murit, n-a vărsat nicio lacrimă. Doar şedea lângă mine şi trăgea din ţigară. Pe urmă l-a luat pe unchiu-meu şi au plecat prin sat, unul cu o sapă ascuţită, celălalt cu un satâr strălucitor. S-au oprit amândoi la răscruce şi s-au pornit să strige şi să înjure în gura mare. Unchiu-meu zicea:

— Hai, bă, dacă ai sânge-n tine, ieşi în mă-ta şi nu te mai ascunde cu otrava ta, ieşi să te taie Ding Liang în bucăţi cu satârul ăsta!

Sprijinit în sapă, taică-meu blestema şi el:

— Aveţi ciudă pe mine, Ding Hui, că nu m-am îmbolnăvit şi am şi bani, ei? Muriţi de ciudă, aşa-i? Să vă fut morţii mamelor voastre, eu, Ding Hui, că nu v-a ajuns că mi-aţi otrăvit găinile şi porcii, mi-aţi mai otrăvit şi copilul!

Aşa striga şi înjura, şi a tot înjurat aşa, de la amiază până seara, dar n-a ieşit nimeni să-i răspundă. Nici lui, nici unchiului.

La urmă, m-au îngropat. M-au pus în pământ şi m-au îngropat.

Cum nu aveam decât doisprezece ani, nu m-au putut îngropa în cimitir, cu toţi strămoşii, aşa că bunicul mi-a luat trupşorul şi mi l-a îngropat în spatele şcolii din sat, unde stătea el. Mi-a făcut un sicriu mic şi strâmt, din lemn alb, în care mi-a pus şi manualele, caietele de teme şi creioanele.

Bunicul făcuse ceva şcoală, el era cel care avea grijă să sune clopoţelul şi, cum lăsa impresia de om cu carte, oamenii din sat îi spuneau „dascălul Ding”. Aşa că nici nu-i de mirare că mi-a pus cărţi în coşciug: o carte de poveşti, o culegere de basme, câteva cărţi de mituri şi legende şi nişte dicţionare.

Aşa, şi după aia, după aia bunicul n-a avut ce să mai facă. Venea din când în când la mormânt, întrebându-se dacă sătenii o să mai vrea să mai otrăvească şi pe altcineva din familia Ding. Oare o s-o otrăvească şi pe nepoată-sa, sora mea mai mică, Yingzi? Sau pe singurul nepot care-i mai rămăsese, pe Xiao Jun, băieţelul unchiului? Îl bătea gândul să îi pună pe tata şi pe unchiu-meu să meargă prin sat din poartă în poartă, să le facă tuturor o plecăciune adâncă şi să îi roage fierbinte să nu mai otrăvească pe nimeni din familia Ding. Să nu lase neamul Ding fără urmaşi. Pe când se gândea el aşa, s-a îmbolnăvit şi unchiul de fierbinţeli. Bunicul şi-a zis că e răzbunarea sorţii: unchiul se îmbolnăvise pentru că lucrase pentru tata, cumpărând şi vânzând sângele ăla. Când a aflat de boala unchiului, bunicul a hotărât să nu-l mai trimită şi pe el să facă plecăciuni pe la toată lumea; mai bine să se ducă numai tata.

Mai era şi al nouălea lucru. Al nouălea lucru pe care îl aflase bunicul era că, într-un an sau doi, febra avea să se răspândească fără milă peste întreaga câmpie. Şi avea să se întindă, ca nişte ape ieşite din matcă, peste satele Ding, Liu, Hongshui, Li’er şi peste nenumărate alte locuri şi vetre. Cum sparge Fluviul Galben digurile, aşa va trece şi boala hotarul a zeci, poate sute de sate, şi atunci morţii vor fi precum furnicile, precum frunzele care cad de pe ram. Ca o flăcăruie care se stinge, aşa o să dispară şi oamenii de pe faţa pământului, ca frunzele ce cad moarte când le suflă vântul de pe ramuri. Până atunci n-o să mai rămână nimeni

prin satul Ding. Şi satul Ding o să dispară de pe fața pământului. Oamenii din satul Ding vor fi ca frunzele de pe ramurile unui copac bătrân, care mai întâi se usucă şi mai apoi se îngălbenesc, pentru ca la urmă de tot să cadă la pământ, suflate de vânt. Cum nu ştii ce se întâmplă cu frunzele după vijelie, nici de satul Ding n-o să mai ştii unde a dispărut.

Satul Ding o să dispară, ca frunzele de pe ram.

A, şi mai era şi al zecelea lucru. Al zecelea era că ăi de sus hotărâseră să-i adune la un loc pe toți bolnavii, ca să nu ia febră şi cei care nu vânduseră sânge. Şi îi ziseseră aşa:

— Dascăle Ding, pe vremea când s-a vândut sângele, fiul tău era mare traficant de sânge, aşa că drept e ca acuma să te arăți mata destoinic şi să-i aduni laolaltă, la şcoală, pe toți bolnavii.

Auzind acestea, bunicul rămăsese fără grai o bucată de vreme, şi parcă nici după ce se întorsese de acolo nu prea-i venea să deschidă gura. Gândindu-se că eu am murit şi că tata e cel mai mare traficant de sânge din întreaga câmpie, bunicul s-a gândit să-l pună pe tata să meargă din casă în casă, să treacă pe la fiecare familie, să-şi ceară iertare cu plecăciuni şi pe urmă să-şi ia neîntârziat viața – să se arunce în fântână, să ia otravă, să se spânzure, treaba lui.

Numai să moară odată.

Şi să moară în văzul satului, asta era.

Bunicul nu s-ar fi crezut capabil de aşa un gând: să-l pună pe tata să-şi ceară iertare de la toți oamenii şi apoi să se omoare. Dar, după ce îi trecu uluiala, parcă se mai linişti. Şi, liniştindu-se un pic, o luă spre sat.

Veni întins la noi acasă. Era hotărât să-i ceară tatei să-şi ceară iertare şi apoi să se omoare.

2

Mare nenorocire se abătuse peste satul Ding: din nici opt sute de oameni, adică vreo două sute de familii, în mai puțin de doi ani deja muriseră patruzeci şi ceva. Dacă stai să socoteşti, cam la zece-cincisprezece zile murea cineva, adică trei oameni erau duşi la groapă în fiecare lună. Şi ce era mai rău de-abia urma: în anul următor, morții aveau să se numere ca grăunțele după secerişul de toamnă, aşa de mulți aveau să fie. Mormintele aveau să se înmulțească precum snopii pe câmp vara. Aveau să moară şi oameni la cincizeci de ani, dar şi prunci de trei, patru ani. De regulă, fiecare trece prin zece-cincisprezece zile de febră înainte să se declanşeze boala, şi de aia la început lumea crede că-i doar o febră. Dar boala câştiga teren cu fiecare zi ce trecea şi, când avea să îi strângă de gât, în satul Ding nu aveau să mai contenească moartea şi vaietul.

Tâmplarii care făceau sicrie deja schimbaseră trei, patru rânduri de scule.

Moartea se întinse peste satul Ding ca o noapte neagră şi cufundă în beznă împrejurimile toate. În fiecare zi, pe ulițe se răspândeau mereu aceleaşi veşti rele: ba că şi cutare are febră, ba că a mai murit careva. În casa nu ştiu cui, când a murit bărbatul, femeia s-a şi grăbit să-şi ia alt soț, ca să se strămute în creierii munților, departe de locurile astea blestemate şi de câmpia pustiită de febră.

Zilele treceau cum nu se poate mai chinuitor. Moartea, care zi de zi se fâțâia pe la uşile oamenilor, bâzâind ca un țânțar, ba la unul, ba la altul, aducea necaz pretutindeni, şi unde poposea ea puteai fi sigur că în trei sau patru luni o să mai moară cineva în pat. Tot mai mulți mureau şi, dacă într-o parte a satului unii îşi plângeau mortul o zi şi pe urmă îl înmormântau în coşciugul din lemn de abanos pe care dăduseră toți banii din casă, în altă parte, unii poate

nici nu mai plângeau, ci se aşezau pe scaun în jurul mortului, îl vegheau aşa o vreme, mai trăgeau câte un oftat şi apoi gata, la îngropăciune.

Cum în satul Ding sicriele se fac de obicei din lemn de paltin, nu luă mult până când crângurile dispărură cu totul.

Din cei trei tâmplari, doi se aleseseră cu o durere de spate de la câte sicrie făceau.

Unuia, Wang, care ştia să facă ghirlande de flori din hârtie, i se umpluseră mâinile de băşici mari, de la atâta tăiat cu foarfeca şi cu cuțitul. Băşicile se spărseseră, iar pielea crăpată se uscase şi rămăsese năpădită de crestături.

De la atâta moarte, oamenii se lăsaseră pe tânjală. Pentru că moartea bătea la uşă, nu mai ieşeau la semănat, nici nu mai făceau munci cu ziua ca să câştige şi ei un ban, ci toată ziua stăteau în spatele uşilor închise, cu porțile ferecate, temându-se că febra ar putea da buzna peste ei. Dar de fapt asta aşteptau, să dea buzna febra peste ei. Zi după zi, aşteptau şi vegheau. Unii ziceau că o să trimită guvernul soldați cu camioane să-i ia pe bolnavi şi să-i ducă undeva în deşertul Gobi, unde o să-i îngroape de vii, ca pe ciumații de demult. Toți ştiau că nu-s decât zvonuri, dar în sinea lor credeau. Şi, cum stăteau ei aşa în case şi aşteptau, cu uşile închise, cu porțile ferecate, pândind şi veghind, febra tot venea şi oamenii mureau.

Mulți mureau, şi satul n-avea s-o mai ducă mult.

Țarinile erau năpădite de buruieni, dar nimeni nu le mai plivea.

Țărâna se usca, dar nimeni nu o mai uda.

Cei cărora le murea câte cineva nici nu mai spălau cratițele când făceau de mâncare. Le umpleau, le goleau şi apoi găteau din nou în ele, aşa, nespălate. Nici bolurile nu le spălau, nici bețişoarele.

Dacă nu mai văzuseşi pe cineva de câteva săptămâni, nici nu mai avea rost să te întrebi pe unde o umbla, erai sigur că murise.

Şi precis murise.

Dar dacă te duceai la fântână şi, din întâmplare, îl găseai acolo, scoțând apă, vă uitați unul la altul ca trăsniți, până când îl întrebai:

— Cerule, mai trăieşti?

Celălalt răspundea că l-a durut capul câteva zile de, s-a gândit că l-a luat şi pe el febra, dar uite că nu fusese asta. Începeați să râdeți amândoi bucuroşi şi, pe urmă, unul cu apa în cârcă, celălalt, cu o pereche de găleți goale,vă duceați mai departe, fiecare în treburile lui.

Aşa era în satul Ding.

Aşa erau zilele de necaz şi de febră şi de aşteptare în satul Ding.

Când ajunse la hotarul satului, bunicul îl văzu pe Ma Xianglin, atins şi el de febră. Toată viața îi plăcuse să cânte balade din scripcă. În asfințit, Ma Xianglin şedea sub streaşina casei, mânuindu-şi scripca, pe care n-o mai atinsese de câțiva ani şi a cărei piele tăbăcită[4] începuse să se cojească. Casa cu trei încăperi şi acoperiş de țiglă fusese făcută cu bani luați pe sânge, iar în seara aceea, Ma Xianglin stătea sub streaşina casei şi cânta din scripcă şi din vocea lui uscată ca scoarța unui copac:

„Soarele ce se ridică de la răsărit
şi apune-ndată la asfințit

---

[4] De fapt, este vorba despre un instrument numit *zhuihu*, cu două coarde şi cu gât, la care se cântă prin introducerea unui arcuş între coarde şi incinta acustică asemănătoare unei mici tobe acoperite cu piele tăbăcită. Este folosit ca acompaniament la baladele tradiționale – *zhuizi* – interpretate în provincia Henan.

te face, nedezmințit,
fericit sau cătrănit.

Grânele ce le vinzi pentru mărunțiș
azi îți aduc belşug,
mâine te bagă-n coşciug.”

Nu arăta ca un om bolnav. Dar când se apropie, bunicul văzu pe chipul lui paloarea aceea care se aştemea ca un giulgiu pe fața unui mort şi bubele roşii, care zemuiau ca nişte boabe scofâlcite de fasole lăsate prea multă vreme la soare. Când dădu cu ochii de bunicul, Ma Xianglin puse deoparte scripca şi îi zâmbi cu zâmbetul gălbejit şi plin de speranță al unui nemâncat. Îi vorbi, şi parcă în glas îi mai rămăsese o fărâmă de cânt:

— Dascăle Ding, te-ai dus la şedință cu ăi de sus?

Bunicul îl măsură din priviri.

— Xianglin, ce-ai slăbit aşa?

— N-am slăbit, spuse el, încă mai pot să mănânc două chifle la o singură masă... Ce-au zis ăi de sus, se poate vindeca boala asta?

Bunicul se gândi şi-i răspunse:

— Se poate. Au zis că trebuie să vină ceva medicamente noi. Cum vin, îți fac o injecție şi te faci bine.

Chipul scripcarului fu inundat de ceva ca o strălucire.

— Şi când vin leacurile astea noi?

— Nu mai e mult şi vin.

— Cam cât înseamnă asta?

— Păi dacă nu mai e mult înseamnă că în câteva zile.

— Câte, adică?

Bunicul zise că peste câteva zile s-o mai duce la ăi de sus să-i întrebe. Şi, zicând acestea, porni mai departe.

O luă pe o uliță şi văzu că la fiecare poartă sunt lipite epitafuri, unele mai vechi şi mai îngălbenite, altele mai noi, de un alb care-ți zgâria ochii. Tot mergând înainte, i se

părea că strada e plină de nămeți, aşa de alb era albul acela. Cum trecea pe uliță, ajunse la poarta unei familii care încă nu apucase să îmbrace haina de doliu, deşi fiul cel mare, care nu împlinise nici treizeci de ani, făcuse şi el febră şi murise; pe hârtia de pe poarta lor scria: „Te-ai dus şi casa e pustie acum,/ Cum soarele apune şi vine întunericul nopții veşnice.” Mai încolo, în familia lui Li, murise nora, pe care abia o aduseseră în casă. Venise deja bolnavă de la ea de acasă şi apoi îi îmbolnăvise şi pe bărbatu-său, şi pe pruncul lor nou-născut. Cu speranța că măcar fiul şi nepotul se vor însănătoşi, oamenii scriseseră pe poartă aşa: „A apus şi luna, stelele pălesc în beznă,/ Dar o mai veni el soarele să lumineze.”

La poarta următoare erau puse două fâşii de hârtie, dar pe ele nu părea să fie scris ceva. Mirat, bunicul nu înțelegea de ce au mai lipit hârtiile dacă n-au scris nimic pe ele, aşa că se duse mai aproape să vadă, întinse mâna şi îşi dădu seama că dedesubt mai erau lipite două hârtii. Carevasăzică, în casa aceea febra ucisese cel puțin patru oameni, iar ceilalți nu-şi mai bătuseră capul cu alte versuri, lipiseră hârtia albă şi gata, nu mai scriseseră nimic.

Cum stătea aşa în fața porții, bunicul îl auzi pe Ma Xianglin venind din urmă.

— Dascăle Ding, strigă scripcarul, leacurile alea noi sunt prilej de sărbătoare, ia să-i aduni mata pe oameni la şcoală, iar eu am să le zic din scripcă. Hai c-am să le cânt frumos, şi tot e mai bine decât să stea încuiați în casă.

Ma Xianglin mai înaintă câțiva paşi şi zise:

— La şcoală e numai bine de cântat balade, cheamă-i tu pe oameni şi-o să vină, atunci când a fost cu vândutul sângelui tot tu i-ai chemat, doar o vorbă ai zis şi au sărit toți să-şi vândă sângele. Şi fiului tău i l-au vândut, nu altcuiva; lui Ding Hui, care folosea acelaşi ac de mai multe ori şi care cu un boț de vată ştergea şi brațele a trei oameni. Ei, dar ce

mai contează acum, eu tot i-am vândut sânge, chiar dacă nu schimba acul. Toți i-am vândut. Şi acum, când ne întâlnim pe stradă, nu prea-i vine să mai zică ceva cuiva, dar ce să mai zică şi el, ce-a fost a fost, eu numai atâta vreau, să-i aduni pe oameni la şcoală, să le zic câteva balade. Dascăle Ding, eu unul nu mai am nimic de spus, vreau doar să le cânt oamenilor câteva balade. Până vin leacurile, să le zic câte ceva din scripcă, să le mai treacă urâtul. Altfel, dacă nu le cânt acum, mi-e că nu mai apuc să văd leacurile alea şi mă duc.

Acestea fiind zise, Ma Xianglin rămase la câțiva paşi în fața bunicului, uitându-se drept la el, cu paloarea aia de nemâncat, de însetat care ar vrea să-şi potolească setea. Bunicul îl privi şi peste umărul lui zări alți câțiva oameni din sat, toți atinşi de febră. Erau acolo Li Sanren, Zhao Xiuqin şi Zhao Dequan, şi pe buzele tuturor ardea aceeaşi întrebare.

Bunicul ştia că o să întrebe cu toții când vin leacurile, şi atunci ridică glasul şi spuse:

— Hai că îndată o să vină şi medicamentele. Xianglin, când anume vrei să ne cânți?

— Păi dacă e prea devreme în seara asta, atunci mâine. Oamenilor o să le placă ce-o să le cânt, zise Ma Xianglin radios.

3

Bunicul încuviință şi îşi luă rămas-bun de la Ma Xianglin, după care îşi reluă drumul spre casa noastră.

Ai mei locuiau pe Strada Nouă de la miazăzi.

Strada Nouă chiar era o stradă nouă. Fusese proiectată atunci când se îmbogățise satul Ding. Cum dădeai de bani, îți luai frumuşel catrafusele şi te mutai pe Strada Nouă,

unde îți făceai casă cu etaj. Pe un teren de un mu[5], într-o parte era casa, iar celelalte trei laturi erau împrejmuite de un zid. Casa avea o fațadă de faianță albă, iar zidul era din cărămidă roşie. Faianța albă strălucea vesel în soare, pe când zidul avea o sclipire roşiatică, sumbră. La întâlnirea dintre cele două se făcea un fel de abur alb-roşiatic, cu sclipiri de auriu, dar şi cu iz de pucioasă.

Pe întreaga stradă se simțea izul de pucioasă al cărămizilor şi al țiglelor noi.

De-a lungul anului se simțea izul de pucioasă al cărămizilor şi al țiglelor noi.

O lume întreagă era cuprinsă de izul de pucioasă al cărămizilor şi al țiglelor noi.

Casa mea se afla exact unde izul de pucioasă era mai puternic. Izul de pucioasă îți înțepa neîncetat nările, zi şi noapte, îți intra în urechi, îți întuneca vederea, dar şi stârnea invidia celorlalți. Mulți trăiau în mirosul acesta de pucioasă şi încă mulți alții şi-ar fi dorit să trăiască acolo, iar cei care nu îşi permiteau îşi vânduseră şi sângele pentru asta.

Aşa ajunseseră să se îmbolnăvească de febră.

Pe Strada Nouă stăteau în total cam douăzeci şi ceva de familii; douăzeci şi ceva de capi de familie fuseseră, cândva, traficanți de sânge. Din sânge făcuseră o grămadă de bani, aşa se face că îşi ridicaseră case pe Strada Nouă. Şi aşa s-a făcut Strada Nouă. Tata a fost cel dintâi, şi a ajuns cel mai mare traficant de sânge. Baronul sângelui. Ai mei stăteau fix în mijlocul cartierului, şi nu cu un etaj era casa lor, ci cu două.

[5] 1 mu = 0,0667 ha.

Când alții au încercat să-şi facă şi ei casă cu două etaje, s-au trezit cu ăia de la primărie pe cap, ai mei însă n-au avut nicio treabă.

Ei, n-a avut ea două etaje de la început. Dar când alții aveau case din chirpici cu acoperiş de stuf sau de şindrilă, tata a făcut-o pe a lui din cărămizi şi țiglă. Când au ajuns şi alții să-şi facă din cărămizi şi țiglă, tata a dărâmat-o pe a lui şi a făcut alta, cu etaj. Când şi-au făcut şi ceilalți casă cu etaj, atunci el i-a mai construit un etaj. Dar când au mai vrut şi alții încă un etaj, s-au trezit cu ăia de la primărie, care le-au zis că la sat nu se poate face casă cu două etaje, ci doar cu unul.

Ei, a noastră era cu două. O casă cu două etaje e mai înaltă cu un etaj decât o casă cu un singur etaj.

Aveam şi noi, ca toată lumea, coteţe de porci şi de găini, dar nu se potriveau deloc cu arhitectura casei. Până şi hulubăria de sub streaşină era ca nuca-n perete. Când a construit casa, tata s-a inspirat din stilul locuințelor pe care le văzuse în Kaifeng, adică a acoperit podelele cu faianță albă şi roz, iar în curte a aşezat dale de ciment pătrate, de un metru. Buda tradițională, pe care o folosesc chinezii de sute şi mii de ani, ai mei au înlocuit-o cu un veceu de porțelan, pe care l-au pus în casă, nu în curte. Numai că mama şi tata nu reuşeau cu niciun chip să-şi facă nevoile cu fundul pe porțelan, aşa că au ridicat, până la urmă, şi o budă în spatele casei, unde se uşurau stând pe vine.

În baie era şi o maşină de spălat, însă mamei îi plăcea mai mult să-şi ia ligheanul de toarte şi să se ducă în curte. Acolo spăla ea rufele.

Veceul de porțelan a devenit astfel obiect de decor.

Tot de decor era şi maşina de spălat.

Aveam şi frigider, dar tot de decor era şi frigiderul.

Ca şi masa din sufragerie şi sufrageria însăşi – de decor.

Când ajunse bunicul acasă, găsi poarta închisă. Toată familia ieşise în curte să mănânce chifle fierte, zeamă de orez, varză şi tăieţei cu ridichi. Frunzele de varză erau presărate cu fărâmiţe de ardei iute, ca nişte confetti, de-ai fi zis că a rupt cineva în bucăţele o felicitare de Anul Nou. Ai mei şedeau pe scăunele mici, masa pusă în mijlocul curţii era şi ea micuţă, şi toţi şedeau în jurul măsuţei ăleia şi mâncau. Bunicul bătu la poartă. Soră-mea sări să-i deschidă. Mama îi puse un bol de zeamă în faţă şi îi aduse ceva pe care să se aşeze, dar, când să mănânce, bunicul se întoarse deodată spre tata, cu beţişoarele în mână, şi se uită la el ca la un străin.

Tata se uită şi el la bunicul, tot aşa, ca la un necunoscut.

— Taică, ia şi mănâncă, zise tata într-un sfârşit.

— Fiule, spuse bunicul, am venit pentru că voiam să-ţi spun o treabă.

— Lasă, nu-i nevoie, mănâncă, insistă tata.

Bunicul zise că nu poate să pună nimic în gură până nu spune ce are pe suflet şi că nici la noapte nu o să poată pune geană pe geană dacă nu îşi descarcă sufletul.

Atunci tata lăsă bolul din mână, puse beţişoarele pe marginea bolului, îl privi pe bunicul şi îi zise:

— Spune!

— Azi am fost la o şedinţă cu ăi de sus, zise bunicul.

— Şi ce, ţi-au zis că de fapt febra e SIDA? Şi că SIDA e cea mai nouă boală fără leac? Taică, mai bine ia şi mănâncă, lucrurile astea le ştiam deja. Doi din trei oameni din sat ştiu asta. Numai ăia atinşi de febră nu ştiu. Dar şi ăia ştiu, numai se prefac că nu ştiu.

Apoi tata iarăşi îi aruncă bunicului o privire, dar una plină de dispreţ şi de aroganţă, ca a unui elev care primeşte de la dascăl un subiect de examen pe care ştie să-l facă şi

cu ochii închişi. La urmă tata îşi luă bolul şi bețişoarele şi îşi văzu mai departe de masă.

Bunicul chiar era un soi de dascăl, doar sunase clopoțelul o viață întreagă şi, la şaizeci şi ceva de ani, tot asta făcea. Uneori mai vedea de elevi în locul vreunui profesor care se îmbolnăvea sau avea vreo altă treabă. Şi atunci petrecea o zi întreagă învățându-i pe copii nimicuri de clasa întâi, iar pe tablă desena caracterele mari cât strachina.

Tata fusese şi el în clasă la bunicul, dar acum nu mai avea pentru el respectul unui elev pentru profesorul său, ba nu-l respecta nici cât s-ar fi cuvenit să-şi respecte un fiu tatăl. Bunicul nu îi scăpă aroganța din ochii fiului. Când văzu că tata se apucă din nou de mâncat, lăsă încetişor bolul din mână şi spuse:

— Fiule, nu zic să-ți iei viața în fața întregului sat, dar măcar du-te pe la fiecare să le faci câte o plecăciune, să te ierte.

— De ce? îl întrebă tata, uitându-se strâmb la el.

— Pentru c-ai fost traficant de sânge.

— Dar tot cartierul ăsta e plin de traficanți de sânge!

— Ăia s-au luat cu toții după tine. Însă nici unul n-a făcut aşa de mulți bani ca tine.

Unde nu trânti tata o dată bolul pe masă, de sări supa şi se împrăştie peste tot; aruncă şi bețişoarele, care se rostogoliră şi apoi căzură pe jos.

— Taică, zise taică-meu, privindu-l crunt pe bunicul, dacă mai zici vreodată să fac plecăciuni prin satul Ding, să ştii că nu mai eşti tatăl meu! Şi să ştii că nici n-o să mai am grijă de bătrânețile tale!

Bunicul rămase încremenit, cu bețişoarele în mână, dar apoi spuse încetişor:

— Hui, te-a rugat tatăl tău. Te-a rugat să te duci să-ți pleci capul dinaintea oamenilor şi să le ceri iertare, de ce nu vrei?

— Taică, pleacă de-aici! se răsti tata. O vorbă dacă mai scoți, nu mai eşti tatăl meu, auzi?

— Hui, dar nu e decât o plecăciune, insistă bunicul. Le faci o plecăciune şi gata, a trecut.

— Pleacă de-aici! răbufni tata. De-acum înainte nu mai eşti tatăl meu! Nu mai eşti tatăl meu, nici la înmormântare nu vin!

Bunicul rămase aşa o vreme, apoi lăsă bețişoarele pe marginea bolului şi spuse, ridicându-se în picioare:

— Au murit patruzeci şi ceva de oameni. Ți-e aşa de greu să faci o plecăciune pentru fiecare? Patruzeci şi ceva de plecăciuni? Ce, o să te sece de forțe?

Dar, pe când vorbea, bunicul era cel care părea secătuit de forțe şi apăsat de o mare povară. Se uită la mama, apoi la Yingzi şi-i spuse:

— Yingzi, mâine să vii la şcoală, te ajută bunicul cu lecțiile. Dascălul vostru nu mai vine, de-acum încolo învățați cu mine.

Zicând acestea, bunicul se ridică şi porni spre poartă.

Tata nici măcar nu-l conduse, şi nici mama. Cocârjat, cu capul plecat, bunicul se duse încetişor spre poartă, ca un animal ostenit de atâta drum.

Capitolul 2

1

Dar să spunem câte ceva şi despre satul Ding.

Satul Ding este aşezat la sud de drumul care leagă Kaifeng de Wei şi nu e traversat decât de trei străzi. La început erau doar două: una de la est la vest şi cealaltă de la nord la sud. Pe urmă a apărut şi strada cea nouă. Înainte de ea, cele două drumuri din satul Ding închipuiau o cruce[6]. După, străzile din sat arătau ca o cruce tăiată de o linie, ca în ideograma pentru „pământ"[7].

Bunicul ieşi de pe Strada Nouă şi se duse abătut la unchiul, stătu puţin pe la el, iar apoi se întoarse la şcoală. Şcoala se afla în partea de miazăzi a satului, cam la un li[8] şi jumătate de mers de la casa unchiului. Pe vremuri, şcoala făcea parte din templul lui Guan Yu[9]; altarul era în sala principală, iar şcoala funcţiona într-o anexă. Sătenii din Ding se duceau adesea în sala cea mare, în care se afla Guan Yu, şi aprindeau beţişoare parfumate, rugându-se să se îmbogăţească. Pe urmă, când au făcut avere din vânzarea sângelui, au lăsat templul în paragină. Nici în Guan Yu nu mai credeau, ci numai în comerţul cu sânge.

---

[6] De sine stătătoare, ideograma 十 notează, în limba chineză, numărul 10, însă apare şi în cuvântul „cruce" (十字).

[7] Este vorba de ideograma 土, care înseamnă „pământ".

[8] 1 li = 0,5 km.

[9] Zeul bogăţiei în mitologia chineză.

Şi, convertindu-se la religia sângelui, s-au pus de-au ridicat şcoala cea nouă.

Iar când s-a ridicat şcoala cea nouă, bunicul s-a sălăşluit acolo.

Pe o bucată de pământ de vreo zece-doisprezece mu, acolo, pe maidan, s-au pus de-au ridicat un zid din cărămidă roşie şi o casă cu etaj, cu fața spre răsărit. Pe fiecare glasvand au pus tăblițe de lemn pe care scria „Clasa I A", „Clasa a II-a A", „Clasa a V-a A". În curte era un singur coş de baschet, iar deasupra porții de fier de la intrare au pus inscripția „Şcoala primară din satul Ding". Asta era şcoala. În afară de bunicul, la şcoală mai erau profesorul de matematică şi cel de limba chineză. Cei doi erau tineri, sosiți din altă parte, dar, după ce au auzit de febra care cuprinsese satul Ding, nici că au mai venit să-şi țină orele.

N-au mai venit.

Nici morți n-ar mai fi venit.

Aşa că în şcoală n-a mai rămas, de fapt, decât bunicul, care păzea uşile şi ferestrele şi geamurile şi pupitrele şi tablele. El era paznicul şcolii în zilele de restrişte, când febra a pus stăpânire pe satul Ding şi pe câmpie.

În şcoală încă se simțea mirosul de cărămizi şi de țigle noi. În nopțile adânci de toamnă târzie, izul de pucioasă era chiar mai puternic în şcoală decât pe strada cea nouă din sat. Când bunicului îi ajungea la nări mirosul acela înțepător al cărămizilor şi al țiglelor noi, parcă apăsarea din suflet i se mai domolea şi-i veneau în gând o mulțime de lucruri. Soarele deja apusese, iar liniştea nesfârşită a nopții cuprindea câmpia şi se strecura în şcoală ca o ceață. Bunicul se aşeză sub coşul de baschet din curtea şcolii şi, ridicându-şi privirea spre cer, lăsă umezeala nopții de toamnă să i se prelingă pe față. Îi era cam foame, nu mâncase decât o dată de când plecase de acasă. Îi era atât de foame, încât îl lua cu amețeală. De la amețeală, parcă i se

strângea inima, ca legată cu sfoară. O sfoară subțire, a cărei strânsoare durea. De fiecare dată când îl strângea, i se scuturau umerii.

Şi astfel îşi aminti de primăvara aceea.

Întâmplările de atunci îi răsăriră dinainte ca iarba şi ca frunzele, clare ca razele lunii de pe cer.

Şi, privind la întâmplările acelea, bunicul se lumină.

Vântul bătea, iar frunzele se zbăteau în copaci. Şi din zbaterea lor răzbătu până la el primăvara aceea de demult. Directorul departamentului de educație de la județeană venise cu doi activişti după el să îi mobilizeze pe săteni să dea sânge. Era de-abia a doua lună de primăvară şi în sat se statornicise deja vremea bună, iar parfumul înțepător al florilor te urmărea pe toate ulițele. Asta până când a venit directorul să îl caute pe Li Sanren, primarul satului, ca să îi spună că ăi de sus vor să se organizeze o mare campanie de vânzare de sânge.

Li Sanren s-a speriat aşa de tare, că a dat un strigăt:

— Cerule, vreți să puneți oamenii să-şi vândă sângele!

Şi-i tot dădea aşa, în gura mare, că vai de mine, puneți oamenii să-şi vândă sângele.

Li Sanren nu s-a dus să-i adune pe oameni. După trei zile, directorul de la educație a venit din nou şi iar l-a pus să organizeze vânzarea de sânge, dar el n-a zis nimic, numai stătea acolo ciucit şi trăgea din țigară.

După vreo două săptămâni, directorul de la educație a venit din nou, l-a căutat pe Li Sanren şi, văzând că n-a făcut nimic, s-a apucat el însuşi de a pus la cale treaba cu vânzarea de sânge. Pe Li Sanren nu l-a mai pus să facă nimic, ba chiar l-a eliberat din funcția de primar al satului.

După ce fusese primar patruzeci de ani, a primit un şut în fund.

Cum a deschis şedința, directorul de la educație a şi anunțat eliberarea din funcție.

Auzind una ca asta, Li Sanren ar fi vrut să deschidă gura, dar rămăsese ca trăsnit. Nici nu ar fi avut când să strecoare o vorbă, pentru că directorul preluase el conducerea şedinței. La adunare, directorul însuşi s-a apucat să mobilizeze oamenii din Ding să dea sânge. Le-a povestit ce bine o s-o ducă dacă donează sânge, le-a zis de comerțul cu plasmă, de ce-a fost, de ce va fi şi, când a încheiat, odată s-a burzuluit la ei:

— Ei, ați auzit? Gândiți-vă că eu nu vreau decât să vă ajut, că tot ce v-am spus e spre binele vostru, nu se poate să vă intre pe o ureche şi să vă iasă pe aialaltă.

Strigătele lui le făcea şi pe găini să zburătăcească speriate şi să se pună pe cotcodăcit pe unde se aşezau. Un câine care până atunci şezuse la picioarele stăpânului său a început să latre furios la director. Furia cu care lătra l-a băgat în sperieți pe stăpân, care i-a dat un şut în burtă şi l-a gonit cu înjurături:

— La cine latri? La cine latri tu?

Câinele s-a lăsat păgubaş şi a fugit chelălăind.

La urmă, directorul a azvârlit hârtiile pe masă şi s-a trântit sleit pe un scaun. După ce şi-a mai tras răsuflarea, s-a dus la şcoală după bunicul.

Acolo, bunicul nu era profesor. Cu toate că el aşa se considera. De altfel, era cel mai vârstnic de acolo. Când era mic, recita de la cap la coadă *Clasica celor trei caractere*[10], ştia pe de rost *Cartea numelor*[11] şi se pricepea să socotească

---

[10] Text alcătuit probabil în secolul al XIII-lea şi folosit în scop didactic până la Marea Revoluție Culturală; cu ajutorul lui, copiii învățau caracterele limbii chineze şi câteva elemente de confucianism şi de istorie a Chinei.

[11] Redactată în prima perioadă a dinastiei Song (960-1127), cartea cuprinde câteva sute dintre cele mai răspândite nume de familie chinezeşti.

zilele de naştere după calendarul lunar. După Eliberare[12], mai marii au hotărât să stârpească analfabetismul în toate satele. Aşa s-a făcut şcoala din templul lui Guan Yu la noi în sat, şi bunicul s-a dus la templul lui Guan Yu pe post de dascăl. Mai întâi i-a învățat pe copii să citească toate numele din *Cartea numelor*, după care i-a învățat să scrie cu bățul în țărână din *Clasica celor trei caractere*. Dar pe urmă ăi de sus au trimis un profesor adevărat, care i-a adunat în templul lui Guan Yu din satul Ding pe toți elevii din Liu, din Huangshui şi din Li'er şi a început să le predea *Clasica revizuită a celor trei caractere* şi să îi învețe că „Țara noastră se numeşte Republica Populară Chineză, iar capitala e la Beijing" şi că „Gâştele sălbatice zboară spre sud"[13]. Când bunicul n-a mai predat, a început să se ocupe de una, de alta prin şcoală. Suna clopoțelul. Vedea să nu se fure lucruri din templu.

A ținut-o aşa câteva zeci de ani, dar, în vreme ce profesorii erau răsplătiți cu bani, bunicul era răsplătit cu excrementele din budă. Bunicului îi revenea să le ducă pe câmp în chip de îngrăşământ, şi aşa au trecut anii. An după an după an, aşa au trecut câteva zeci, iar oamenii din sat îl ştiau pe bunicul de profesor. Dar, când venea vorba de salariu, şcoala nu-l ştia de profesor. În schimb, când lipsea vreun profesor şi le trebuia cineva care să-i țină locul, atunci ştiau să vină la bunicul.

Bunicul nu era profesor. Ci doar se considera profesor. Când directorul de la educație s-a dus să-l caute pe bunicul la şcoală, el tocmai mătura prin curte şi, auzind că îl caută

---

12 Denumirea oficială a războiului civil în urma căruia este proclamată în 1949 Republica Populară Chineză.

13 Aluzie la un poem atribuit lui Song Yu (secolul al III-lea î.Hr.) şi inclus în antologia lirică *Chu Ci*.

directorul, s-a înroşit la faţă, a lăsat mătura din mână şi s-a dus degrabă la poartă. Cum s-a dus la poartă şi a dat cu ochii de director, pe faţă i s-a zugrăvit uimirea, iar roşeaţa din obraji s-a adâncit şi s-a preschimbat într-un cărămiziu închis, ca al frunzelor de toamnă.

— Domnule director, domnule director, poftiţi înăuntru, a spus bunicul.

— N-am timp, a zis directorul. Dascăle Ding, s-a dat ordin la toate oficiile şi comitetele din judeţ să-i mobilizeze pe ţărani să-şi vândă sângele. Departamentului pentru educaţie i s-au alocat cincizeci de sate, iar eu am mari bătăi de cap cu satul Ding, unde vorbesc la pereţi şi n-am mobilizat încă pe nimeni.

— Să-şi vândă sângele? s-a minunat bunicul.

— Dumneata te bucuri în sat de stima tuturor. Cum satul Ding nu mai are primar, ar fi cazul să intervii dumneata.

— Vai de mine, vreţi să-şi vândă sângele?

— Departamentului pentru educaţie i s-a cerut să mobilizeze cincizeci de sate iar satul Ding e unul dintre ele. Cine să dea tonul dacă nu dumneata? a spus directorul.

— Doaaamne, să pui oamenii să-şi vândă sângele! a zis bunicul.

— Dascăle Ding, s-a încăpăţânat directorul, dumneata eşti om cu carte, cum de nu pricepi că sângele omului e ca un izvor? Cu cât dai mai mult, cu atât mai mult se face.

Din cărămiziu, chipul bunicului devenise palid şi pustiit ca o câmpie iarna.

— Dascăle Ding, a zis directorul, mata suni clopoţelul şi ai grijă de şcoală, nu eşti dascăl, dar de câte ori şcoala te-a nominalizat drept profesor model, eu am aprobat. Ca profesor model, ai primit diplome şi bani. Şi acum, când eu, directorul departamentului de educaţie, vin şi-ţi dau o mică însărcinare, tu refuzi şi mă tratezi cu dispreţ?

Bunicul stătea acolo, în poarta şcolii, şi tăcea mâlc. Şi, în tăcerea lui, şi-a amintit cum, de fiecare dată când era să se facă propunerea pentru profesorul model, profesorul de matematică şi cel de limba chineză începeau ciondăneala. Aşa de aprigă era bătălia, încât nu se ajungea la nicio hotărâre şi, ca să iasă din impas, şcoala îl propunea pe bunicul. La judeţ se aproba nominalizarea, iar bunicul îşi primea diploma şi premiul în bani. Suma nu era cine ştie ce, doar cât să-ţi iei din ea doi saci de îngrăşământ, însă diplomele de un roşu aprins încă atârnau pe pereţi, la loc de cinste.

— Alte departamente au reuşit să mobilizeze şi şaptezeci, optzeci de sate care să dea sânge, s-a plâns directorul. Dacă eu nu sunt în stare să strâng nici cincizeci, dar ce zic, măcar patruzeci, ce fel de director mai sunt?

Bunicul tăcea mâlc. Elevii din şcoală scoseseră capul pe uşi şi pe ferestre şi se zgâiau la bunicul şi la director, căpăţână lângă căpăţână, de ziceai că sunt grămezi întregi de pepeni.

Ăilalţi doi, care nu fuseseră aleşi niciodată profesori model, stăteau şi se uitau miraţi. Ar fi vrut şi ei de mai de mult să vorbească cu directorul, dar directorul habar n-avea de ei.

Directorul nu-l ştia decât pe bunicul şi atât.

— Dascăle Ding, a spus el, uite, eu nu-ţi dau nimic altceva de făcut şi, dacă stai să te gândeşti, ce mare lucru e să le zici sătenilor de aici, din Ding, să vină să-şi vândă sângele? Că sângele curge ca dintr-un izvor: cu cât curge mai mult, cu atât se înmulţeşte. Atâta ai a le spune, n-ai decât asta de făcut, o nimica toată. Nu vrei dumneata să faci ce te roagă departamentul pentru educaţie?

Bunicul a mormăit doar atât:

— Bine, o să-ncerc.

— Bravo, hai că nu-i cine ştie ce.

Bunicul a bătut clopotul şi i-a adunat pe oameni în mijlocul satului. Acolo directorul l-a pus pe bunicul să le spună oamenilor câteva cuvinte, să le explice cum sângele e ca apa de izvor, de ce curge, de-aia se înmulțeşte. Bunicul stătea sub salcâmul din inima satului. A privit în gol câteva clipe, după care a spus, nici în glumă, dar nici apăsat:

— Haideți cu mine până la albia râului, să vedeți ceva.

Oamenii l-au urmat până la albia secată a râului de la răsărit. Primăvara era în toi, nu fusese nicio secetă şi, cu toate astea, albia râului era secată. Asta pentru că satul Ding era aşezat, din nefericire, lângă vechea albie a Fluviului Galben. De mii de ani era satul acolo. Şi toate satele din părțile acelea aşa fuseseră ridicate, lângă vechea albie a râului. Fiindcă primii oameni se aşezaseră acolo cu sute şi mii de ani în urmă. Dar fluviul îşi schimbase cursul, iar nisipurile uscate din fosta lui albie înghițiseră ploaia mijlocului de primăvară. Bunicul mergea în frunte, cu o sapă în mâna dreaptă. Directorul de la educație venea în spatele lui, împreună cu doi activişti. La urmă veneau sătenii. Au mers până au ajuns într-un loc în care nisipul era ceva mai umed. Bunicul a luat un pumn de țărână, s-a uitat bine la el, apoi s-a apucat să sape. A dat de apă. Groapa s-a umplut cu apă până la jumătate. Bunicul a făcut rost de undeva de o strachină ciobită şi a început să scoată apa, umplând strachină după strachină; după ce a scos astfel câteva străchini, te-ai fi gândit că nu a mai rămas deloc apă în groapă, dar. când colo, la scurt timp după ce s-a oprit bunicul, groapa s-a umplut din nou pe jumătate cu apă.

Era exact aşa cum zicea directorul: oricât scoteai, groapa se umplea la loc.

Bunicul a aruncat strachina în nisip, s-a scuturat pe mâini şi, întorcându-se spre oameni, le-a spus:

— Ați văzut? Aşa-i şi cu sângele, cu cât scoți mai mult, cu atât curge mai mult. Niciodată nu se termină.

Terminând de zis acestea, bunicul s-a întors către director şi i-a spus:

— Mă aşteaptă la şcoală să sun clopoțelul. Dacă nu sun, elevii n-o să ştie când se termină ora.

Puțin îi păsa directorului dacă termină elevii ora sau nu. S-a uitat la bunicul, apoi la oameni şi a strigat:

— Ați priceput? Apa nu se termină, şi tot aşa şi sângele. Sângele e ca apa, s-a dovedit ştiințific. A dat cu piciorul în strachina de pe jos, azvârlind-o cât colo, şi a adăugat: Voi hotărâți dacă vreți să fiți bogați sau să rămâneți săraci. Dacă vreți să păşiți pe un pod de aur sau pe o punte de lemn. Voi, cei din Ding, sunteți cei mai săraci din tot județul, săraci lipiți. Aşa că mergeți la casele voastre şi gândiți-vă dacă vreți să rămâneți săraci sau să vă îmbogățiți. Gândiți-vă bine, a spus directorul, alte județe îşi dau sângele ca la balamuc, şi vezi cum în sate se ridică vilă după vilă, pe când la voi, în Ding, la atâția zeci de ani de la Eliberare, de la instaurarea regimului comunist, de la făurirea socialismului, nu găseşti în satul ăsta decât bordei lângă bordei.

A zis ce a avut de zis şi s-a dus.

S-a dus şi bunicul.

Oamenii din Ding s-au risipit şi ei, fiecare pe la ale lui. S-au dus să se gândească; doar de ei depindea dacă se vor îmbogăți sau vor rămâne săraci.

La asfințit, peste albia străveche a râului s-a aşezat o ceață rece, în vreme ce ultimele raze ale soarelui învăluiau nisipurile într-un nimb roşu ca sângele închegat. Mirosul proaspăt de verdeață al lanurilor de grâu din depărtare şiroia ca apa pe deasupra dunelor uscate, lăsând în urmă dâre invizibile.

Tata nu plecase. El nu se depărtase de albia străveche. Nu se dusese de lângă groapa săpată de bunicul. Ci rămăsese acolo, lângă groapă, privind. Cum privea, s-a aplecat, a luat apă în căuşul palmelor, a gustat-o, şi-a spălat mâinile în ea şi apoi a început să râdă.

Tata şi-a băgat mâinile în groapă până la coate şi a săpat şi mai adânc, până ce din groapă a răsărit apa ca din izvor. Apa a tot curs, bolborosind, până când groapa s-a umplut cu totul, până a dat pe dinafară, revărsându-se peste nisipul uscat.

Şiroia într-un şuvoi subţire ca un beţişor.

Apoi s-a făcut cât o rămurică de salcie şi a curs mai departe.

Tata, care împlinise douăzeci şi trei de ani, râdea.

2

La miezul nopţii, bunicul s-a dus la culcare.

A adormit.

A visat. Toate visele i se învârteau în jurul poveştii cu negoţul de sânge. A văzut limpede cum era cu febra aceea, toate suişurile şi coborâşurile, de unde vine şi încotro se îndreaptă. Tot aşa a văzut şi cum aveau să se îmbogăţească şi ce avea să se aleagă de bogăţiile lor. Şi a priceput că ce semeni, aia aduni. Cum îţi aşterni, aşa dormi.

Bunicul dormea într-o căsuţă de cărămidă, cu acoperiş plat, chiar lângă poarta şcolii. Într-o odaie pusese un pat şi o masă; în cealaltă odaie erau o plită, o băncuţă, castronaşe şi beţişoare, străchini şi farfurii. Un lucru ştia bunicul: că trebuie să îşi ţină căsuţa într-o ordine desăvârşită; aşa că, înainte să se culce, lipea băncuţa de perete, aşeza vasele pe tocătorul de lemn, şi pe plită punea o cană cu apă; cutia cu cretă o ţinea pe colţul din dreapta al mesei, iar într-un sertar adunase cărţi învechite şi teme găsite aiurea; totul

era acolo unde trebuia să fie, astfel încât cele două camere erau în perfectă rânduială. La fel erau şi visele ce le visa bunicul noaptea, în bună rânduială. Când deschidea ochii a doua zi, îşi amintea visele cu o claritate perfectă, ca boabele de struguri pe lujerul lor, ca spicele de grâu pe câmp, şi îi revenea în minte şi cel mai mic amănunt. Un cuvânt să nu uite, şi cel mai neînsemnat lucru să şi-l amintească.

Aşa îşi punea bunicul casa în ordine, în fiecare noapte, înainte de culcare.

În fiecare noapte, visele îi erau clare şi ordonate, ca temele elevilor cuminți.

În vis, a văzut limpede toate întâmplările legate de vânzarea de sânge din anul acela.

Primul centru de recoltare de sânge din județ a fost instalat în satul Ding în zgomot de ciocane şi ferăstraie. Verdele pânzei de cort strălucea în soare ca nişte frunze de nap. Pe o plăcuță albă de lemn de la intrare scria cu caractere mari, roşii „Clinica județeană de colectare a sângelui”. În prima zi, nu a venit nimeni să dea sânge. A doua zi la fel, nimeni. A treia zi, directorul cel mare de la educație a venit din nou cu jeepul lui să îl caute pe bunicul şi iarăşi i-a spus câteva vorbe în poarta şcolii.

— Dascăle Ding, cei de la județ o să mă dea afară dacă nu pun pe roate clinica de colectare. Zi şi dumneata, ce ne facem? Eu nu vreau să-ți fac necazuri. Mâine o să vin cu două autobuze şi-o să-i duc pe sătenii din Ding în județul Cai, să vadă cum e pe-acolo. Județul Cai e cel mai bogat județ din întreaga provincie, un adevărat model pentru tot Henanul. Tu trebuie doar să-i faci pe săteni să ne dea câte un om de fiecare familie pentru excursia în Cai. Ba mai mult, oamenii o să primească fiecare o diurnă de zece yuani pe zi şi o să trecem şi prin capitală, pe la pagoda memorială

7 februarie[14] şi pe la magazinul universal Asia. Îmi pare rău, dascăle Ding, dar, dacă nu mă ajuți să-i duc pe oameni în excursie, atunci să nu te mai osteneşti cu clopoțelul de la şcoală, că n-o să mai existe nicio şcoală în satul Ding.

Zicând acestea, directorul se urcă în jeepul lui şi porni spre alte sate. Maşina dispăru în zare, iar pârâitul lin al motorului nu semăna deloc cu huruitul tractoarelor care răsuna pe câmpia nesfârşită. Bunicul rămăsese la poarta şcolii, uitându-se la fumul lăsat în urmă de jeep, palid ca un mort. El ştia că județul Cai, care se afla în altă parte a provinciei Henan, e ca vai de lume. Cum de ajunsese aşa de bogat şi devenise județ model? Directorul se dusese ca vântul, iar bunicul nu a avut încotro şi porni prin sat, din casă în casă, să le dea oamenilor vestea şi să le spună să trimită câte un om de fiecare familie să se urce în autobuz a doua zi dimineață şi să se ducă în județul Cai.

L-au întrebat dacă e adevărat că fiecare va primi câte zece yuani pe zi.

Bunicul le-a spus că, dacă directorul ăl mare aşa a zis, nu se poate fie altfel.

Şi chiar o să-i plimbe prin capitală?

— Păi dacă aşa a zis directorul ăl mare, aşa o să fie.

Şi aşa, oamenii s-au mobilizat, iar după excursia aia, treaba cu vândutul sângelui a început să meargă ca unsă. Oamenii îşi dădeau sângele aşa cum îngraşă țăranii primăvara ogorul, ca să aibă ce secera toamna. De fiecare dată când îi apărea în vis excursia din județul Cai, bunicul simțea că se sufocă, se zvârcolea de pe o parte pe alta şi îl podidea plânsul.

---

[14] Aflată la Zhengzhou, în capitala provinciei Henan, pagoda a fost ridicată în memoria grevei muncitoreşti din 7 februarie 1923.

Județul Cai e cam la trei sute şi ceva de li de județul Wei. Deşi s-au suit în autobuze cu noaptea-n cap, oamenii din Ding au ajuns în Cai cam pe la amiază. Aveau să viziteze un sat numit Shangyang, din nu ştiu ce comună, dar cert e că, de cum au trecut hotarul județului Cai, li s-a părut că au ajuns în palatele cereşti. Spre surprinderea tuturor, pe ambele părți ale drumului, prin sate, nu vedeau decât case cu două etaje, în stil occidental. Toate erau construite din cărămidă, cu acoperiş de țiglă, şi aranjate frumos, în linie dreaptă, de ziceai că le-a desenat cineva cu rigla pe hârtie. În fața porților erau flori. În curți erau arbori veşnic verzi. Străzile erau asfaltate. Pe zidul fiecărei case era câte o plachetă galbenă cu margini roşii, pe care se vedeau inscripționate cinci stele cu cinci colțuri sau, în alte locuri, doar patru stele. Evident, în casele cu cinci stele trăiau familii care excelaseră ca vânzători de sânge, în cele cu patru locuiau familii care se descurcaseră binişor, iar cei câțiva care aveau doar trei stele avuseseră o contribuție satisfăcătoare.

Directorul cel mare i-a dus pe oameni până în satul Shangyang, să meargă din uşă în uşă. Cui să-i fi trecut prin cap că în satul ăla era ca la oraş, că până şi cele mai neînsemnate ulițe purtau nume răsunătoare, precum strada Luminii, strada Armoniei, strada Soarelui sau strada Fericirii? La fiecare poartă vedeai câte o plăcuță frumoasă, cu numărul casei şi numele străzii. De unde la început fiecare avea prin curte un coteț amărât de porci şi unul de găini, acum toate orătăniile erau ținute laolaltă undeva într-un soi de fermă în capul satului. Şi ferma era făcută tot din cărămidă roşie, şi împrejmuită de un zid nu foarte înalt. În fiece casă, frigiderul era pus în partea stângă, cum intri în casă. Televizorul era aşezat în fața canapelei, pe o măsuță roşie. Maşina de spălat se găsea în baie, care era mereu lângă bucătărie. Toți aveau uşi şi ferestre din termopan.

Dulapurile, şifonierele, bufetele erau făcute din lemn roşu lăcuit şi împodobit cu crizanteme galbene. Pe paturi nu vedeai decât aşternuturi de mătase sau satin şi pretutindeni mirosea frumos.

Directorul mergea în frunte.

Tata venea chiar în spatele lui.

Pe stradă, au văzut câteva femei vorbind şi râzând. Fiecare ducea câteva kilograme de carne şi de zarzavaturi proaspete. Când le-au întrebat dacă au fost la piață să cumpere zarzavat, au zis că nici vorbă de piață, ele se duc la consiliul comunal, unde li se dau gratis toate astea. Că se duc în fiecare zi şi primesc de la consiliul comunal tot ce le trebuie, dacă vor spanac sau usturoi sau orice altceva, se duc şi îşi iau. Dacă vor carne de porc, aia primesc; dacă le trebuie peşte, se duc la crescătorie şi scot peşte.

Oamenii din Ding căscau ochii la femeile alea şi nu le venea să creadă; uimirea şi îndoiala le erau zugrăvite pe chip ca tencuiala de groase. Tata a întrebat dacă e chiar aşa. A zis că e imposibil. Femeile s-au uitat pieziş la oamenii din Ding şi mai ales la tata, după care s-au dus acasă să facă de mâncare. Se purtau de parcă întrebările tatei le jigniseră şi nu mai avea sens să-şi piardă timpul cu el. Pe când se îndepărtau, mai întorceau din când în când capul, privindu-l cu dispreț.

Tata a rămas ca prostit şi, cum stătea acolo, pe strada îngrijită şi curată a satului Shangyang, a mai văzut o femeie, de treizeci şi ceva de ani, care se ducea acasă cu peşte şi legume. S-a grăbit să îi taie calea şi i-a spus:

— Ia zi, peştele ăsta şi zarzavaturile chiar sunt distribuite de la centru?

Femeia s-a întors şi i-a aruncat tatei o privire plină de nedumerire.

— De unde au bani să vă dea în fiecare zi peşte şi carne? a întrebat tata.

În loc de răspuns, femeia şi-a suflecat mâneca până la cot, lăsând să i se vadă nişte pete mici şi roşii, cât tot atâtea seminţe de susan, şi i-a aruncat tatei o privire piezişă.

— Dar voi când aţi venit la Shangyang nu ştiaţi că suntem sat model la dat sânge pe tot judeţul şi pe toată provincia? Nu ştiaţi că toţi dăm sânge?

Tata s-a uitat în tăcere la înţepăturile de pe braţul ei, după care a ţâţâit printre dinţi şi a întrebat-o dacă n-o doare.

Femeia a râs şi i-a spus că în zilele ploioase o mănâncă puţin – de fapt, o furnică un picuţ.

Dar tata i-a zis:

— Şi nu sunteţi ameţiţi dacă daţi sânge în fiecare zi?

Femeia l-a privit iarăşi pe tata cu uimire.

— Cine zice că dau sânge în fiecare zi? De-abia dacă dau o dată la zece zile sau la două săptămâni. Că mi se şi umflă venele dacă nu dau, ca atunci când ai lapte şi copilul nu suge.

Altceva nu a mai întrebat.

Ci a lăsat-o pe femeie să îşi ia peştele şi zarzavaturile şi să se întoarcă la casa ei cu plăcuţă frumoasă, de pe strada Luminii, nr. 25.

Pe urmă, oamenii s-au împrăştiat prin sat. S-au plimbat pe străzile mărginite de vile, s-au dus pe la ferma de porci şi pe la coteţele de găini din capul satului, pe la grădiniţa cu acoperiş verde, pe la noua şcoală, unde nu vedeai nici măcar un fir de praf, au văzut tot ce era de văzut, au întrebat ce au avut de întrebat şi s-au convins dincolo de orice îndoială că Shangyang este sat model la dat sânge, în tot judeţul, în tot raionul şi în toată provincia, şi că traiul ăsta ca în paradis vine tocmai din vânzarea sângelui. Centrul regional de recoltare a sângelui fusese ridicat chiar la răscrucea din mijlocul satului. Pe uşă era o cruce roşie, ca la spital, pe unde intrau şi ieşeau medici. Medicii asta

făceau toată ziua, recoltau sânge şi îl analizau în laborator, apoi îl puneau, după grupă şi Rh, în recipiente mari, de cinci kilograme, sterilizate, închise ermetic, care erau apoi duse în altă parte.

Tata s-a dus la centrul de recoltare să se uite, după care, însoțit de câțiva tineri din sat, s-a dus pe aşa-zisul bulevard al Longevității, unde a intrat în căminul cultural. Înăuntru nu erau decât tineri şi adolescenți, toți rumeni la față şi plesnind de sănătate. Unii jucau poker, alții şah, alții se uitau la televizor, spărgând semințe, sau citeau romane sau jucau ping-pong, ca orăşenii. Deşi era miez de primăvară, vremea era neobişnuit de caldă, de parcă vara bătea la uşă. Şi totuşi, sătenii nu erau la câmp, lucrând pământul. Broboanele de sudoare de pe fruntea lor nu aveau altă cauză decât încleştarea jocurilor în care erau prinşi. Când se mai încingeau de la cărți sau de la şah, îi vedeai cum îşi suflecă mânecile, strigând şi înjurând, iar brațele tuturor erau acoperite de aceleaşi puncte înroşite, cât nişte boabe de susan, pe care le avea şi femeia aceea de treizeci şi ceva de ani.

După ce a aruncat o privire, tata a ieşit din căminul cultural şi s-a întors la oamenii din Ding, care se lăfăiau la soare pe strada asfaltată, largă şi dreaptă, ca şi cum ar fi stat să se rumenească, bucurându-se de parfumul florilor şi de căldura blândă a satului Shangyang, ce venea peste ei în valuri. Unul câte unul, au început să îşi suflece mânecile şi să îşi dezgolească brațele în bătaia soarelui, ca să se încălzească. Brațele lor înroşite arătau ca nişte morcovi întinşi pe trotuar. Mirosul pe care îl răspândeau, un iz rânced, se revărsa în aer şi curgea ca un şuvoi de apă murdară şi groasă peste străzile curate ale satului Shangyang.

Privindu-şi brațele slinoase, au zis:

— Mama mă-sii, că tare tâmpiți mai suntem!

Şi, plesnindu-şi brațele fără vreo urmă de ac pe ele, au zis:

— Ce morții mă-sii, vindem. Să mor eu dacă nu vând!

Şi au început să-şi ciupească venele de pe braț până s-au înroşit, până s-au învinețit ca o halcă de porc cu dâre de grăsime.

— Fir-ai tu să fii, Shangyang, du-te-n mă-ta cu tot neamul tău! Şi din venele noastre o să curgă bani!

3

Şi aşa a început să se vândă sânge şi în satul Ding.

Se vindea cu furie.

Peste noapte, în satul Ding, în care locuiau câteva sute de oameni, au răsărit peste zece centre de recoltare: centrul de recoltare al spitalului județean, centrul spitalului comunal, al primăriei, al miliției, al departamentului pentru pregătirea cadrelor, al celui de propagandă, al cabinetului veterinar, al inspectoratului şcolar, al oficiului de comerț, al armatei, al Crucii Roşii, al centrului de însămânțare... Nu aveau nevoie decât de o firmă de lemn scrisă de mână, de două asistente medicale şi de un contabil.

În mijlocul satului, la răscruce, în bojdeuca nu ştiu cui sau, cine ştie, prin vreo şură părăsită, dădeau de două ori cu mătura, scoteau uşa şi spălau un pic, puneau o bârnă peste troaca vitelor ca să facă din ea o masă pentru seringi, ace, sticle de spirt şi fiole de sânge şi gata, erau gata să intre în afaceri.

Vedeai peste tot cum se întinde ca iedera rețeaua de furtunuri de plastic şi fiole de sânge ca vinul roşu. Pretutindeni zăreai aruncate tampoane de vată însângerate şi ace folosite. Peste tot erau seringi sparte şi sticle cu sânge. Borcane şi borcănaşe cu sânge, însemnate cu grupa 0, grupa A, grupa B şi AB, puse pe unde se nimerea. Pe jos

era plin de stropi de sânge, în aer plutea mirosul înțepător al sângelui. Pe ramurile copacilor primăvăratici, pe frunzele înverzite, parcă vedeai o umbră sângerie ridicându-se din aburul sângelui ce se vărsa zi după zi.

Frunzele fragede şi străvezii ale salcâmilor, cărora, în alți ani, sub razele soarelui, le vedeai vinişoarele de un verde brun, răsăreau în anul acela direct roşiatice, străbătute de vinişoare vineții. Centrul de colectare al cabinetului veterinar fusese înființat sub un salcâm în partea de apus a satului. De la atâta sânge ce se recoltase, salcâmul se înroşise ca fructul arborelui de kaki toamna, iar față de anul trecut, frunzele se făcuseră şi mai mari, şi mai groase.

Amuşinând, zi după zi, mirosul sângelui, câinii de prin sat începuseră să dea târcoale centrelor de recoltare şi, cu toate că îşi luau şuturi de la oameni, tot reuşeau să apuce câteva tampoane de vată îmbibate în sânge şi să fugă cu ele. Apoi se pitulau care pe unde apucau şi mâncau vata aia cu sânge, de li se umfla burta.

Medicii şi asistentele trebăluiau fără încetare în halatele lor albe şi lungi şi asudau tot umblând încoace şi încolo, ca la iarmaroc. Recoltau sânge, dădeau tampoane de vată şi le ziceau oamenilor să țină vata pe înțepătură cinci minute. Auzeai aşa de des cuvintele acestea din gura medicilor şi a asistentelor, încât ai fi zis că e mantra lor. După ce luau sânge, doctorii îi puneau pe oameni să bea apă cu zahăr, de ajunsese să nu se mai găsească fir de zahăr în magazine. Criza de zahăr afectase tot județul, aşa că oamenii erau nevoiți să ceară provizii din alte județe şi provincii.

După ce luau sânge, doctorii le spuneau oamenilor să stea în pat trei zile, aşa că pe străzi şi pe ulițe, pe unde bătea soarele, precum şi în curți sau pe la porți, s-a umplut de paturi de bambus.

Doctorii îi mai aduceau la centrele de recoltare din satul Ding şi pe cei de prin satele vecine, aşa că în sat era mereu

forfotă. Un du-te-vino de nedescris. În sat au apărut două restaurante, ca să facă față afluxului de vizitator, şi două tarabe la care se vindea sare, zahăr şi energizante, toate ținute de săteni din Ding.

Satul Ding prospera.

Satul Ding se înviora.

Cât ai bate din palme, satul Ding a ajuns model de recoltare a sângelui pentru întreg județul Wei. În anul acela, directorul cel mare de la educație şi-a vândut jeepul şi şi-a luat o limuzină nou-nouță. Când a venit din nou în satul Ding, directorul a dat o raită prin sat, în limuzina lui, s-a uitat pe ici, pe colo, a trecut să vadă care-i situația în fiecare centru, după care a venit la noi acasă, a halit două străchini de tăieței cu spanac şi ou şi s-a dus la şcoală să dea mâna cu bunicul şi să îi spună câteva cuvinte de laudă, care l-au luat prin surprindere.

— Dascăle Ding, tu eşti salvatorul satului Ding! Ai scos satul Ding din sărăcie şi l-ai dus pe culmile prosperității!

4

Dar n-a durat mult şi bogăția satului Ding s-a dus ca şi cum nici n-ar fi fost. S-a dus iute ca apa, când lasă în urmă doar pietrele.

S-a dus şi vânzoleala, şi a rămas totul încremenit, ca mai înainte.

Atunci a intrat pe scenă tata, tocmai la țanc.

Vânzarea sângelui începuse să se facă în funcție de vârsta omului, grupa de sânge şi starea de sănătate. Aproape tuturor sătenilor din Ding cu vârsta între optsprezece şi cincizeci de ani li se eliberase un card de donator de sânge, din carton galben, lat de un cun[15] şi

[15] 1 cun = 3,33 cm.

jumătate şi lung de doi. Pe faţă îţi treceau numele, vârsta, grupa de sânge şi bolile de care ai suferit, iar pe spate era un tabelaş pe care se însemnau datele la care ai donat şi cantitatea de sânge. Cu cardul ăsta, unii puteau dona doar o dată la trei luni, iar alţii aveau dreptul să dea şi la două luni. Din fericire, cei mai mulţi aveau voie să dea cam o dată pe lună. Unii, cei mai tineri, cu vârsta între optsprezece şi douăzeci şi cinci de ani, al căror organism producea sânge mai repede, aveau voie să dea o dată la două săptămâni, câte o sticlă.

Odată cu introducerea acestui sistem, centrele de colectare deveniseră mobile: luna asta le găseai în satul Ding, luna viitoare mergeau în satul Liu sau în Hongshui sau în Li’er.

Oamenilor din Ding nu le mai era la îndemână să dea sânge ca pe vremuri. Nu mai era ca la început, când veneau la centrul de recoltare cu strachina de mâncare şi cu braţul întins: până terminau de mâncat, sticla de la cingătoare se şi umplea de sânge, şi plecau de acolo cu burta plină şi cu buzunarele doldora de bani. Nu mai era ca altădată, când, întorcându-se de la câmp, se opreau o ţâră la centru şi pentru o sticlă de sânge primeau o hârtie de o sută, pe care o cercetau la lumina soarelui, să nu fie falsă. Când vedeau portretul în filigran al marelui Mao, un zâmbet le lumina chipul, strălucitor ca sticla de sânge care scânteia în soare.

Dar iată că, într-o zi, tata s-a dus la oraş şi s-a întors cu ace şi seringi şi spirt şi vată şi fiole pentru sânge. De îndată ce a ajuns acasă, şi-a deşertat sacul şi le-a întins pe toate pe pat, a adus o scândură din cocina porcului şi a scris pe ea patru cuvinte: „Centru colectare familia Ding.” Pe urmă s-a dus în mijlocul satului, sub salcâm, unde a ridicat o piatră şi a început să bată cu ea în clopot, strigând de-şi vărsa bojocii:

— Cine vrea să dea sânge să vină la mine, la Ding Hui! Ei vă dau optzeci pe sticlă, pe când eu, Ding Hui, vă dau optzeci şi cinci!

A mai strigat asta de câteva ori până au început oamenii să iasă de prin case şi să pornească, grupuri-grupuri, spre casa noastră.

Până la amiază, forfoteau deja în jurul casei, în număr mare. Şi aşa a luat naştere în ziua aceea centrul de colectare al familiei Ding.

O jumătate de an mai târziu, au mai apărut câteva centre private, dar, cum nu aveau habar ce ar trebui să facă cu sângele după ce îl colectau, tot tatei i-l duceau, iar tata mai punea şi el ceva la preț şi îl vindea noaptea, când veneau maşinile de recoltare şi parcau la marginea satului.

Astfel, satul Ding a fost luat din nou de febra sângelui. Şi, împreună cu el, câmpia întreagă. Zece ani mai târziu, febra s-a abătut peste câmpie ca norii negri de ploaie şi toți cei care îşi vânduseră sângele s-au trezit bolnavi. Mureau oamenii pe capete, ca nişte câini, ca nişte furnici.

Cum frunzele cad de pe ram şi nu le mai vezi, cum se stinge o flacără şi se face întuneric, aşa piereau şi oamenii de pe fața pământului.

Capitolul 3

1

Zi de toamnă târzie, la revărsatul zorilor. Soarele, ca un boț de sânge, răsare peste Henanul de răsărit, mânjind cu stacojiu câmpia întinsă şi zările toate. Răsăritul însuşi se înroşeşte tot. Începe o nouă zi.

Bunicul se trezi cu noaptea în cap şi porni din casă în casă, să-i anunțe pe oameni de concertul pe care avea să îl dea Ma Xianglin la şcoală. Intra pe la fiecare şi zicea:

— Hei, diseară să veniți la şcoală să ascultați balade, dăm un concert în cinstea leacurilor noi care o să ne vindece de febră. Ce rost are să stați încuiați în casă?

— Chiar o să ne dea leacuri noi? întrebau oamenii.

Dar bunicul le răspundea râzând:

— În atâția ani cât v-am învățat carte, v-am spus eu vreo minciună?

Sau, deschizând poarta, zicea:

— Ei, decât să stați atâta în casă cu capul în mâini, mai bine mergeți diseară să ascultați balade.

— Cine cântă, Ma Xianglin? întrebau oamenii.

— Păi mai e vorbă? zicea bunicul. Ați văzut doar că lui Ma Xianglin îi e tot mai rău. Dacă veniți la concert, poate se înveseleşte şi el. Trebuie să se țină cu firea până vin medicamentele cele noi, să-l vindece de boală.

— Chiar o să ne dea leacuri noi? întrebau oamenii.

Şi bunicul le răspundea:

— Mă ştiți voi pe mine să fi spus vreo minciună de când vă învăț carte?

Şi aşa se duse bunicul din casă în casă, până îi înştiință pe toți.

Când ajunse pe Strada Nouă, dădu nas în nas cu tata, mama şi Yingzi, care tocmai se întorceau de la câmp. Mama

ținea în mână o legătură de zarzavat. Văzându-l pe bunicul, rămaseră pe loc în mijlocul străzii, cu o figură încurcată, ca atunci când te întâlneşti cu cineva pe care nu vrei să-l vezi. Bunicul se opri şi el şi, cu un zâmbet strâmb, îi spuse nepoatei:

— Yingzi, diseară să vii la şcoală să asculți poveşti, că-i mai frumos decât ce vezi tu la televizor.

Până să apuce fetița să răspundă ceva, mama o trase de mână şi porni spre casă. Trecură pe lângă bunicul şi se duseră acasă.

Cum ele se duseseră acasă, nu mai rămaseră în stradă decât tata şi bunicul. Stăteau nemişcați, față în față. Soarele învăluia într-o lumină prăfoasă zidurile şi acoperişurile de țiglă ale caselor de pe Strada Nouă. Mirosul asfaltului, al cărămizilor şi al țiglelor se amesteca, în acea zi călduroasă de toamnă, cu mirosul răcoros de pământ proaspăt săpat, care venea dinspre câmp. Bunicul ridică privirea şi îl văzu în depărtare pe soțul lui Zhao Xiuqin, Wang Baoshan, arându-şi pământul. La un moment dat spusese că, din moment ce nevastă-sa a luat febra, nu mai are niciun rost să lucreze pământul, aşa că îl lăsase să se umple de buruieni. Dar, cum auzise şi el vestea despre noile leacuri, se apucase de arat, chiar dacă trecuse vremea rânduită.

Zicea că măcar să nu se strice pământul.

Şi că, dacă mai are vreme, pune şi ceva răsaduri de varză.

Că dacă nu seamănă şi nu sădeşte nimic, atunci pământul se întăreşte şi nu mai dă rod.

Aşa că se apucase să-l are. Şi ara. Bunicul îşi mai plimbă privirea prin zări, după care se întoarse din nou spre tata şi, cu un zâmbet pe față, îl pofti să vină şi el în seara aceea să-l asculte pe Ma Xianglin cum zice balade.

— Ce să mă duc? zise tata.

— Merge tot satul, îi spuse bunicul. Cu ocazia asta, poţi să le faci tuturor plecăciuni de iertare şi să le spui că ai greşit. Faci plecăciuni, le spui că ai greşit şi gata.

Tata îl pironi pe bunicul cu privirea şi-i spuse:

— Tată, tu ai probleme la cap sau ce? Nimeni în satul ăsta nu-mi spune mie ce să fac, şi te-ai găsit tocmai tu să vii şi să mă-nveţi pe mine?

Bunicul îl măsură pe tata din priviri şi îi văzu mânia de pe chip, cumplită ca a unui zeu dintre aceia ale căror imagini se lipesc pe poartă ca să alunge spiritele rele. Pufni din nas şi spuse:

— Hui, tu crezi că eu nu ştiu care-i povestea, crezi că nu ştiu că atunci când le luai sânge foloseai aceeaşi bucată de vată la trei oameni şi un ac la nu ştiu câţi?

— Dacă n-ai fi fost tatăl meu, ţi-aş fi ars una peste faţă, a izbucnit tata plin de ură.

Şi, zicând acestea, se duse pe urmele mamei. Trecu şi el pe lângă bunicul şi se duse.

Bunicul însă se întoarse după el şi-i strigă din urmă:

— Hui, dacă nu vrei să le faci plecăciuni oamenilor, măcar cere-le iertare, spune că ai greşit!

Dar tata nu întoarse capul şi nu îi mai răspunse nimic.

Bunicul mai merse câţiva paşi în urma lui şi-i zise:

— Nici măcar atâta lucru nu vrei să faci, să-ţi ceri iertare pentru greşeli?

Tata deschisese deja poarta, dar se întoarse către bunicul şi-i strigă:

— Ia nu mă mai bate la cap, Ding Hui! Până la sfârşitul anului îmi iau familia şi plecăm din sat, şi să nu te mai gândeşti c-o să-ţi vezi vreodată fiul.

Terminând ce avea de spus, tata intră în curte şi trânti poarta cu zgomot. Bunicul rămăsese pironit în mijlocul străzii.

— Hui, strigă el din nou, dacă faci aşa ceva, n-o să mori de moarte bună, nu ştii?

2

Ziua a trecut şi a venit seara. Era vremea baladelor.

Bunicul trăsese un fir dintr-o clasă şi agăţase de coşul de baschet două becuri de o sută de waţi, de luminau întreaga curte. Oamenii au improvizat o scenă, întinzând două uşi peste câteva cărămizi aşezate pe pământ. Pe scenă au pus un scăunel înalt, pe care să stea Ma Xianglin când cântă din gură şi din scripcă. Alături era un scăunel mai mic, pe care i-au pus un ceainic şi o cană, ca să aibă din ce bea dacă i se face sete. Totul era frumos şi ordonat. În faţa scenei se adunaseră o mulţime de săteni, care bolnavi, care sănătoşi. După masa de seară, o luaseră pe drum spre şcoală şi se adunaseră în curte, unde aşteptau nerăbdători.

Ca un stol de ciori negre. Două, trei sute de oameni, ca un stol imens de ciori. Cei bolnavi stăteau mai în faţă, cei neatinşi de boală – mai în spate. O pată neagră, ca un stol de ciori. Era spre sfârşitul toamnei. În seara aceea de toamnă târzie, se lăsase răcoare peste judeţ şi peste provincie, ca şi peste întreaga câmpie a Henanului de răsărit. Răcoarea se lăsase deja peste satul Ding, peste satul Liu, peste Huangshui, Li'er şi peste toate satele din împrejurimi. Dintre cei care veniseră să îl asculte pe Ma Xianglin, unii erau îmbrăcaţi cu jachete. Alţii nu le îmbrăcaseră, ci doar le ţineau pe umeri. Cei cuprinşi de febră cel mai tare se temeau să nu răcească, aşa că îşi luaseră haine groase şi veniseră pe terenul de baschet înfofoliţi bine. Era plină curtea de oameni – şi de o rumoare atât de puternică, încât de-abia se auzea om cu om. Vorbeau de medicamentul cel nou. Cică îţi faci o injecţie şi îndată te faci bine; vedeai pe chipul lor atâta bucurie, încât

ai fi zis că i-a lovit norocul. Păreau liniştiţi şi plini de speranţă. Schimbau vorbe de încurajare, uşoare şi fragile ca aripile de cicadă. Luna deja spânzura dinapoia şcolii. Ma Xianglin se aşeză pe scăunelul de pe scenă. Chipul îi era de o paloare verzulie, ca de mort, iar sătenii îşi cam dădură seama că mult n-o s-o mai ducă şi că, dacă nu vin medicamentele cele noi în două săptămâni, gata, scripcarul se curăţă.

Era pe moarte, ce mai!

Şi totuşi, dacă l-ar fi pus să zică aşa balade de-ale lui în fiecare zi, poate s-ar mai fi înveselit, poate, cine ştie, ar fi dus-o încă două săptămâni sau chiar o lună, două. Poate de asta atârna viaţa lui: poate că, atâta timp cât mai zicea din scripcă şi avea cine să-l asculte cântând, nu avea să moară.

Bunicul ieşi din sălaşul lui cu un ceainic plin cu apă fiartă şi cu două ceşti şi le spuse celor adunaţi acolo:

— Cui îi e sete?

Se aplecă şi îi întrebă şi pe câţiva bătrâni:

— Nu beţi?

După ce îl asigurară cu toţii că sunt bine, bunicul puse ceainicul şi ceştile într-un colţ al scenei şi îi zise tare lui Ma Xianglin, care nu mai avea mult şi pleca de pe lumea asta:

— Hai să-ncepem, că a răsărit şi luna.

Şi începu cântarea.

Începu.

De îndată ce îi spuse să înceapă, Xianglin al nostru suferi o metamorfoză miraculoasă. Îşi struni scripca. Ei, era ea strunită de la început, dar vru să mai verifice o dată chiar acolo, pe scenă. Cât stătuse acolo, aşteptând să înceapă, nimeni nu observase nimic deosebit la el. Părul alb, faţa verzuie şi ciupită, buzele vineţii, toate arătau clar că e pe moarte, dar de îndată ce îşi încercă scripca, obrajii i se îmbujorară. Până şi arsurile de pe chip căpătaseră o roşeaţă

veselă. Stătea acolo, în fața sătenilor, cântând din scripcă şi zâmbind cu voioşie.

În clipa aceea, în crucea nopții, Xianglin părea vesel ca un tânăr pe cale să se cunune. Până şi verzuiul coclit de adineauri i se prefăcuse în roşeață, o roşeață ce strălucea la lumina becurilor de pe coşul de baschet. Părul îi rămăsese la fel de cărunt, însă în buzele negre parcă îi mai veni ceva sânge şi parcă şi părul grizonat răspândea o roşeață sângerie. Legăna din cap, cu ochii pe jumătate închişi, ca şi cum ar fi uitat cu totul de săteni. Mâna stângă i se plimba în sus şi-n jos pe coarde şi pe gâtul scripcii, când mai repede, când mai încet; dreapta trăgea de arcuş, când mai iute, când mai domol. Cântecul era ca o apă izvorând din nisipul uscat, iar valurile de căldură stârnite parcă de scârțâitul arcuşului făceau mai suportabil frigul nopții. În scârțâielile acelea era ceva ce curgea, ca o apă limpede. După ce-şi legănă capul de câteva ori, Xianglin spuse că mai întâi va cânta un prolog. Îşi drese glasul şi începu să cânte *Povețe de rămas-bun*, pe care îl ştia tot satul.

„Când fiul fu să plece-n lumea largă
Maica-l duse la răscruce
Şi-i spuse aste vorbe, să-nțeleagă,
El nu le-a luat în seamă, dar ea-i spuse,
Ca să le țină-n suflet, un tezaur dulce.
Şi-i zise:
«Fiule, în lume nu-i ca acasă.
Când ți-o fi frig, ia de te-mbracă.
De ți-o fi foame, te hrăneşte.
Un om mai vârstnic de-ntâlneşti, gândeşte la al tău tăicuță,
O bătrână s-o respecți ca pe a ta măicuță.
De-oi vedea o femeie, să-i spui «mătuşică»,
O fată de-oi întâlni, «cuconiță» să-i spui.
Cu tinerii să te ai ca frații, pe toți să-i slujeşti cuviincios...”

Când isprăvi cântecul, Ma Xianglin începu de îndată altul, despre Mu Guiying[16], pe urmă cântă unul despre Cheng Yaojin[17], povesti aventurile generalilor din familia Yang[18] şi isprăvile *Celor trei cavaleri rătăcitori şi ale celor cinci fraţi de cruce*[19].

Dar, în vreme ce cânta, sătenii îşi aduseră aminte că el n-a fost niciodată în stare să înveţe pe de rost versurile cântecelor. Când se dusese să înveţe balade, cel mai tare se temea că n-o să-şi amintească versurile. Îi plăcea tare mult să le cânte, dar nu le ştia vorbele pe de rost, nu reuşise nici în ruptul capului să le înveţe din cartea cu balade. Unde pui că mai şi cânta fals. Profesorul nu avusese încotro şi îl trimisese la plimbare. De-asta nici nu avusese vreodată ocazia să cânte pe o scenă, ci doar să scârţâie din scripcă şi să lălăie versuri ciuntite la el în curte. Ei, şi uite că în seara aceea, când se afla, pentru prima dată în viaţa lui, pe o scenă, în faţa a două-trei sute de săteni, tot nu reuşea să-şi aducă aminte cum trebuie versurile baladelor. Ce-şi amintea din cartea cu balade, aia cânta. Dar strofele pe care şi le amintea erau şi cele mai fermecătoare.

Ma Xianglin cânta baladele cele mai îndrăgite şi bucăţi din piesele lui preferate. În seara aceea, cântă exact ce contează cu adevărat din cartea cu balade, adică melodiile

---

[16] Eroină legendară din timpul dinastiei Song.

[17] Negustor de sare care a condus o răscoală ţărănească în timpul dinastiei Sui.

[18] Folclorul chinezesc cuprinde numeroase povestiri despre loialitatea şi curajul cu care generalii din familia Yang au respins atacurile armatelor străine în timpul dinastiei Song.

[19] *Sanxia wuyi*, roman ai cărui eroi justiţiari îi salvează pe oamenii nevoiaşi din ghearele oficialităţilor corupte.

acelea mai dulci ca vinul vechi. Era prima oară în viața lui când cânta în fața sătenilor. Şi încă pe scenă. Dar poate că avea să fie şi ultimul concert pe care îl dădea. Şi, cum bunicul se dăduse peste cap ca spectacolul să fie ireproşabil, tocmai când boala lui Ma Xianglin era mai grea, scripcarul cânta cu toată pasiunea şi concentrarea de care era capabil. Cu spatele drept, cu fruntea sus şi ochii pe jumătate închişi, parcă nu vedea pe nimeni. În stânga ținea gâtul instrumentului, plimbându-şi degetele pe coarde în sus şi-n jos, iar în dreapta avea arcuşul de-l trăgea înainte şi-napoi. Iar glasul, deşi îi era un pic cam răguşit, se potrivea ca sarea în ciorba de oase: cu cât e sarea mai multă, cu atât iese ciorba mai gustoasă şi mai înmiresmată.

Cânta în graiul nostru, aşa că toate vorbele ce-i ieşeau pe gură, sătenii le înțelegeau. Poveştile din cartea cu balade le erau cunoscute şi ele, mai ales celor mai vârstnici, care ştiau şi cine-i Mu Guiying, şi ce-au făcut Cheng Yaojin şi Yang Liulang, tot atâtea personaje pe care le vedeai desenate pe felicitările de Anul Nou. Cu toate că numele personajelor dăinuiau de sute sau chiar mii de ani, isprăvile lor le erau atât de cunoscute sătenilor, de parcă totul s-ar fi întâmplat ieri. Pentru cei care ştiau poveştile, să-l audă pe Ma Xianglin cântând era ca şi cum ar fi fost la un banchet şi s-ar fi înfruptat din cele mai bune bucate. Tinerii şi copiii nu prea pricepeau cum vine treaba cu poveştile astea, dar le era de ajuns să îi vadă pe oameni adunați laolaltă şi pe Ma Xianglin cum cântă cu foc. Pe fruntea lui Ma Xianglin apăruseră broboane de sudoare, iar pe fața lui de muribund se vedea o strălucire îmbujorată. Când clătina din cap, sudoarea de pe frunte i se prelingea pe barbă în stropi mici, ca un şirag de perle.

Dădea din mâini, îşi clătina capul şi ținea ritmul bătând din picior în uşile acelea întinse pe cărămizi în chip de scenă. Şi bubuitul pe care-l făcea cu talpa în lemnul de

salcie al uşilor amintea de toaca budistă[20]. Când ajungea cu cântul într-un moment mai grav, ca de exemplu atunci când Yang Liulang se zbătea între viață şi moarte, ridica piciorul drept şi îl lăsa cu putere, ca şi cum ar fi bătut într-o tobă. De parcă toată scena ar fi fost o tobă.

Deşi curtea şcolii era plină de muzica lui Ma Xianglin, în jur domnea o linişte desăvârşită. Nici musca nu se auzea. Stelele şi luna licăreau lăptos pe cer, iar lumina lor lăptoasă se prelingea peste câmpia adormită. Grâul încolțit pe țarini se auzea cum creşte, slab ca o bătaie de aripi. Iar izul de buruieni uscate năpădea ogoarele pe care oamenii nu le mai semănaseră, şi mirosea putred sub luna acelei nopți de toamnă târzie. La toate acestea se adăuga mirosul prăfos al nisipurilor uscate din străvechea albie a Fluviului Galben, un miros de nisip ars pe care l-ai stropit cu apă. Mirosurile se amestecau de-a valma în curtea şcolii, unde se întâlneau cu răcoarea nopții şi dădeau spectacolului un aer tihnit şi hipnotic, parcă invocat de strunele lui Ma Xianglin.

Cânta cufundat în cântul lui, cânta legănându-şi capul şi nici nu îşi dădea seama cât de tare răguşise. Iar sătenii îl ascultau fascinați, numai ochi şi urechi. Văzând cât de absorbit e Ma Xianglin, şi ei uitară că-i macină aceeaşi boală ca pe el şi că nici ei n-o să mai facă multă vreme umbră pământului. Vraja cântului se răspândea ca o febră. Şi uitară tot. Absolut tot uitară. Nu-şi mai aminteau nimic. Nimic nu-şi aminteau. În curtea şcolii, în afară de cântul lui Ma Xianglin, de sunetul scripcii şi de bătaia din picior în podeaua scenei, niciun alt zgomot nu se mai auzea, nici cel mai mic freamăt. Nimic.

---

[20] De fapt, este vorba de un instrument de percuție din lemn folosit în ritualurile budiste ca acompaniament în timpul recitării unor texte sacre.

Era o linişte stranie, o linişte mormântală... Însă în liniştea cea desăvârşită, în tăcerea unui public de aproape trei sute de oameni, pe când Ma Xianglin cânta despre Xue Rengui, care „merge către apus, legănându-şi sabia, trei zile şi trei nopți, multe mile şi toți morți, morți de osteneală, cai şi călăreți, dar toți bravi şi îndrăzneți, pe vrăjmaşi ei i-au învins", spectacolul fu deodată întrerupt. Mai întâi se auzi ca o şoaptă, apoi glasurile se înmulțiră. Oamenii se întorceau să vadă ce se întâmplă. Se tot uitară nedumeriți, până ce Zhao Xiuqin şi soțul ei, Wang Baoshan se ridicară din mijlocul mulțimii şi strigară:

— Dascăle Ding! Dascăle Ding!

Atunci cântarea se curmă brusc.

Bunicul se ridică de undeva din față şi întrebă:

— Da, ce s-a întâmplat?

— Până la urmă sunt sau nu sunt leacuri de febră? îi strigă Zhao Xiuqin. Hai, zi adevărul, să audă tot satul!

— V-am învățat carte de când vă ştiți, când v-am mințit eu? făcu bunicul.

— Dar fiul tău cel mare, Ding Hui, care e acolo în spate, zice că nici vorbă de medicamente, se rățoi Wang Baoshan la bunicul, după care se întoarse spre ultimele rânduri.

Toată marea aceea de oameni se întoarse şi ea să se uite spre fundul curții.

Atunci îl văzură pe taică-meu, Ding Hui, cu soră-mea după el, în picioare, în ultimul rând. Nu le venea să creadă că venise, în cele din urmă, să asculte balade. Venise să fie cu ei. Temându-se de singurătate, venise şi el împreună cu ceilalți, să asculte baladele. Dar, pe când asculta baladele acelea frumoase, taman atunci îşi găsise să le spună că nu-i niciun medicament pentru febră. Şi vorbele lui căzuseră ca o umbră neagră. Ca un blestem.

Stăteau toți cu capetele întoarse şi se uitau la tata, de-ai fi zis că aşteaptă ca leacurile de febră să-i iasă din gură.

Ma Xianglin nu mai cânta. Se uita şi el de pe scenă la ce se petrece în spate. Sătenii amuţiseră până la unul, iar în curtea şcolii se lăsase din nou liniştea nopţii răcoroase de toamnă târzie, liniştea aceea vârtoasă, ca atunci când, după o explozie, nu mai auzi nimic. Sătenii nici nu mai suflau, de ziceai că la cel mai mic zgomot ar fi explodat o bombă. Toţi ochii erau îndreptaţi asupra tatei şi a bunicului, toată lumea aştepta ca bomba să explodeze, iar adevărul să iasă la suprafaţă.

Atunci tata deschise gura să vorbească. Era el fiul bunicului, dar uite că voia să vorbească primul. Îi spuse tare, răstit, peste mulţimea de oameni:

— Tată, de ce-i tragi pe sfoară, de unde o să scoţi acum medicamentele alea noi, care cică vindecă febra?

Privirile tuturor se întoarseră spre bunicul.

Dar bunicul nu scoase o vorbă.

Se ridică deodată în picioare, îmbrăţişă mulţimea cu privirea şi, ocolindu-i pe oameni, porni spre tata. Porni spre fiul său. Mergea agale, nici prea repede, nici prea încet. Îşi făcea loc cu greu, îndurând privirile apăsătoare ale oamenilor din sat. Merse aşa până ajunse în fundul curţii şi se opri în dreptul fiului său, la un pas distanţă, vânăt la faţă, muşcându-şi aprig buza de jos; se uita mânios la tata, iar ochii holbaţi stăteau să-i sară din orbite. În lumina gălbuie a becurilor, bunicul îl privea pe tata cu ochi sticloşi. Îl privea fără să scoată o vorbă, strângându-şi pumnii fără să-şi dea seama.

Nici tata nu zicea nimic, ci doar se uita la bunicul, iar ochii bunicului aveau o strălucire stranie. Aşa stăteau tata şi bunicul, uitându-se unul la altul, duelându-se în priviri ca de gheaţă; privirea unuia era aspră ca piatra, iar a celuilalt, tăioasă ca oţelul. Aşa se priveau. Şi sătenii se uitau la ei. Toţi ochii erau aţintiţi asupra lor, iar curtea şcolii părea să aibă atâtea perechi de ochi câţi copaci sunt într-o

pădure deasă, câte fire de praf sunt în furtunile de nisip ce se stârnesc peste câmpie şi înnegurează cerul. Bunicul şi tata se priveau fără o vorbă. Se priveau cu ură. Se priviră şi se priviră cu atâta asprime, până când bunicul îşi simți palmele ude, iar colțul buzei începu să-i zvâcnească de parcă i l-ar fi tras cineva. Colțul buzei mai zvâcni o dată şi, cu un strigăt, bunicul sări la beregata fiului său şi începu să îl sugrume.

Icni şi îl trânti pe tata la pământ, strângându-l de gât.

Spre uimirea tuturor, bunicul reuşi să-l pună jos pe tata şi să-l sugrume, şi cum îl strângea de gât tot mai tare, zicea:

— De unde ştii tu că nu sunt leacuri? De unde ştii tu că nu sunt leacuri?

Şi pe urmă:

— Ai vândut sângele oamenilor! Ai vândut sângele oamenilor!

Degetele mari ale bunicului frământau şi apăsau gâtul tatei, tot mai tare şi mai tare. Tata nu mai avusese timp să facă nimic, fiindcă bunicul îl pusese jos într-o clipită. Deodată se urcase călare pe el, apăsându-i grumazul cu degetele mari, şi nu mai era mult până să i-l crape, iar ochii tatei mai aveau puțin şi săreau din orbite. La început tata se zbătea, dădea din picioare, dar de la o vreme îl lăsară puterile şi nu mai avu vlagă să opună rezistență. La început îl împingea pe bunicul, cu mâinile înfipte în pieptul lui, dar în scurt timp forțele îl părăsiră.

Lucrurile se petrecuseră incredibil de repede, ca o furtună care se porneşte pe neaşteptate, deşi cerul este senin. Atât de repede, de parcă s-ar fi pus pe plouat şi pe tunat înainte ca măcar să vezi norii negri adunându-se pe cer. Atât de repede, încât nu mai exista cale de întoarcere. Şi totuşi, la urma urmelor, bunicul e tatăl tatei. Iar tata e fiul bunicului, sânge din sângele lui. Nu se cădea să facă aşa

ceva, să se omoare unul pe celălalt. Însă uite că tocmai asta făceau, se luptau pe viață şi pe moarte. Surioara mea, Yingzi, şedea deoparte şi plângea, plângea şi striga:

— Tăticule! Tăticule! Bunicule! Bunicule!

În schimb, toți ceilalți erau înmărmuriți, stăteau acolo ca nişte bolovani şi se uitau fără să scoată un sunet. Un deget nu mişcau, ci doar făcuseră roată în jurul tatei şi al bunicului şi stăteau smirnă, de ziceai că-s înghețați. Stăteau şi se uitau ca la o luptă de tauri. O vorbă nu le ieşea pe gură. Ai fi zis că se uită la luptele de cocoşi, la doi tauri care îşi împletesc coarnele, aşteptând să vadă cine o să iasă învingător. Să vadă cum bunicul o să-l gâtuie pe tata.

Dar soră-mea țipa întruna:

— Tata! Tata! Bunicule! Bunicule, nu!

Deodată, cum stătea cu mâinile încleştate în jurul gâtului tatei, bunicul simți că-l părăsesc puterile. Cuvintele lui Yingzi avură o putere aşa de mare asupra bunicului, încât ai fi zis că l-a lovit cineva cu o măciucă în moalele capului. Toată vlaga din brațe îi pierise. Şi atunci mai slăbi strânsoarea. Şi treaba se isprăvi şi trecu, cum trec ploaia şi tunetele.

Bunicul se trezi ca dintr-un vis, se ridică de pe tata şi rămase locului în mijlocul mulțimii, uitându-se ca prostit la fiul său, care zăcea acolo, sub lumina becurilor. Cu vocea lui răguşită, începu să mormăie ceva ce de-abia se înțelegea:

— Ți-era aşa de greu să faci nişte plecăciuni şi să-ți ceri iertare de la oameni? Că tot s-au adunat. Ți-era aşa de greu?

Tata încă zăcea pe pământ. Dar, când îi mai reveni suflul, se ridică încet de jos, cu o paloare ca de mort şi cu fața umflată. Când răsufla, din piept îi ieşea un huruit aspru, iar la față se făcea ba roşu, ba galben, de ziceai că a suit un deal în fugă şi, după ce a ajuns sus, s-a oprit să-şi tragă suflul. Îşi desfăcu nişte nasturi la gât ca să poată

respira, îşi desfăcu dintr-o smucitură şi geaca cenuşie de toamnă, ca să se răcorească, şi atunci i se văzură pe gât urmele de la degetele bunicului. Începu să plângă, dar nu se sinchisi să îşi şteargă lacrimile şi nici nu spuse nimic. O vorbă nu scoase. Dar gâtul îi vâjâia ca la bolnavii de astm.

Trase aer în piept de câteva ori, se ridică de jos, îi aruncă bunicului o căutătură cruntă, plină de ură, după care se întoarse către soră-mea şi-i arse o palmă.

— Ți-am zis să nu venim, dar te-ai încăpățânat! Na, mai bine nu veneam, mai bine nu veneam.

Şi iarăşi îi aruncă bunicului o privire plină de ură, ca şi oamenilor care stătuseră în jur şi se uitaseră ca proştii cum îl strânge bunicul de gât, fără să sară vreunul să-l salveze. O trase pe Yingzi şi se duse.

Îşi luă fata şi plecă.

Se duse.

În lumina becurilor de pe coşul de baschet, bunicul îl urmări cu privirea pe tata până când silueta lui se pierdu dincolo de poarta şcolii, apoi se întoarse, asudat, cu fața spre scenă, oprindu-şi privirea vlăguită asupra lui Ma Xianglin. Se sui pe scenă, se întoarse să se uite la oameni şi, deodată, se lăsă în genunchi şi începu să le facă plecăciuni.

— Eu, Ding Shuiyang, mă plec dinaintea voastră! strigă bunicul. La cei şaizeci de ani ai mei, vă fac plecăciuni tuturor, în numele fiului meu, Ding Hui. Gândiți-vă că şi fiul meu mai mic, Ding Liang, este lovit de boală, şi că nepotul meu de doisprezece ani a murit otrăvit. Ştiu că boala voastră se trage de la vânzarea sângelui, dar vă implor, nu ne blestemați!

Şi aici bunicul se ploconi o dată în fața sătenilor.

— Eu, Ding Shuiyang, mă plec dinaintea voastră, vă cer iertare şi vă rog să nu-i urâți pe cei din neamul Ding.

Şi se mai ploconi o dată.

— Eu, Ding Shuiyang, vă cer tuturor iertare, pentru că eu sunt cel care v-a spus la început că sângele nu se termină, ci izvorăşte mereu, precum apa.

Şi iarăşi se ploconi.

— Mai mult, eu v-am adunat să mergeți în vizită în județul Cai, şi abia atunci ați început să vindeți sânge, şi de-acolo s-a ajuns la boala de azi.

La prima plecăciune, câțiva oameni se duseseră şi încercaseră să-l ridice, tot zicându-i că nu e nevoie de aşa ceva, dar bunicul nu se lăsă până nu îşi făcu cele trei plecăciuni. De-abia după ce termină ce avea de zis se ridică de jos, ca un om care şi-a îndeplinit o datorie îndelung amânată. Ridicându-se, îi privi pe toți exact aşa cum îşi priveşte un dascăl învățăceii în clasă. Îşi roti privirea prin curtea şcolii şi îi văzu pe toți, unii stând în picioare, alții aşezați, dar toți cu ochii la el. Şi, aşa cum un dascăl anunță începerea orei, bunicul îi vesti pe toți:

— Începând de mâine, toți care se ştiu bolnavi pot să vină să stea la şcoală. Ştiu că nu mai avem primar de ani de zile, dar puteți să vă bizuiți pe mine. Bolnavii pot să stea aici şi o să primească şi de mâncare. Mă duc eu la ăi de sus şi le cer să ne trimită de mâncare. Cât stați aici la şcoală, orice vă trebuie, veniți şi-mi spuneți mie. Şi dacă vi se pare că nu vă slujesc cum se cuvine, atunci vă dau voie să vă duceți să-l otrăviți şi pe fiul meu, Ding Hui, şi pe cel de-al doilea, Ding Liang, şi să le otrăviți porcii şi găinile şi pe cine-oți mai găsi. Să vă spun drept, ăi de sus n-au zis niciodată nimic despre vreun leac de febră. Au spus că febra asta e, de fapt, SIDA. O boală care se ia, ca ciuma. Şi care nu are vindecare. O nouă boală incurabilă, care nu se termină decât cu moartea. Dacă sunteți bolnavi şi nu vă e teamă să-i molipsiți pe-ai voştri, n-aveți decât să rămâneți la voi acasă, dar dacă vă temeți să n-o dați mai departe, veniți la şcoală şi lăsați-i pe cei încă neatinşi de boală să rămână în siguranță acasă.

Bunicul îi privi pe toți şi dădu să mai spună ceva, dar, când să deschidă gura, dinapoi se auzi o bufnitură puternică, ca şi cum ar fi căzut pe scenă un trunchi de copac. Când se întoarse, îl văzu pe Ma Xianglin, care căzuse de pe scaun, cu gâtul sucit şi alb la față ca hârtiile cu epitafuri lipite pe porți; scripca îi zburase din mână şi încă se mai auzea sunetul coardelor vibrând.

Auzindu-l pe bunicul cum spune că, într-adevăr, nu există leacuri, Ma Xianglin se prăvălise de pe scaun. Din colțul gurii i se prelingea o şuviță de sânge, foarte subțire. Şi din nas îi curgea sânge – două firicele de sânge.

În curtea şcolii se răspândi imediat un miros de sânge de mort.

3

Murise.

Ma Xianglin murise.

Murise pe singura scenă pe care cântase balade. Bunicul o ajută pe soția scripcarului să se îngrijească de cele necesare pentru înmormântare. Chemă chiar şi un pictor să-i facă portretul lui Xianglin al nostru, fără să îi spună că în satul Ding izbucnise febra. Pictorul îl înfățişă pe muzicant pe scenă, cântând ca în transă, cu mulțimea de oameni strânsă în curtea şcolii să îl asculte. Pictă o mare de oameni, toți cu ochii îndreptați spre el, ascultându-l vrăjiți cum cântă din scripcă şi zice balade. Mulți oameni, ca frunza şi ca iarba. Sute, mii de oameni. Toți se adunaseră să asculte cântece, ba unii se cățăraseră şi în copaci, ca să vadă mai bine. Era ca la bâlci, fiindcă prin mulțime se mai strecurau şi vânzători de cartofi dulci sau de pere fierte sau de mere învelite în caramel.

Un tablou cum nu se poate mai animat şi mai vesel.

Odată ce pictura fu gata, strânseră pergamentul într-un sul şi îl aşezară în sicriu, lângă trupul lui Ma Xianglin. În partea cealaltă îi puseră scripca. Şi aşa îl înmormântară pe Ma Xianglin.

Cartea a treia

Capitolul 1

1

După ce îl înmormântară pe Ma Xianglin, oamenii atinşi de febră începură să vină, unul după altul, să stea la şcoală.

Veni şi iarna. Era tare frig şi mai şi ningea, cădeau fulgii de zăpadă din cer ca puful de gâscă stârnit de vânt. Ninse tare o noapte întreagă, de se făcu totul alb. Totul în jur era alb. Câmpia aducea cu o foaie de hârtie, colo mai aspră, dincolo mai netedă. Iar satul era ca desenat pe hârtie. Iar găinile şi porcii, pisicile şi căţeii şi raţele erau doar ca nişte puncte pe hârtie. Şi caii la fel, şi măgarii.

Venise iarna.

Dacă erau în sat bolnavi care, de ger, nu aveau unde se duce, dădeau fuga la şcoală. Şi astfel, şcoala deveni sălaşul bolnavilor de febră. Mai întâi fusese templul lui Guan Yu, apoi devenise şcoala primară a satului. Ei, uite că din şcoală devenise lazaretul bolnavilor de febră. Cu cărbunii şi vreascurile cu care, mai înainte, se făcea focul în sobă pentru elevi, acum erau încălziţi bolnavii. Şi fiind cald în şcoală, bolnavii se adunau în număr tot mai mare.

Lui Li Sanren boala i se apropia de sfârşit. Dormea acasă, unde nevasta îi făcea de mâncare şi îi fierbea ceaiurile de leac, dar, când simţi că soţia nu-l mai poate îngriji, veni la şcoală şi nu mai plecă de acolo.

— Dascăle Ding, spuse el, râzând, cu o paloare cadaverică, ce zici, să mă mut şi eu la şcoală?

Şi îşi luă Li Sanren aşternuturile şi le aduse la şcoală. Era mai bine aici decât acasă: nu se strecura vântul prin pereţi, iar lemne şi cărbuni se găseau din belşug. De mâncat, uneori mânca cu bunicul, iar alteori îşi făcea singur câte ceva într-o cămăruţă de sus.

Venise iarna.

Odată cu venirea iernii, moartea se abătu din nou asupra satului şi răpi o femeie care se îmbolnăvise cu toate că nu vânduse deloc sânge. O chema Wu Xiangzhi şi abia împlinise treizeci de ani. Se măritase cu Ding Yuejin pe când nu avea nici douăzeci şi doi de ani. Era tare plăpândă şi sperioasă: cum vedea sânge, leşina. De-aia bărbatu-său o ținea ca pe un bibelou şi nici în ruptul capului nu ar fi lăsat-o să dea sânge. Dar uite că bărbatu-său, care dăduse sânge, trăia, iar ea, care nu dăduse nici picătură, se dusese pe lumea cealaltă. În urmă cu câțiva ani, fetița pe care o alăpta se îmbolnăvise şi murise. Aşa îşi dădură seama cât de molipsitoare era febra şi cât de uşor se lua. Şi dăduseră cu toții năvală în şcoală.

În scurt timp, aproape toți bolnavii se mutară la şcoală.

Unchiul Din Liang ajunse printre ultimii.

Mătuşa îl aduse pe unchiul până în poarta şcolii, şi cum stăteau acolo amândoi, în zăpadă, unchiul îi spuse mătuşii:

— Tu du-te, aici sunt mulți bolnavi, dacă n-ai luat de la mine, cine ştie, să nu iei de la alții.

Dar mătuşa nu se dădea dusă. Stătea în fața porții, lăsând fulgii de zăpadă să îi acopere creştetul.

— Du-te, îi spuse unchiul. E tata aici, rău n-are să-mi fie.

Şi se duse mătuşa. Unchiul o petrecu cu privirea şi printre fulgii de zăpadă îi strigă:

— Ia aminte, să vii să mă vezi, în fiecare zi!

Când îl auzi, mătuşa se întoarse şi încuviință din cap, dar el tot nu intră în curte, ci rămase acolo, privind-o cum se îndepărtează.

Se uita după ea şi, de ciudă, plângea. Erau lacrimi de ciudă, fiindcă simțea că nu avea să o mai vadă niciodată.

Unchiul o iubea pe mătuşa.

Dar iubea şi lumea aceasta.

Unchiul îşi ducea boala de câteva luni bune, iar deznădejdea de la început îi mai trecuse. Deşi nu avea vlagă nici cât să ridice o găleată cu apă, îşi recăpătase apetitul şi putea să mănânce o chiflă, ba chiar şi o jumătate de bol de supă la o singură masă. La începutul anului când se îmbolnăvise, crezuse că e o răceală ca orice răceală, cu febră şi tot, dar după trei luni de linişte au început să-l ia mâncărimile. Într-o dimineață s-a trezit că e plin de bube pe burtă şi pe picioare. Îl mâncau de-i venea să se urce pe pereți. Şi în gât simțea că-l râcâie ceva. Stomacul îi era şi el întors pe dos; îi era foame, dar nu putea să pună nimic în gură. Dacă îmbuca ceva, vărsa de două ori pe atât. Atunci şi-a dat el seama că are boala febrei şi, de teamă că ar putea să-şi îmbolnăvească nevasta şi copilaşul, Xiao Jun, s-a mutat într-o coşmelie de lângă casă, spunându-i nevestei:

— Dacă oi muri, tu să iei copilul şi să-ți găseşti alt bărbat, dar departe, departe de aici, să pleci din satul ăsta spurcat.

Dar altceva a vorbit cu tata:

— Frate, Song Tingting şi Xiao Jun s-au dus să-şi facă analizele la Wei. Nu-s bolnavi. Dar dacă eu oi muri, caută tu şi ai grijă de ei, să nu plece din sat, că dacă eu mor şi ea îl ia pe altul, o să mă răsucesc în mormânt.

O iubea unchiul pe nevasta lui.

Dar iubea şi lumea aceasta.

Într-o zi, gândindu-se că, odată ce s-a îmbolnăvit, mult n-o s-o mai ducă, a început să plângă.

Mătuşa l-a întrebat de ce plânge.

— Nu că mor eu mi-e mie, ci de nenorocirea de pe capul tău, c-o să rămâi în urma mea, i-a spus el. Să iei copilul şi să-ți cauți alt bărbat, auzi?

Dar s-a mai dus şi la bunicul şi altceva i-a zis:

— Tată, Tingting ascultă de tine. Nu e nimeni pe lumea asta care s-o iubească mai mult decât mine şi, cu oricare altul s-ar mărita, n-o să-i fie mai bine decât cu mine, aşa că tu să te ții de capul ei şi să-i spui să stea la casa ei şi să nu se mărite.

Dar bunicul nu i-a făgăduit că nu o s-o lase să se mărite.

— Fiule, i-a zis, mai bine vezi de trăieşte, şi atunci n-o să-şi caute alt bărbat. Nu e la fel pentru toți. Mai auzi de câte unul că are cancer şi-o să moară, dar vezi c-o duce şi zece ani.

Şi, cu nădejdea aceasta, s-a pus şi unchiul pe trăit, ba a început chiar să mai ceară o porție la masă şi să bea câte două păhărele la desert. Cea mai mare grijă a unchiului era că, deşi n-avea nici treizeci de ani, iar mătuşa abia împlinise douăzeci şi opt, ea nu-l mai primea noaptea în pat. Nici să o ia de mână nu-l lăsa, aşa că unchiul a început să se întrebe ce folos să mai trăiască, sfidând moartea, dacă viața nu-i mai dă nicio plăcere. Ar fi vrut să vorbească de treaba asta cu cineva, dar nu ştia cum să aducă vorba.

O iubea unchiul pe mătuşa.

Dar iubea şi lumea aceasta.

Mătuşa însă pornise spre casă şi, oricât s-a chiorât unchiul, uitându-se după ea, soția lui nu mai întoarse capul să se uite la el. Unchiul rămăsese proțăpit acolo, în poarta şcolii, şi o privea cum se tot duce şi, când ea dispăru în zare, el nu plânse, dar îşi muşcă buza de jos.

Şi-o muşcă tare de tot şi lovi cu sete pietrele de pe jos.

Se adunaseră mulți oameni la şcoală. În loc de copii, în şcoală se adunaseră câteva zeci de adulți. Majoritatea erau oameni între treizeci şi patruzeci şi cinci de ani, bărbați şi femei. Stăteau după cum îi împărțise bunicul: bărbații în clasele de sus, iar femeile, în clasele de jos. Unii îşi aduseseră paturi de acasă, iar alții îşi încropiseră un culcuş

din nişte scânduri. Cei mai năpăstuiți trăseseră pupitrele unul lângă altul, ca să aibă pe ce să doarmă. De la cişmeaua din curte curgea apă întruna. Şi trăncăneala oamenilor era ca susurul apei, se auzea neîncetat. Lângă cişmea erau două magazii în care se țineau mese rupte şi nişte scaune. Una dintre ele fu transformată în bucătărie ad-hoc. Dacă unul improviză un cuptor lângă uşă, altul aşeză sub geam tabla de întins coca şi, încetul cu încetul, magazia se umplu atât de tare, de nu mai aveai nici unde să pui piciorul.

Zăpada din curte, strivită sub atâția paşi, se prefăcu în noroi.

Sub scară îngrămădiseră vase de lut şi tot felul de saci cu grăunțe.

Bunicul trebăluia neîncetat prin şcoală, zicându-le oamenilor unde să pună una şi alta. Avu grijă să pună deoparte lucrurile cele mai importante, adică tablele, creta, manualele şi caietele de teme, pe care le încuie într-o debara. Tot aşa, puse la păstrare şi băncile ori scaunele mai noi.

Elevii nu mai veneau la ore. Dar şcoala avea un folos. O foloseau bolnavii. Bunicul muncea de zor, iar fruntea lui îmbătrânită se umplu de sudoarea tinereții; parcă şi spatele i se mai îndreptă puțin, iar cocoaşa care începuse să îi apară nici nu se mai vedea. Părul lui încărunțit, deşi alb în continuare, parcă era mai strălucitor, mai viguros, nu uscat şi tern, cum îl au bătrânii.

În sala în care învăța cândva clasa a doua, împinseră mesele la perete şi aduseră scaunele în mijlocul sălii, ca să facă o sală de şedințe. Acolo, un om bolnav care nu se prea pricepea să-şi gătească spuse:

— Din moment ce toți suntem pe moarte, ce rost are să-şi facă fiecare mâncarea lui? Mai bine am mânca laolaltă şi gata.

Şi atunci îşi făcură ei socoteala că, dacă îşi pregăteşte fiecare masa lui, se duc şi lemne mai multe, şi mâncare mai multă; în schimb, dacă s-ar găti o singură dată pentru toți bolnavii, s-ar economisi şi lemn, şi mâncare.

Cel mai tare îi preocupa însă gândul la alocațiile de la stat de care pomeniseră cei de sus când ziseseră că, dacă se adună toți bolnavii laolaltă, o să li se dea şi de mâncare. Fiindcă, dacă stăteau în şcoală şi mâncau din ce li se trimitea de la județ, puteau să pună şi ei ceva deoparte.

Bunicul îi chemă la întrunire pe toți bolnavii. Aşa era şi firesc, din moment ce bunicul se considera dascăl. Chiar dacă mulți dintre cei de acolo ştiau numai câteva caractere, puținul pe care îl ştiau tocmai de la bunicul îl învățaseră, pe vremea când ținea ore în locul profesorilor, aşa că-i socotea pe toți elevii lui. Cei mai mulți dintre bolnavi erau în toată firea, dar nici unul de vârsta bunicului. Şi erau în şcoală, iar şcoala fusese dintotdeauna în grija bunicului. Toți cei de acolo erau bolnavi şi puteau să moară dintr-o clipă în alta; numai bunicul era sănătos, pe el nu-l atinsese febra şi nici nu se temea că o să se molipsească.

Aşa că, fireşte, bunicul era conducătorul lor.

Se adunară cu toții în clasa transformată în sală de şedințe. Erau acolo Ding Yuejin, şi Zhao Xiuqin, şi Ding Zhuangzi, Li Sanren, Zhao Dequan şi o mulțime de alți săteni, câteva zeci de oameni; unii şedeau, alții stăteau în picioare şi de-abia aveau loc în clasă, de-abia mai respirau, dar se bucurau să fie împreună, iar pe fața fiecărui bolnav înflorise un zâmbet. Îl priveau pe bunicul fără să spună nimic, ca nişte elevi aşteptând să înceapă lecția. Bunicul stătea pe un podium făcut din trei rânduri de cărămizi şi se uita la bolnavi ca la elevii lui.

— Aşezați-vă, le zise el. Stați jos, cu toții.

După ce se aşezară toţi cei care se sprijineau de mese ori de ferestre, bunicul îşi începu cuvântarea, ca un dascăl plin de experienţă:

— Să lămurim o treabă: eu am muncit în şcoala asta o viaţă întreagă şi, pe undeva, mă consider dascăl. Cine a venit la şcoală ascultă de mine. Acum, dacă e cineva care nu vrea să asculte de mine, să ridice mâna.

Bunicul îşi roti privirea prin clasă.

Se uită aspru la unii care se hlizeau ca nişte copii.

— Bun, reluă bunicul, dacă nu ridică nimeni mâna înseamnă c-o să ascultaţi de mine. Şi eu zic aşa. Unu la mână: până primim raţii de la ăi de sus, trebuie să punem la un loc ce mâncare are fiecare. Ding Yuejin o să ţină socotelile şi o să noteze cât a adus fiecare, cât grâu, câtă făină… Dacă ai adus acum mai mult, luna viitoare o să aduci mai puţin. Şi invers: dacă acum ai adus mai puţin, luna viitoare o să aduci mai mult. Doi: în şcoală apa nu se plăteşte, dar lumina da, aşa că nu mai staţi noaptea treji să consumaţi curent. Şi aici trebuie să economisiţi curent, aşa cum faceţi şi acasă. Trei: gătitul e treaba femeilor, bărbaţii o să se ocupe de muncile mai grele. Xiuqin o să vadă de femeile care gătesc. Cine e mai bolnav munceşte mai puţin, cine nu-i chiar aşa bolnav munceşte mai mult. Puteţi să gătiţi prin rotaţie – la o zi sau la trei zile, cum vă convine. Patru: eu deja am şaizeci de ani şi nici voi nu ştiţi cât o mai duceţi. Să ne gândim şi la ce lăsăm în urma noastră, că dacă noi ne ducem, alţii rămân să trăiască mai departe, o să vină o vreme când copiii o să se întoarcă la şcoală, aşa că aveţi grijă cum vă purtaţi, să nu vă zgâriaţi, să nu vă curgă sânge pe jos. Să nu vă aud că vă duceţi acasă să-i sărutaţi pe ai voştri, ca nu cumva să ia şi ei boala. Să umblaţi cu grijă cu pupitrele, cu scaunele, cu ferestrele şi cu tot ce-i al şcolii, aşa cum aţi face şi la voi acasă. Cinci: câtă vreme locuiţi la şcoală, aveţi grijă să nu transmiteţi boala şi altora,

dar aveți grijă şi să vă distrați, ca zilele pe care le mai aveți de trăit să le petreceți cu voie bună. Aşadar, să jucați şah, să vă uitați la televizor sau, dacă vreți altceva, tot ce trebuie să faceți e să spuneți. Şi dacă vreți să mâncați ceva deosebit, spuneți ce vă doriți. Faceți tot ce vreți, mâncați tot ce vă place. Dacă v-ați îmbolnăvit, asta e, dar nu înseamnă că trebuie să vă trăiți zilele în disperare.

Zicând acestea, bunicul se opri, întoarse capul şi se uită la zăpada de afară. Ningea cu fulgi mari cât florile de prun şi albi, tot ca ele. Zăpada acoperise toate urmele de paşi şi toate bălțile de noroi din curtea şcolii, iar totul se făcuse alb. Era alb, alb cât cuprinde. Pe sub uşă intră o rafală de vânt rece, care se împleti cu duhoarea bolii ca un firicel de apă limpede care curge într-o baltă tulbure. Lângă coşul de baschet din curte stătea un câine bălțat, care probabil se ținuse după stăpânul său. Stătea pironit acolo, în curte, şi se uita la fereastră, ca şi cum ar fi sperat să îşi zărească stăpânul înăuntru. Nins şi alb cum era, ziceai că-i o oaie rătăcită.

Bunicul întoarse privirea, se uită la sătenii care umpluseră clasa, la figurile lor ca o tablă coclită, şi le spuse:

— Mai are cineva vreo idee? Dacă nu, atunci apucați-vă de gătit, azi servim prima masă împreună. Cine găteşte să gătească bine. Pentru că faceți mâncare pentru toată lumea, puteți să folosiți cratițele alea mari, de metal, pe care le-am luat pentru elevii din afara satului. Cuptorul e în bucătăria elevilor, la vest de terenul de baschet.

Şi, cu acestea, şedința se încheie.

Sătenii, sporovăind şi hlizindu-se, se adunară împrejurul sobei sau se apucară să îşi instaleze paturile încă neinstalate şi să-şi întindă aşternuturile. Când ieşi din clasă, bunicului i se aşezară câțiva fulgi de nea pe față. Deodată, vântul se porni să bată şi mai tare, şfichiuindu-l şi trimițându-i şi mai mulți fulgi de nea în față. Cum obrajii îi

erau calzi de la căldura din clasă, fulgii se topeau şi îi curgeau pe obraji ca nişte lacrimi. Bunicul era mulţumit de regulile pe care le stabilise pentru bolnavii din şcoală.

Totul în jur era alb.

Alb cât vedeai cu ochii.

Zăpada albă scârţâia, hâş-hâş, sub paşii lui.

— Tată!

Era unchiul, care încerca să-l ajungă din urmă pe bunicul.

— O să dorm şi eu cu ceilalţi în sala aia? întrebă unchiul când ajunse lângă bunicul.

— Tu poţi să dormi cu mine, îi spuse bunicul. Odaia mea e mai mică şi mai călduroasă.

— Tată, de ce l-ai pus pe Yuejin să ţină socotelile? îl întrebă unchiul.

— Pentru c-a fost contabilul satului, îi zise bunicul.

— Mai bine mă puneai pe mine.

— De ce? se miră bunicul.

— Cum-necum, eu sunt fiul tău, în mine ştii că poţi să ai încredere.

— Şi în Yuejin ştiu că pot să am încredere.

Unchiul râse.

— Totuna e, de fapt. Toţi suntem pe moarte, aşa că n-are nimeni motiv să fure.

Porniră amândoi, tată şi fiu, spre căsuţa de la poartă, înfruntând ninsoarea şi vorbind până îi înghiţi zăpada.

Se topiră în zăpadă.

2

Câteva zile mai târziu, după ce se topi zăpada, bolnavii de febră descoperiră că o duc mai bine decât s-ar fi aşteptat. O duceau ca-n rai. Când venea vremea, bunicul le dădea semnalul, iar ei îşi luau strachina şi treceau pe la bucătăria

din aripa de vest a şcolii, să îşi ia mâncarea, care, de altfel, era foarte gustoasă. Puteau mânca oricât şi orice îşi doreau: mâncăruri mai grase sau mai slabe, cu legume sau carne, erau de toate pentru toate gusturile. După masă se duceau la chiuvetă şi îşi spălau castroanele, după care le puneau pe raftul pentru veselă sau le băgau într-unul dintre sacii care atârnau pretutindeni, chiar şi de crengile copacilor sau de coşul de baschet. Dacă făceau rost de ierburi care ar fi putut vindeca febra, le fierbeau într-o oală mare, din care veneau toţi şi gustau. Dacă primea careva de acasă găluşte sau altă delicatesă, le dădea şi celorlalţi, măcar câte o bucăţică. Mâncau, beau ceai şi apoi, cum tot n-aveau altă treabă, stăteau la soare, se uitau la televizor, jucau poker în patru sau şah în doi, ciuciţi prin vreun loc însorit şi ferit de vânt. În orice caz, îşi vedeau de distracţia lor. Nimic nu le lipsea. Când se întorceau de la hoinăreala prin curte, n-aveau decât să se întindă în pat şi să tragă un pui de somn, nimeni n-avea ce să le zică, erau liberi ca păpădia pe câmp.

Dacă aveau chef, puteau chiar să se ducă prin sat şi să vadă ce mai e pe acolo.

Puteau să meargă şi la câmp dacă pofteau. Se duceau frumuşel la marginea ogorului şi stăteau puţin pe acolo, să mai respire.

Puteau şi să-i cheme pe ai lor de acasă; doar trimiteau vorbă prin cineva, iar familia venea numaidecât la şcoală, să îi vadă.

Ca-n paradis o duceau bolnavii de febră, dacă nu cumva chiar mai bine. Dar uite că, în vreo două săptămâni, veselia se duse. Începură hoţiile. Tâlharii, ca şoarecii. Peste tot intrau. Mai întâi dădură iama în sacul cu orez de la bucătărie. Apoi dispăru un sac cu boabe de soia care până atunci stătuse într-un colţ al cămării. Nu după mult timp, bunicul se trezi cu Li Sanren la uşă, care zicea că i-au dispărut nişte bani de sub pernă: patruzeci de yuani. Era şi

o fată care se măritase de curând cu unul din sat, Ding Xiaoming, un văr dinspre tata. Tatăl lui era frate cu bunicul meu; carevasăzică Ding Xiaoming era văr cu tata şi cu unchiul. Nevastă-sa avea douăzeci de ani. O chema Yang Lingling. Numai ce se măritase şi venise în sat, că se şi îmbolnăvise de febră. Cu câțiva ani înainte, când era încă la părinții ei, în alt sat, vânduse şi ea sânge. Când aflase că e bolnavă, nu se grăbise să învinovățească pe nimeni, dar stătea tot timpul pe gânduri şi nu scotea o vorbă, un zâmbet nu-i mai vedeai pe buze. În ziua în care a aflat că e bolnavă, Ding Xiaoming i-a ars una peste față şi i-a zis:

— Când ne-am întâlnit te-am întrebat dacă ai vândut vreodată sânge şi ai zis că nu, nici vorbă. Ei, acuma ce mai zici?

Şi i-a mai ars una, de-i umflă obrazul.

După aia chiar că nu mai aveai ce zâmbet să vezi pe fața lui Yang Lingling. Şi nici vreo urmă de poftă de viață. Mai ales după ce soțul ei a dus-o la şcoală, să stea laolaltă cu ceilalți bolnavi de febră.

Nici nu trecu bine o săptămână, când Yang Lingling veni şi-i zise bunicului că nu-şi mai găseşte haina roşie de mătase, pe care o pusese deunăzi la capul patului. O văzuse acolo peste zi, dar seara, când să şi-o pună pe ea, ia-o de unde nu-i.

Hoții, ca şobolanii, ajungeau peste tot. Treaba asta nu putea să rămână nerezolvată. Aşa că, într-o zi, înainte de lăsarea întunericului, bunicul îi chemă pe toți în sala de şedințe şi îi pofti să şadă, dar numai câțiva se aşezară.

— Când ați venit aici, strigă bunicul, cu toții ştiați bine că mult n-o s-o mai duceți şi, cu toate astea, v-ați pus pe furat, şi bani, şi mâncare, şi alte lucruri. La ce vă trebuie bani, că doar nu-i luați în mormânt! Cu mâncarea ce faceți, dacă în curând o să mergeți la groapă? Şi dacă aveți sobe şi lemne din belşug, ce vă mai trebuie haina altuia? Ascultați

aici la mine, le zise bunicul, în primul rând, de azi încolo, nu se mai duce nimeni acasă, în sat, ca să nu ia cu el ce-a furat de pe-aici. În al doilea rând, cine a furat să nu aştepte să-l caut eu, ci la noapte să pună singur la loc tot ce-a luat. Orezul să-l ducă înapoi, la bucătărie, banii să-i dea celui de la care i-a luat, iar haina să o lase pe patul păgubitului.

Era ora asfințitului, iar lumina se subția, strecurându-se dinspre curte şi umplând clasa de roşeața soarelui. Viforul iernii şuiera încrâncenat, ba încă reuşi să sufle în sobă şi să împrăştie niscai cenuşă. Sătenii, şi cei mai bolnavi, şi cei mai puțin bolnavi, auzind ce spusese bunicul, începură să se uite unul la celălalt, de parcă numai dintr-o privire ar fi putut să-şi dea seama cine e hoțul. Dar oricât s-ar fi uitat ei unii la alții, hoțul tot nu fu găsit. Din mijlocul mulțimii, unchiul strigă:

— Să facem percheziție! Percheziție!

Cei tineri începură şi ei să strige:

— Da, da, percheziție!

Bunicul însă, de sus, de pe podium, zise:

— Nu facem nicio percheziție! Mai bine aşa, să aducă singur ce-a furat, la noapte. Nu se face să-i scotocim omului prin aşternuturi şi boccele, lăsați-l să vină singur cu tot ce-a luat.

Nu mai avea nimic de zis, aşa că-i lăsă să se ducă. Ieşind din sală, toți înjurau de mama focului. Ce ruşine, să nu dibuiască hoțul! După ce că era cu un picior în groapă, îi ardea de furat orez şi soia!

Unchiul o prinse din urmă pe nevasta vărului şi îi zise:

— Lingling, de ce nu ți-ai pus şi tu haina în altă parte?

— Păi unde era s-o pun, dacă nu la capul patului?

— Mai am eu un pulover de lână, vrei să ți-l aduc?

— Nu-mi trebuie. Am deja două pe mine.

Când se lăsă seara, ca de obicei, unii se uitau la televizor, iar alții stăteau la poveşti. Câțiva bolnavi, care nu

se încredeau în fierturile celorlalți, se duseseră să şi le facă pe ale lor, pe plita din bucătărie ori prin clase. În clase, pe coridoare, sub scară, peste tot erau vetre improvizate, cu oale în care se fierbeau tot felul de ierburi negricioase, astfel încât zi şi noapte simțeai mirosul fierturilor; aroma leacurilor chinezeşti se răspândea până afară, în curte, de ziceai că şcoala primară din satul Ding e farmacie, nu altceva.

După ce îşi făcură fierturile şi îşi băură leacurile, se duseră la culcare. Se duseră, unul câte unul, să se culce. În şcoală, ca şi pe afară, era linişte deplină. La fel şi pe câmp. Numai viforul iernii mai şuiera zănatic.

Unchiul se duse şi el să se culce şi se întinse în patul lui de sub fereastră. Când se dusese să stea în căsuța bunicului, unchiul trebuise să scoată un teanc întreg de caiete de teme, doar ca să facă loc pentru pat. De când se mutase la şcoală, iar nevastă-sa, Song Tingting, se întorsese la mama ei, unchiul era tare îngrijorat.

— Tată, i-ai zis lui Tingting ce te-am rugat sau nu?

— Ce să-i zic?

— Păi să nu se mai mărite după ce mor eu.

— Hai, culcă-te!

Nici tatăl, nici fiul nu mai ziseră nimic. Pe un timp aşa de câinos, întunericul din odaie părea şi mai vârtos, aerul părea gros precum cleiul. Noaptea se făcu mai adâncă, de parcă ar fi coborât toată lumea într-un puț fără fund. Şi, în bezna aceea tăcută şi adâncă, unchiul auzi de afară ceva ca un zgomot de paşi. Ascultă o vreme cu mare atenție, apoi se întoarse spre bunicul şi zise:

— Tată, cine crezi că e hoțul, dintre toți bolnavii?

Până să primească răspunsul bunicului, iarăşi i se păru că aude un zgomot de paşi, prin tăcerea adâncă a nopții.

— Tată, dormi? zise unchiul.

Dar nici de data asta nu primi vreun răspuns.

Văzând că bunicul nu zice nimic, unchiul se dădu jos din pat, încetişor, cu gând să se ducă în curte să vadă ce-i pe acolo şi să afle cine e hoțul care venise să lase lucrurile furate. Îşi trase o haină pe el, fără să facă nici cel mai mic zgomot. Dar când să plece, bunicul se întoarse spre el şi zise:

— Unde te duci?

— Nu dormeai?

— Te-am întrebat unde te duci.

— Astăzi Tingting s-a dus la mă-sa acasă, iar eu nu pot să-nchid un ochi.

Bunicul se ridică în capul oaselor.

— Băiete, ție nu ți-e ruşine?

— Tată, dar nu te mint, se apără unchiul. Înainte să se mărite cu mine, Tingting mai avea un pretendent. Şi ăla era chiar de la ea din sat.

Bunicul nu mai zise nimic. Doar se uita la unchiul, care, pe întuneric, îi apărea ca un buştean înnegrit de fum. Şi, după ce se uită la el o vreme, îi spuse:

— Ai băut din ierburile pe care le-am fiert azi sau nu?

— La ce bun? Doar ştiu că boala asta n-are leac.

— Chiar dacă n-are, tot trebuie să încerci.

— Dă-o-n colo, n-ai ce să-i faci. Măcar de-aş putea să i-o transmit şi lui Tingting, că poate aşa nu se mai duce după altul, şi mor şi eu liniştit.

Bunicul tresări şi rămase buimac, în vreme ce fiul său mai mic trase pufoaica pe el şi ieşi. Curtea largă era acoperită de lumina lunii ca de o pojghiță de gheață. Sau ca de un geam foarte subțire. Unchiul păşea cu luare-aminte, parcă temându-se să nu-l fărâme. Făcu doi paşi, dar apoi se opri şi privi spre apus, spre clădirea şcolii. Clădire cu etaj. Fostele clase adăposteau acum câte cinci, chiar şi câte opt bărbați sau femei. Şcoala se transformase în azilul

bolnavilor de febră. Şi al tâlharilor. Dormeau cu toții. Câteva zeci de oameni dormeau duşi, iar sforăiturile şi horcăielile lor se auzeau ca apa care bolboroseşte în canal. Pe când se îndrepta spre clădirea şcolii, unchiului i se păru că aude o bufnitură. Poate era chiar sacul de orez pe care hoțul îl aducea înapoi. Aşa că îşi grăbi paşii.

Când se apropie, zări o siluetă ghemuită lângă şcoală.

Era soția vărului lui, Yang Lingling, care venise în sat cu jumătate de an în urmă.

— Cine-i acolo?

— Eu. Tu eşti, Ding Liang?

— A, Lingling, ce cauți aici cu noaptea în cap?

— Voiam şi eu să văd cine e hoț la voi aici, în sat, cine mi-a furat jacheta.

— Şi eu la fel, râse unchiul. Tot d-asta venisem, să văd cine-i hoțul, cine ți-a furat jacheta.

Şi, zicând acestea, se duse de se ciuci lângă Lingling. Ea se trase mai aproape. Stăteau unul lângă altul, ca doi saci de orez. Lumina lunii era atât de puternică, încât vedeai de la distanță şi pisicile, ba chiar şi şoarecii care mişunau prin curte, zgâriind cu ghearele terenul de baschet.

— Nu ți-e frică, Lingling? întrebă unchiul.

— Înainte mi-era frică de orice, zise Lingling. Mi se muiau genunchii numai când vedeam cum taie cineva gâtul găinilor, dar de când am dat sânge parcă m-am mai întărit şi eu, iar acum, de când ştiu că am boala asta, nu-mi mai e frică de nimic.

— Dar de ce ai dat tu sânge?

— Păi voiam să-mi iau şi eu o sticlă de şampon, spuse Lingling. La noi în sat era o fată care-şi spăla părul cu şampon, şi i-l făcea aşa de mătăsos... Când am întrebat-o, mi-a zis că şi l-a cumpărat din banii pe care i-a primit pentru sânge. Aşa că m-am dus şi eu să dau sânge, ca să-mi iau şampon.

Lingling tăcu, iar unchiul privi cerul, care i se părea ca o apă albastră, adâncă.

— Aşa deci.

— Dar tu cum de-ai dat sânge?

— Fratele meu era traficant. Când i-am văzut pe toți cum se duc la el şi dau sânge, m-am dus şi eu.

Lingling se uita îngândurată la unchiul.

— Zice lumea că fratele tău e un escroc, că le spunea că nu le ia decât o sticlă de sânge, dar de fapt le lua una şi jumătate.

Unchiul începu să râdă şi schimbă subiectul.

— Dacă ți-a furat cineva haina, te-ai gândit să te duci să-l furi şi tu pe altul? o întrebă el, apucând-o de cot.

— Nu. Fiecare ar trebui să se îngrijească de reputația lui.

— Când eşti cu un picior în groapă, îți mai pasă ce reputație îți faci? Ai dus întotdeauna o viață cinstită, dar când a aflat omul tău că ai dat sânge, nu te-a luat la palme? Nu i-a păsat că eşti bolnavă, te-a luat la palme. Dacă a putut să te bată înseamnă că nu te iubeşte. În locul tău, nici nu i-aş fi zis că m-am îmbolnăvit. Aş fi aşteptat până l-aş fi molipsit şi pe el.

Lingling se uită la unchiul surprinsă, ca la un străin, şi se trase puțin mai departe, ca şi cum s-ar fi ferit de vreun tâlhar.

— Tu i-ai dat-o neveste-tii?

— O să vină şi ziua aia.

Unchiul stătea cu spatele lipit de zidul rece al şcolii. Frigul îi pătrunse prin haină şi îi ajunse până în măduva spinării. Îl trecură fiorii de parcă ar fi avut un țurțure pe sub cămaşă. Îşi ridică privirea către cer şi nu mai spuse nimic, dar avea obrajii uzi de lacrimi.

Lingling nu îi văzu lacrimile, dar simți că îi tremură glasul ca unui om care plânge.

— O urăşti pe nevastă-ta? îl întrebă ea, plecându-şi capul ca să îl vadă mai bine.

Unchiul îşi şterse lacrimile.

— Întotdeauna s-a purtat frumos cu mine, asta până când m-am îmbolnăvit.

La adăpostul întunericului, unchiul prinse curaj şi zise:

— N-ai decât să râzi de mine, Lingling, n-ai decât, dar să ştii că, de când m-am îmbolnăvit, soția mea nu m-a mai lăsat să mă apropii de ea. Spune şi tu! Şi n-am nici treizeci de ani.

Lingling lăsă capul în jos, de parcă ar fi vrut să intre în pământ. Tăcea, nu zicea nimic, şi rămase aşa multă vreme. Unchiul nu avea cum să îi vadă roşeața din obraji. După câteva clipe, care părură o veşnicie, când roşeața i s-a dus şi obrajii i s-au răcorit, Lingling ridică privirea din pământ şi, întorcându-se spre unchiul, îi spuse încetişor:

— Şi mie mi s-a întâmplat la fel. Nici mie nu mi-e teamă dacă o să râzi de mine, dar, de când a aflat că sunt bolnavă, Xiaoming nu s-a mai apropiat de mine. Abia am împlinit douăzeci şi patru de ani şi m-am măritat numai de câteva luni.

Se apropiară unul de altul şi se priviră în ochi.

Deşi razele lunii nu mai ajungeau în curtea şcolii, terenul sclipea ca şi cum deasupra lui s-ar fi închegat o pojghiță lucioasă sau ca şi cum s-ar fi acoperit cu un geam de sticlă. Cu toate că stăteau la umbra pe care o arunca zidul şcolii, unchiul şi Lingling se uitau unul la celălalt şi se vedeau limpede. Unchiul văzu fața ca un măr copt a lui Lingling. Un măr răscopt, de fapt, pe care apăruseră deja mici zbârcituri. Erau bube de la boala febrei. Dar, chiar şi cu toate bubele acelea, câte erau, mărul era plăcut la vedere. Unii ziceau că petele de pe merele coapte sunt un semn că fructele sunt dulci şi aromate. Unchiului i se părea că simte chiar şi mirosul ei de fată nemăritată, un miros ca

de apă proaspătă de izvor; dar Lingling avea şi un iz de femeie abia măritată, ca un strop de apă rece pe care îl pui într-o cratiță chiar înainte ca apa să dea în clocot. Unchiul îşi drese glasul şi spuse cu obidă:

— Lingling, hai să-ți zic ceva.

— Ce să-mi zici?

— Fir-ar ea de treabă! răbufni unchiul. Noi doi ar trebui să fim împreună.

Lingling tresări.

— Cum adică?

— Noi doi suntem oameni căsătoriți şi amândoi suntem pe moarte. Şi atunci de ce să nu fim împreună? De ce să nu facem tot ce ne dorim?

Lingling iarăşi se uită speriată la unchiul, de parcă nici nu-l mai recunoştea.

În puterea nopții, frigul se făcuse şi mai aprig. Unchiul se cam învinețise la față, iar sub paloarea aceea, bubele maronii de la febră semănau cu nişte pietricele ascunse sub o pojghiță de gheață. Lingling se uita la unchiul, iar unchiul se uita la ea. În cele din urmă, copleşită de dorința arzătoare pe care o citea în ochii lui, Lingling îşi feri privirea. Ochii lui păreau două găuri întunecate, care ar fi vrut să o înghită de vie. Îşi lăsă iarăşi capul în jos.

— Ding Liang, uiți că sunt căsătorită cu Xiaoming?

— Dacă Xiaoming s-ar fi purtat bine cu tine, atunci n-aş fi făcut asta, spuse unchiul, dar Xiaoming n-a fost bun cu tine. Te-a bătut. Eu n-aş fi ridicat niciodată mâna la Song Tingting, oricât de tare m-ar fi supărat.

— Bun sau rău, se uită la tine ca la un frate mai mare, iar el pentru tine e ca un frate mai mic.

— Frate sau nu, n-are a face, noi doi suntem pe moarte.

— Dacă se află, o să ne jupoaie.

— Să ne jupoaie, tot murim amândoi.

— Zău c-o să ne jupoaie, şi pe mine, şi pe tine.

— Tot murim amândoi. Tocmai pentru că ştiu că suntem amândoi pe moarte o să ne lase cu toții în pace.

Lingling ridică privirea şi se uită la unchiul de parcă ar fi vrut să se asigure că unchiul e într-adevăr pe moarte, aşa cum zicea. Atunci îşi dădu seama că paloarea lui de peste zi nici nu se mai vedea în bezna nopții, fiindcă în întuneric totul era negru. Atunci când unchiul vorbea, din gură îi ieşeau aburi albi şi groşi, care pluteau spre Lingling şi îi încălzeau fața ca aburul unui ceainic.

— Şi dacă mori o să te îngroape lângă mine? întrebă Lingling.

— Eu aşa aş vrea, să mă îngroape lângă tine, îi răspunse unchiul.

— Că Xiaoming aşa mi-a zis, că atunci când o să moară el n-o să se îngroape lângă mine.

— Eu aşa mi-aş dori, să mă îngroape lângă tine, întări unchiul.

Unchiul se trase mai aproape de Lingling. Încercă s-o ia în brațe. Mai întâi o luă de mână, apoi o luă în brațe. Ca şi cum ar fi luat în brațe un miel rătăcit de turmă, aşa o ținea de strâns; de parcă s-ar fi temut că ea ar fi vrut să fugă. Lingling, în brațele lui, îl mângâie uşor pe piept.

Noaptea era pe sfârşite. În curând avea să se facă zi. În liniştea câmpiei se auzeau până şi duhurile plutind de colo colo. Era ora la care zăpada se făcea gheață. Ora la care fulgii de nea pluteau în văzduh ca nenumărate boabe de gheață, lovind acoperişul clădirilor şi căzând peste unchiul şi peste Lingling, precum şi peste întreaga curte.

După ce stătură o vreme îmbrățişați, se ridicară de jos fără o vorbă. Merseră, pe tăcute, în încăperea micuță de lângă bucătărie. Lângă bucătărie era cămara în care îşi țineau bolnavii mâncarea şi tot felul de nimicuri. Deşi nu se vorbiseră înainte, amândoi aleseseră cămara.

În cămară era cald. Când ajunseră acolo, se încălziră şi ei.

Şi, încălzindu-se, simţiră şi ei din nou cum e să ai poftă de viaţă.

3

Lumina soarelui începu să încălzească satul Ding.

O explozie de flori cotropise satul parcă peste noapte. Pe uliţe, prin curţi, pe pajişti, la marginea satului, chiar şi lângă albia secată a Fluviului Galben, răsăriseră tot felul de flori: crizanteme, flori de prun, boboci de trandafiri, ghiocei şi orhidee sălbatice, coada-şoricelului sau flori dintre cele care, în mod obişnuit, creşteau pe pajiştile munţilor sau printre stânci, precum margaretele, păpădiile sau albăstrelele. Pretutindeni vedeai petale roşii, galbene, violete, roz sau albe, cu picăţele, roşii-verzulii sau verzi-albăstrii, în culori dintre cele mai ciudate, unele mari cât strachina, altele micuţe cât nişte năsturei. Apăruseră de-a valma pretutindeni, până şi pe lângă cocinile porcilor sau cuibarele păsărilor sau prin preajma ocolului de vite. Răsăriseră mii şi milioane de flori, de toate felurile şi de toate culorile. Mireasma lor era atât de puternică, încât ameţeai de cum îţi pătrundea în nări, de ai fi zis că prin satul Ding curge un râu de parfum. Bunicul nu putea să priceapă cum de înflorise totul dintr-odată şi se tot plimba nedumerit pe străzile satului, minunându-se de feţele zâmbitoare ale gospodarilor, care zoreau încoace şi-ncolo, unul cu un coş acoperit cu vreo haină, altul cu traiste pline. Până şi băieţeii şi fetiţele de câţiva anişori duceau în braţe câte o bocceluţă plină.

Bunicul îi întreba ce fac, unde se duc, dar nimeni nu avea timp să răspundă. Treceau cu toţii mai departe, grăbiţi, apoi iarăşi ieşeau zoriţi din casă, mai mult alergând decât mergând.

Se luă şi bunicul după ei pe ulițele mărginite de flori, până ajunse la marginea dinspre apus a satului, unde văzu pajiştea plină de boboci, ca o mare de culoare. Cât vedeai cu ochii, de la marginea pajiştii până în depărtări, un ocean de flori colorate se legăna în bătaia vântului. Până şi albastrul cerului se împestrița de atâta culoare. Iar pe întinsul țarinilor, grupuri-grupuri de săteni trudeau pământul, scormonind cu grebla sau cu săpăliga la rădăcinile florilor, aşa cum se sapă după cartofii dulci înainte de venirea iernii. Sau cum se scormoneşte după alunele-de-pământ. Cum stătea acolo, la marginea satului, bunicul îl văzu pe Li Sanren cel tăcut. Lucra cu râvnă, umăr la umăr cu ceilalți, cu acelaşi zâmbet pe față şi cu aceleaşi broboane de sudoare pe frunte, trăgând afară, cu tot cu rădăcini, floare după floare. După ce scotea astfel zece, douăzeci de fire, se ghemuia lângă ele cu nevasta şi copiii, le scuturau rădăcinile de țărână şi le puneau în coş. Când se adunau destule, le acopereau cu o pătură, apoi luau coşurile pe umăr şi porneau spre casă, opintindu-se, mai-mai să se prăvălească sub greutatea lor...

Li Sanren fusese primar în sat. Era cu câtiva ani mai tânăr decât bunicul şi făcuse armata în Hangzhou, „paradisul din sud”, într-o unitate militară înconjurată cu sârmă ghimpată. Se distinsese prin merite deosebite şi fusese primit în partid, dar, când să fie promovat, l-a luat aşa, o țicneală, de s-a apucat să scrie o scrisoare. Ca un jurământ scris cu sânge. În ea, îi înştiința pe superiorii lui că nu vrea altceva decât să se întoarcă la el acasă, în satul părintesc, şi să facă şi din el un mic paradis. Şi aşa a plecat el din armată. Şi a venit primar în sat.

Zeci de ani, cât a fost el primar, n-a ştiut altceva decât să trudească şi să îi ajute pe oameni să adune îngrăşământ, să semene, să ude recolta şi să secere. Când îl puneau ăi de sus să sape, săpa; când îi cereau să semene bumbac, trecea cu plugul peste ogorul de grâu şi semăna bumbac. Dar iată

că, după atâția ani, nu se schimbase nimic; crescuse numărul de locuitori, dar nici vorbă să fi apărut măcar o casă cu acoperiş de țiglă. Nici vreun utilaj, o maşinărie, ceva. Ori vreo moară electrică. Nici măcar tractoarele nu erau mai multe. Față de satele din împrejurimi – Liu, Huangshui, Li'er –, al nostru rămânea cel mai sărac. Atât de sărac era satul, încât lumea ajunsese să îl scuipe în față pe primar şi să-i arunce vorbe de ocară:

— Li Sanren, mai ai tupeul să te numeşti primar? De atâția ani de când eşti primar, başca membru de partid, eu unul nici măcar colțunaşi de Anul Nou n-am mâncat.

La urmă, când a început nebunia cu vândutul sângelui, a rămas fără primărie.

Şi atunci rareori îl mai auzeai să zică vreo vorbă.

Ajunsese aşa de mohorât şi de cenuşiu la față, de ziceai că l-au plesnit cu talpa ghetei peste obraji.

Când ăi de sus au prins de veste că tata e traficant de sânge şi că îl duce capul, au vrut să-l pună pe el primar. Să-l facă să recolteze mai puțin de capul lui, dar să înființeze mai multe centre de recoltare în sat şi să facă să apară mai mulți negustori de sânge. Dar tata s-a gândit că, dacă e să se înmulțească traficanții, iar el să recolteze mai puțin, nu prea-i convine să fie primar. Şi aşa a rămas satul fără primar. Până în ziua de azi. Când toți sătenii au fost chemați să dea sânge, Li Sanren nu s-a dus să dea. Nici mort nu s-ar fi dus. Cică n-am fost primar atâția ani ca să încurajez aşa ceva, să-i văd pe oameni că-şi vând sângele. Însă nevastă-sa, văzând cum atâția oameni dau sânge şi ajung să-şi ridice pe urmă case arătoase, s-a apucat să-l facă albie de porci în văzul lumii:

— Păi bărbat eşti tu, mă, Li Sanren, de n-ai curaj nici să dai sânge? Bine c-ai fost atâția ani primarul lu' peşte, că femeile din sat, de atâta sărăcie, nici de tampoane n-au auzit, aşa primar ai fost! De-aia n-ai acuma curaj să dai

măcar o sticlă de sânge, acolo. Hai, măcar jumate, dacă nu una întreagă. Dar tu nici de-o picătură n-ai curaj. Şi dacă până şi sânge ți-e frică să dai, mai poți să te numeşti bărbat?

Li Sanren, care stătea pe vine la poartă, a lăsat-o pe nevastă-sa să-l ocărască după pofta inimii. Stătea acolo şi o asculta cum îl face de două parale. În cele din urmă însă, chiar dacă nu a scos nicio vorbă, a dat cu strachina de pământ şi a plecat. Te-ai fi gândit că şi-a luat lumea în cap, să n-o mai audă pe femeie dând din gură, dar, pe când nevastă-sa era acasă şi spăla vasele, pregătindu-se să dea mâncare la porci, a apărut în prag cu o hârtie nou-nouță de o sută de yuani în mână. Una dintre mâneci era lăsată, iar cealaltă, suflecată până sus. Palid şi asudat, Li Sanren îşi îndoia brațul dezvelit, ciupindu-se cu mâna cealaltă. A pus banii pe colțul cuptorului şi, uitându-se la soție cu lacrimi în ochi, i-a spus:

— Na, scorpie, m-am apucat şi eu de vândut sânge.

Nevastă-sa, zâmbind, s-a oprit din spălat vase, s-a uitat la figura lui palidă şi i-a zis:

— Ei, aşa da, acuma te poți numi şi tu bărbat. Vrei nişte apă cu zahăr?

— Nu vreau, îi răspunse el, încă în lacrimi. După atâția ani în slujba revoluției, am ajuns să-mi vând sângele.

Şi aşa a început să îşi vândă sângele. Mai întâi dădea o dată pe lună, pe urmă a început să dea cam o dată la trei săptămâni şi apoi la zece zile. Ajunsese să simtă că i se umflă venele dacă nu dă sânge, parcă mai aveau puțin şi plesneau; i se părea că, dacă nu dă sânge, o să înceapă să-i țâşnească prin pori.

Pe atunci erau mulți care dădeau sânge, dar şi mulți traficanți, dintre care unii veneau acasă la oameni cu tot echipamentul. Umblau din uşă în uşă, de ziceai că-s ăia de cumpără fiare vechi sau încălțări rupte. Iar tu stăteai

frumuşel acasă şi imediat ce-i auzeai strigând: „Luăm sânge! Care dă sânge?” Ca negustorii de mărunțişuri.

Dacă te găseai pe câmp, la sapă sau la plivit, o dată ce-i auzeai pe traficanți cum strigă:

— Ei, dai sânge?

— Pleacă de-aici, abia am dat, zicea omul de pe țarină.

Dar negustorul nu se dădea dus, ci zicea:

— Ce bine ți-a crescut grâul, mugurii văd că sunt mari şi verzi.

Omul de pe câmp se mai înveselea.

— Ştii ce de îngrăşământ am pus?

Atunci traficantul se lăsa pe vine la marginea lotului şi privea, plin de admirație, atingând spicele de grâu:

— Nu ştiu cât ai pus, dar sigur l-ai luat din banii de pe sânge. Pe o sticlă iei cât îți trebuie pentru doi saci de îngrăşământ. Or, la cât pământ ai tu, un singur sac e de-ajuns să-ți iasă ditamai recolta. Adevăru-i că tot pământul e baza. Unii, dacă s-au apucat să dea sânge, nu mai văd de pământ. Nu numai că nu-l îngrijesc, dar nici să-l aibă nu-i mai interesează. E drept că sângele nu se termină niciodată, dar nu poți trăi o sută de ani, şi chiar dacă ajungi la o sută de ani, nu poți să dai sânge până la o sută de ani, pe când pământul poți să-l cultivi şi o sută de ani, şi o mie… Şi după o mie de ani, tot o să mai dea rod, pe când omul poate el să dea sânge sute şi mii de ani?

De data asta, vorbea pe limba celuilalt. Şi atunci omul venea până la hotarul lotului, mai stătea o vreme la taifas cu traficantul şi, cum vorbeau aşa, odată se aprindea, îşi sufleca mâneca şi zicea:

— Ştii ce? Hai că-ți dau o sticlă de sânge, că-mi eşti simpatic.

Şi aşa îi mai dădea o sticlă de sânge.

Iar ăla mai cumpăra o sticlă de sânge.

Şi apoi îşi luau rămas-bun. Se despărţeau prieteni. Şi, cum erau prieteni, traficantul începea să vină la el regulat, ca să-l înţepe în vene şi să-i tragă sângele prin furtunaşe.

Li Sanren se ducea şi el pe ţarină şi săpa. Săpa la marginea ţarinii, unde nu putea intra plugul. Cum dăduse sânge o dată sau de două ori luna aceea, se cam îngălbenise la faţă şi arăta de parcă se dăduse cu ceară. Pe vremuri, când încă era primar, ridica sapa la fel de uşor ca grebla; însă de când începuse să dea sânge, ziceai că se luptă cu vreo stâncă. Şi după ce strângea grâul venea semănătura de toamnă. Trebuia să semene porumb. Semănătura de toamnă nu-i ca cea de vară. Dacă semeni un pic mai devreme, poţi ajunge să culegi mai devreme cu trei sau chiar cinci zile – să păcăleşti vremea, cum ar veni, că nu ştii când te trezeşti cu vânturi şi ploi. Li Sanren nu avea decât două zile să semene porumbul prin brazdă şi să ajungă şi pe la margini, unde nu intra plugul. Deşi venise toamna, nu puteai zice că trecuse cu totul vara cu zăpuşeala ei: dacă te uitai în zare, soarele arzător făcea să pară că întregul câmp e în flăcări. Aşa că Li Sanren săpa îndârjit, iar sudoarea îi curgea pe faţă de ziceai că stă în ploaie.

Dezbrăcat până la brâu, cu spinarea asudată şi cu picioarele goale, ai fi zis că tocmai a ieşit din gârlă. Pe braţele dezgolite, punctişoarele negre ca susanul ars, scăldate în transpiraţie, se înroşiseră şi se umflaseră, ba îl mai şi mâncau, ca nişte pişcături de ţânţar. Nu mai avea cine ştie ce vlagă. Anul trecut putea termina de săpat marginile ţarinii în doar câteva ore, dar uite că, după atâta amar de vreme de când începuse să dea sânge, acelaşi om, pe aceeaşi bucată de pământ, nu reuşise în două zile să dea gata nici jumătate din muncă.

Când a ajuns la jumătate, soarele era la amiază, iar pe coşurile caselor din sat începuse să iasă fum, ca nişte fuioare de mătase albă, ridicându-se spre cer. La vremea

aceea, bunica se dusese deja de trei luni. Căci trei luni mai devreme se împiedicase de o vadră de sânge şi se umpluse de sus până jos de grupa A. Văzând sângele ăla, bunica s-a speriat aşa de tare, că a leşinat, şi de atunci i-a slăbit inima. Mai apoi, când n-a mai ținut-o inima, a şi murit. Tata şi unchiul au plâns în hohote şi s-au jurat să nu mai strângă şi să nu mai vândă niciun strop de sânge. Şi totuşi, după trei luni, s-au apucat din nou să strângă şi să vândă sânge.

În ziua aceea, tata şi unchiul se întorceau de prin alte sate. Se duceau te miri unde, prin locuri îndepărtate, şi luau sânge şi îl încărcau în roabă. Era mult de lucru la câmp în perioada aceea, aşa că oamenii erau toți pe la țarinile lor, nu le ardea să treacă pe la centru să dea sânge. Tata găsise însă o soluție şi se ducea la ei cu roaba, pentru că avea înțelegere să ducă atâta sânge pe zi la maşina care-l strângea. Singura soluție era să meargă după ei pe câmp şi să le ia sânge chiar acolo.

La întoarcere, tata şi unchiul l-au văzut pe Li Sanren pe câmp, dând cu sapa. Unchiul a tras roaba la marginea țarinii şi i-a strigat:

— Ei, dai sânge?

Li Sanren a ridicat ochii şi l-a fulgerat cu privirea, dar nu a zis nimic şi şi-a văzut de săpat.

— Zi, bă, dai sau nu dai? a strigat unchiul.

— Vouă, ăstora din familia Ding, chiar nu vă e teamă c-o să secați satul ăsta de tot! se răsti Li Sanren.

Unchiul meu, care abia împlinise optsprezece ani, a început să-l înjure în barbă:

— Mama mă-tii, nici aşa nu-ți convine, ai? Eu vin după fundul tău la câmp să-ți dau bani, şi tu nu vrei!

Tata a venit şi el la marginea țarinii, lângă unchiul, a rămas o clipă uitându-se la Li Sanren şi apoi a pornit spre mijlocul lotului. Pe pământul proaspăt săpat, tata păşea ca pe vată, iar la fiecare pas simțea un iz dulceag, de brazdă.

Când a ajuns în dreptul lui Li Sanren, tata nu i-a strigat „Băi!”, ci i-a spus „Dom’ primar”. Li Sanren a rămas cu sapa în aer, uitându-se, ca prostit, la tata. Nu-l mai strigase nimeni aşa de vreo doi ani de zile.

Li Sanren nu a spus nimic. Dar a lăsat sapa din mână.

— Dom’ primar, a zis tata, am fost acum câteva zile la judeţ, la o şedinţă de schimb de experienţă în vânzarea de sânge, şi acolo prefectul şi directorul de la educaţie ne-au criticat pe noi, ăştia din satul Ding, că suntem cam în urmă, că n-avem pe cineva să organizeze vânzarea de sânge, aşa că m-au întrebat dacă nu vreau să fiu primar.

S-a oprit şi a cercetat cu privirea chipul lui Li Sanren, pândindu-i reacţia.

Li Sanren s-a uitat şi el la tata.

— Ei, sigur că eu n-am primit, a zis tata. Le-am zis că nimeni nu poate să fie primar în sat în afară de vechiul nostru primar.

Li Sanren a căscat ochii mari la tata.

— Neamul meu a pus temeliile satului ăstuia, dar chiar de te cheamă Li, şi nu Ding, eu unul, Ding Hui, ştiu bine o treabă: că nimeni nu s-a zbătut pentru satul ăsta ca dumneata. Şi că dacă n-ai fi luat dumneata primăria pe umeri, nimeni n-ar fi făcut-o. Păi cine altcineva s-ar fi înhămat la treaba asta, cine ar fi fost vrednic? a zis tata şi, fără să aştepte răspuns, a făcut cale întoarsă. Dintre bulgării de pământ proaspăt răscoliţi săreau în toate părţile lăcuste mici, chiar şi şopârle, care i se suiau pe picioare, căutând de umbră şi răcoare. Tata mergea mai departe, scuturându-se şi dând din picior. Şi, cum mergea el aşa, l-a auzit din urmă pe Li Sanren:

— Ding Hui, ia, ia vino să-mi iei sânge. Ce-o fi o fi.

— Ştiu şi eu? a zis tata. Te văd cam palid, n-ar fi mai bine să mai aştepţi câteva zile?

— Ei, acu', prin câte am trecut eu... Doar nu m-oi teme pentru câteva picături de sânge. Ia mai dă-o în mă-sa de treabă, e pentru binele țării, nu mă sperii eu să dau un pic de sânge!

Şi s-au tras mai la o parte. Li Sanren s-a întins sub un salcâm, cu sapa sub ceafă, iar tata a scos punga pentru sânge şi a agățat-o în copac. Unchiul i-a băgat acul în venă, iar sângele a început să i se scurgă prin furtunaşul de plastic, nu mai gros decât un bețişor, adunându-se în pungă. La prima vedere, în pungă încăpeau 500 de mililitri de sânge, dar dacă te străduiai puteai să bagi şi 600. Dacă o scuturai puțin, intrau chiar şi 700.

Şi tata chiar aşa a făcut, a bătut puțin punga, că cică dacă n-o bate se încheagă sângele. Şi tot aşa, ba mai scutura punga, ba mai stătea la taclale cu Li Sanren.

— În afară de dumneata, în satul ăsta chiar nu-i nimeni în stare să fie primar.

— Păi e bătaie de cap. Toată viața m-am trudit, a zis Li Sanren.

— Ei, lasă că eşti în floarea vârstei, n-ai nici cincizeci de ani, i-a spus tata.

— Uite, dacă ajung din nou primar, vreau ca tu, Ding Hui, să-mi fii adjunct.

— Aşa le-am spus şi eu prefectului şi directorului, că dacă nu te întorci mata în fruntea primăriei, pe mine nici mort nu mă prind.

— Ia zi, cât mi-ai luat?

— N-ai grijă, i-a spus unchiul, încă puțin şi se umple.

Şi punga s-a umplut.

S-a umplut ca un burduf cu apă fiartă. Tremura ca piftia. Câmpul pustiu dogorea a sânge proaspăt, de ziceai că a pus cineva pe plită curmale coapte, de-abia căzute din copac. După ce a scos acul din vena lui Li Sanren, tata a luat punga cu sânge şi i-a dat pe ea o hârtie de o sută.

— Trebuie să-ți dau rest? întrebă Li Sanren.

— A mai scăzut prețul acuma, a zis tata repede, s-a făcut optzeci de yuani punga.

— Păi atunci, stai să-ți dau restul, douăzeci de yuani.

Dar tata l-a apucat iute de mână:

— Dom' primar, da' se poate? Li Sanren, mă jignești, zău așa, ce sunt douăzeci de yuani? Și cincizeci să fi fost, tot nu-i luam.

Li Sanren a primit rușinat. Când să plece, tata și unchiul au văzut cum fața i se face și mai albă decât înainte și cum fruntea i se umple de broboane de sudoare; arăta ca o figurină de ceară lăsată în bătaia ploii. A dat să se ridice și să se ducă înapoi pe țarină, dar, după trei pași, i s-au împleticit picioarele și a căzut la loc, sprijinindu-se în sapă.

— Ding Hui, strigă el, sunt amețit rău, se învârte totul cu mine!

— Eu ți-am zis să nu dai sânge, dar n-ai vrut să asculți. Vrei să-ți ridic picioarele ca să-ți vină sângele la cap? l-a întrebat tata.

— Da, hai, a zis el.

Și, cum stătea el acolo, tata și unchiul l-au luat fiecare de câte un picior și l-au întors cu capul în jos, ca să-i vină sângele în cap. Ba ca să-i vină mai repede, au început să-i scuture picioarele ca pe o pereche de pantaloni pe care te pregătești să o întinzi la uscat.

După ce l-au scuturat bine, i-au lăsat picioarele jos.

— Ți-e mai bine?

Li Sanren s-a ridicat încetișor de jos și a făcut doi pași, după care s-a întors spre ei, râzând:

— Mult mai bine. Păi prin câte am trecut eu, să mă tem să dau câteva picături de sânge?

Tata și unchiul și-au luat roaba și au plecat.

Li Sanren și-a luat sapa și s-a întors la treabă. Se clătina așa de tare, încât tata și unchiul s-au gândit că

imediat o să cadă în nas, dar nu a căzut şi, când a ajuns în mijlocul ţarinii, a strigat:

— Ding Hui, dacă m-oi vedea din nou primar, tu o să-mi fii adjunct, negreşit.

Tata şi unchiul s-au uitat la el şi s-au dus în sat, râzând. Când să intre în sat, au văzut că peste tot, pe uliţe, în fiecare loc bătut de soare şi ferit de vânt, oameni ameţiţi de atâta sânge cât dăduseră stăteau pe câte o scândură înclinată, cu capul în jos şi cu picioarele în sus, ca să le vină sângele la cap. Unii scoseseră câte o uşă de undeva şi o proptiseră pieziş, ca să se poată întinde pe ea şi să aibă capul mai jos decât picioarele. Alţii, mai tineri, se duseseră lângă vreun zid şi se aşezaseră în cap, de-a dreptul; aşa sigur li se iriga creierul. Tata şi unchiul şi-au dat seama că, tot aşa cum ei se duseseră prin alte sate să strângă sânge, şi la ei în sat veniseră traficanţi de prin alte părţi. Au rămas pe uliţă, cu gura căscată. Tata nu a spus nimic, dar unchiul a început să înjure:

— Futu-i mama mă-sii! Morţii mă-sii!

Nu se ştie pe cine înjura.

Aşadar, Li Sanren începuse să dea sânge pe când nu avea nici cincizeci de ani. Şi, odată ce a început, nu s-a mai lăsat. Aşa mergea negoţul cu sânge: ştiai când începi, dar de terminat, nu terminai niciodată. Negoţul de sânge nu avea sfârşit.

Nici n-a ajuns Li Sanren la şaizeci de ani şi s-a îmbolnăvit. Pentru că era în vârstă, pe el boala l-a lovit mai rău decât pe ceilalţi. Aşa de rău, că nici să vorbească nu mai putea. Se pare că existau şi sfârşituri în negoţul cu sânge: degeaba aşteptase Li Sanren să fie din nou primar; iată că aşteptarea lua sfârşit. Satul tot fără stăpân era, iar ăi mai mari de la judeţ nu se mai sinchisiseră să pună pe cineva primar.

Li Sanren ajunsese să arate ca un moş vlăguit. Nici şaizeci de ani nu avea, şi arăta ca de şaptezeci. Cine ştie, poate nici nu avea să o ducă mai mult de câteva luni. Era bolnav rău. Când mergea, ziceai că are doi bolovani legați de picioare.

— Li Sanren, îi spusese nevastă-sa, toți oamenii bolnavi s-au dus să stea la şcoală, că-i mai bine acolo. Numai tu ai rămas acasă, ca să am eu pe cine slugări.

Atunci venise şi el la şcoală, să stea laolaltă cu ceilalți bolnavi. Dar chiar şi aşa, nu vorbea cu nimeni, ci stătea mereu singur şi îşi vedea de ale lui. Iar noaptea se băga în patul pe care şi-l făcuse într-un colț al clasei. Parcă s-ar fi aşteptat în fiecare zi să plece de pe lumea asta.

Dar uite că răsărise soarele şi era orbitor. Florile răsăriseră pretutindeni, iar parfumul lor umplea tot cerul şi pământul. În marea aceea de flori, vedeai oameni lucrând pământul, săpând, smulgând, cărând, fără să scoată o vorbă, doar gâfâind, toți cu fruntea asudată, zâmbitori, zorind ca furnicile. Bunicul se opri în mijlocul satului şi îl văzu pe Li Sanren, care, bolnav, aşa cum era, căra pe umeri două coşuri acoperite cu cearşafuri. Li Sanren de-abia se ținea pe picioare sub apăsarea coşurilor, care erau atât de grele, încât bățul de care atârnau stătea să se rupă. La fiecare pas pe care îl făcea Li Sanren, bățul scârțâia amarnic. Era grav bolnav fostul primar, nu mai avea mult de trăit, dar iată-l încărcat cu două coşuri, fiecare la câte un capăt al bățului. Deşi împovărat astfel, avea chipul radios şi, când ajunse în dreptul bunicului, acesta îl întrebă grijuliu:

— Sanren, ce cari acolo?

Dar el, ca şi ceilalți, nu zise nimic, ci doar zâmbi. Mută bățul pe celălalt umăr şi se duse. O luă spre casă.

Atunci, nepotul lui Li Sanren, un băiețel de cinci, şase ani, veni fuga să-l prindă din urmă, ținând în brațe o bocceluță şi strigându-l:

— Bunicu', bunicu'!

Şi, tocmai când băiețelul ajunse în dreptul bunicului meu, se împiedică într-o tufă de iasomie şi căzu. Bocceluța din brațele copilului se rostogoli şi ea la pământ, cu un clinchet metalic. Bunicul se duse să vadă ce-i acolo şi rămase înmărmurit. Minune! Din bocceluță se împrăştiară, de necrezut, lingouri de aur scânteietor sau boabe de aur, cât aluna sau fasolea. Aşadar, toate florile astea care năpădiseră câmpul ascundeau, la rădăcinile lor, sub brazdă, aur, aur cu nemiluita. Văzând cum tot aurul acela din boccea i se împrăştiase pe jos, nepotul lui Li Sanren începu să plângă. Bunicul vru să-l ajute să se ridice, dar, când să-i întindă mâna, se trezi.

Îl striga Li Sanren.

4

Li Sanren îl trezi pe bunicul.

Pare-se că bunicul adormise, dar parcă nu dormise deloc. Oricum, i se părea că-l simțise pe Li Sanren apropiindu-se de patul lui, slab şi clătinându-se, ca vai de el; stătuse câteva clipe la capul patului şi pe urmă îl strigase încetişor:

— Frate Shuiyang!

De-abia când se auzi strigat se trezi bunicul. Iar când se trezi, văzu că încă ține întinsă mâna pe care i-o întinsese nepotului lui Li Sanren. Încă vedea marea de flori inundând tot pământul, de la margini până în vatra satului, şi țarinile oamenilor, şi albia secată a Fluviului Galben, iar florile scânteiau în soare în mii şi mii de culori, care se împleteau de ziceai că peste tot e numai aur, lingouri şi bobițe şi mărgele de aur. Bunicul încă nu deschise ochii, ci se mai uită o dată la toate acele flori de pe pământ şi la tot aurul de dedesubt. Se întoarse, încetişor, pe partea cealaltă, ca să

rămână mai departe cu priveliştea aceea, dar îl auzi din nou pe Li Sanren cum şopteşte:

— Frate Shuiyang...

Atunci bunicul se întoarse spre el cu un surâs şi vru să-i spună „Frățioare Sanren, tocmai ce te-am visat”, dar, când să deschidă gura, văzu paloarea ca de mort de pe fața lui. Li Sanren arăta de parcă avea să-i spună bunicului ceva foarte, foarte urgent.

Bunicul se ridică degrabă şi-i spuse:

— Sanren, ce s-a întâmplat?

Cu o voce răguşită, tare cătrănit, Li Sanren îi spuse:

— Mama mă-sii de treabă, ăsta n-are nicio ruşine... Hoțul ăsta neruşinat... iar a furat.

— Iar a dispărut ceva? întrebă pe nerăsuflate bunicul.

— După ce că azi-noapte n-a adus ce-a furat, astăzi a furat iar, de la mine, îi zise Sanren posomorât.

— Ce-a mai dispărut?

La fel de răguşit, îi răspunse:

— Taman lucrul pe care n-ar fi trebuit să-l pierd niciodată.

— Dar zi odată, ce ți-a luat? zise bunicul nerăbdător, după care se dădu jos din pat şi se îmbrăcă. Sanren, tu când erai primar ştiai totuşi să vorbeşti limpede. Acum ce-ai de nu vorbeşti pe înțeles?

Li Sanren se uită la bunicul, stătu puțin pe gânduri şi apoi spuse:

— Frate Shuiyang, o să-ți spun pe şleau: eu am avut mereu la mine ştampila comitetului comunal. Cum în toți anii ăştia noi n-am avut nici primar, nici secretar de partid, nici nimic, m-am gândit că e mai bine să păstrez eu ştampila, ca să nu se rătăcească. Când mă culcam, o puneam sub pernă, împreună cu nişte bani. Aşa am făcut şi ieri, numai că azi, când m-am trezit, nu mai erau nici banii, nici ştampila. De bani nu-mi pare rău, asta e, dar ştampila

nu se poate s-o pierd. Orice-ar fi, trebuie s-o iau înapoi. Ştampila aia a fost la mine zece ani de zile, şi uite că azi am rămas fără ea.

Începea să se lumineze, iar razele care intrau pe fereastră şi pe uşă alungau întunericul din încăpere. Unchiul încă nu se întorsese de afară. Când se uită la patul lui, bunicul se întunecă la faţă. Preţ de o clipă, uită cu totul de ştampilă, dar când îşi întoarse privirea spre Li Sanren, atât de firav şi de gârbovit sub povara bolii şi a nenorocirii care se abătuse asupra lui, şi când îi văzu figura neputincioasă, îl întrebă:

— Câţi bani erau?

— Nu banii contează, spuse el, dar ştampila trebuie neapărat s-o găsesc.

— Bine, dar câţi bani erau?

— Nu contează câţi bani erau, mie ştampila îmi trebuie, o ţinea Sanren pe a lui.

Bunicul îl privi pe Li Sanren de parcă atunci îl vedea pentru prima oară. Nu îl văzuse niciodată atât de agitat, pur şi simplu nu îl mai recunoştea.

— Sanren, cum să dăm de bani şi de ştampilă? întrebă el într-un sfârşit.

— Să facem percheziţie, spuse Li Sanren răstit. Frate Shuiyang, ai fost dascăl o viaţă întreagă, mereu i-ai învăţat pe elevi să nu fure. Acum însă, când i-ai adus laolaltă pe toţi bolnavii, uite că au ajuns să fure chiar sub ochii tăi.

Bunicul ieşi din casă.

La marginea dinspre răsărit a câmpiei se vedea o fâşie aurie, care poleia cerul şi pământul, ţarină cu ţarină, ogor cu ogor; toate erau cotropite de flori. Florile creşteau unele peste altele, înalte ca munţii. Şi strălucirea lor se pogora peste şcoală, iar şcoala se lăsa înghiţită de lumina florilor şi se pierdea în ea. Bolnavii care dormeau în clasele de la etaj

încă nu se treziseră. Se ştiau în miezul iernii, nu prea le venea să iasă din căldura aşternutului.

În curtea şcolii deja se auzea ciripit de vrăbii. Pe ramura unui paltin cânta o coţofană, iar trilul ei e de bun augur, aşa se zice. Poate că bolnavii aveau să afle nişte veşti bune.

Bunicul se duse la copac, bătu în clopotul agăţat de una dintre crengi şi sună adunarea: dangdangdang! dangdangdang! La chemarea clopotului, toată lumea trebuia să iasă de urgenţă în curtea şcolii.

De mult nu mai folosise cineva clopotul şi ciocănelul, aşa că se pusese rugina pe ele de două degete, iar când bunicul începu să bată, rugina se scurse ca praful. Cum nu mai erau elevi la şcoală, clopotul devenise obiect de decor. La fel ca ţeava aceea înfiptă într-un soclu din ciment, în partea de est a curţii, peste care trăseseră câteva bidinele ca să facă din ea lance de steag. Pe vremuri, regula era să se ridice steagul zilnic, la începutul primei ore de curs. De când cu febra, lancea devenise şi ea obiect de decor.

Un simplu obiect de decor, înfipt în curtea şcolii.

Şi totuşi, clopotul încă mai suna, dangdangdang, dangdangdang, suna ca la alarma de incendiu.

Oamenii, înhăimuraţi, scoteau capul pe ferestre şi strigau:

— Ce-i?

Li Sanren, care îşi regăsise forţa, le strigă ca pe vremea când era primar:

— Adunarea! Toată lumea jos!

— Aţi prins hoţul ori ba? întrebară oamenii.

— Toată lumea jos, adunarea, şi-o să vedeţi voi dacă l-am prins sau nu.

Bolnavii din Ding începură să iasă din clădire, unii frecându-se la ochi, alţii încheindu-se la nasturi. Încetul cu încetul, ieşiră de prin clase şi se adunară în curtea şcolii,

încercuind copacul şi umplând terenul de baschet. În mulțime era şi unchiul cu Lingling. Nu văzuse nimeni de unde veniseră. Stăteau şi ei lângă ceilalți, aranjându-şi hainele, cu o asemenea strălucire pe chip, de n-ai fi zis că-s oameni bolnavi. Nu stăteau unul lângă celălalt, aşa că nici n-ai fi ghicit că până mai adineaori fuseseră împreună. Soarele se ridicase deja pe cer. Răsărise aşa, ca un zbang, vestind o nouă zi. Începea căutarea hoțului.

Bunicul luă cuvântul:

— Voi, ăştia, care ați apucat ziua de azi, toți sunteți bolnavi, nici nu ştiți dacă mai prindeți ziua de mâine, şi totuşi vă arde de furat. Iarăşi s-a furat. Azi-noapte, lui Li Sanren i s-au furat bani.

De alături, Li Sanren strigă din toți bojocii:

— Nu banii contează, dar s-a furat ştampila comitetului comunal! Ştampila aia zece ani a stat la mine, până azi-noapte, când mi-au furat-o hoții.

— Nu se poate, trebuie să facem percheziție, strigă bunicul. Cine vrea să vină cu mine şi cu Sanren, să scotocim încăpere cu încăpere?

Bunicul începu să-şi plimbe privirea peste mulțime şi nici nu ajunse să-i vadă pe toți când, deodată, din mulțime răzbi glasul neliniştit al unchiului:

— Eu, eu! Ca păgubit, vreau neapărat să-l prind pe nenorocit, că i-a trebuit să-i fure jacheta cumnatei mele, Lingling.

Lingling se înroşi la față ca soarele de dimineață.

Unchiul meu ieşi din mulțime şi păşi în față, ca un adevărat erou.

După ce se mai găsiră doi voluntari, începură să caute prin toată şcoala, luând încăpere cu încăpere şi întorcând totul cu fundul în sus.

Şi descoperiră doi hoți.

Unul era Zhao Xiuqin. Zhao Xiuqin, care le făcea oamenilor de mâncare.

Zhao Xiuqin era grav bolnavă. Pe față n-avea decât bubă lângă bubă, umflate cât nişte boabe coapte de mazăre. Se vedeau şi pe mâini, pe la încheieturi, dar alea nu erau la fel ca cele de pe față: cum dispărea una, imediat îi apărea alta, şi se îngrămădiseră toate, crescând în mănunchi pe brațele ei, roşii ca soarele când răsare peste câmpie. O mâncau foarte tare, iar ea se scărpina, aşa că ajunseseră să zemuiască, de-i vedeai urmele de puroi pe braț. Puroiul răspândea un miros acru, pe care încerca să-l ascundă.

De obicei, când cineva ajungea în starea ei, după jumătate de an de febră, plin de bube din cap până-n picioare, n-o mai ducea prea mult, dar iată că ea încă trăia. În general, n-apucau să le iasă şi să le cadă bubele decât de trei ori şi apoi mureau, însă ei îi apăruseră deja a patra oară şi nu murise.

Wang Baoshan, care era mai mare ca ea cu zece ani, o luase de soție pe vremea vânzărilor de sânge. Vânduse sânge ca să aibă bani s-o ia de nevastă. Dar ea luase banii de nuntă şi i-i dăduse fratelui ei mai mic, ca să se însoare şi el, după care se dusese şi ea să dea sânge, ca să pună la loc banii de nuntă. Şi totuşi, zece ani mai târziu, Wang Baoshan era sănătos, iar ea era bolnavă. La vreo şase luni de când o apucase febra, se ducea şi se tăvălea pe jos, în curte, în fiecare zi, bătând aprig cu călcâiele în pământ, plângând şi blestemându-şi soarta.

— Nu-i drept, zicea ea, nu-i drept!

Wang Baoshan se ducea să o ia de acolo, dar ea îl zgâria pe față până îi dădea sângele şi îl blestema şi pe el:

— Tu mi-ai copt-o, ticălosule! Tu mi-ai copt-o, nenorocitule!

Zile întregi stătuse în curte, pe jos, plângând şi zvârcolindu-se de ridica tot praful în aer. Dar, în scurt timp,

se potolise. Nu mai plângea. Nici nu se mai zvârcolea. Începuse să facă din nou de mâncare. Dădea la găini şi îi dădea să mănânce şi lui Wang Baoshan. Pe urmă, după ce s-a mutat la şcoală, nu-i mai dădea de mâncare bărbatului ei, ci tuturor bolnavilor.

Dar iată că, în vreme ce le făcea de mâncare, mai şi fura câte ceva de la ei.

Zhao Xiuqin dormea la parter, în sala clasei întâi. Într-un colţ mai ferit. Bunicul şi Li Sanren căutară prin fiecare sală de la parter, întoarseră aşternuturile şi cotrobăiră prin toate boccelele şi maldărele de haine ale oamenilor. Când ajunseră la culcuşul lui Zhao Xiuqin, ea nu era de faţă, fiindcă se dusese, cu noaptea în cap, să pregătească masa. Treburile pe care le avea de făcut – gătitul, spălatul şi ştersul vaselor – îi luau o zi întreagă, aşa că se trezea devreme, altfel nu le-ar fi dat de capăt. Dar nici nu spusese vreodată că nu mai vrea, ba încă făcea bucate tare gustoase. Aşa că, atunci când ajunseră la patul ei, ea era la bucătărie, pregătind micul dejun. Bunicul ridică aşternutul şi Li Sanren dădu să scuture perna, dar simţi că e cam grea. Era grea de ziceai că-i umplută cu plumb. O desfăcu la cusături şi, ce să vezi, din pernă începură să curgă pe jos boabe albe de orez.

Boabele curgeau pe jos, în văzul bolnavilor.

Oamenii rămaseră înmărmuriţi. Cui să-i fi trecut prin minte că ea, care le găteşte tuturor, fură orez? Aşa că trimiseră imediat pe cineva să o cheme de la bucătărie. În timpul ăsta, unchiul era la etaj şi îl scotea din aşternut pe al doilea hoţ. Nici la ăsta nu s-ar fi gândit nimeni. Zhao Dequan era un om abia trecut de cincizeci de ani, care în viaţa lui nu strigase la nimeni.

Când toţi ieşiseră afară la adunare, Zhao Dequan nu se dusese, pentru că în ultimele zile se simţise foarte slăbit şi de-abia putea să se ţină pe picioare. De teamă că nu avea să

o mai ducă mult, celorlalți bolnavi le fusese milă să-l dea jos din pat, aşa că îl lăsaseră să doarmă mai departe. După ce trecuseră prin cele câteva clase de la etaj, mai rămăsese de scotocit doar patul lui Zhao Dequan. Cum stătea el acolo în pat, razele soarelui intrau pe fereastră, îi luminau fața şi i-o făceau roşie, de ziceai că-i o mumie arsă de soare. Toți erau de acord că n-are rost să caute la el. Toată viața fusese om cinstit, la locul lui, şi îşi văzuse liniştit de țarina lui. Nu puteai să nu ai încredere în el. Când îşi vindea recolta, nu se uita la cântar şi nu-ți număra banii, iar cu zece ani în urmă, când începuse în satul Ding nebunia cu sângele, el venea şi dădea şi nici nu întreba cât are de luat. Cu el aşa era: cât voiai să-i dai, atâta îi dădeai, cât voiai să-i iei, atâta îi luai.

— Cât să-ți iau: îl întreba tata.

— Păi când vezi că mă îngălbenesc la față, atunci să te opreşti, îi zicea el.

Atunci tata căuta punga cea mai mare şi trăgea în ea sânge până se umplea. Numai când îl vedea pe Zhao Dequan galben ca ceara şi cu fruntea îmbrobonată de sudoare scotea acul din venă. Când era să-i dea bani, îi mai lăsa vreo doi yuani în plus. Atunci el îi lua şi îi zicea tatei:

— Ding Hui, dintre toți cei cărora le-am dat sânge, tu eşti cel mai bun cu mine.

Drept care mereu venea la tata să dea sânge.

Şi atunci cum să se gândească unchiul că tocmai el a furat haina lui Lingling? Cui să-i fi trecut prin cap că tocmai Zhao Dequan ar putea fura jacheta care făcuse parte din zestrea lui Lingling?

În lumina soarelui, bătrânul arăta ca un cadavru ars de soare. Ochii ca de peşte mort erau acoperiți de albeață.

Când oamenii începură să răscolească aşternuturile, alergând de colo colo pe dinaintea lui, îl cam încercă invidia. Fiindcă se gândea că ei mai au viață în ei, chiar dacă sunt

bolnavi, ca şi el. De invidie, îi dădură lacrimile şi trase un oftat prelung, dar oamenii încercară să-l consoleze, zicându-i că, cu cât moare mai repede, cu atât scapă mai degrabă de chin. Făceau şi ei o glumă, să-l mai înveselească, fără să le treacă prin minte că vorbesc cu un hoț în stare să fure jacheta de nuntă a unei femei.

Trecură de el. Tocmai se pregăteau să continue căutările în următoarea sală. Ajunseseră deja la uşă, dar chiar atunci unchiul meu, nu ştiu cum, întoarse capul şi se uită la el. Cine ştie de ce i se păru lui ceva ciudat la Zhao Dequan. Cert e că se întoarse din drum, se duse repede la patul bătrânului şi-i dădu, dintr-o mişcare, pătura la o parte. Scoase de dedesubt bocceluța cu rufe, o desfăcu şi îndată dădu peste jacheta de mătase roşie a lui Lingling.

Era roşie ca soarele de-abia răsărit. Ca razele soarelui la răsărit, aşa era de roşie.

O chemară pe Zhao Xiuqin de la bucătărie.

Îl luară şi pe Zhao Dequan.

Pe amândoi îi chema Zhao. Îi făceau de ruşine pe toți cei care le purtau numele.

În curte se simțea deja căldura soarelui. Razele ardeau ca focul. Dinspre câmp venea o boare proaspătă. Păsărelele ciripeau, iar ciripitul lor se revărsa peste curte ca o ploaie. Câțiva bolnavi o strigau pe Zhao Xiuqin să iasă din bucătărie, de parcă ar fi ştiut dintotdeauna că e o hoață. Nu se gândeau că poate îi fac vreo nedreptate, singura lor certitudine era că ea îi nedreptățise pe ei. Mulțimea răsfirată stătu o vreme sub copacul de care era agățat clopoțelul, după care unii îşi făcură curaj să se ducă să o cheme.

Ai fi zis că o să apară din bucătărie spăşită, cu capul plecat. Ai fi zis că va trece prin fața oamenilor cu chipul răvăşit de ruşine şi vinovăție. Când colo, nici urmă de ruşine pe chipul ei. Păşea dreaptă, ştergându-şi mâinile murdare de cocă pe cârpa de la brâu, ca şi cum nimic nu s-

ar fi întâmplat. Când ajunse în faţa mulţimii, părea mai degrabă mirată că o chemaseră afară. Pe faţa ei nu vedeai nici urmă de îndoială ori de vinovăţie.

Bunicul stătea lângă copac, uitându-se la perna plină cu orez. Se întoarse către Zhao Xiuqin, care se oprise în faţa lui, şi îi spuse:

— Xiuqin, tu ai luat orezul de la bucătărie?

— Ce? spuse ea. Nu.

— Am auzit eu că-ţi cam plăcea pe vremuri să furi de pe lanurile şi din grădinile oamenilor, dar aici nu-s decât oameni bolnavi, pe moarte. Cum să furi de la nişte muribunzi, cum să le iei orezul şi făina?

În vreme ce vorbea, bunicul se uita la perna cu orez. Zhao Xiuqin aruncă şi ea în treacăt o privire la perna plină cu boabe albe de orez, dar, când o recunoscu, i-o smulse bunicului din mână şi începu să o strângă la piept, de parcă ar fi fost un copil pe care îi era teamă că o să i-l fure. Se trânti pe jos, în faţa bunicului, şi începu să se tânguiască, dând din picioare şi ridicând tot praful din curte.

— Aţi cotrobăit la mine, aţi umblat prin lucrurile mele, oameni neruşinaţi şi fără inimă, v-aţi dus pe furiş să-mi umblaţi prin lucruri! se văicărea ea în gura mare. Oameni bolnavi, loviţi de febră, bolnavi de SIDA, şi tot răi la inimă! Să vă duceţi pe furiş să-mi răscoliţi mie aşternuturile! Pentru ce vă slugăresc eu pe voi toată ziua? De ce v-aş slugări pe voi în loc să-mi slugăresc bărbatul, pe Wang Baoshan, în loc să mă ocup de familia mea? Mă scol cu noaptea-n cap să vă fac vouă de mâncare, iar voi, după ce mâncaţi, vă lăsaţi blidele acolo şi plecaţi. De ce trebuie să vă spăl eu până şi blidele şi oalele? Ba mă mai duc şi să car apă de la fântână. După ce că fac de mâncare la atâţia oameni, vă mai şi fierb băuturile. Când voi nici la apa pe care o aduc nu vă gândiţi, cu juma de vadră de-abia spălaţi un bol. Şi eu sunt bolnavă, ca şi voi, strigă ea, şi eu am

zilele numărate, ca şi voi, care sunteți pe moarte. Poate nici n-apuc sfârşitul anului. Toți suntem pe moarte, şi atunci de ce trebuie eu să vă slujesc tuturor? Şi ce-mi iese mie din toate astea, îmi dați şi mie măcar un bob de ceva? Dacă n-aş fi fost bolnavă şi aş fi făcut de mâncare pe la altcineva, aş fi primit şi câteva sute de yuani, pe lângă de-ale gurii. Pe când aici, v-am cerut eu bani? V-am cerut eu vouă măcar un bănuț? Toți ați zis că vă place cum gătesc, că bucatele-s gustoase, dar spuneți voi, de ce trebuie eu să vă fac bucate gustoase? De ce să vă slujesc? Şi atunci, de ce să nu mă aleg şi eu cu un amărât de sac cu orez?

Urla, se tânguia şi plângea, dar o lacrimă nu-i vedeai, fiindcă de fapt nu plângea, ci doar aşa suna, ca şi cum ar fi plâns. Când termină ce avu de spus, îşi şterse cu cârpa ochii şi fața, pe care nu avea nicio lacrimă. Ai fi zis că i s-au isprăvit lacrimile de atâta plâns, şi cu ochii ăia uscați se uita la sătenii din Ding.

— N-au ai tăi ce mânca? îi spuse bunicul.

Zhao Xiuqin se holbă la bunicul.

— Nu doar ce mânca, dar nici un braț de lemne ori o legătură de zarzavat n-avem.

— Dacă n-aveți, trebuia să-mi ceri mie, se răsti bunicul.

— Ce să-ți cer ție? se oțărî ea. E munca mea, de ce să-ți cer ție?

Bunicul tăcu. Nu mai avea ce să zică. Sătenii adunați acolo rămaseră şi ei fără cuvinte. Părea că ei o nedreptățiseră pe ea, nu ea pe ei. Atunci apăru şi unchiul cu alți câțiva oameni, aducându-l pe Zhao Dequan.

Zhao Dequan nu era îndrăzneț şi gălăgios ca Zhao Xiuqin. Chiar dacă era bărbat, nu era la fel de îndrăzneț ca femeia. Avea fața palidă ca ceara, de parcă s-ar fi dus la eşafod. Fruntea îi era plină de broboane de sudoare. În plină iarnă, era asudat tot. Mergea cu paşi mici, de ziceai că mai mult se îndepărtează decât se apropie. Când coborî de la

etaj şi văzu toți oamenii adunați acolo, se întoarse şi-i spuse ceva unchiului. Unchiul îi spuse şi el ceva, dar când bătrânul se întoarse cu fața la lume, părea încă şi mai palid. Adevărul e că era tare bolnav, era pe ultima sută de metri. De slab ce era, semăna mai degrabă cu o mână de vreascuri uscate. Hainele, pe care numai anul trecut le îmbrăcase, îi erau largi de înota în ele, parcă şi auzeai cum foşnesc când merge. Oasele îi erau ca nişte crengi, iar pielea, ca frunza. Până şi mersul îi era legănat. Se legăna de ziceai că-i stafie, nu om. Astfel veni el în fața oamenilor. Cu spatele încovoiat şi capul băgat între umeri, ca un student prins copiind. Deşi era frig, fruntea lui era acoperită de sudoare. Fața i se făcea când albă, când galbenă. În acel moment, toate privirile de mutară de la Zhao Xiuqin la Zhao Dequan, căci nimănui nu-i venea să creadă că el este cel care i-a furat jacheta lui Lingling.

Nici măcar lui Lingling nu-i venea să creadă, aşa că se uita nedumerită când la Zhao Dequan, când la unchiul meu.

Unchiul îi dădu jacheta lui Lingling şi spuse:

— Am găsit-o în aşternuturile lui.

Şi i-o dădu, chiar sub ochii lui Zhao Dequan.

Atunci el se lăsă pe vine, cu capul plecat până la pământ, de parcă nu de o jachetă ar fi fost vorba, ci de toată onoarea lui de om. Se mohorî cumplit. Parcă era de ceară. Ochii lui ca de peşte mort erau încremeniți, privirea îi era pironită în pământ, iar el se făcuse mic, se încovrigase ca un câine bătut.

— Dequan, chiar ai luat tu jacheta aia? spuse bunicul.

Zhao Dequan se chirci şi mai mult şi nu spuse nimic.

— Hai, spune o dată, ai luat-o tu sau nu? întrebă bunicul.

Dar Zhao Dequan rămase acolo chircit, fără grai.

— Dacă n-ai luat-o tu, acum e momentul să zici, îl sfătui bunicul.

Zhao Dequan ridică ochii la bunicul, dar tot nu spunea nimic, ci doar şedea chircit şi tăcut ca o fântână secată.

— Zhao Dequan, se băgă unchiul în vorbă, eu cu mâna mea am scos-o dintre aşternuturile tale. Spune-mi dacă te acuz pe nedrept.

Dar el îşi plecă şi mai tare capul, fără să scoată vreo vorbă.

— Băiete, nu-l mai tot sâcâi atâta, îl mustră bunicul pe unchiul.

Atunci se cufundă şi unchiul într-o tăcere de fântână secată. Soarele trecuse deja de linia orizontului, iar lumina se revărsa în curtea şcolii ca o zeamă groasă, aurie. Sătenii se scăldau şi ei în razele soarelui şi nu scoteau niciun sunet, ci doar priveau, când la Zhao Dequan, când la bunicul, aşteptând să vadă cum o să se rezolve totul.

— Hai, măi Zhao Dequan, zi şi tu, zău aşa! Mâine-poimâine se însoară fiul tău, şi tu furi jacheta de nuntă a altuia?

Sudoarea de pe fruntea lui Dequan începu să picure pe jos. Deşi era iarnă, stropi de sudoare îi cădeau în ţărână.

Era o linişte deplină. Toţi sătenii tăceau chitic; în liniştea aceea, Zhao Xiuqin odată se ridică de jos, îşi luă perna cu orez în braţe şi se duse la bucătărie.

— Unde te duci? o întrebă repede bunicul.

— Am oala pe foc, zise ea peste umăr. Dacă se arde mâncarea, ce facem?

— Xiuqin, tot tu ai luat şi ştampila satului? sări Li Sanren.

— Întrebi de ea de parcă ar fi din aur! îi răspunse Zhao Xiuqin boscorodind.

Li Sanren rămase ca prostit, se gândi puţin, apoi se aplecă lângă Zhao Dequan şi-l întrebă cu blândeţe:

— Frate Dequan, noi amândoi suntem oameni trecuți de cincizeci de ani. Dacă ai luat tu cumva ştampila pe care o țineam sub pernă, hai, dă-mi-o înapoi.

Zhao Dequan clătină din cap.

— Sigur n-ai luat-o tu? întrebă unchiul din nou.

Zhao Dequan dădu din cap încă o dată.

Li Sanren se ridică de jos, în culmea disperării, cu fruntea la fel de asudată ca a lui Zhao Dequan. Ai fi zis că se molipsise de la el. Se întoarse către mulțime cu o privire ca de prunc flămând şi strigă tare:

— Banii nu-mi trebuie, dar dacă a luat careva ştampila comitetului, s-o dea înapoi. Ştampila aia a stat la mine zece ani. Acasă o țineam încuiată într-o cutie, iar când plecam o băgam în buzunarul de la piept, dar aici o țineam sub pernă, împreună cu nişte bani. Azi-dimineață, când m-am trezit, nu mai era. Banii nu-mi trebuie, strigă Li Sanren, dar ştampila să mi-o dați înapoi.

Trecu şi tărăşenia asta.

Trecu fără prea multă gălăgie.

După vreo cinci zile, cinci, şase zile, oamenii se linştiră şi se întoarseră la ale lor, iar în şcoală se lăsă linştea.

Într-o zi, Lingling se ducea la toaleta şcolii. Cea a bărbaților era în partea de est, iar a femeilor, spre vest. Lingling mergea spre vest şi, îmbrăcată cu jacheta ei de mătase roşie, arăta ca văpaia soarelui la apus. Soarele era la amiază, era cald, şi oamenii toți stăteau afară, la soare. Se bucurau din plin de căldură, ca să îşi mai ostoiască durerea şi să îndure mai uşor câte zile mai aveau. Zhao Dequan o văzu pe Lingling trecând, îmbrăcată în jacheta ei de mătase, printre oamenii care moțăiau sub razele călduțe ale soarelui. Se ducea, se tot ducea către vest.

Zhao Dequan porni după ea şi o aşteptă undeva în fața toaletei.

Lingling ieşi.

Privirile lor se întâlniră. Ea se uită la el cu dispreț, dar când dădu să plece Zhao Dequan se apropie şi îi spuse cu blândețe:

— Lingling, n-ai putea să-mi vinzi mie jacheta ta roşie?

Lingling se uită şi mai urât la el.

El zâmbi căznit, dar zâmbetul lui era palid şi firav, ca de om bolnav.

— N-ai decât să râzi de mine, dar nu mi-e ruşine să ți-o cer. Ştiu că nu mai am mult de trăit, spuse el şi zâmbetul îi dispăru. Când m-am însurat, i-am promis soției c-o să-i fac cadou o jachetă roşie de mătase, ca a ta. Dar iată că în curând se însoară băiatul meu, iar eu mâine-poimâine mă duc, şi jachetă nu i-am luat. Ea n-a uitat ce i-am promis. Mult n-o mai duc, dar măcar atât vreau, să-i dau jacheta roşie pe care i-am promis-o.

Lingling se uită lung la el, apoi plecă.

El se luă după ea şi-i strigă:

— Îți dau cincizeci de yuani pe ea, vrei?

Lingling trecu mai departe.

— Optzeci e bine?

Dar ea îşi vedea de drum.

— Hai o sută.

Atunci Lingling se întoarse spre el şi-i zise:

— Dar de ce nu te duci tu în oraş să-ți iei?

5

Se aşternu iarăşi liniştea peste toate. Nu se mai auzea nimic. Nici de furtul orezului, nici de banii dispăruți, nici de ştampila sau de jacheta şterpelite. Hoții fuseseră căutați şi găsiți. Doar Zhao Dequan încă se mai gândea că trebuie să îi dea nevestei jachetă roşie de mătase, că aşa se făcea la căsătorie, însă iată că venise vremea să se însoare băiatul lor, să intre şi el în rândul lumii, iar promisiunea

nerespectată îl apăsa şi mai tare. Vorba aia, mâine-poimâine se curăța, iar jacheta tot nu i-o dăduse nevestei. De-aia se apucase de furat. Cât despre Zhao Xiuqin, când se plânsese că-i slugăreşte pe toți pe degeaba, nu mai avuseseră ce să-i răspundă, avea dreptate să şterpelească sacul cu orez. Aşa că se hotărâseră reguli noi: Zhao Dequan, care îi dăduse înapoi jacheta lui Yang Lingling, fu iertat, iar Zhao Xiuqin şi alte două femei care o ajutau la gătit fură scutite de cota de orez, făină şi alte cereale pe care o dădea fiecare lunar. N-or fi fost ele plătite pentru munca lor, dar măcar puteau să mănânce pe gratis. În rest, se hotărî ca cine mai are mâna lungă şi picioarele iuți să plece la el acasă, să moară în patul lui. Toți erau pe moarte, nu ştiau dacă mai apucă a doua zi, aşa că n-avea de ce să fie sfadă. Însă Li Sanren, negăsind ştampila comitetului comunal, nu avea linişte. Mereu zicea: „N-o mai caut, n-o mai caut, şi aşa nu mai conduce nimeni satul.” Pe de altă parte, tot îl mai vedeai răscolind patul unuia şi căutând prin boarfele altuia; şi în găurile de şoareci căutase, ba scosese până şi rahații de şoareci şi îi răscolise.

Dar la urmă se lăsă păgubaş.

Însă chiar dacă nu mai căuta, asta nu însemna că în inima lui era liniştit, ci deseori îl auzeai oftând de mama focului. Ofta prelung, de parcă ducea pe umeri greutatea întregii lumi. Într-una din zile însă, nu se dădu jos din pat, nu se duse afară la soare, nu se retrase în vreo încăpere luminoasă, ci rămase vârât în aşternut. Se băgase acolo cu o noapte înainte, nu se dăduse jos când se făcuse dimineață, iar prânzul tot acolo îl găsi. Văzând că nu apare, bunicul îl rugă pe unchiul să se ducă să-l cheme la masă. Unchiul se opri în pragul clasei în care dormea Li Sanren şi, bătând cu bețişoarele în strachină, strigă:

— Li Sanren, hai la masă!

Cum nu primi niciun răspuns, unchiul încercă din nou:

— Dom’ primar, nu mănânci?

Dar nici de data aceasta nu primi vreun răspuns, aşa că intră, se duse la pat şi îl înghionti pe Li Sanren, dar îi păru ca un bolovan. Atunci dădu repede aşternuturile la o parte şi văzu că fața primarului se învinețise.

Se dusese de pe lumea asta.

Murise deja de ceva vreme. Poate chiar din timpul nopții sau mai spre dimineață. Pe perna lui era o dâră de sânge care-i cursese din gură. Sânge negru, ca o pată de noroi. O pată neagră, ca de noroi închegat. Zhao Dequan era mai grav bolnav decât el şi uite că încă trăia, în vreme ce Li Sanren era mai puțin bolnav ca Zhao Dequan, şi totuşi murise. Dar, deşi scuipase sânge, pe fața lui nu se vedea nicio strâmbătură, ceea ce arăta că nu avusese dureri înainte să moară. Poate că doar tuşise, scuipase sânge şi se dusese. Pe chip îi era însă întipărit regretul. Ochii îi rămăseseră deschişi şi gura îi era căscată, de parcă ar mai fi vrut să spună ceva, dar moartea îl răpise prea repede. Unchiul rămase o vreme la căpătâiul lui. Tot sângele i se dusese din obraji, dar nu de teamă, ci pentru că se gândea că, nu peste mult timp, şi el va muri. Rămăsese încremenit, cu bolul şi cu bețişoarele în aer. Într-un sfârşit, unchiul lăsă deoparte bolul, se aplecă şi duse, încetişor, mâna în dreptul nărilor lui Li Sanren. I se păru că simte o adiere uşoară şi răcoroasă. Se îndreptă de spate şi se duse să deschidă geamul. Scoase capul pe fereastră, văzu câțiva bolnavi care se pregăteau să se aşeze la masă şi le strigă:

— Hei, a murit Li Sanren!

— Ce-ai zis? întrebară cei de jos, ridicându-şi privirile.

— A murit Li Sanren, răspunse unchiul. E țeapăn.

Toți rămaseră uimiți. Se uitară unii la alții, nevenindu-le să creadă, şi renunțară să se mai ducă la masă. În schimb, urcară în clasa în care dormea Li Sanren.

Cinci sau şase oameni se apropiară să se uite la Li Sanren, ba îi puseră şi mâna sub nas să vadă dacă mai suflă, iar fața le era albă ca varul.

Veni şi bunicul, şi el palid la față.

Îi puse şi el mâna la nas şi se făcu încă şi mai palid.

— Să se ducă cineva să-i anunțe pe ai lui să-i pregătească sicriul şi hainele de înmormântare.

— Mergem după masă, îi răspunse cineva, altfel se răceşte mâncarea.

Bunicul se gândi puțin, apoi trase pătura peste capul lui Li Sanren şi-i trimise pe oameni să mănânce. La masă nimeni nu spuse nimic de Li Sanren, care murise în somn. Dacă ar fi aflat şi ceilalți, nu s-ar fi schimbat nimic. Era o zi liniştită, fără vânt, iar soarele scălda bucătăria în razele lui blânde. În curtea şcolii era cald şi bine. Oamenii stăteau fie pe scaun, fie în picioare, mâncând chifle fierte în abur şi supa groasă şi sărată pe care o făcea Zhao Xiuqin după o rețetă a ei. Unii stăteau pe nişte bănci aduse de prin clase, iar alții pur şi simplu îşi scoseseră încălțările şi se aşezaseră pe ele. Îşi leorpăiau supa, şi trăncăneau despre chestii de prin sat, spuneau bancuri răsuflate dar şi lucruri mai serioase, la care chiar nu aveai de ce să râzi.

Unii se băgau în vorbă, alții stăteau mai la o parte. Era un prânz obişnuit.

Lingling mânca şi ea lângă unchiul.

— Chiar a murit primarul? îl întrebă ea.

— Cum să moară? răspunse unchiul. Nu se simte bine, de-aia n-a venit la masă.

— Mai bine i-ar da hoțul ştampila înapoi, ce să-l mai necăjească atâta?

— Bine că ți-am găsit ție jacheta, lasă, nu-ți mai bate tu capul.

Ba îşi plecau capul să îmbuce, ba şi-l ridicau să spună câte ceva.

După ce termină de mâncat, bunicul îi spuse lui Zhao Xiuqin, în aşa fel încât să audă toată lumea:

— Li Sanren n-o să mai locuiască la şcoală, să nu-i mai faci de mâncare şi lui.

Toţi rămaseră cu privirile aţintite asupra bunicului, ca şi cum ar fi înţeles ce a spus, dar nu le venea să creadă. Se uitau unul la altul fără să pună întrebarea care era pe buzele tuturor, iar în jur se lăsă o linişte desăvârşită. Li s-ar fi auzit şi respiraţia, dacă nu şi-ar fi ţinut cu toţii răsuflarea. Se porni un vânticel, care luă cu el o pană şi o învârti prin aer. Atât de linişte era, încât se auzea pana spintecând aerul. Atunci, Ding Zuizui, Ding Gură-Spartă, care stătea înspre uşa bucătăriei, îşi drese glasul şi anunţă că vrea să spună o glumă.

Povesti că era cândva la magistratura din oraş un funcţionar foarte isteţ, care ştia să rezolve orice treabă cât ai bate din palme. Într-o zi, şeful lui a vrut să-l pună la încercare, aşa că l-a dus la marginea oraşului şi i-a arătat o fată care tocmai ieşea dintr-o grădină. „Du-te şi vorbeşte cu fata asta”, i-a spus el, „şi dacă te lasă s-o săruţi te las să fii magistrat în locul meu preţ de trei zile. Dar dacă nu te lasă s-o săruţi, atunci îţi dau cincizeci de lovituri de băţ. Primeşti?” Omul cel isteţ s-a gândit ce s-a gândit, apoi s-a dus la fată, i-a spus câteva vorbe, iar ea şi-a întins buzele, lăsându-l să o sărute.

Atunci omul cel isteţ s-a întors şi a fost magistrat preţ de trei zile.

— Ghiciţi ce i-a spus isteţul fetei ăleia! îi provocă Ding Zuizui pe săteni.

Văzând că nimeni nu mai mănâncă, ci se opriseră cu toţii şi ascultau, se uită pe rând la fiecare, sorbi din supă ca să mai tragă puţin de timp, îi lăsă o vreme să se perpelească şi abia apoi dădu răspunsul: isteţul se dusese la fată şi îi spuse: „Hei, de ce ai intrat în grădina noastră şi ne-ai furat

usturoi?” Fata îi spusese că nu se abătuse deloc din drum, cum să-i fi furat ea usturoiul? Istețul spusese că a văzut-o el, cu ochii lui, luând usturoi şi băgându-l în gură, de ce nu recunoaşte? Fata deschisese gura şi îl poftise să se uite, ca să vadă că n-are nimic în gură, dar el îi spusese că, din moment ce-l înghițise, bineînțeles că nu îl mai are în gură. Fata spusese „Ce, acum oi vrea să-mi spinteci burta şi să te uiți în ea?” Istețul îi zisese că nu, dar usturoiul are un miros puternic şi, dacă îl lasă să îi miroasă gură, o să-şi dea seama.

Fata deschisese gura şi îl lăsase să o miroasă.

Atunci magistratul nu a avut încotro şi i-a cedat locul istețului pentru trei zile. Aşa că istețul şi-a chemat toate neamurile de pe unde erau şi ori le-a dat funcții pe la magistratură, ori i-a făcut negustori, în aşa fel încât au ajuns toți să ducă un trai mai bun.

Ding Zuizui se mutase la şcoală doar de câteva zile. Când aflase că e bolnav de febră, le spusese alor lui că vrea să-şi ducă zilele ce i-au mai rămas în puf şi în huzur, ca în paradis, şi le ceruse să îl ducă la şcoală; de atunci în şcoală râsetele nu mai conteneau, fiindcă Ding Zuizui era mereu pus pe şotii şi le spunea bolnavilor tot felul de snoave pe care nu le mai auziseră. Când bunicul le spusese că Li Sanren nu mai stă la şcoală şi că o să plece la el acasă, toți cei de acolo rămăseseră muți. Dar, după ce ascultară snoava lui Ding Zuizui, toți se destinseră şi începură să râdă în hohote.

Râdeau cu mare poftă. Unii râdeau de se țineau cu mâinile de burtă. Cineva chiar se răsturnă cu scaunul de atâta râs, scăpă bolul din mână şi se stropi cu supă din cap până-n picioare.

6

La două zile după moartea lui Li Sanren, când veni vremea să-l pună în coşciug, nevastă-sa nu plânse, ci se duse la bunicul şi-l întrebă de ce a murit aşa, cu gura căscată şi ochii larg deschişi, şi de ce i se tot deschid chiar şi acum, după moarte. Oare ce-o fi rămas de făcut şi n-a apucat strigoiul să facă? Bunicul se duse să se uite la Li Sanren: zăcea în sicriu cu gura larg deschisă şi cu ochii mai holbați decât îi avusese când trăia. Aşa de bulbucați îi erau ochii, încât i se vedeau mai albi decât hainele de doliu ale nevestei. Bunicul nu spuse nimic, ci doar se gândi puțin, după care plecă din sat, nu se ştie unde. Peste câteva ore, se întoarse cu o nouă ştampilă a comitetului comunal. Ştampilă rotundă. Ştampilă nouă. Şi mai avea şi o tuşieră pentru ea. Ca să-i alunge regretul lui Li Sanren şi să-i împlinească dorința, bunicul puse tuşiera şi ştampila cea nouă în sicriu, ca mortul să le aibă la el. Ştampila i-o îndesă în mâna dreaptă, iar tuşiera, în stânga.

— Sanren, îi spuse el, am găsit ştampila în şcoală, n-o furase nimeni, pur şi simplu se pierduse prin aşternutul tău.

Bunicul puse apoi mâna pe ochii lui Li Sanren şi apăsă uşor, şi atunci ochii lui Li Sanren se închiseră. Pe urmă bunicul îi ridică bărbia, iar gura lui Li Sanren se închise şi ea.

Ochii se închiseră. Gura se închise.

Şi aşa, cu ochii şi gura închise, se schimbă şi înfățişarea mortului. Deşi trupul era uscățiv şi sfrijit, chipul îi era senin. Pe fața lui se citea tihna unui om care nu a cunoscut regrete sau neîmpliniri.

În sfârşit, Li Sanren îşi putea găsi odihna.

Capitolul 2

1

Haideți să vă povestesc câte ceva despre familia mea.

Să vă povestesc visul pe care l-a avut bunicul despre tata, despre familia noastră. Un vis despre familie şi pentru familie. Un vis lung, de zece, de douăzeci de li.

Tata se hotărâse să îşi ia toată familia şi să plece din satul Ding. Satul Ding era deja pustiu şi mohorât. Nimeni nu mai avea poftă de viață. Dintre bolnavi, cam toți se duseseră la şcoala de la marginea satului. Cei care nu se duseseră stăteau toată ziua în casă. Pe ulițe era pustiu, nici picior de om, şi rareori mai auzeai pe careva vorbind. De la o vreme, când mai murea cineva, ai săi nu mai puneau epitafuri la poartă. Omul murea, iar familia făcea ce avea de făcut, dar fără să mai pună şi versuri la poartă. Ce rost avea să dea o grămadă de bani pe sicriu sau să cheme pe toată lumea la masă? Omul, când moare, se stinge ca o flacără. Se duce ca frunzele toamna, smulse de vânt de pe crengile copacilor.

În satul Ding se lăsase o linişte mormântală. Ca-n cimitir. Câteva familii de pe Strada Nouă îşi luaseră deja catrafusele şi se duseseră la oraş, undeva în județul Wei, ba unii se mutaseră chiar la Kaifeng.

Se mutaseră repede.

Nu mai voiau să ştie de satul ăsta, nici de casele lor simandicoase.

Oamenii plecaseră, iar casele rămăseseră goale.

Satul Ding era pustiu. Nimeni nu mai avea chef de nimic.

De când se luase la trântă cu bunicul, care îl strânsese de gât, tata îşi pusese în gând să plece din satul Ding. A stat el şi a făcut socotelile, dar şi-a dat seama că nu-i ajung banii să plece în Wei sau în Kaifeng. Din cauză că nu avea bani să

se mute, tata nu mai avea nici somn. Într-o noapte, tata s-a tot sucit în pat, până spre dimineață, şi când s-a luminat de ziuă a ieşit din casă, s-a învârtit o vreme prin curte şi după aceea s-a dus prin sat. A străbătut străzile pustii ale satului şi, când a ajuns la hotarul dinspre vest, s-a oprit să se uite cum răsare soarele. În aer plutea mirosul ierburilor amare pe care şi le fierbeau oamenii dis-de-dimineață. Tata adulmeca izul ierburilor de leac şi ştia că vine dinspre şcoală, de la fierturile pe care şi le fac bolnavii dimineața devreme. Dar când privirea îi căzu pe trâmbele de fum care se înălțau din şcoală, de la toate ulcelele în care se fierbeau leacuri, în inimă simți un fior.

Inima i se zbătea cu putere în piept, ca şi cum ar fi împuns-o cineva.

Şi, cum se uita la fumul acela care se înălța deasupra şcolii, când auriu, când argintiu, tata şi-a adus aminte deodată ce de oameni muriseră în sat şi ce de oameni bolnavi de febră o să moară în curând. Se gândea că, totuşi, ăia de la oraş ar fi trebuit să facă ceva pentru sat, să le spună ceva măcar. Că, vorba aia, doar erau cadre de partid. Şi unde s-a mai auzit de cadre de partid care să nu mişte un deget şi să nu se îngrijească de oameni? Dar pentru asta trebuia să se implice tata, că doar era om pus pe fapte mari.

2

De asta venise tata pe lume, ca să facă fapte mari, de aia se născuse în satul Ding fiul bunicului, tatăl meu. De unde la început era cel mai mare traficant de sânge din satul Ding şi din împrejurimi, jucându-se cu viețile oamenilor, iată că venise vremea să se ocupe de moartea lor, de sicriul şi de groapa lor din cimitir. Nu se gândea cum anume va face toate astea, ci doar că era dator să încerce să facă ceva, ca atunci

când, dacă vrei să-ți intre soarele în casă, trebuie măcar să deschizi ferestrele.

Aşa că tata s-a dus în capitala județului Wei.

Străbătând oraşul, care era mai prosper ca niciodată, tata s-a dus direct la şeful cel mare – cel mai mare pe care îl ştia el: subprefectul. Subprefect era chiar fostul director plin de la educație. Tot el era şi responsabil cu comitetul pentru bolnavii de febră din județ. L-a primit pe tata, a stat de vorbă cu el şi s-au sfătuit în legătură cu o grămadă de lucruri.

— În satul Ding au murit deja zeci de oameni, de ce n-ai venit la mine până acum? l-a întrebat subprefectul. Tu, Ding Hui, nu ştii că eu, ca responsabil, am o slăbiciune deosebită pentru satul Ding? Dar tatăl tău, dascălul Ding? Nici el nu ştie cât țin la satul ăsta?

Tata se uita la el şi nu îi venea să creadă.

— Fiecărui om din județ care s-a îmbolnăvit de febră şi a murit, statul îi dă un sicriu, n-ai ştiut? N-a venit nimeni la voi să vă comunice treaba asta?

Au mai vorbit o vreme subprefectul şi tata, despre o sumedenie de lucruri.

— Pentru cei care au murit deja nu mai avem ce face, asta e, dar, de acum încolo, cine trage să moară trebuie doar să aducă toate actele necesare la prefectură şi o să primească un sicriu negru.

Tata se tot uita la el.

— Hai, du-te, i-a spus subprefectul, şi să ştii c-aş mânca nişte urzici din alea cum cresc pe la voi, să-mi culegi şi mie câteva data viitoare, când mai vii. Pe cele mai fragede.

3

Bunicul ştia prea bine că visează, pentru că vedea numai lucruri care apar în vise, şi, deşi n-ar fi vrut să se

ducă să se uite, totul era atât de straniu, încât nu rezistă ispitei şi se duse să arunce o privire în curtea aceea imensă.

Era o curte mare, înconjurată de clădiri.

Toate clădirile aparţineau unei fabrici de făcut coşciuge.

Habar n-avea cam pe unde venea asta. Bunicul ştia prea bine că visează, însă nu avea idee unde e locul ăsta pe care-l visează. Îşi amintea că trecuse peste o pajişte, apoi prin lunca nisipoasă a vechii albii a Fluviului Galben, unde după o dună de nisip se făcea o vale mică. Aşa îşi zicea, că-i mică, deşi nu-i vedea marginile. În pustiul acela, printre dunele care se unduiau pe dinaintea lui, bunicul zărise fabrica de coşciuge. Era împrejmuită de un gard de sârmă, iar în îngrăditură a văzut o mare de coşciuge negre, terminate. Erau de diverse lungimi şi lăţimi, iar pe fiecare era scris cu cretă Categoria I, Categoria II sau Categoria III. Era amiază, pentru că soarele lumina chiar de deasupra bunicului, trimiţând spre pământ un mănunchi de raze aurii, ca un paravan făcut din şiraguri şi fire de aur ce se înălţau în văzduh.

În lunca uscată a Fluviului Galben, prin ochiurile gardului ruginit de sârmă, se zăreau valurile de aur ale razelor, inundând tot locul. În soarele arzător de la amiază, bunicul se uita la coşciugele aliniate frumos, atât de multe, încât ar fi încăput în ele un sat întreg. Pe capacul fiecăruia erau desenate, cu trăsături de pensulă groase cât braţul, nişte caractere imense, prin care se cinstea amintirea morţilor. Caracterele acestea aurii străluceau în bătaia soarelui, orbindu-l pe bunicul. Bunicul ştia că fabrica de coşciuge fusese făcută de stat pentru bolnavii de febră. Chiar lângă uşa fabricii, a văzut două inscripţii. Pe prima scria „Cu adâncă preţuire pentru cei răpiţi de boală", iar pe a doua „Fie ca drumul spre palatele cereşti să îţi fie lin şi fără de obstacol". Oprindu-se acolo, lângă inscripţii, bunicul l-a întrebat pe paznicul de la poartă:

— Ce fabrică e asta?

— O fabrică de coşciuge.

— A cui? a întrebat bunicul.

— A statului.

— Pot să intru să mă uit?

— Cum să nu, ne bucurăm când vine cineva să viziteze fabrica noastră de coşciuge.

Atunci bunicul a intrat. Înăuntru a văzut nenumărate coşciuge negre, puse care pe unde, de ziceai că e o mare neagră, ce se întindea până spre zări. Toate erau însemnate cu caractere aurii, scânteietoare, ce tremurau de parcă ar fi fost nişte şerpi lucioşi sau nişte peşti aurii, lunecând pe suprafaţa unui lac.

Tot înaintând, bunicul a început să audă un huruit de maşini. În scurt timp, huruitul a devenit infernal. Încercând să îşi dea seama de unde vine, bunicul a zărit un drum de asfalt ce trecea peste o dună de nisip. Când a ocolit duna, a văzut două hale din care ieşeau şi intrau, zorind, tâmplari, vopsitori şi sculptori. Tâmplarii asamblau scândurile albe ce ieşeau din maşinile de tăiat, iar sculptorii ciopleau capacul sicrielor cu caractere pioase. Vopsitorii luau coşciugele albe şi cioplite, le scoteau din hale, le puneau pe o structură de susţinere şi apoi se apucau să le vopsească şi să le dea cu lac. Când vopseaua şi lacul se uscau, dădeau cu un strat de vopsea aurie, numai peste caracterele scobite de sculptori. După ce se isprăvea şi treaba asta, altcineva venea şi însemna cu cretă, pe coşciugele terminate, calitatea: Categoria I, Categoria II sau Categoria III.

În fabrica de coşciuge, tâmplarii şi sculptorii lucrau fără încetare. Erau lac de sudoare şi atât de epuizaţi, încât nimeni nu-l băga în seamă pe bunicul. Doar se uitau puţin la el, după care îşi vedeau de treabă. Bunicul a ieşit din atelier şi a pornit spre cealaltă hală. Pe drum însă, a văzut un muncitor între două vârste, care se ocupa cu scrierea claselor de

calitate pe coşciuge, şi l-a întrebat dacă mai contează ce categorie au coşciugele.

— Cum să nu? a răspuns omul. E ca la orez: unii se aleg cu bobul, iar alții, cu pleava. Tot aşa şi cu sicriele.

Zicând acestea, s-a dus într-ale lui, lăsându-l pe bunicul cu gura căscată. Când s-a mai recules, bunicul a intrat în cea de-a doua hală, făcută din lemn şi fier, şi a văzut că, deşi tot sicrie se fac şi acolo, acestea nu sunt la fel ca cele de afară. În fața a zece-douăsprezece sicrie gata făcute, bunicul a văzut trei lucrate din lemn de cedru, groase de patru cuni, şi încă două din lemn de pin coreean, cu grosimea de patru cuni şi jumătate. Lemnul acesta, odată îngropat, nu este mâncat de viermi şi nici nu putrezeşte, deci e lemn de calitate superioară, numai bun pentru făcut sicrie. Iar pe aceste sicrie de lux nu erau incrustate doar nişte caractere funerare; în jurul lor sculptorii mai cioplisera şi câte un dragon încolăcit ori un phoenix în zbor, iar pe laturi erau pictate sufletul care se ridică de la pământ la cer şi palatul ceresc ce-l primeşte pe cel vrednic. Pictate în culori vii şi cu sclipiri de aur, sicriele acelea arătau nespus de somptuos. Puțin mai în față era un rând de sicrie puse pe căpriori. În jurul lor se învârteau câte patru sculptori, care gravau pe capac şi pe laturi imagini cu sufletul ridicându-se la cer şi cu soli celeşti ieşindu-i în întâmpinare, din grădini ale armoniei şi din raiul neîntristării.

Veneau apoi lăcuitorii, care adăugau câte o tentă argintie, astfel încât totul arăta nemaipomenit de bogat şi de elegant. Un alt gravor sprijinea capacul de perete şi incrusta pe el scene de la slujba de pomenire, la care participau nenumărați urmaşi, comemorând glorioasa urcare a defunctului la cer. Toți, până la unul – fiecare bătrân, copil, femeie –, erau sculptați cu atâta măiestrie, de-ai fi zis că sunt vii. Iar fetele care îi dansau stăpânului erau nespus de frumoase, ca fecioarele de la palat pe vremea dinastiei Tang. Privind la meşterii aceia şi văzând cu câtă migală gravează

toate acele imagini, ai fi zis că sicriele nu urmează să fie îngropate în pământ, ci duse pe la vreo expoziție. Peste poate de mirat, bunicul a început să se plimbe prin spatele meşterilor şi a văzut că cinci dintre ei lucrează la un coşciug din lemn de cedru, numai că de data asta era vorba de lemn masiv, iar părțile nu erau îmbinări de câte două scânduri. Bunicul a rămas înmărmurit în fața sicriului aceluia. I se tăiase răsuflarea şi nu putea scoate o vorbă. Doar îi privea pe meşteri cum cioplesc imagini complicate, cu dragoni de aur şi phoenicşi de argint, cu ape curgătoare şi munți înalți, cu văi şi câmpii.

Pe o altă latură era înfățişat banchetul din palatul ceresc, unde se fumau țigări fine – marca „Marea China" – şi se bea Maotai, se mânca pui fript şi peşte de soi, din Fluviul Galben. Sunt acolo şi piese de mahjong, şi cărți de joc, şi fete nubile şi servitori care stăteau în spatele decedatului, gata să-i facă vânt cu evantaiul ori să-l maseze pe spate. Cel mai straniu era muncitorul care sculptase grădina raiului, fiindcă avusese grijă să pună acolo şi televizor, şi frigider, şi maşină de spălat, şi câte şi mai câte aparate electrocasnice pe care bunicul nu le văzuse în viața lui, iar lângă aparatele acelea cioplise şi o casă tradițională, pe a cărei poartă, decorată ca pe vremuri, scria mare: Banca Populară a Chinei. Şi lucrau meşterii aceia cu aşa o grijă şi migală, de parcă din mâinile lor avea să iasă o statuie de-a lui Buddha, şi alta nu. Fruntea le lucea de la sudoare, iar de efort, ochii le ieşeau din orbite. Aveau tot felul de unelte: unele aveau lama dreaptă şi subțire, altele, în formă de semilună, încă altele îndoite ca răzătoarele de călcâie. Rumeguşul de lemn de cedru se aşternea pe jos ca o ploaie de fulgi albi şi aurii şi se aduna într-un strat gros, ca un covoraş de iarbă cosită sau de boabe de orez.

În aer plutea un miros puternic de esență de cedru, care împânzea încăperea, apoi zbura pe uşă afară. Bunicul nu ştia

pentru cine anume se pregătesc sicriele şi care dintre bolnavii de febră era atât de bogat, încât îşi permitea coşciugul acela împărătesc, aşa că a profitat de faptul că unul dintre meşteri s-a oprit să-şi ascută dalta şi a intrat în vorbă cu el:

— Ce sicrie frumoase!

— Sunt cel mai frumos model de sicriu: cu dragon, i-a răspuns meşterul, ridicându-şi privirea.

Aha, deci erau sicrie „cu dragon”.

— Dar ăsta de dincoace, din pin, cu paradisul pe el, ăsta ce fel de sicriu e?

— Ăla e cu unicorn.

— Dar cel din faţă, care e sculptat doar la un capăt?

— Ăla e cu leu.

— Dar cel cu dragon pentru cine e? a întrebat bunicul uimit.

Sculptorul şi-a pierdut răbdarea şi, ridicând capul, i-a tras o căutătură de parcă întrebase ceva ce nu trebuia niciodată întrebat. Bunicul a rămas ţintuit locului, înghiţindu-şi vorbele. Când a ieşit din atelierul acela, unde se făceau sicrie cu dragon, cu unicorn şi cu leu, a văzut că soarele nu mai bate de deasupra dunelor, ci coborâse mai spre apus şi lumina dintr-o parte. În ziua aceea de iarnă, deşi destul de călduroasă, se simţea totuşi bătând un vânticel rece. Şi mulţimea de sicrie ce i se aşterneau dinainte, însemnate cu I, II şi III, nu mai semăna cu o mare, ci mai degrabă cu un câmp de bătălie presărat cu sicrie, printre care se plimbau câţiva oameni, arătându-le cu degetul, de parcă ar fi vrut să-şi aleagă unul.

La intrarea în curtea fabricii a oprit un camion mare, plin cu sicrie îngrămădite unele peste altele, formând un munte negru. Iar pe muntele acela mişunau oameni care duceau sicriele tocmai alese, până-n vârf. Ca să nu se rostogolească jos, un om stătea lângă camion şi dădea indicaţii şi-i punea pe oameni să învelească sicriele în paie şi preşuri. Omul acela

purta o jachetă albastră, cu guler de blană sintetică, iar vocea, groasă şi puternică, alături de gesturile largi, îi lăsa bunicului impresia că-l ştie de undeva.

Bunicul s-a întors să se uite mai bine la el.

Şi, într-adevăr, l-a recunoscut.

Omul care dădea indicații de lângă camion era chiar tatăl meu. Bunicul a rămas ca trăsnit câteva clipe, apoi s-a îndreptat către fiul său. Dar cum zorea prin curte ca să ajungă la poartă, unde era camionul, a văzut că oamenii terminaseră de încărcat coşciuge şi începuseră să le lege cu sfoară de camion. Apoi camionul a pornit, lăsând în urmă o trâmbă de fum.

Toți oamenii care încărcaseră camionul s-au suit şi ei într-o clipită în maşina tatei şi s-au făcut nevăzuți.

Bunicul s-a oprit unde fusese camionul şi a urmărit cu privirea maşina care se îndepărta, pierzându-se în zare.

— Hui! Hui! striga el.

Şi se trezi.

Când se trezi din somn, bunicul văzu că tata, într-adevăr, stă lângă patul lui, cu un zâmbet pe buze, şi îl strigă uşor:

— Tată? Tată?

Îi povesti că a făcut un drum până la oraş, unde a stat de vorbă cu subprefectul. Îi spuse că subprefectul e chiar fostul director plin de la educație, care ajunsese, totodată, în fruntea comisiei pentru bolnavii de febră. Că directorul îi transmite complimente şi că în curând va trimite compensații bolnavilor din Ding, câte cinci țini[21] de ulei şi nişte artificii, să petreacă şi ei Anul Nou aşa cum se cuvine.

[21] 1 țin = 500 g.

Bunicul stătea uluit pe marginea patului, uitându-se la tata, dar încă gândindu-se la visul pe care îl avusese, de parcă încă nu s-ar fi trezit de-a binelea.

Capitolul 3

Petrecură Anul Nou şi sărbătorile trecură.

Dar nici nu trecu bine Anul Nou, că în sat se mai petrecu ceva.

De sărbători, unii se duseseră pe la rude şi, cu tot acel du-te-vino, se răspândi vestea că bolnavilor de febră din alte sate ale judeţului statul avea grijă să le dea sicrie negre şi că la periferia capitalei se construise o fabrică de coşciuge, unde se făceau sicrie special pentru bolnavii de febră. Cei care sufereau de febră şi erau din judeţul Wei primeau câte un sicriu de câteva sute de yuani. Uite însă că sătenii din Ding se alegeau doar cu câte un bidon de ulei de vreo zece-cincisprezece yuani şi o legătură de artificii şi petarde, şi aia tot de câţiva yuani. Ei, cum vine asta?

Şi atunci se duseră să-l întrebe pe tata.

Tata era cel care se ocupase de afacerea asta, de-aia se duseră să-l întrebe pe el.

Nu trecuseră decât două săptămâni de la Anul Nou când Zhao Xiuqin şi Ding Yuejin se duseră amândoi să-l ia pe tata la întrebări. Era puţin după micul dejun, iar tata tocmai săpa într-un colţ al grădinii, acolo unde mai înainte fuseseră cocina pentru porci şi coteţul găinilor. Dar cum şi porcii, şi găinile îi fuseseră otrăvite, şi nici nu avea de gând să-şi ia altele, se gândise să dărâme coteţele, iar pe bucata aceea de pământ să sădească urzici. Ce mai rămăsese din cocină şi coteţ fusese îngrămădit în mijlocul curţii, iar pe locul săpat pământul era negru şi reavăn. Pământ negru, mâlos. Cum acolo stătuseră porci şi găini atâţia ani, pământul era unsuros, numai bun de sădit urzici pe el. Rămăsese suficient îngrăşământ cât să poată creşte acolo minunăţie de roade, de zarzavaturi şi alte cele. Tata îşi

scosese pufoaica de pe el şi săpa de zor pământul negru şi unsuros, când se trezi cu bolnavii la poartă.

— Cum vine asta, îl întrebară ei, de ce alții, când mor, primesc coşciuge negre, în vreme ce noi primim doar nişte ulei de rapiță?

Tata se opri din săpat, se proțăpi la poartă şi le zise:

— Dacă nu mă zbăteam eu pentru voi, nici uleiul ăla nu l-ați fi primit.

Le mai spuse că, într-un sat de doar două sute de oameni, într-un singur an muriseră nu mai puțin de o sută. Dacă stai să compari, se poate spune că satul Ding e de-a dreptul norocos. Chiar voiau să se bată pe coşciuge, când alții aveau nevoie de ele mai mult?

— În alt sat, le mai zise, din cinci sute de oameni, câți sunt cu toții, trei sute s-au îmbolnăvit de febră. Cum putem noi să ne comparăm cu ei şi să le luăm coşciugele?

Oamenii nu mai avură ce să spună.

Nemaifiind nimic de zis, tata se întoarse la săpat grădina.

Iarna era pe sfârşite şi începuseră să apară primele semne de primăvară. Nici nu putea fi perioadă mai bună pentru semănatul urzicilor. Dacă avea grijă să le ude din două în două zile, într-o săptămână deja aveau să încolțească.

După vreo două săptămâni, se făcuseră măricele, iar parfumul acela ințepător al urzicilor se răspândea în toate părțile.

De când pusese urzicile, în sat mai murise cineva, un om de nici treizeci de ani şi, cum ai lui nu aveau coşciug să-l îngroape, lumea se adună şi să se sfătuiască, după care veniră la noi acasă să ceară coşciug:

— Frate Hui, du-te şi tu la oraş, la ăi de sus, şi cere-le un coşciug pentru omul ăsta.

— Dar voi credeți că dacă aş fi putut să cer n-aş fi cerut? le răspunse tata încurcat. Nu tot eu v-am făcut rost de uleiul ăla şi de pocnitori?

Oamenii plecară.

Urzicile plantate de tata crescură, iar mirosul lor umplea întreaga curte.

Fluturii zburau pe deasupra. Au zburat ce-au zburat şi pe urmă s-au dus.

Veniră albinele, dar nici ele nu rămaseră prea mult pe acolo.

Urzicile aveau un miros înțepător. Înțepător şi rece, nu ca celelalte flori, la care se adună roiuri de fluturi şi de albine. Dar, chiar şi aşa, până la urmă primăvara veni şi la noi în curte.

Cartea a patra

Capitolul 1

1

Trecu şi Anul Nou.

Trecu şi ziua a cincisprezecea a primei luni[22]. Trecu luna întreagă, zi după zi. Zilele treceau una după alta, ca dintotdeauna. Când era soare era cald, când bătea vântul era frig, oamenii se îmbolnăveau, îşi fierbeau leacurile, mureau şi erau duşi la groapă. Înmormântările erau un prilej să îşi aducă aminte de vremurile bune petrecute la şcoală, când bolnavii stăteau împreună, mai schimbau o vorbă, mai spuneau o glumă, iar zilele treceau mai uşor. Pe timpul sărbătorilor, când se dusese fiecare pe la casa lui, parcă-i împungea urâtul, parcă se năpustea peste ei, îi găsea oriunde, şi în odaie, şi în curte; cei ce abia se îmbolnăviseră trecuseră într-o fază mai gravă, cei care erau grav bolnavi ajunseseră în stadiu terminal, iar celor în stadiu terminal le venise vremea să se ducă. Aşa că se gândiră să se întoarcă la şcoală, ca să trăiască din nou împreună. Ei, s-ar fi dus ei, dar după toate cele ce i le ziseseră tatei în faţă, nu prea le venea să apară aşa, hodoronc-tronc, la şcoală, să dea ochii cu bunicul. Orice-ar fi, bunicul era totuşi tatăl tatei, care era carne din carnea lui.

În ziua aceea, după masa de dimineaţă, pe când soarele se ridicase deja de câţiva stânjeni şi strălucea voios, satul era scăldat într-o căldurică plăcută, ca de fiertură pusă la foc mic. Zhao Dequan, Ding Yuejin, Jia Genzhu, Ding Zhuxi şi Zhao Xiuqin stăteau şi se prăjeau la soare. Unchiul şi

---

[22] În a cincisprezecea zi din prima lună a calendarului lunar se încheie festivităţile Anului Nou chinezesc.

Lingling stăteau şi ei la soare, dar ceva mai departe de ceilalți.

Se uitau unul în ochii celuilalt, ca nişte îndrăgostiți. Se iubeau pe furiş.

Dar cineva le tulbură momentul şi spuse:

— Hai, cine are curaj să se ducă la dascălul Ding să-i spună că vrem să ne întoarcem la şcoală?

Râzând, unchiul se întoarse spre un grup de bolnavi şi zise:

— Mă duc eu.

Ceilalți îi ziseră că aşa e cel mai bine, să se ducă el.

— Cine vine cu mine? strigă unchiul.

Dar nu aşteptă să-i răspundă cineva şi zise:

— Lingling, hai tu cu mine, vrei?

Lingling se fâstâci, dar tocmai atunci îşi drese glasul Zhao Xiuqin şi-i zise:

— Du-te, Lingling. Tu nu eşti aşa bolnavă, mai ai vlagă să mergi până acolo.

Atunci Lingling plecă împreună cu unchiul către şcoală.

Nu era departe. De-o parte şi de alta a drumului, grâul încolțise deja, fiindcă, deşi iarna încă nu se terminase, era totuşi cald, iar mirosul proaspăt de verdeață umplea aerul. Prin perdeaua străvezie a razelor de soare, satele din zări – Liu, Huangshui şi Li'er – se ghiceau în depărtare ca nişte umbre sub cerul despuiat de nori. Deşi unchiul şi Lingling de-abia trecuseră de hotarul satului Ding, nu se vedea nimeni prin apropiere. Pentru că se adunaseră cu toții în vatra satului şi se prăjeau la soare. Unchiul, care mergea alături de Lingling, îşi roti privirea şi, văzând că nu e nimeni în preajmă, o luă pe Lingling de mână.

Lingling se uită speriată în jur.

— Nu-i nimeni, o linişti unchiul.

— Ți-a fost dor de mine, ai? râse Lingling.

— Dar ce, ție nu ți-a fost? o întrebă unchiul.

— Nu, îi zise Lingling cu o figură serioasă.

— Nu te cred, zise unchiul.

— Nu mă gândesc decât la boala mea, zi de zi. Aş putea să mor în orice clipă.

Uitându-se la Lingling, unchiului i se păru că are obrajii mai supți decât înainte de sărbători şi că peste chip i se aşternuse umbra celor care sunt în pragul morții. Pe frunte îi răsăriseră bube roşii, ce curând aveau să se înnegrească şi să se usuce. De unde înainte de sărbători avea doar câteva bube pe față, acum îi ieşiseră o grămadă; erau roşii, lucioase şi parcă un pic mai umflate. Unchiul îi luă mâna lui Lingling, o întoarse şi văzu că pe dosul palmei şi pe braț nu-i apăruseră bube noi. Pielea ei încă păstra culoarea firească pentru o femeie de vârsta ei. Culoarea rozalie a unei tinere neveste de douăzeci şi ceva de ani.

— N-ai nimic, spuse unchiul, stai liniştită.

— De unde ştii tu?

— Am boala deja de un an, sunt doctor, râse unchiul. Ia să-ți văd bubele de pe față.

Lingling se lăsă puțin pe spate, ca să vadă unchiul mai bine.

— Lingling, nu mai pot de dorul tău.

Unchiul se întoarse să se mai uite o dată în spate, după care încercă s-o ducă pe Lingling pe pajiştea de lângă drum. Era un lot pe care nu se semănase nimic, aşa că buruienile crescuseră până la genunchi. Deşi era sfârşitul iernii şi iarba era uscată, firele erau totuşi înalte, amintind de roadele anului trecut. Unchiul o mai întrebă o dată:

— Chiar nu ți-a fost dor de mine?

— Ba da, răspunse Lingling.

Atunci unchiul o smuci de mână. Dar Lingling spuse:

— N-are rost, viața nu mai are niciun sens.

Unchiul o trase atunci şi mai tare de mână şi-i zise:

— Dacă n-are rost, să mai trăim o zi şi atunci o să vină şi rostul.

Şi o trase pe pajişte după el. Culcară la pământ iarba din preajmă şi se aşezară acolo, bătătorind-o.

Se întinseră în iarbă.

Şi acolo, peste iarba aceea culcată, făcură ce fac bărbatul şi femeia.

O făcură ca nebunii. Unchiul parcă înnebunise. Înnebuni şi Lingling. Se înnebuniră unul pe celălalt. Uitară şi de boală şi de tot, parcă nici nu erau bolnavi.

Soarele se înălță pe cer şi, când îi lumină din spate, unchiul văzu bubele de pe trupul lui Lingling, care erau pline cu sânge şi strălucitoare ca nişte agate roşii. Pe coapse, pe spate, peste tot avea bube, şi străluceau ca luminile de pe străzile oraşelor. În culmea extazului, chipul i se lumină, iar umbra pe care o văzuse unchiul se prefăcu în roşeață. Atunci unchiul îşi dădu seama că Lingling nu e numai tânără, ci şi frumoasă: avea nişte ochi mari, negri şi strălucitori; nasul îi era drept ca un bețişor chinezesc. Culcată în iarba înaltă, ferită de vânt, părea la început la fel de veştejită ca şi iarba, dar iată că într-o clipă se deschisese ca o floare. Şi era plină de viață. Bubele de pe trup parcă nu făceau decât să îi scoată şi mai mult în evidență tinerețea şi pielea netedă. Era albă ca norii de pe cer. Unchiul o îmbrățişă, iar ea îi primi îmbrățişarea întocmai cum se lasă mugurii primăverii îmbrățişați de căldura soarelui.

În urma nebuniei rămase sudoarea, însoțită de lacrimi. Stăteau întinşi unul lângă altul, privind cu ochii mijiți la razele soarelui, ce cădeau din cer.

— Mai bine ai fi tu soția mea, spuse unchiul.

— Nu cred că apuc sfârşitul anului, zise Lingling.

— Chiar dacă n-ai mai apuca nici sfârşitul lunii, eu tot te-aş lua de nevastă dacă ai vrea, îi zise unchiul.

— Şi cu soția ta, cu Tingting, cum rămâne?

— Cui îi pasă?

Lingling se ridică în capul oaselor, se gândi puțin, apoi spuse:

— Ei, lasă. Suntem amândoi deja cu un picior în groapă.

Se ridică şi unchiul în capul oaselor şi, în sinea lui, trebui să îi dea dreptate lui Lingling: nu merita atâta bătaie de cap. Sprijinindu-se unul de celălalt, se ridicară de jos şi apoi, când se uitară la iarba culcată la pământ, izbucniră în râs.

Cu chipuri surâzătoare, o luară încet spre şcoală.

Bunicul tocmai făcea curățenie în sala cea mare, în care se adunau de obicei. Tocmai ştergea cu cârpa de pe tablă câinii, porcii şi celelalte animale pe care le mâzgăliseră oamenii cu creta şi sub care erau scrise numele mai multor săteni. Pe când ştergea tabla, îl văzu pe unchiul în prag, cu fața tot un zâmbet.

— Astea tu le-ai desenat? zise bunicul.

— Bolnavii vor să vină înapoi la şcoală, spuse unchiul în loc de răspuns.

— Dar trebuie să vină copiii, să înceapă orele, protestă bunicul.

— Dacă mor cei mari, la ce să mai meargă copiii la şcoală?

— Dacă cei mari se duc, copiii rămân, îi întoarse bunicul vorba.

— Dar dacă părinții mor, cine mai rămâne să-i crească pe copii? se băgă Lingling în discuție.

Uitându-se la el, o izbi să vadă cât de bine seamănă cu socrul ei, pe care nu-l văzuse niciodată. Socrul ei murise de mult, înainte să se mărite ea şi să vină în Ding. Nu îi văzuse decât portretul pe masa de ofrande din casă. În portret, era slab şi uscățiv şi avea o privire visătoare, de parcă i-ar fi

părut rău să plece de pe lumea asta. Aşa că Lingling începu să se uite la bunicul ca la un socru.

— Taică, gândeşte-te şi mata. Dacă, mutându-se în şcoală, adulții câştigă fie şi o singură zi, asta nu înseamnă că băieții şi fetele lor o să fie orfani cu o zi mai târziu? Nu înseamnă că jalea lor va fi cu o zi mai scurtă?

Atunci bunicul agăță cârpa în cuiul din rama tablei, se scutură de praful de cretă şi spuse:

— Dacă-i p-aşa, n-au decât să vină.

Lingling şi unchiul porniră înapoi, să le dea de veste bolnavilor că se pot întoarce la şcoală. Dar, înainte de asta, când ieşiră pe poartă, iarăşi se luară de mână. Când ajunseră în dreptul pajiştii cu iarbă înaltă şi veştejită, se uitară unul la celălalt şi zâmbiră. Fără o vorbă, se abătură de la drum şi porniră pe pajişte.

Se aşezară în iarbă.

Se întinseră în iarbă.

Soarele îi veghea de pe cer, luminându-le trupurile goale.

2

Dacă aveau să meargă la şcoală, apăi era nevoie să strângă cotele de hrană de la fiecare. După vechea rânduială, fiecare om trebuia să contribuie cu făină, mălai şi orez. Aşa că se adunară în mijlocul satului să strângă cotele, să pună făina într-un sac, orezul într-un sac, fasolea, soia şi toate celelalte în saci separați. Yuejin ținea socoteala. Adusese şi un cântar ca să măsoare cât a adus fiecare şi să pună fiecare cotă în sacul potrivit. Zhao Xiuqin avea să se ocupe de gătit, aşa că nu trebuia să aducă nimic. Ea doar aştepta să se umple sacii, care cu făină, care cu orez, ca să-i lege. Dar când fu să-i lege, descoperi că într-un sac de făină cineva băgase şi câteva cărămizi. O cărămidă să tot fi avut

cinci țini, ceea ce însemna că unul dintre săteni îi furase de douăzeci de țini.

Se duse să vadă un alt sac de făină. Acolo nu găsi nicio cărămidă, dar dădu în schimb peste un bolovan cât strachina. În sacul cu orez nu erau nici cărămizi, nici bolovani, dar găsi câteva țigle foarte grele, ascunse printre boabe. Zhao Xiuqin aruncă furioasă bolovanul, cărămizile şi țiglele în mijlocul străzii, unde se adunară într-o grămăjoară acoperită de un praf alb. Bolovanul arăta ca o căpățână rasă. Cărămizile, ca nişte prăjituri pătrățoase sau ca nişte turte coapte în formă. Puse laolaltă, pietre, cărămizi, țigle, formau o grămadă destul de mare, să tot fi fost o sută de țini. Se adunaseră acolo patru saci şi jumătate de făină, doi saci şi jumătate de orez, un sac şi ceva de fasole şi câțiva saci de mălai, dar bolovanii, cărămizile şi țiglele făceau şi ele cât un sac, ba chiar mai mult. Oamenii se adunară în jurul grămezii de cărămizi şi de pietre, mirați şi tulburați din cale afară.

— Ia uite, ce nenorociți! Sunt ei bolnavi, dar tot la furtişag le stă capul.

— Măi să fie! Cu un picior în groapă, şi tot se ține de mizerii de-astea.

Zhao Xiuqin luă o cărămidă murdară de făină şi strigă din toți bojocii:

— Care eşti mă? Hai, arată-te dacă ai curaj! Tot omul a dat cincizeci de țini de făină! Numai tu ai dat cu douăzeci de țini mai puțin, pentru că ai pus patru cărămizi în sac!

Şi odată începu să-l blesteme:

— Nenorocitule, pârlitule, păi dacă ai dat cu douăzeci de țini mai puțin, când oi ajunge să nu mai am din ce să vă gătesc, iarăşi o să creadă lumea c-a furat Zhao Xiuqin făina!

Cu o cărămidă în mână, trecea de la un sac la altul şi striga:

— Hei, săteni din Ding, ați mai văzut aşa ceva? M-ați ocărât pe mine, Zhao Xiuqin, că sunt hoața satului, dar eu n-am luat decât o ceapă de pe câmp sau am scos şi eu o ridiche să duc acasă la bărbat şi la copil sau am luat un castravete să-mi potolesc setea. Dar ăştia, care pun patru cărămizi în sacul de făină, ăştia nu sunt hoți? Care au neruşinarea să pună țigle în sacul de orez?

Zhao Xiuqin aruncă din mână cărămida, care nimeri lângă un sac cu făină, şi pe urmă se duse să ia de jos bolovanul plin de praf alb şi mare cât o strachină. Înainte, când era sănătoasă, putea să ridice singură câțiva bolovani din ăştia. Însă acum, că era bolnavă, nu reuşi nici să-l urnească de jos. Abia din a doua încercare putu, opintindu-se, să-l ridice de pe drum. Legănându-l ca pe o căpățână de copil, se plimba prin fața mulțimii şi zbiera:

— Ia uitați-vă ce greu e bolovanul ăsta, de-abia l-am ridicat de jos. Cine-i nenorocitul care l-a adus în loc de făină? Hai, dacă ai curajul, arată-te! Vino şi ia-ți bolovanul acasă, pune-l în oală şi fă supă din el!

Şi dădu drumul pietroiului, care căzu cu o bufnitură. Apoi puse un picior pe el şi, cu celălalt bine înfipt în pământ, îşi ținea, bărbăteşte, mâinile în şold, în vreme ce gura îi împroşca ocări:

— Aşa faceți la voi acasă? Fierbeți bolovani în loc de orez? Copiii voştri mănâncă bolovani şi se cacă pietricele? Şi bătrânilor voştri le dați pietre, ai, pietre şi țigle?

Zhao Xiuqin înjura de mama focului, plimbându-se printre oameni, se plimba şi înjura şi, când osteni de atâta înjurat, îşi puse fundul pe un sac cu grăunțe. Colecta începuse după prânz, când soarele era sus pe cer şi îți bătea drept în creştet. Era în sat o căldură plăcută, ca atunci când te ghemuieşti în pat, sub pătură. Iarna încă nu se dusese, aşa că oamenii aveau pufoaica pe ei, dar o țineau descheiată. Bătrânii nu-şi lepădaseră cojocul de lână. Dar

pe crengile salcâmilor din sat începuseră să apară mugurii, fragezi şi gălbui – de un galben verzui, cumva străveziu, de ziceai că-s nişte bobițe de apă atârnând de ramuri. Toți sătenii, până la unul, ieşiseră de prin case. Treaba cu strângerea cotelor de alimente era cu cântec, nu oricum! Iar faptul că în saci se găsiseră pietre şi țigle şi cărămizi era de-a dreptul nemaipomenit. De doi ani, de când începuse febra în sat, era prima dată când se întâmpla aşa ceva. Oamenii ieşiseră de prin case, cu mic, cu mare, şi se adunaseră buluc să vadă ce s-a găsit în saci. Toată lumea îi ocăra de zor pe ăia care se dedaseră la asemenea mârşăvii.

Nici Zhao Xiuqin nu isprăvise cu înjurăturile.

Jia Genzhu, pe care tocmai îl lovise febra, îşi dorea tare mult să se mute la şcoală – mai mult decât oricine altcineva. În felul ăsta nici nu avea s-o mai vadă pe maică-sa cum se ascunde în fiecare zi să plângă de mila lui. Şi nici n-ar mai risca s-o îmbolnăvească şi pe nevastă-sa. Aşa că adusese orezul cel mai alb şi făina cea mai fină, dar, când văzuse cu ce veniseră alții, se simțise nedreptățit. De data asta chiar fusese nedreptățit. Cu ochii la grămada de cărămizi, spuse:

— Ei, futu-i mama mă-sii! Să-mi dați înapoi orezul şi făina, nu mai merg la nicio şcoală!

— Dacă le vrei înapoi, îți reținem zece țini de făină, spuse unchiul.

Genzhu făcu ochii mari.

— Păi cum aşa?

— Pentru că, dacă îşi cere toată lumea contribuția înapoi, n-o să avem de unde să dăm. Pietrele şi țiglele cine le mai ia înapoi?

— Bine atunci, zise Genzhu după o clipă de gândire. În cazul ăsta, mă mut la şcoală.

Cei care contribuiseră la colectă se uitau la grămada de cărămizi şi de țigle şi bodogăneau în barbă. Soarele îşi trimitea razele piezіş, dinspre apus, scăldând străzile într-o

lumină roşiatică. Peste câmpie începuse să bată un vânt rece, de sfârşit de iarnă, iar oamenii băteau din picioare şi îşi frecau mâinile, să se încălzească. Atunci apăru şi bunicul. Se săturase de când îi aştepta să vină la şcoală. Când află ce s-a întâmplat, se uită mirat la grămada de cărămizi şi de ţigle şi întrebă:

— Să înţeleg că, dacă nu reuşiţi să aflaţi cine a înşelat la cântar, nu mai mergeţi la şcoală?

— Ba da, mergem, protestară sătenii în cor, de ce să stăm prin case să aşteptăm moartea?

— Atunci haideţi, zise bunicul.

Dar nimeni nu se urni din loc, ci rămaseră cu privirile aţintite asupra grămezii de pietre şi ţigle, ca şi cum fiecare s-ar fi simţit, cumva, nedreptăţit. Pe de altă parte, chiar dacă li se părea cine ştie ce mare nedreptate, tot erau amărâţi că nu le venise lor ideea.

De aia nu se mişca nimeni de acolo, ci stăteau, care în picioare, care pe jos, şi se uitau unul la altul.

— Bun, dacă nu mai vreţi să veniţi la şcoală, atunci duceţi-vă pe la casele voastre, le spuse bunicul din nou.

Dar oamenii tot nu se clintiră. Stăteau nemişcaţi, fără să scoată o vorbă.

— Atunci, dacă vreţi totuşi să mergeţi, haideţi să urcăm toate astea într-o căruţă şi să mergem.

Dar sătenii stăteau cu mâinile vârâte în mâneci sau în buzunare, uitându-se unii la alţii. Nu ziceau nimic, dar simţeau ei că ceva nu e în regulă, aşa că stăteau acolo roată şi aşteptau, în vreme ce soarele se rostogolea spre asfinţit ca o minge de foc, trimiţându-şi ultimele scânteieri de lumină şi ce căldură-i va mai fi rămas. În cele din urmă, văzând că nimeni nu face nici cea mai mică mişcare, bunicul îl întrebă pe Ding Yuejin:

— Cam cât or cântări pietrele şi ţiglele astea?

— Păi să le cântărim, îi răspunse el.

Şi atunci Zhao Xiuqin şi Ding Yuejin puseră pietrele şi cărămizile pe talere, aşa murdare de făină cum erau, iar Yuejin le cântări. Făcură socoteala şi în total ieşiră nouăzeci şi şase de ţini. Pe urmă bunicul întrebă câţi oameni vor să se mute la şcoală, ca să vadă cât îi revine fiecăruia, şi propuse ca cei nouăzeci şi şase de ţini să se împartă la numărul de persoane, însă Jia Genzhu nu aşteptă să răspundă oamenii şi zise:

— Dascăle Ding, uite care-i treaba, eu am venit aici cu marfa cea mai bună, n-ai decât să-l întrebi şi pe Ding Yuejin dacă nu mă crezi. Orezul meu e cel mai alb şi are bobul cel mai mare, ca dinţii de lapte ai unui copil. Iar făina mea e fină ca nisipul de pe malul râului. Nu vreau să dau nimic în plus.

După ce Jia Genzhu spuse ce avu de spus, Zhao Dequan, cu fundul pe sacul cu făină, mormăi şi el, parcă pentru sine:

— Mmm... nici eu nu mai dau.

Atunci, ceilalţi ziseră şi ei că au dat destul.

Bunicul stătu o vreme pe gânduri şi apoi, fără o vorbă, plecă spre partea de est a satului. Porni spre Strada Nouă, lăsându-i pe săteni în mijlocul satului. Nu ştiau unde se duce, aşa că rămaseră pe loc să-l aştepte, aşa cum ar fi aşteptat ploaia după o secetă. Şi, într-adevăr, nu trecu mult, iar bunicul se şi întoarse. Cum venea el dinspre Strada Nouă, odată cu asfinţitul, bunicul îl aduse şi pe tata, cu doi saci de făină încărcaţi pe bicicletă. Veneau unul după altul, tata înainte, iar bunicul în spate, tulburând liniştea satului. Veneau agale, sub privirile nedumerite ale sătenilor, iar lanţul de la bicicleta tatei scârţâia metalic şi ritmic, ca un cântec. Când ajunseră în dreptul oamenilor, văzură cu toţii că făina pe care o aducea tata era din aceea superioară, măcinată la moara statului.

Ai mei de obicei foloseau făină superioară, ca orăşenii. Deci tata venea înainte, ducând făina, în vreme ce bunicul venea în spatele lui. La început, tata părea posomorât şi tulburat, pe figura lui ghicindu-se un soi de dispreț la adresa sătenilor, însă de cum se apropie de răscruce, pe chip îi înflori un zâmbet larg, de-ai fi zis că nu mai poate de bucurie. Când ajunse aproape de tot şi dădu cu ochii de Ding Yuejin, de Jia Genzhu, de Zhao Xiuqin şi de ceilalți care veniseră să-i facă scandal că nu le asigura coşciuge, le spuse râzând:

— Ei, ce-s acum nouăzeci de țini de făină, că doar suntem consăteni! Mai stăm să ne ciorovăim între noi, când ne mai paşte şi boala?

Aruncă o privire la grămada de cărămizi acoperite de făină, apoi luă cei doi saci şi îi puse lângă ceilalți. În timp ce mătura făina de pe şaua bicicletei, zise:

— Uitați aici, o sută de țini de făină, din aia bună, de-o mănâncă orăşenii! Socotiți-o ca pe un gest de bunăvoință din partea lui Ding Hui.

Apucă ghidonul bicicletei şi spuse, de data asta parcă pe un ton mai grav:

— Să țineți minte un lucru: în satul ăsta eu nu v-am nedreptățit pe voi cu absolut nimic. Voi sunteți cei care l-ați nedreptățit pe Ding Hui, nu Ding Hui pe voi.

Şi, zicând acestea, tata se duse.

Zise ce avea de zis şi se duse.

Atât de repede pedala, că în curând nici nu se mai văzu.

Şi aşa se rezolvă problema. Sătenii îşi revenină din uimire şi se gândiră că, într-adevăr, îl nedreptățiseră pe tata. Mai mult decât atât, li se părea că fuseseră nedrepți cu toată familia Ding, şi se hotărâră să nu-l mai suspecteze pe tata de nimic niciodată.

Când se lăsă seara, totul reveni la normal. Se întorseseră cu toții la şcoală şi îşi făcuseră culcuşul. Unchiul dormea, ca şi mai înainte, la bunicul în odaie. Dar înainte să stingă lumina şi să se culce, mai stătură puțin de vorbă.

— Fir-ar să fie, n-am făcut nicio afacere, spuse unchiul cu obidă.

— Ce? îi zise bunicul.

— Am pus şi eu o pietricică într-un sac cu făină, şi frate-meu a ajuns să dea din cauza asta doi saci plini.

Bunicul se ridică în capul oaselor şi se uită la unchiul.

— Tată, cine crezi că a pus cărămizile în făină? întrebă unchiul.

Bunicul nu răspunse.

— Eu cred că a fost Yuejin, zise unchiul. El era cu cântarul, numai el a cântărit. Cine ar mai fi avut tupeul să pună patru cărămizi într-un sac? Asta înseamnă vreo douăzeci de țini. Nu mai spun că, înainte de Anul Nou, când a murit nevastă-sa, a cumpărat cărămizi, ca să-i facă ăleia mormântul.

Dar, pe când vorbea, se auzi de afară un zgomot, ca şi cum ar fi tuşit cineva. Pe urmă se lăsă din nou liniştea. Se mai auzeau doar nişte paşi care se îndepărtau. Unchiul se opri să asculte, apoi reluă discuția. La un moment dat, îi zise bunicului că vrea să meargă la budă, aşa că îşi puse hainele pe el şi porni în direcția din care se auziseră paşi.

3

Vreo trei săptămâni după aceea, unchiul şi Lingling fură încuiați pe dinafară în cămara cu provizii. Fu chemat bunicul şi se adunară îndată şi ceilalți bolnavi de prin şcoală.

Era o noapte senină, iar lumina lunii se revărsa pretutindeni ca o apă limpede şi rece. Oamenii stăteau ciopor la uşa cămării şi sporovăiau. Câte unul striga să se deschidă odată uşa, să-i lase pe ăia să iasă, numai că nimeni nu ştia pe unde o fi cheia. Îşi trăseseră toți hainele pe ei şi ieşiseră să vadă ce-i cu hărmălaia.

De partea cealaltă a uşii, unchiul auzea zgomote de voci şi de paşi. Când se mai potolea gălăgia, striga de dinăuntru:

— Bine, măi, oameni buni, sunteți toți cu un picior în groapă şi vă țineți de isprăvi de-astea? Vă lasă inima să ne faceți mie şi lui Lingling una ca asta, când nici voi nu ştiți cât o mai duceți?

Din mulțime apăru Zhao Xiuqin, care aprinse becul în bucătărie. La lumina becului, văzu că la uşa cămării fusese pus un lacăt nou, negru, şi atunci le strigă celor dinăuntru:

— Frate Liang, să ştii că nu eu am încuiat uşa! M-am prins eu de mai de mult că tu te drăgosteşti cu Lingling, dar n-am spus nimănui. Buzele mele sunt pecetluite, ca uşa de la cămara asta! Dar să ştii că lacătul ăsta l-a adus altcineva. E nou, cred că a vrut cineva neapărat să te prindă cu Lingling.

Înăuntru, în cămară, unchiul tăcu o vreme, apoi, plin de mânie, strigă către cei de afară:

— Da' de ce să mă prindă? Ei, uite că eu nu mă mai tem de nimic, poa' să mă şi omoare! Toți o să muriți, ca şi mine, de vreme ce toți suntem bolnavi, aşa că de ce să nu profit de zilele pe care le mai am? Nu stau să tremur eu de frica nu ştiu cui, c-o să mă prindă!

Ăia de afară tăcură mâlc. Adevărul e că nici n-ar mai fi avut ce să spună, ba chiar se gândiră că e o prostie că i-au încuiat acolo pe unchiul şi pe Lingling. O mare prostie. Că, de fapt, iubirea ascunsă dintre unchiul şi Lingling e cât se poate de îndreptățită. Stăteau cu toții la uşă şi se uitau unii la alții, întrebându-se ce e de făcut. Zhao Dequan, care era

cel mai în vârstă dintre ei, îi luă apărarea unchiului şi strigă tare, să audă toată gloata:

— Dar hai să deschidem odată uşa asta blestemată!

Jia Genzhu se uită pieziş la el şi-l întrebă:

— Ai tu cheia?

Zhao Dequan rămase pironit locului şi nu mai scoase o vorbă.

Atunci din mijlocul mulțimii ieşi Ding Yuejin, care se duse la uşă şi studie lacătul, după care se întoarse spre ceilalți şi îi întrebă:

— Cine a încuiat uşa? Sunteți toți cu un picior în groapă, cui îi mai foloseşte să-i prindem pe oamenii ăştia asupra faptei? Dacă măcar o zi mai pot fi fericiți, să-i lăsăm în pace. Hai, deschideți uşa! Dacă stai să te gândeşti, Ding Liang e mult mai de treabă decât frate-său, Ding Hui. Deschideți uşa!

Şi Jia Genzhu se duse şi el şi se uită la lacăt; apoi, întorcându-se cu fața la mulțime, spuse:

— Are dreptate. Deschideți uşa. Ding Liang şi Lingling n-au decât douăzeci şi ceva de ani. Şi o zi de-ar mai avea de trăit, trebuie să se bucure de ea. Dar nu cumva să ajungă vestea în sat. Dacă află ai lor, s-a terminat.

Trecură cu toții pe rând să se uite la lacăt şi cu toții spuseră că ar trebui să se deschidă uşa, numai că nu ştia nimeni cine o încuiase. Acolo, în cămară, Lingling se puse pe plâns. Stătea într-un colț şi plângea. Iar plânsul ei se auzea până afară, aşa că tuturor li se făcu milă de ea. Abia împlinise douăzeci de ani. De-abia venise în sat, că se şi îmbolnăvise de febră; nici nu apucase să se bucure de căsnicia ei. Nu ştiau dacă Lingling se grăbise să se mărite tocmai pentru că îşi cunoştea boala sau aflase că e bolnavă abia după ce se măritase; cert e că ea le adusese oamenilor necazul în casă. Linişte a familiei soțului ei se spărsese în mii de cioburi. Aşa li se fărâmase şi viața, în mii de cioburi.

Şi atunci cum să se mai uite cineva din familie cu drag la ea? Fireşte că toţi o blestemau şi până şi soţul ei o ocăra.

Şi iată că, după ce că era bolnavă, îşi mai şi înşela bărbatul. Dacă afla Ding Xiaoming, se lăsa cu moarte de om. Să-ţi înşeli bărbatul, şi tocmai cu Ding Liang, când Ding Liang şi Ding Xiaoming sunt rude... Mai mare blestemăţie nici că se putea pomeni. Şi nu mai avea deloc cum s-o dreagă, de-aia plângea nemângâiată. Plângea de ţi se rupea inima şi, auzind-o, unchiul începu să zgâlţâie uşa cu putere. Auzind toată zarva aia, apăru şi bunicul. Atunci îşi dădu el seama unde se tot duce unchiul noaptea, când zice că merge să mai stea de vorbă cu câte cineva sau să joace şah. Când colo, el ieşea să se vadă cu Lingling şi să facă nebunii.

Cum bunicul venea cu o falcă în cer şi una în pământ, oamenii se dădură la o parte, făcându-i loc să înainteze mai repede. Se lăsă şi tăcerea, fiindcă toţi se uitau la bunicul, aşteptând să vadă ce va zice. Însă de îndată se auzi unchiul dinăuntru, care zise cu glas plângăreţ:

— Tată... Tată, tu eşti?

Bunicul ajunse în sfârşit la uşă şi spuse mânios:

— Tata o să moară cu zile din cauza ta şi a lui frate-tău!

— Deschide numai uşa, că-ţi explic dup-aia, zise unchiul.

Dar bunicul nu răspunse nimic.

— Deschide uşa, că vorbim dup-aia, încercă unchiul din nou.

Bunicul se întoarse cu faţa la săteni şi îi rugă să vină să aducă cheia. Dar tăceau cu toţii mâlc şi se uitau unii la alţii, fiindcă nu ştia nimeni cine încuiase cămara. Cum nu ştiau nici cine are cheia. Nici Lingling nu mai suspina, ci şedea îndărătul uşii, aşteptând să se deschidă, ca să poată să iasă afară. Fie ce-o fi, numai să iasă. Însă nimeni nu venea cu cheia şi nimeni nu putea spune că a văzut pe cineva încuind cămara. Începuse să-i împresoare frigul care

se revărsa peste zidul şcolii ca apa peste dig. Parcă se şi auzea, ca un foşnet, răcoarea sfârşitului de iarnă măturând nevăzută câmpia. Un foşnet mut, punctat de țârâitul de insecte care se aude din când în când în nopțile de iarnă. Poate venea dinspre vechea albie a Fluviului Galben sau tocmai de pe câmpie, însă în liniştea aceea se auzea desluşit.

— Dați-mi cheia, zise bunicul. Vă cer eu iertare în numele lor, vreți aşa? Haideți, doar sunt şi ei din satul ăsta, buni sau răi, aşa cum sunt, şi mai sunt şi cu un picior în groapă.

— Tată, sparge lacătul! strigă unchiul din cămară.

Imediat se duse cineva şi aduse o piatră, iar altul aduse de la bucătărie un ciocan şi un satâr. Dar, când să spargă lacătul, îl văzură venind pe bărbatul lui Lingling, Ding Xiaoming. Venea din sat, cu paşi hotărâți, şi intra în curtea şcolii.

Ding Xiaoming, vărul unchiului, venea grăbit spre şcoală.

El nu era bolnav, fiindcă nu vânduse sânge, aşa că nu luase febra. Tatăl lui, care dăduse sânge, făcuse febră şi murise cu mulți ani înainte. Aşa că Ding Xiaoming, sănătos şi tânăr, intră degrabă în curte şi se duse drept spre locul în care se adunaseră oamenii.

Din spatele mulțimii, cineva a dat alarma:

— Ia uite, ia uite, ăla care vine nu cumva e bărbatul lui Lingling?

În momentul ăla, toată lumea se întoarse să se uite.

Şi deodată îl văzură pe Ding Xiaoming repezindu-se spre cămară ca tigrul, ca pantera. În lumina aceea slabă, văzură şi că bunicul se albise la față. Se făcuse alb ca varul de pe pereții şcolii. Tatăl lui Xiaoming era cu doi ani mai tânăr decât bunicul şi îi era frate, dar când începuse negoțul cu sânge, cele două familii se înstrăinaseră. Ai mei îşi

făcuseră casă cu etaj, iar unchiul îşi ridicase una cu acoperiş de ţiglă, pe când familia lui Xiaoming nu aveau decât o cocioabă din stuf. Pe urmă, când a murit tatăl lui Xiaoming, mama lui Xiaoming a ieşit într-o zi pe stradă şi a început să strige în gura mare, arătând spre casa unchiului: „Aia nu-i casă cu ţiglă, ăla-i depozit de sânge!” Pe urmă a arătat spre casa noastră şi a zis: „Alea nu-s ziduri de faianţă, alea-s oasele noastre!” De când vorbele astea ajunseseră la urechile tatei şi ale unchiului, chiar că nu mai vorbeau cu ai lui Xiaoming. Nu se mai vedeau decât la înmormântări.

După ce izbucnise febra în sat, iar eu murisem otrăvit, din gura mamei lui Xiaoming nu auzeai decât atâta: „După faptă, şi răsplată.” Auzind aşa ceva, mama se dusese val-vârtej la casa lui Ding Xiaoming şi făcuse un tărăboi de pomină. De atunci nici că mai dăduseră ochii unii cu alţii.

De atunci, deşi din acelaşi neam, se purtau ca nişte străini.

Bunicul stătea încremenit în faţa uşii.

Toţi bolnavii rămaseră nemişcaţi în faţa uşii.

Se lăsă o linişte desăvârşită. Nu se mai auzea niciun sunet. Până şi ţârâitul de pe câmpie amuţise. Toţi ochii erau aţintiţi asupra lui Xiaoming, care venea vijelios spre cămară. Îl văzură cum trece ca vântul pe lângă bunicul. Trecu aşa iute, de-ai fi zis că e viforul printre crengile uscate. Şi când colo, ce să vezi, nimănui nu i-ar fi trecut prin cap, dar în mână ţinea tocmai cheia de la lacăt. Deci la el era cheia. Cheia ajunsese la el. Când ajunse în dreptul uşii, scoase cheia şi descuie. La început nu se deschise uşa, dar răsuci invers cheia, şi atunci lacătul se descuie.

Se descuie cu un clinchet.

Xiaoming deschise uşa, şi fu întocmai ca atunci când, în miez de vară, izbucneşte o furtună. Se auziră nişte zdrăngăneli, după care se lăsă liniştea. În clipa următoare,

Xiaoming o apucă pe Lingling de guler. Lingling stătea de parcă l-ar fi aşteptat să vină şi să pună mâna pe ea.

O înşfăcă şi o trase afară. Era un bărbat vânjos. Dacă te uitai bine la el, era destul de scund şi cam îndesat, dar când o scoase pe Lingling din cămară, ai fi zis că-i un tigru cu un ied în colţi. Faţa lui Lingling era când albă, când verde. Părul i se revărsa pe umeri, iar picioarele de-abia îi atingeau pământul. Parcă ar fi zburat. Ding Xiaoming nu zicea o vorbă, ci, palid la faţă, trecu iute prin faţa bunicului, fără o vorbă. Bunicul rămăsese pironit în faţa uşii. Mulţimea se despărţise în două, lăsându-i lui Xiaoming loc să treacă. Bunicul nu spunea nimic, doar se uita la el cum o târăşte pe Lingling. La un moment dat, făcu totuşi doi paşi şi strigă în urma lui:

— Xiaoming…

Xiaoming se opri şi se întoarse spre el.

— Boala lui Lingling s-a înrăutăţit, dă-i pace.

Xiaoming nu răspunse imediat, dar nici prea mult nu întârzie cu răspunsul.

— Zât! îi zise bunicului, aruncându-i o căutătură urâtă. Tu să ai grijă de băieţii tăi!

După care se duse. Îi întoarse spatele şi se duse, târând-o pe Lingling după el.

Nu era drept. Toţi bolnavii erau de acord în privinţa asta. Aşa un spectacol promiţător merita un final mai reuşit, aşa că-l petrecură cu regret pe Xiaoming, care ieşi pe poartă, târând-o după el pe Lingling, şi se duse de nu se mai văzu. Sătenii rămăseseră încremeniţi, de parcă nu pricepeau ce se întâmplase.

Stăteau înlemniţi. Unul nu mişca. Nu se auzea nici musca. Razele lunii răzbăteau dinspre apus.

Dar îşi amintiră de unchiul. Îşi amintiră că doi sunt făptaşii, nu unul; doi muşcaseră din fructul interzis; femeia se dusese, dar rămăsese bărbatul. Şi toate capetele se

întoarseră spre el. Nici nu-şi dăduseră seama când apucase el să iasă din cămară, să se îmbrace şi să se încheie la toţi nasturii, chiar şi la manşete, şi îl vedeau chircit în prag, cu capul plecat, ca un copil care nu vrea să intre în casă. Braţele îi atârnau peste genunchi, bălăngănindu-se. Îşi bălăngănea braţele ca un copil care nu vrea să intre în casă şi şade acolo, pe prag, deşi parcă îi dă ghes şi foamea. Dar tot nu intră.

Toţi întorseseră capetele şi se uitau la unchiul, dar căutau şi la bunicul. Se uitau când la unul, când la celălalt, nerăbdători să vadă ce-o să se întâmple. Atunci bunicul se duse. Se duse lângă unchiul şi-i trase, fără zăbavă, un şut zdravăn:

— Tot aici eşti? Nu ţi-a ajuns cât te-ai făcut de ocară pe ziua de azi?

Unchiul se ridică şi porni spre căsuţa bunicului. Dar, pe când mergea, pe faţă îi apăru un zâmbet, pe care nu reuşi să îl ascundă.

— Râdeţi voi, râdeţi, spuse unchiul, dar vă rog eu, să nu afle nevastă-mea! Mult n-o mai duc, dar uite că tot am făcut nefăcuta, şi nu vreau să ştie, pentru că cine ştie ce-i dă prin minte.

În drum spre căsuţa bunicului, se mai întoarse o dată şi strigă:

— Vă rog eu, nu care cumva să afle nevastă-mea!

Capitolul 2

1

A doua zi, Ding Yuejin şi Jia Genzhu veniră la bunicul să-i facă o propunere neaşteptată.

Ziua începuse ca oricare alta. Soarele răsărise ca întotdeauna, încălzind câmpia, şi începu să urce pe cer, alungând şi ultimii fiori reci ai nopții. Razele calde prinseră a se revărsa pretutindeni, învăluind şi şcoala. În curte, plopii şi paltinii erau stropiți cu verde. Pe ramurile plopilor, mâțişorii arămii începuseră să-şi plece căpşorul; parcă răsăriseră aşa, dintr-odată, de unde ieri nici nu erau; ai fi zis că noaptea de iubire a unchiului şi a lui Lingling îi îmbiase să încolțească şi chemase primăvara. Pe crengile paltinilor, ciorchinii ca de strugure deja se aninaseră, revărsându-şi prospețimea peste curtea şcolii. În crăpăturile din zidul de cărămidă ce împrejmuia curtea şcolii, se adunase pământ, iar din el iată că răsăriseră buruieni. Până şi zidul şcolii era presărat cu verde, iar când lumina soarelui se străvedea prin firicelele subțiri, ziceai că-s de un galben pirpiriu; tulpinile plantelor semănau cu nişte fire de aur, strălucind pe fundul unei ape limpezi. Primăvara se strecurase pe nesimțite. Şi cum acolo, în şcoală, se drăgostiseră tâlharii de iubire, acolo veni şi primăvara prima dată, izgonind degrabă frigul iernii întârziate şi învăluind totul în căldură şi prospețime. Pentru că îşi stricaseră somnul ca să-i prindă pe tâlhari, oamenii erau prea osteniți ca să se dea jos din pat. În schimb, țăranii care nu se îmbolnăviseră, se treziră devreme. De cum se lumină, se duseră să deschidă cotețele de porci şi de găini, ca să lase orătăniile să-şi înceapă o nouă zi.

În schimb, la primele raze ale soarelui, bolnavii de febră încă erau cufundați în vise. Sforăielile de-abia începuseră,

iar cei care vorbeau în somn de-abia îşi începuseră mormăielile. Pe când toată lumea dormea, Jia Genzhu şi Ding Yuejin erau treji şi puşi pe fapte. Ei dormeau în aceeaşi încăpere, adică într-o clasă de la etajul unu. O clasă de la etajul unu din partea de est. Jia Genzhu îşi avea patul lângă fereastră. Când răsări soarele, razele lui ca o revărsare aurie pătrunseră pe fereastră şi se prelinseră pe aşternutul şi pe fața lui. Mângâierea caldă a soarelui îl trezi. Deschise ochii şi, după ce mai lâncezi un pic în aşternut, se ridică şi se uită pe fereastră. Când se lămuri că se luminase deja de-a binelea, se duse repede la patul lui Ding Yuejin să-l strige. Dar nu-l strigă, ci îl zgâlțâi, iar Yuejin îl îmbrânci şi se ridică în capul oaselor.

Când se mai dezmetici, Yuejin îşi aminti misiunea importantă pe care o aveau de îndeplinit, se dădu jos din pat şi ieşi din clasă, împreună cu Genzhu. Coborâră amândoi în curte şi o luară drept spre căsuța de lângă poarta şcolii. Ajunseră la căsuța bunicului, traseră cu ochiul pe fereastră, apoi se duseră la uşă şi bătură. De îndată ce bătură, din spate auziră un glas. Era bunicul.

Unchiul dormea tun, era frânt. După aşa o pățanie, pare-se că ostenise amarnic, aşa că se întorsese în odaie, mai schimbase câteva vorbe cu bunicul şi pe urmă adormise. Se ciondănise în şoaptă cu bunicul şi apoi adormise.

— Măi Liang, îi zisese bunicul, nu credeam c-o să mă faci de ruşine în halul ăsta. N-ai pic de obraz.

Unchiul nu zicea nimic.

— Eşti un neruşinat, un nemernic, tu nu meriți să mori de moarte bună, nu meriți, auzi?

— Ei, şi ce dacă? zisese unchiul. Uite c-o să mor de febră, na.

— Mai ai obraz să dai ochii cu Tingting? întrebase bunicul.

— Lasă că şi Tingting umblase cu unul înainte să ne luăm, şi n-am auzit-o să-şi fi cerut vreodată iertare.

— Şi cu fiul tău cum rămâne?

— Tată, mi-e somn, lasă-mă să dorm.

— Mai poţi să dormi, după aşa ceva?

Dar unchiul nu mai zicea nimic, ci îşi vedea de somnul lui.

— Ce-o să zică Tingting şi băiatul tău dacă o să audă? mai spusese bunicul.

— De unde să audă? se întrebase unchiul, după care începuse să şuiere şi să sforăie, pogorând în lumea viselor.

După toată nebunia cu iubirea din cămară, după ce fuseseră daţi în vileag într-un mod atât de neaşteptat, unchiul era ostenit de parcă ar fi cutreierat munţi şi văi; pentru nimic nu mai avea vlagă, aşa că a adormit buştean.

Bunicul însă nu putea dormi; era supărat foc pe unchiul, dar nu putea să doarmă de grija lui. Cum nu îşi găsea somnul, s-a ridicat în capul oaselor şi, pe când asculta răsuflarea unchiului, când mai domoală, când mai repezită, tare ar fi vrut să-l strângă de gât. Ar fi făcut-o dacă ar fi fost în putere, dar nu era, aşa că a rămas nemişcat pe pat. Stătea nemişcat sub pătură, aşa cum se suise în pat, cu hainele încă pe el. Cum stătea aşa, prin minte îi treceau nenumărate gânduri, dar nu putea zăbovi asupra niciunuia; a rămas aşa, cu mintea într-o continuă fierbere, până dimineaţa, deşi zorii l-au găsit gol de orice cugetare. Gol-goluţ, ca un deşert arid. Ba îl ura pe unchiul, ba nu găsea puterea să-l urască; ba îi era milă de el, ba nu ştia cum putea să-i fie milă. Când zorii s-au ivit la fereastră, îşi simţea pleoapele grele, dar tot nu putea închide ochii, aşa că s-a ridicat din pat şi a pornit spre uşă, dar, trecând pe lângă patul unchiului, iarăşi i-a venit să se aplece şi să-l sufoce. Când să se aplece, a văzut umărul dezgolit al unchiului, aşa că a luat colţul păturii care atârna din pat şi l-a acoperit. Pe

umăr se vedeau semnele bolii: bube roşiatice, grupate câte patru, cinci, mari şi umflate ca fasolea fiartă. Bunicul a mai stat câteva clipe lângă patul unchiului, uitându-se la bube, după care a ieşit în curte.

A ieşit şi din curtea şcolii şi a pornit pe câmp. Tot plimbându-se aşa, se mai oprea din când în când ca să se uite înapoi. La un moment dat, când se întorsese, îi văzuse pe Ding Yuejin şi pe Jia Genzhu ciocănindu-i la uşă, aşa că, venindu-le din spate, îi strigă prieteneşte:

— Ei, Yuejin, Genzhu, cu ce treburi pe la mine?

Dar treburile cu care veniseră ei erau tare ciudate. Ciudate ca atunci când ai afla că soarele răsare de la apus şi apune la răsărit. Sau ca şi cum câmpul s-ar fi preschimbat peste noapte în munte. Ca şi cum albia Fluviului Galben, secată de sute şi mii de ani, s-ar fi umplut deodată cu şuvoaie învolburate. Ca şi cum, deşi de-abia începea primăvara, pe ogoare ai fi găsit grâu copt ca-n toiul verii. Ding Yuejin, care bătuse la uşă, rămăsese cu mâna în aer. Întoarse capul deodată cu Genzhu şi îl văzură amândoi pe bunicul, care stătea chiar în spatele lor, la nici un metru depărtare, cu oboseala zugrăvită pe chip şi cu ochii împăienjeniți de vinişoare roşii. Se uitară unul la altul, fără să spună nimic, şi rămaseră aşa, tăcuți, multă vreme. Într-un sfârşit, zâmbind sfios, Yuejin spuse:

— Unchiaşule, tu n-ai dormit deloc azi-noapte, aşa-i?

Bunicul surâse cu amar şi zise:

— N-am putut să-nchid un ochi.

Jia Genzhu se uită la Ding Yuejin, apoi se întoarse către bunicul şi spuse:

— Dascăle Ding, noi amândoi am vrea să ne sfătuim un pic cu tine.

— Ziceți, care-i treaba?

— Hai acolo să vorbim, spuse Genzhu şi făcu semn spre poartă.

— N-are importanță unde vorbim.

— Ca să nu-l trezim pe Ding Liang, îl lămuri Yuejin.

Aşa că se traseră toți trei mai la o parte, sub o streaşină, şi se uitară unii la alții până când Genzhu îi zise lui Yuejin:

— Spune tu.

— Ba zi tu, făcu Yuejin.

Genzhu îl privi o vreme pe bunicul, fără să spună nimic, apoi îşi umezi buzele şi zise:

— Dascăle Ding, şi eu, şi Yuejin suntem pe ducă, aşa că ne-am gândit noi ce ne-am gândit şi am zis că totuşi să-ți spunem, chit că n-o să-ți placă.

Bunicul se uită mirat la ei.

— Noi i-am încuiat în cămară pe Ding Liang şi pe Lingling, zise Genzhu, râzând.

Bunicul păli. Fața i se făcu mai întâi verzuie, apoi albă ca hârtia, iar privirile îi rătăceau ca şi cum ar fi văzut un câmp nemărginit şi nu ar fi ştiut încotro s-o ia. Ca şi cum l-ar fi lovit cineva cu leuca în moalele capului. Într-un târziu, se uită la Ding Yuejin, gândind că el poate o avea ceva mustrări de conştiință şi o să lase ochii în jos, dar nici vorbă, Ding Yuejin stătea țanțoş şi, exact ca Jia Genzhu mai adineaori, rânjea cu toți dinții. Era rânjetul acela neruşinat pe care bunicul îl vedea adesea şi la unchiul. Rânjeau şi se uitau la el, cu buzele strânse, fără să spună nimic, de parcă voiau să dezlege o enigmă de pe chipul bunicului.

Bunicul se uita şi el la ei, nu fără mirare.

Într-un sfârşit, Genzhu deschise gura şi spuse:

— Dacă vrei să ştii, după ce i-am încuiat, noi i-am trimis cheia de la lacăt bărbatului lui Lingling.

— Ba Genzhu mai voia să-i trimită o cheie şi nevestei lui Ding Liang, dar l-am oprit eu, puse Yuejin paie pe foc.

Genzhu îl fulgeră cu privirea şi zise:

— N-am făcut-o pentru că m-am gândit la dascălul Ding, care m-a învățat carte, nu pentru că m-aş sinchisi de Ding Liang.

— Unchiaşule, zise Yuejin, prinzând curaj, mai e ceva ce am avea să-ți spunem.

— Dascăle Ding, îi luă Genzhu vorba din gură, noi doi ştim că, în ce priveşte idila dintre Ding Liang şi Lingling, ție nu ți-e teamă decât c-o să afle nevastă-sa, Tingting.

— Aşa că trebuie să stabilim o treabă, zise Yuejin.

— Nu e nimic de rău, adăugă Genzhu.

— Ție n-are de ce să-ți prindă rău, trebuie doar să încuviințezi şi gata, întări Yuejin.

— Cum încuviințezi, cum facem pace, zise Genzhu.

— Dar spuneți odată, despre ce-i vorba? spuse bunicul exasperat.

— Genzhu, zi-i tu, spuse Yuejin.

— Totuna e, n-are importanță cine-i zice, spuse Genzhu.

— Zi tu, făcu Yuejin.

— Păi să zic atunci, cedă Genzhu şi, întorcându-se spre bunicul, spuse: dascăle Ding, să nu te superi. Nouă ne era teamă c-o să te superi, şi de-aia am venit să vorbim cu tine față în față. Ne-am zis c-o să înțelegi, de-aia am venit să vorbim cu tine. Dacă ar fi fost vorba de oricine altcineva, de Li Sanren, de pildă – adică dacă ar mai trăi acum şi ar mai fi primar şi secretar de partid –, n-am fi vorbit cu el, pur şi simplu ne-am fi pus pe treabă.

— Voi de fapt ce vreți? întrebă bunicul, la capătul răbdării.

— Păi... cu şcoala. Să nu te mai ocupi tu, zise Genzhu. Să nu te mai bagi în treburile bolnavilor. Ne ocupăm noi, eu şi Yuejin.

— Unchiaşule, zău aşa, interveni şi Yuejin. Fă-ne pe noi şefi peste bolnavi. Fă-ne primar şi secretar de partid şi

ascultă de noi. Că dacă tu asculți de noi, atunci şi bolnavii o să asculte – toți, până la unul.

— Asta era? spuse bunicul zâmbind.

— Asta era, zise Genzhu cu un aer grav. Tu nu trebuie decât să-i chemi pe bolnavi la şedință şi să anunți că de acum încolo noi o să fim responsabili de conducerea şcolii, inclusiv de ajutoarele de la stat. Şi am auzit că ştampila satului e la Ding Hui. Ei, tu s-o iei de la el şi să ne-o dai nouă, ca unul dintre noi să fie primar, iar celălalt, secretar de partid.

Bunicul se uita la ei fără să scoată o vorbă.

— Tu nu trebuie decât să faci anunțul, îi spuse Yuejin.

— Dacă nu, să ştii că ne ducem şi-i spunem lui Song Tingting toată tărăşenia cu Ding Liang, îl amenință Genzhu. Şi după aia n-o să mai aibă linişte în casă şi tot neamul tău o să se destrame.

— Ce-i, unchiaşule, e rău dacă vedem noi de bolnavi şi de şcoală şi de toate treburile? făcu Yuejin.

— Ba eu zic că e mai bine cu noi. Noi ştim că fiul tău cel mare, Ding Hui, a vândut toate coşciugele primite ca ajutor de la stat. Şi-am auzit că mai are nevoie de nişte bani ca să se mute de aici, dacă nu la Kaifeng, atunci în capitala de județ. Ălălalt, Ding Liang, nu doar c-a înşelat-o pe nevastă-sa, dar s-a încurcat taman cu soția vărului său! Zi şi tu, cu aşa o familie, cum mai poți să conduci tu satul?

— Unchiaşule, e în avantajul tău să nu mai fii la conducere. E în avantajul tău şi al familiei tale, zise Yuejin.

— Dacă nu vrei, atunci noi îi spunem totul lui Tingting, aşa să ştii – toată povestea cu Ding Liang şi cu Lingling, cum au fost prinşi –, şi atunci o să se aleagă praful de familia ta.

Vorbeau pe rând, de parcă ar fi fost doi comici zicând un cuplet. Aşa ar fi vorbit Ma Xianglin pe scenă, depănându-şi una dintre snoavele lui ritmate. Bunicul

stătea şi îi asculta. Soarele îi lumina fruntea palidă, pe care începuseră să apară mici stropi de sudoare. Într-o singură clipă, bunicul parcă îmbătrânise teribil. Până şi părul părea să i se fi albit. Pletele lui argintii străluceau sub streaşină, ca un balon din acelea de se vând la oraş şi plutesc prin aer; la fel şi cu bunicul: dacă nu i-ai fi văzut gâtul, ai fi zis că şi capul lui pluteşte aşa, prin aer, şi în orice moment ar fi putut să se rostogolească pe jos, până în fața porții. Se uita de ziceai că nici nu-l cunoaşte pe Genzhu ăsta, consătean cu el, sau pe Yuejin, nepotu-său, neam din neamul lui, şi-i privea ca un dascăl care încearcă să priceapă imaginile din manual sau care nu reuşeşte să rezolve două exerciții complicate. Se uita la ei cu gura căscată, aşa cum stătea de când începuseră să vorbească, şi nici măcar nu clipea.

În copacii din curtea şcolii se auzea ciripitul vrăbiilor, care părea, în liniştea stăruitoare, ca o răpăială iute. Tustrei stăteau nemişcați ca nişte morți, iscodindu-se necontenit din priviri. În cele din urmă, Jia Genzhu nu mai răbdă şi, ca şi cum l-ar fi gâdilat ceva în gâtlej, îşi drese glasul şi spuse:

— Dascăle Ding, tu ai auzit ce ți-am spus noi acum?

2

Şi aşa făcu bunicul anunțul, întocmai cum îi spuseseră Genzhu şi Yuejin.

Făcu anunțul la vremea mesei. Spuse doar că el e deja bătrân şi că purtarea necuviincioasă a fiilor săi, Ding Liang şi Ding Hui, l-au adus până acolo încât nu mai are obraz să fie el conducător, să vadă de treburile şcolii şi de afacerile bolnavilor, şi nici de ale satului, aşa că n-o să se mai ocupe, iar cei care vor prelua conducerea sunt Genzhu şi Yuejin.

Pe urmă oamenii se aşezară la soare să mănânce şi, gândindu-se la tărăşenia din ajun, când unchiul fusese prins cu Lingling, îşi spuseră că, într-adevăr, bunicul nu

mai are de ce să fie conducător, din moment ce se făcuse de ocară. Dacă nici pe copiii tăi nu eşti în stare să-i ții în frâu, cum să struneşti atâția oameni câți erau în şcoală? Se întoarseră să-l caute din priviri pe unchiul, care era şi el pe acolo, în partea de răsărit a bucătăriei, sub o streaşină, cât mai departe de cămară. Le înfruntă privirile cu un zâmbet poznaş, ca şi cum nu el fusese prins cu o zi înainte asupra faptului. Ca şi cum nu avea prea mare importanță că bunicul pierduse şefia. Oamenii nu prea ştiau cum să interpreteze zâmbetul acela. Unul care stătea la masă îi strigă:

— Băi, Ding Liang, te-ai aranjat bine, nu-i aşa?

— Când eşti cu un picior în groapă, trebuie să te bucuri de fiecare zi, răspunse unchiul.

Jia Genzhu şi Ding Yuejin nu erau atenți la schimbul de replici; lăsaseră deoparte bolurile şi bețişoarele şi ascultaseră cu mare atenție anunțul bunicului. După aceea luară de pe pervaz un sul de hârtie roşie, întinseră nişte orez lipicios pe plopul din fața bucătăriei şi lipiră pe trunchiul copacului o înştiințare.

Cu o figură gravă, fără să scoată o vorbă, lipiră hârtia acolo, iar oamenii care se adunară să citească văzură că sunt nişte reguli:

„1. Fiecare bolnav trebuie să aducă, în fiecare lună, rația cuvenită de hrană, iar de încearcă să fure la cântar, să moară mă-sa şi să se îmbolnăvească de SIDA tot neamul lui.

2. Alimentele, uleiul şi medicamentele care vin ca ajutor de la stat vor fi gospodărite şi distribuite de conducerea şcolii. Care se lăcomeşte şi ia mai mult, să moară mă-sa şi toți ai lui să se îmbolnăvească de SIDA până la al şaisprezecelea neam.

3. Coşciugele de la stat vor fi alocate de Jia Genzhu şi Ding Yuejin. Cine nu ascultă de ei nici că mai vede vreun

coşciug, să se ducă în mă-sa cu tot neamul lui şi să râdă de el tot satul.

4. Ce e în proprietatea şcolii nu poate fi folosit de fiecare după cum pofteşte, ci fiecare trebuie să se ducă să ia aprobare de la Jia Genzhu şi de la Ding Yuejin. Cine se va folosi, de capul lui, de un bun de-al şcolii să nu moară de moarte bună şi să n-aibă odihnă nici după moarte: să-i răscolească tâlharii mormântul.

5. Pentru orice lucru care ține de interesul şcolii, oricât de mărunt ar fi, trebuie să se obțină aprobare cu ştampilă de la Jia Genzhu şi Ding Yuejin. Fără ştampila satului, nimic nu are nicio valoare. Cine nu ascultă să moară repede. Să-i moară părinții înainte de vreme, iar pe copii să-i calce maşina.

6. Niciun locatar al şcolii nu are voie să facă adulter sau alte lucruri necuviincioase, iar cei prinşi asupra faptului vor fi plimbați pe ulițele satului cu tichia ruşinii pe cap, iar cu sângele lor otrăvit vor fi mânjiți toți ai casei.

7. Dacă cineva nu e de acord cu regulile de mai sus, să se rupă podul cu el/ea când vrea să treacă, să-şi viseze moartea şi să dea la toți urmaşii boala febrei, să o dea la toți ai lui/ei, la toate rudele şi prietenii lui/ei. În plus, va trebui de îndată să se întoarcă înapoi în sat şi să stea acolo până l-o găsi moartea. Trebuie să plece din şcoală neîntârziat, iar dacă rămâne, să se umple de bube de la boală.”

Toți bolnavii se adunaseră în jurul regulamentului în şapte puncte, unii citind în gând, alții cu glas tare, dar toți cu un zâmbet şugubăț pe față, găsind că regulile sunt foarte bine scrise şi cum nu se poate mai potrivite. Se întoarseră către Genzhu şi Yuejin, care stăteau ciuciți, cu spatele la zid, şi îşi luau prânzul, atât de gravi şi de întunecați la față, de ziceai că s-au adunat toți norii negri deasupra lor. Impuseseră nişte reguli noi şi instauraseră un nou regim.

Şi totuşi, iată că, sub noul regim, şcoala şi satul intrară într-o perioadă mai ciudată, cu tot felul de mişmaşuri. Satul se schimbă şi nimic nu avea să mai fie cum a fost.

3

În familia lui Jia Genzhu se produse un eveniment fericit, care în alte împrejurări ar fi trecut neobservat. Şi evenimentul ăsta era chiar nunta fratelui mai mic al lui Jia Genzhu. Şi el era atins de boală, dar toţi vecinii şi prietenii duseră vorba că-i sănătos tun, că dă gata la o singură masă trei chifle şi două străchini de mâncare şi că nu trece prânz fără să bea două boluri de supă. Aşa se face că, în cele din urmă, o fată sănătoasă din alt sat prinse drag de el şi primi să îl ia de bărbat. Nu trecu mult şi începură pregătirile de nuntă. Mai era puţin până la nuntă, şi familia băiatului încerca să facă rost de mese pentru banchet. Numai că mesele din sat fuseseră transformate în coşciuge, de unde să iei altele? Până la urmă, fiind vorba de fratele lui Genzhu, Genbao, veniră la şcoală să ia de acolo nişte pupitre.

Zis şi făcut. Veni Genbao şi puse câteva mese într-un căruţ, apoi dădu să plece, numai că-i apăru bunicul în poarta şcolii şi-i ţinu calea, zicându-i că alea sunt pupitrele copiilor, pe care nimeni n-are voie să le ia de acolo. Putea să-l şi omoare în bătaie, tot nu i-ar fi dat mesele. În căruţ erau încărcate deja şase mese nou-nouţe, date cu lac galben. Bunicul începu să le dea jos din căruţ, dar Genbao, la cei douăzeci şi doi de ani ai săi, le punea înapoi. Se luară la harţă, iar bolnavii din şcoală, auzindu-i, se adunară toţi să se zgâiască la ei. Veniră şi Genzhu şi Yuejin.

Era cam a treia zi de când Genzhu şi Yuejin deveniseră şefi peste şcoală. În aste trei zile, Genzhu şi Yuejin nici nu apucaseră să stea să mănânce cu ceilalţi sau să bea fierturi de leac, ca toţi bolnavii, ci alergaseră tot timpul cu treburi

prin sat. Se duseseră în cel mai apropiat oraş şi obţinuseră un ajutor de câte zece ţini de făină şi cinci de fasole pentru fiecare bolnav, ba aranjaseră şi ca, atunci când s-o coace grâul, fiecare familie care avea bolnavi să fie scutită de o treime din impozitul datorat statului. Aşadar, bolnavii nu numai că primeau grâne, dar mai şi făceau economie din banii de impozit. În orice caz, măcar nu aveau să se mai certe cu perceptorii, ca în fiecare an. Şi, cu toate că ăsta era un motiv de bucurie, pe bunicul îl găsise ciondăneala cu Genbao.

— Astea-s mesele şcolii, nimeni n-are voie să le ia, spuse bunicul.

— Dascăle Ding, şi eu sunt bolnav, nu ştii? răspunse Genbao.

— Şi atunci îţi mai arde să-ţi iei nevastă, dacă eşti bolnav? întrebă bunicul.

— Măi să fie, dar ce vrei, să stau singur cuc o viaţă întreagă? se burzului Genbao.

Bolnavii se adunaseră cu toţii în jurul lor şi, văzând că bunicul îl împiedică pe Genbao să ia mesele, începură să-i zică:

— Dar ce are dacă împrumută şi el câteva mese? Doar le aduce înapoi.

— Haide, că e şi el bolnav, lasă-l să facă şi el nuntă.

— Dascăle Ding, zise cineva, nu cumva o faci de supărare că ţi-a luat Genzhu conducerea şcolii?

Bunicul nu mai zicea nimic, doar stătea acolo şi-l împiedica pe Genbao să ia mesele. Razele călduţe ale soarelui începură să îi bată pe oameni în cap. Bolnavii îşi lepădară, unul câte unul, scurtele groase.

Unii rămaseră în puloverele lor vechi, alţii în tricouri mai noi, iar alţii, doar în cămaşă, ţinându-şi gecile pe umeri. Pe o asemenea vreme, dacă te îmbrăcai subţire ţi-era frig, iar dacă te îmbrăcai gros ţi-era prea cald, aşa că, dacă ţineai

geaca pe umeri, ți-era numai bine – nici prea frig, nici prea cald. Bunicul avea pe el un tricou galben, nici nou, nici vechi. De la galbenul tricoului, fața bunicului arăta ca o bucată de peşte afumat. Peste gălbuiul feței lui mai erau şi broboane de sudoare, ca un abur izvorât dintr-o brazdă îngălbenită şi scăldată de soare.

Bunicul stătea proțăpit în poarta şcolii, cu picioarele depărtate şi bine înfipte în pământ. Ținea cu o mână poarta, ca să nu poată căruțul să treacă. Rotindu-şi ochii peste mulțime, le spuse bolnavilor:

— Cine poate să spună dacă, după ce el moare, nu vine chiar copilul lui la şcoală să învețe carte? Dacă poate cineva să-mi garanteze asta, atunci îl las pe Genbao să ia mesele.

Nimeni nu zise nimic.

— Cine poate să garanteze? răcni bunicul.

Deşi nimeni nu scotea o vorbă, toți erau uluiți. Până şi văzduhul încremenise, iar oamenii stăteau ca nişte buşteni, neştiind ce să facă. Atunci apăru şi Genzhu. Păşea egal, nici repede, nici încet, dar era palid la față, iar în ochi avea sclipiri de mânie. Îşi croi drum printre oameni, se proțăpi dinaintea bunicului şi-i zise tăios:

— Dascăle Ding, tu ai uitat ce-am vorbit noi acum trei zile?

— Atâta timp cât am grijă de bunurile şcolii, nu pot să-l las să ia mesele de aici, spuse bunicul calm.

— Şi bine faci că ai grijă, spuse Genzhu, numai că şcoala asta e şcoala satului, nu?

— E şcoala satului Ding.

Bunicul nu putea să nege. Lui Genzhu atâta i-a trebuit: odată scoase din buzunar o hârtie şi ştampila comitetului comunal. Se aşeză pe vine, întinse hârtia pe genunchi, suflă de două ori peste ştampilă, ca să umezească cerneala, şi o apăsă peste hârtie. Îi flutură bunicului sigiliul roşu pe sub nas şi zise:

— Acum îl laşi să le ia?

Dar, văzând că bunicul tot nu se dă din poartă, Genzhu se aşeză din nou pe vine, întinse iarăşi hârtia pe genunchi şi scrise cu un creion: „După cercetări amănunțite, se aprobă prin prezenta ca Jia Genbao să ia de la şcoală, spre folosință, douăsprezece mese.” Pe urmă îşi trecu numele, cu mare pompă, peste ştampila roşie şi îi vârî din nou bunicului hârtia sub nas.

— Ei, mai ai ceva de spus?

Bunicul se uită la hârtie, la ştampilă şi la semnătură şi îl măsură cu privirea Jia Genzhu, din cap până în picioare. Se uita la el aşa cum te uiți la un copil mincinos: cu un amestec de dispreț şi de milă. Toată lumea simți unda de dispreț, până şi Jia Genzhu, dar, de data aceasta, erau cu toții de părere că bunicul greşeşte. La urma urmei, văzuse şi hârtia cu ştampilă, ce-i mai trebuia? De ce nu putea să-l lase pe om în pace? Ce, se făcea gaură în cer dacă folosea şi el câteva mese? Pe hârtie scria clar: „După cercetări amănunțite” şi „se aprobă prin prezenta”. Aşa că nu avea de ce să nu-l lase să ia mesele. Cum să te porți aşa cu un băiat care se pregăteşte să se însoare?

Atunci unchiul se strecură prin mulțime şi se duse să-l îmbuneze pe bunicul, pledând cauza celor doi Jia:

— Tată, astea nu-s mesele noastre, zău aşa, pentru ce faci atâta tevatură?

— Tu să taci, îl repezi bunicul, că n-am fi avut discuțiile astea dacă nu erai tu.

Unchiul nu mai zise nimic, dar pe figură îi apăru un zâmbet. Se întoarse înapoi în mijlocul mulțimii şi zise:

— Bine, bine, nu mă mai bag. Şi aşa nu-i treaba mea…

Ieşi şi Zhao Xiuqin şi zise:

— Dascăle Ding, nu se poate să fii aşa de încăpățânat, că doar pe mesele astea nu scrie numele tău.

— Zhao Xiuqin, tu nici nu ştii să-ți scrii numele, ce te bagi tu? o puse bunicul la punct.

Zhao Xiuqin rămase cu gura căscată şi nu mai putu scoate o vorbă.

Ding Yuejin veni şi el din spatele mulțimii, dându-i la o parte pe cei care-i stăteau în cale, şi zise:

— Nene, eu unul sunt de acord ca Genbao să ia mesele, dă-te la o parte şi fă-i loc să treacă.

— Şi dacă eşti tu de acord, ce, trebuie să-l las? zise bunicul, căscând ochii mari la Ding Yuejin, de parcă ar fi vrut să-l înghită cu fulgi cu tot.

Lui Yuejin nu îi era teamă de bunicul aşa că îi înfruntă privirea şi strigă:

— Eu şi Genzhu ne-am sfătuit şi am căzut de acord ca Genbao să vină să ia mesele.

Bunicul îşi ridică fruntea. Nu se uita nici la Ding Yuejin, nici la Jia Genzhu. Se uită scurt la bolnavii satului Ding, apoi îşi ridică privirea peste creştetul lor şi spuse:

— Dacă vreți să luați mesele, prea bine, atunci să treceți cu căruciorul peste mine.

Şi, zicând acestea, trase cu putere porțile, şi rămase între ele, ca şi cum ar fi vrut să se sudeze acolo. Oricât ar fi tras de el Genzhu şi Yuejin, oricât l-ar fi bătut, tot n-ar fi putut să deschidă porțile. Situația era atât de tensionată, încât până şi aerul îngheță. Nimeni nu spunea nimic. Toți se uitau ba la Genzhu, ba la Yuejin, ba la bunicul, aşteptând să vadă cum o să se termine toată tevatura. Încet-încet, oamenii îşi dădură seama că nu e vorba despre nişte mese, nici despre unchiul, care fusese prins cu Lingling, ci despre cine conduce de fapt treburile şcolii. Cine era responsabil de mesele şcolii. De-aia stăteau acolo toți, fără să scoată o vorbă.

Stăteau tăcuți şi nemişcați ca un stol de ciori. Cu toată căldura soarelui de început de primăvară, ei erau înghețați în tăcere.

Înscrisul, cu ştampilă şi semnătură, era încă în mâna lui Jia Genzhu. Pe chipul lui era o paloare ca de mort. Cu buzele strânse, se uita la bunicul de parcă ar fi văzut un taur care, deşi îmbătrânise, încă mai putea muşca şi împunge. Un taur tare al dracului.

Ding Yuejin stătea în spatele lui Jia Genzhu. Pe fața lui nu vedeai aceeaşi paloare, ci un soi de descurajare, de parcă fusese scuipat între ochi. De bine, de rău, bunicul era unchiul lui, ba îi fusese şi dascăl, îl învățase să citească; n-avea cum să-l înfrunte, aşa că se uita la Jia Genzhu, parcă sperând să facă el ceva ca să-l convingă să deschidă porțile şi să-l lase pe Genbao să plece cu mesele. Din moment ce era vorba de fratele lui Genzhu, apoi Genzhu trebuia să pună capăt poveştii.

Fratele lui Genzhu avea douăzeci şi doi de ani şi toată lumea ştia că e bolnav. Deşi nu-şi vânduse sângele, se îmbolnăvise şi el, nu se ştie cum. Tot satul ascunsese boala lui, ca să-l ajute să-şi găsească o nevastă. Şi îşi găsise o fată dintr-un alt sat, de nici douăzeci de ani, cam cu doi ani mai mică decât el, drăguță, care ştia să scrie şi să citească. Dăduse la facultate, dar nu intrase. Fusese chiar sub linie. Dacă ar fi intrat, n-ar mai fi trebuit să se mărite cu Genbao, care mai era şi bolnav. Dar nu intrase, şi iată că se căsătorea cu Genbao şi se muta în satul Ding, pustiit de febră.

— Mamă, umblă vorba că în satul Ding toți sunt bolnavi de febră, zisese fata.

— Dar cei din Ding spun că Genbao ăsta nu e bolnav. Dacă el nu-i bolnav, n-ai a te teme, o liniştise maică-sa. Te-am ținut în şcoală zece ani, dar n-ai fost în stare să intri la

facultate. La ce te-am mai făcut, la ce te mai țin? Ce-oi fi vrând acum, să te țin acasă până la adânci bătrâneți?

Fata începuse să plângă.

Şi, după ce îşi ştersese lacrimile, primise să se mărite cu un tânăr din satul Ding. În scurt timp, începuseră pregătirile de nuntă. După nuntă, Genbao avea să fie şi el bărbat şi să aibă urmaşi. Cum era bolnav de febră, probabil că nu avea să trăiască să-şi vadă copiii mari, dar măcar nu avea să moară cu regretul de a nu fi avut urmaşi. Aşa că era nerăbdător să se însoare. Totul era gata, numai mesele de banchet îi mai lipseau, şi nu se aşteptase ca taman acum să îi pună bunicul bețe în roate.

Dar bunicul nu doar îl împiedica să ia nişte mese, ci se punea în calea fericirii lui; asta era, bunicul se punea în calea fericirii lui. Genbao era mic şi slăbănog. De-abia i se declanşase boala, încă mai avea febra aceea de la început, care îl seca de puteri. Unde mai pui că bunicul era un om în vârstă, nu putea pur şi simplu să-l înfrunte, aşa că se uita la frate-său speriat, de ți se făcea şi milă. Frate-său îi spusese că, dacă pune mâna pe şcoală şi pe sat cât mai e în viață, atunci o să aibă el grijă de toate ale familiei: o să-l însoare pe Genbao, o să se ocupe de înmormântarea părinților când o veni vremea şi o să ridice o casă cu țiglă – dacă nu avuseseră bani să o facă în vremea vânzărilor de sânge, nu-i nimic, o s-o facă acum. Dar uite că bunicul nu-i lăsa să ia nici măcar mese de la şcoală, de-aia se uita Genbao disperat la frate-său, sperând că o să-i spună el ceva moşului ca să-l convingă să deschidă poarta şi să-l lase să plece.

Se uita la Genzhu cu ochi rugători, dar îi era şi ruşine pentru situația în care se pusese. Deodată, Genzhu spuse liniştit:

— Genbao, du mesele astea înapoi de unde le-ai luat.

Genbao făcu ochii mari.

Genzhu îi mai spuse o dată:

— Fă cum îți spun, du mesele înapoi.

Genbao şovăi, dar o luă cu mesele înapoi spre şcoală. Căruțul scârțâia, scârțâiau şi mesele, iar în urmă se ridicară vălătuci de praf. Bolnavii se uitau cum se îndepărtează căruțul încărcat cu mese, iar pe figurile lor se vedea o umbră de regret. Nu ştiau de ce procedase Genzhu astfel, nu pricepeau de ce se făcea atâta tevatură pentru nişte mese şi cu siguranță nu s-ar fi aşteptat să se termine astfel. Soarele ajunsese fix deasupra şcolii, iar izul de primăvară devenise şi mai puternic, se simțea până şi mirosul mlădițelor de pe câmp, care făceau aerul umed, de parcă ar fi curs un râu prin apropiere.

Nici bunicul nu s-ar fi aşteptat să se termine astfel. Nu se aştepta ca Genzhu să se înmoaie şi să înțeleagă de vorbă bună. Deodată se gândi că poate, totuşi, l-a nedreptățit pe Genzhu. Poate nu fusese tocmai corect față de Genbao, care făcea pregătiri de nuntă. Se uita la Genbao, care aşa sfrijit cum era, descărca mesele din căruț şi le ducea înapoi în clase.

— Mă duc eu să fac rost de mese pentru nunta lui Genbao, zise bunicul deodată. Nu se poate să nu găsesc în sat câteva mese mari.

— Lasă, nu-i nevoie, îi răspunse Genbao cu un zâmbet amar pe față.

Vorbise cu răceală. Şi, tot cu răceală, se strecură pe poartă, pe lângă bunicul. Era încruntat şi întunecat la față, iar pe gât îi pulsau vinişoarele, groase ca nişte mâțişori înverziți de salcie. Aşa trecu pe lângă bunicul, înnegurat şi furios, şi, sub privirile bolnavilor, porni spre sat. Mergea atât de țeapăn, încât ai fi zis că e un trunchi de copac curățat de crengi şi transplantat acolo pe câmp. Era începutul primăverii şi arborii înmugureau. Şi lucrurile aveau să înmugurească în curând.

4

Primăvara bătea la uşă şi toţi copacii înmuguriseră. Toate lucrurile stăteau să înmugurească. Să se lege între ele, ca zalele unui lanţ.

Şi fiecare za trebuia să fie la locul ei, nu se putea să lipsească vreuna.

La scurt timp după ce Jia Genzhu se întoarse în sat, mătuşica Song Tingting plecă. Aşa se duse, ca luată de vânt. Se duse întins la şcoală, ca purtată de un vârtej. Era galbenă la faţă şi buzele îi tremurau. Mergea atât de repede, încât vărul meu, Xiao Jun, pe care îl ducea de mână, trebuia să fugă ca să se ţină după ea, stârnind colbul de pe drum cu piciorușele lui.

Mlădiţele de grâu umpluseră câmpul de verde. Ogorul întins şi câmpul dimprejur erau înecate în verdele crud care se ivea printre brazde; firicele subţiri se iţeau printre bulgării de pământ, de parcă ar fi fost curioase să vadă ce se mai întâmplă. Departe, în zare, cine mai rămăsese sănătos în Huangshui şi în Xiaoli ieşise la plivit ori poate la udat. Profilaţi pe cer, oamenii arătau ca nişte smocuri de iarbă zburlite de vânt. Mătuşica venea pe drumul prăfuit, ca un vârtej, iar Xiao Jun de-abia ţinea pasul. Maică-sa îl smucea de mânuţă, tot aşa cum Ding Xiaoming o târâse pe Lingling după el în noaptea aceea în care o prinseseră în cămară.

Era amiază, venise ora prânzului, dar oamenilor din Ding nici de gătit, nici de mâncat nu le ardea. În loc să aţâţe focul, femeile îl stinseseră. În loc să lase apa să fiarbă, turnaseră peste ea apă rece. Polonicul zăcea pe masă, bolurile, pe rafturi. Parcă simţeau cu toţii că e pe cale să se întâmple ceva important şi porniseră, cu mic, cu mare, după mătuşica, stârnind în urma lor un fuior de praf, ca şi cum ar fi trecut pe acolo o herghelie de cai, nu altceva.

Un om ieşi în prag şi se răţoi la nevastă-sa, care tocmai se alăturase convoiului:

— Ce, n-ai mai văzut scandal? Treci înapoi la cratiţă!

Aşa că nevastă-sa se dezlipi de gloată şi se întoarse la treburile ei.

O babă din piaţă începu să bodogănească:

— Nu v-ajunge că e tot satul plin de bolnavi, mai trebuie să vă şi ţineţi după ei şi să-i faceţi să se spânzure, ai?

Copiii şi nepoţii ei rămaseră pe loc.

Dar erau şi femei care le luau copiilor castroanele din mâini şi îi îndemnau zorite:

— Hai, mergeţi de vedeţi ce se întâmplă, ce-i cu scandalul ăsta. Hai, repede, duceţi-vă!

Iar copiii, ascultători, se luau şi ei după gloata ce se îndrepta spre şcoală.

De doi ani nu mai fusese aşa un scandal în sat. De când izbucnise febra. Era aşa un tărăboi, că întrecea până şi baladele lui Ma Xianglin, cu atât mai mult cu cât se întâmpla în viaţa reală, şi nu în legende sau poveşti.

La ora aceea, şcoala era cufundată în linişte. Zhao Xiuqin şi două femei de acolo erau în bucătărie şi vedeau de mâncare. Ceilalţi bolnavi erau plin clase. În curte era o linişte deplină, ca iarna, când nu-i nimeni pe afară. Mătuşa intră val-vârtej, trăgând copilul după ea, urmată de o gloată de oameni mari şi de copii, care tropăiau îmbulzindu-se care mai de care. Când împinseră poarta şcolii, scârţâi aşa de tare, că li se strepeziră oamenilor dinţii. Cât despre cei din şcoală, bunicul fu primul care auzi scârţâitul porţii. Bunicul şi unchiul. Tocmai schimbau câteva vorbe acolo, la ei, în cămăruţă, comentând ultimele evenimente şi contrazicându-se cu privire la Jia Genbao.

— Înţelege-l şi tu, e şi el bolnav, la urma urmelor, zise unchiul.

— Dacă e bolnav, nu trebuia s-o păcălească pe aia să se mărite cu el, obiectă bunicul.

Taman atunci ajunse şi scandalul la uşă. Bunicul ieşi degrabă, iar în prag dădu nas în nas cu mătuşa.

Mătuşa stătea în prag, bunicul era după uşă, iar unchiul, în spatele bunicului.

Când dădură cu ochii unul de altul, încremeniră ca două maşini care pun frână chiar înainte să se ciocnească, numai că fără scrâşnet de roți.

Bunicul văzu că Song Tingting, de unde până atunci era roşie în obraji, se făcuse verde ca salata. Îşi dădu seama că se lasă cu scandal. Unchiul îşi dădu şi el seama şi se piti mai bine în odaia din fund. Dar bunicul se întoarse spre el şi îl strigă:

— Liang, hai afară, vino să-ți ceri iertare de la nevastă-ta.

Unchiul tăcea mâlc şi nici nu mişca. Ai fi putut să crezi că nici nu-i acolo.

Bunicul îl strigă din nou, de data asta mânios:

— Ca să faci porcării ştii să ieşi! Acum ieşi şi vorbeşte cu soția ta!

Dar unchiul nu ieşi, ba mai şi închise uşa şi o încuie.

Bunicul începu să dea cu piciorul în uşa zdravănă, din lemn de salcie. Dar uşa nu se deschise, aşa că se gândi să ia un scăunel şi să dea în ea până o sparge. Dar, tocmai când ridică scăunelul, se întâmplă ceva, de parcă un şuvoi de ape s-ar fi retras în matcă. De parcă un uragan s-ar fi preschimbat deodată într-o blândă adiere de primăvară. Mătuşa se opri în fața uşii, fără un cuvânt. Se mai luminase la față, iar necazul ei se mai stinsese. Nu mai era aşa de furioasă, se mai linіştise şi, uitându-se o clipă la uşa încuiată, îşi potrivi o şuviță după ureche şi zise:

— Tată, lasă-l, nu-l mai striga. Ăsta nu-i om să-i fie ruşine.

Bunicul rămăsese cu scăunelul în aer. Iar ea, liniştită de acum, îi zise:

— Asta e. Eu vouă nu v-am greşit cu nimic. Şi atunci pot să mă despart şi să mă duc înapoi acasă. Măcar în felul ăsta nici nu mai am a mă teme c-o să se îmbolnăvească şi Xiao Jun de febră.

Bunicul lăsă scăunelul jos, încetişor, legănându-l domol, ca pe un clopot.

Se lăsă o tăcere stânjenitoare. Tingting, căreia roşeața începuse să i se întoarcă în obraji, îşi umezi buzele uscate şi spuse:

— Tată, eu îmi iau băiatul şi mă duc înapoi la mine-n sat. Dacă ți se face dor de el, n-ai decât să vii să-l vezi. Dar să ştii că, dacă vine Ding Liang, îi pun pe frații mei să-i rupă picioarele.

Zicând acestea, se întoarse şi plecă.

Nu mai aşteptă vreun răspuns de la bunicul, ci plecă. Se răsuci pe călcâie şi se duse.

5

După ce se întoarseră din sat, Jia Genzhu şi Ding Yuejin se duseră într-o clasă goală să se sfătuiască, după care porniră să-l caute pe bunicul. Când ajunseră în fața căsuței lui, Tingting tocmai plecase, dar gloata care venise în urma ei încă nu se risipise.

— Hai, valea! îi goni Genzhu. Toată lumea acasă! Ce, nu v-a ajuns?

Oamenii sănătoşi din sat, care nu aflaseră că la şcoală se schimbase conducerea, se uitau mirați la el şi nu pricepeau de ce vorbeşte ca un activist de partid. Atunci, din spatele lui, veni Yuejin să-i lămurească:

— Ce n-ați înțeles? El răspunde de toate câte se întâmplă în şcoală. Eu şi Genzhu hotărâm ce şi cum.

Şi, fără să mai zăbovească, intrară în odaia bunicului.

Cu un zâmbet larg pe față, Yuejin strigă:

— Unchiaşule, iar am venit să stăm un pic de vorbă!

Genzhu însă nu râdea, ci doar îi întinse o hârtie ca aceea pe care, nu cu mult timp în urmă, scriseseră „După cercetări amănunțite” – o hârtie albă, de scrisori, liniată cu roşu. În colțul de jos, în partea dreaptă, era ştampila comitetului comunal. Deasupra ştampilei, un text scurt, care însă îl năuci pe bunicul de parcă l-ar fi lovit cineva în moalele capului:

„După cercetări amănunțite, i se retrage lui Ding Shuiyang calitatea de administrator al bunurilor şcolii elementare a satului Ding, precum şi calitatea de dascăl. Începând de astăzi, tovarăşul Ding Shuiyang nu mai este angajat al şcolii din satul Ding. Orice se întâmplă la şcoala din satul Ding, el nu mai are niciun cuvânt de spus.”

Peste ştampilă erau trecute, unul sub altul, numele lui Ding Yuejin şi al lui Jia Genzhu. Dedesubt era trecută data. Bunicul luă hârtia şi citi, dar parcă nu-i venea să creadă: se uita când la hârtie, când la cei doi, iar obrazul îmbătrânit începu să-i zvâcnească. Citind, îi venea să mototolească hârtia într-un cocoloş şi să le-o azvârle în față lui Yuejin şi lui Genzhu, dar, când ridică din nou privirea la ei, văzu îndărătul lor câțiva bolnavi mai tineri, printre care Jia Hongli, Jia Sangen, Ding Sanzi şi Ding Xiaoyue, toți în jur de treizeci de ani. Erau rude cu Jia Genzhu şi cu Ding Yuejin, neamuri cu ei, care se îmbolnăviseră de curând şi care se uitau cu asprime la bunicul, ca la un vrăjmaş pe care în sfârşit îl încolțiseră. Nu scoteau o vorbă; unii stăteau cu brațele încrucişate, alții se rezemau de uşă, iar pe fața lor spânzura un rânjet ciudat.

— Tare ați vrea să scăpați de mine, aşa-i? întrebă bunicul.

— Ding Shuiyang, zise Genzhu, de acum nu mai eşti administratorul şcolii. Destul au secătuit ai tăi sângele oamenilor din Ding. Le-ați vândut până şi coşciugele! Acum ați ajuns să vindeți şi coşciugele oamenilor din alte sate, aşa am auzit! Al doilea fiu al tău, deşi e mai mic, tot aşa de rău se poartă – nu se uită că e bolnav şi însurat, s-a încurcat cu nevasta altuia chiar aici, la şcoală, şi încă cu nevasta cuiva din neamul lui! Ding Shuiyang, eşti om cu carte, ştii şi tu că asta se numeşte incest. Spune tu, mai ai îndrăzneala să vrei să te ocupi de treburile şcolii? Începând de azi, nu mai eşti dascăl al şcolii noastre şi nici nu mai ai vreun cuvânt de spus în treburile şcolii.

Bunicul nu zicea nimic, doar stătea acolo, în mijlocul odăii. Se simțea ca şi cum cineva i-ar fi scos toate oasele din trup şi nu mai avea mult până să se prăbuşească la podea. Dar nu se prăbuşi, ci îşi înfipse bine picioarele în podea şi nu se lăsă doborât, orice-ar fi.

La lăsarea nopții, pe când ferestrele multor clase erau încă luminate, în căsuța bunicului era întuneric ca într-un cavou. Era atât de întuneric înăuntru, încât ai fi zis că în cele două odăițe ale bunicului nu pot să fie decât pietre negre. Bunicul şi unchiul, parcă striviți sub greutatea pietrelor, se ascundeau în dormitor. Cum stătea să plouă, în bezna aceea se prelingea o umezeală zemoasă. Bunicul stătea în capul oaselor, cu fața şi palmele ude. Unchiul era întins pe pat, încercând să străpungă cu privirea bezna ce-i acoperea fața ca un lințoliu, sufocându-l.

De umezeală, nici că se mai putea respira.

Bunicul zise:

— Liang, lumina ochilor mei[23], trebuie să mai treci pe-acasă.

---

[23] Joc de cuvinte: în chineză, *liang* înseamnă „lumină”, „strălucire”.

— De ce? întrebă unchiul.

— Du-te acasă să vorbeşti cu Tingting, doar n-o s-o laşi să se întoarcă la ai ei, îi zise bunicul.

Unchiul se gândi o vreme şi îşi spuse că bunicul are dreptate, trebuia să se ducă acasă.

În noaptea aceea era vânzoleală la poarta şcolii. Jia Genzhu, Genbao, Jia Hongli şi Jia Sangen încărcau mesele pentru banchet. Pare-se că şi Zhao Xiuqin le dădea o mână de ajutor. Şuşoteau între ei, dar bunicul şi unchiul nu puteau să desluşească ce îşi ziceau. Păreau să vorbească despre nuntă. Mai şi râdeau, şi râsul lor se auzea ca ropotul ploii în albia secată a Fluviului Galben.

Unchiul îi auzea cum încarcă mesele în căruț, cum şuşotesc, cum râd, şi tuşi, aşteptând să se facă linişte, după care ieşi pe poartă. Se duse la el acasă.

Când ajunse în dreptul casei şi văzu un lacăt mare pus pe poartă, i se strânse inima. Bâjbâi o vreme pe lângă poartă şi găsi într-un sfârşit două chei. Deschise lacătul şi intră iute. Descuie uşa casei, aprinse lumina, îşi roti privirea prin cameră şi văzu că toate sunt la fel cum le lăsase, atât că pe fotografia mamei, pe care o ținea pe masă, se aşezase un strat de praf. Ca şi pe plăcuțele memoriale cu numele străbunilor. Pe o laviță, lângă perete, încă mai erau haine de-ale lui, nespălate. Se duse şi deschise uşa dulapului. Hainele lui Tingting şi ale lui Xiao Jun nu mai erau. Pipăi în grabă într-un colț al dulapului, unde ştia el că pusese nişte bani şi un carnet de cecuri, dar, chiar şi după ce căută bine, scoase tot mâna goală. Atunci se gândi unchiul că, dacă Tingting a plecat, familia Ding a ajuns în sapă de lemn.

Aducându-şi aminte că şi el, Ding Liang, va dispărea în curând de pe astă lume, pe obraji începură să-i curgă două şiroaie de lacrimi.

Capitolul 3

1

Familia unchiului se dusese de râpă, întocmai cum prevestise Jia Genzhu, iar consătenii lui grăbiseră cumva treaba asta. Distrugerea familiei Ding veni, ca şi primăvara, prea devreme anul acesta; parcă se grăbea undeva, aşa năvăli cu paşii ei mărunți, dar repezi, şi înverzi toată câmpia. Pe ogoare, tulpinile de grâu îşi ițiseră căpşoarele şi se țineau țanțoş, bucurându-se de lumina soarelui, după ce stătuseră o iarnă întreagă ascunse sub brazde. Creşteau cu spor, pe pământ bun ca şi pe sol nisipos, iar prospețimea verde a mlădițelor viguroase plutea în aer. Abia peste vreo două săptămâni sau peste o lună, după ce pământul de pretutindeni îşi va fi dat toată seva, se va vedea unde e pământ bun şi unde nisip uscat. Până atunci, de pretutindeni nu te împresura decât o mare de verdeață.

La marginea drumului ori la capăt de arie, chiar şi prin locurile pustiite în care nimeni nu aruncase sământa, ci doar buruiana era stăpână, peste tot era verde. Totul creştea, într-o nebunie. Flori roşii, albe, galbene şi liliachii, toate se unduiau deodată cu iarba verde, de-ai fi zis că se unduiesc faldurile unei pânze pictate. Roşu presărat pe verde, verde presărat pe roşu, colo o pată de galben amestecat cu verde... Flori de toate culorile împânziseră câmpul până departe. Copacii crescuți ici şi colo nici nu se mai vedeau de frunziş, care parcă plutea în aer. Frunziş bogat, legănându-se în vânt ca într-un dans pe un vesel cântecel.

Dincolo de câmpuri, vechea, străvechea albie a Fluviului Galben, cu galbenul nisipului ei, se întindea până hăt, departe. Chiar şi peste vadul cel mai strâmt, tot avea peste o sută de metri lățime. Se unduia peste câmpie şi se

legăna, pe lungul său drum de uscăciune. Nimeni nu ştia cât e de lung, ci doar că-i lung, ca de la pământ la cer. Şi, în locurile în care albia se adâncea în obrazul câmpiei, un metru sau chiar doi, galbenul închis se înfrunta cu galbenul deschis. Albia fluviului se întindea uscată, ca o cingătoare peste brâul Pământului. Dar, cum venise primăvara, până şi pe acolo răsărise iarba, iar cingătoarea Pământului mustea de verde, de nici nu se mai vedea. Şi câmpia toată părea fără hotar. Se dezmărginise. Era cât lumea întreagă – o lume verde, fără hotar.

De sus şi până jos, din zori până-n apus, numai verde vedeai. Copacii înverziseră. Lanurile erau verzi. Satul, tot verde. Peste tot, numai verde. Dar, odată cu primăvara, începu şi scandalul. Pe toţi îi cuprinse o vânzoleală de nedescris, de nici n-ai fi zis că-s muşcaţi de boală. Se puseră toţi pe cărat şi mutat, luând lucruri din şcoală şi ducându-le la ei acasă. Fiecare lua câte ceva: ba o masă, ba un scaun, ba chiar şi tabla; luau şi din recuzita dascălilor, şi de prin cancelarie. Plecau încărcaţi cu pleduri, cufere, ligheane, ba chiar şi scânduri scoase de te miri unde – scânduri, bârne şi iar scânduri.

Unchiul deja se întorsese la casa lui, în sat. Se întorsese cu gândul să rămână pe acolo. Dacă mai auzise vreo vorbă de la mătuşa Song Tingting, care se dusese la maică-sa acasă, singurul mesaj era ca nu care cumva să vină s-o vadă. Lasă, că o să-l vadă la înmormântare, şi-i ajunge. După ce-o muri el, o să vină în sat să-i vândă casa, ca să-şi vadă de viaţă în altă parte. Atâta zise, că, dacă tot s-a mutat înapoi de la şcoală, să aibă grijă de casă; după ce-o muri el, vine ea şi-şi ia ce mai are pe acolo, după care îi vinde casa.

La şcoală, bunicul nu mai era îngrijitor. Nu-i mai zicea nimeni nici „îngrijitor”, nici „dascăl”. Era doar un bătrân din Ding, care stătea şi el acolo. Bolnavii mâncau, jucau şah, îşi

fierbeau leacurile, dar nimeni nu mai dădea pe la el, nici cei grav bolnavi, nici cei mai zdraveni. Nimeni nu-i mai purta respect şi, cu toate că locuia chiar în dreptul porții, cine mai trecea pe acolo abia dacă îl mai saluta cu o înclinare a capului, dar asta doar dacă saluta el primul.

Şi dacă cineva îi făcea semn din cap, el repede îi întorcea salutul. În rest, nu avea nicio putere asupra celor câțiva zeci de bolnavi care stăteau în şcoală şi mâncau acolo. Să fie mulțumit că-l mai lăsau să stea pe acolo.

Odată, îl întrebă pe unul, pe un bolnav tânăr, de numai douăzeci şi ceva de ani:

— S-a însurat fratele lui Genzhu, a adus mesele înapoi la şcoală?

Ăla i-o-ntoarse:

— Care Genzhu? Dom' director Jia, nu Genzhu.

Bunicul rămase ca trăsnit în prag, uitându-se la tânăr, fără să-i zică nimic.

— Ce, nu ştiai? zise tânărul din mers. Domnii Genzhu şi Yuejin sunt şefii noştri!

Omul intră în curtea şcolii, lăsându-l pe bunicul lângă poartă, de parcă l-ar fi lăsat în afara lumii.

A doua zi, în zori, când lumina plăpândă a dimineții devenea roşiatică, Zhao Xiuqin veni şi ea la şcoală, cu un coş în mână, în care avea varză, tăieței, morcovi, nişte carne, doi peşti şi o sticlă de băutură.

Era carne proaspătă de porc, iar pe sticla de băutură scria Songhe; şi fără să o deschizi, mirosea de trăsnea. Bunicul o văzu pe Zhao Xiuqin apropiindu-se şi îi spuse, râzând:

— Ei, ce viață!

Zhao Xiuqin râse şi ea şi zise:

— Fac ceva bun pentru dom' director Jia şi dom' director Ding.

— A, deci carnea aia nu e pentru toată lumea? întrebă bunicul.

— Păi dom' şef Jia şi dom' şef Ding s-au dus de-au cerut bani de ajutoare pentru noi, aşa că, în semn de mulțumire, ne-am gândit cu toții să le pregătim o masă cu carne, doar lor, şi să le luăm şi ceva de băut.

Abia aşa află bunicul că pe Genzhu nu-l mai cheamă Genzhu, ci dom' director Jia, şeful comitetului comunal din Ding. Nici pe Yuejin nu îl mai chema Yuejin, ci dom' director Ding, şeful comitetului pentru bolnavi din satul Ding. Bunicul află că noi vremuri veniseră peste şcoală, cu o nouă ordine, ca atunci când se schimbă guvernatorul provinciei sau conducerea județului; nimic nu mai era cum fusese.

Se simțea mâhnit şi apăsat. Dar, când se gândea că bolnavii par să o ducă şi ei mai bine, nu avea nimic de zis. Trecu noaptea şi veni o nouă zi. Cum nu avea nimic de făcut, bunicul ieşi din căsuța lui, îmbrățişă curtea cu privirea şi dădu un ocol şcolii, dar, când ajunse din nou în dreptul porții, văzu o grămadă de oameni bolnavi, nădușiți, care cărau tot felul de lucruri din şcoală. Unul luase două mese dintr-o clasă, altul ducea în spate o tablă, iar alți doi împingeau de zor patul unui fost profesor, chinuindu-se să îl urce într-un căruț. Erau epuizați, dar radioşi, pentru că îşi luau prada din şcoală şi o duceau la ei acasă; era exact ca în visul bunicului, cu pajiştile înflorite şi cu aurul de sub pământ, pe care sătenii îl dezgropau şi îl cărau voioşi acasă. Încărcați şi zoriți, îşi ziceau unii altora:

— Masa ta e mai bună decât a mea, că are blatul mai gros.

— A ta e din lemn de ulm, precis că, dacă o vinzi, iei mai mulți bani decât aş lua eu pe a mea, care e din cedru.

— Patul pe care l-ai luat tu e cumva din lemn de castan? Că noi ne-am pricopsit cu unul din mahon chinezesc.

Şi aşa, tot vorbind şi cărând, se revărsau pe poarta şcolii, ca viitura care sparge un dig şi dă năvală la vale. Bunicul nu înțelegea ce se întâmplă, aşa că se repezi de-a lungul zidului către mulțimea de oameni care ieşeau pe poartă şi, când ajunse acolo, îi tăie calea fratelui mai mic al lui Genzhu, Jia Hongli, care, deşi era şi el bolnav, ducea în cârcă trei mese.

— Ce faceți voi aici? îl luă bunicul în întâmpinare.

Strivit de greutatea meselor, Jia Hongli ridică fruntea şi îi spuse încruntat:

— Ce facem? Du-te şi întreabă-l pe fiul tău, Ding Hui, ce facem.

Şi plecă. Era plin de nervi. Cum mergea el aşa, cu trei mese nou-nouțe în spinare, părea un țap nervos care urcă un munte prin iarba înaltă. Bunicul tot nu înțelegea ce se petrece, aşa că rămase lângă poartă, aşteptând să-l prindă pe altul. Iată că tocmai venea cineva cu o tablă din rama căreia ieşea un cui. Carevasăzică era chiar tabla pe care scria el la ore, o tablă cu ramă din lemn de ulm, care-i plăcea lui mult, pentru că era netedă şi lucioasă, iar creta aluneca uşor pe ea. Ca să aibă cu ce o şterge, bătuse în colțul din dreapta un cui de care agățase o cârpă. Omul care o ducea în spinare nici nu se mai vedea de sub ea, de ziceai că-i un melc care îşi duce cochilia.

Bunicul se apropie şi ridică tabla, să vadă cine e acolo. De sub ea apăru Zhao Dequan. Avea pe chip un zâmbet prostesc, ca al unuia prins cu mâța-n sac, şi zise, cu un nod în gât:

— Ah, dascăle Ding…

— Tu erai! exclamă bunicul. Da' cui vrei tu să-i predai lecții la tine acasă, de-ți trebuie tabla asta?

Zhao Dequan se uita la bunicul, codindu-se. După ce se asigură că nu-l aude nimeni, zise:

— N-am avut cum să n-o iau, mi-au dat-o dom' director Jia şi dom' director Ding. Toată lumea a luat... Dacă nu luam şi eu, ar fi bătut la ochi şi s-ar fi supărat domnii directori.

Aruncă îngrijorat o privire în spate şi, văzând că nu e nimeni în curte, îi zise bunicului dintr-o răsuflare:

— Dascăle Ding, dacă îți place aşa de mult tabla asta, eu o duc la tine acasă, să ştii, numa' să nu zici la nimeni că e de la mine.

Bunicul pipăi puțin tabla.

— Dar tu ce vrei să faci cu ea?

— Coşciug, spuse Zhao Dequan, privindu-l pe bunicul în ochi şi zâmbind şters. Lumea zice că fiul tău cel mare a luat coşciugele de la stat şi le-a vândut. De-aia acum Genzhu şi Yuejin vor să dea câte ceva fiecărui bolnav, ca să aibă oamenii din ce să-şi facă sicriu.

Bunicul rămase în poartă ca un buştean, uitându-se la chipul palid al lui Dequan, peste care se întinsese un zâmbet firav. Îşi spuse că moşul poate n-o s-o mai ducă nici o săptămână şi că ar cam trebui să-şi pregătească un coşciug. Apoi îşi aminti că erau deja vreo două luni de când nu-l mai văzuse pe tata. Şi îşi aminti şi de visul acela cu sicriele făcute la fabrica de stat. Cu câteva zile în urmă, îl visase pe tata vânzând coşciuge pretutindeni.

2

Luna strălucea ca soarele. Iar razele soarelui erau blânde şi subțiri, ca ale lunii.

Venise însă primăvara, iar firicelele de grâu mai prinseseră puteri, se îndreptaseră de şale şi îşi țineau căpşorul sus. Oamenii ieşiseră pe câmp, la udat şi la plivit. Erau acolo până şi cei atinşi de febră, dar care încă mai puteau umbla. Peste tot unde te-ai fi dus, prin împrejurimi sau

mai departe, în satul Ding sau în Huangshui, în Li'er sau chiar în Xiajiaji, Gudaokou, Laohekou sau Mingwang, dădeai de oameni cu sapa în spinare, puşi pe treabă, înviorați de primăvara care te îmbia să îți dezmorțeşti oasele. Tata era dus pe coclauri, trecând din sat în sat ca să-şi vândă sicriele negre. Cum ajungea într-un loc, îşi aşeza taraba şi îşi întindea pe ea formulare cu antet, după care îi anunța pe săteni că, dacă au pe cineva bolnav de febră, au dreptul la un coşciug mai ieftin, pentru care nu trebuie decât să completeze un formular, adică să-şi scrie acolo numele, vârsta, istoricul bolii şi starea actuală. Pe urmă se punea ştampila şi bolnavul se semna. Ba omul îşi punea şi amprenta pe hârtia în care declara că e, într-adevăr, bolnav de febră şi că ar putea să moară în orice zi. Cu hârtia asta puteai să cumperi un sicriu negru, la reducere. Că altfel, pe piață se găseau cu patru, cinci sute de yuani, or cu formularul ăla îți puteai lua coşciug cu doar două sute bucata.

Toată lumea avea, la urma urmelor, dreptul la un sicriu din partea statului.

Lumea începuse să îl aştepte pe tata cu sufletul la gură; cum ajungea într-un loc şi-şi punea taraba, se şi făcea coadă. Într-o zi era în satul Mingwang, după ce în ajun fusese în Laohekou, unde îşi servise cu abnegație poporul atins de febră. Mingwang era la câteva zeci de li depărtare de Ding, aşezat pe malul estic al vechii albii a Fluviului Galben. Aici febra făcea ravagii, era nevoie de sicrie ca de grăunțe pe timp de secetă. Tata se dusese dis-de-dimineață la prefectură cu formularele completate cu o zi înainte de către bolnavii de febră şi primise două camioane de sicrie, optzeci la număr, cu care pornise pe urmă spre Mingwang. Nu i-a luat mult şi a ajuns în sat.

Când cele două maşini cu sicrie care veneau de-a lungul albiei secate a Fluviului Galben mai aveau puțin şi intrau în sat, oamenii ieşiți pe câmp la udat şi la plivit s-au adunat în

grabă. Din înaltul cerului, soarele îşi trimitea sulițele de aur, învăluind tot satul într-o aură orbitoare. Casele luxoase, pentru care sătenii plătiseră cu prețul sângelui, se scăldau şi ele în lumină şi, cum strălucirea soarelui era concurată de a ferestrelor, satul Mingwang părea de-a dreptul incandescent. Cele două camioane oprite în capul satului erau fiecare încărcate cu câte patruzeci de sicrie, de-ai fi zis că doi munți negri şi strălucitori crescuseră din spinarea uriaşilor pe roți. Mirosul înțepător al lacului negru se amesteca cu mirosul aşchiilor de lemn, al cleiului gălbejit şi al cuielor de fier, de nici nu se mai simțea mireasma proaspătă a primăverii. Duhoarea morții îşi întinsese tentaculele pe străzi, pe ulițe, prin toate cotloanele şi ungherele – niciun loc nu rămase nepătruns de mirosul sicrielor negre.

Când vindea sicrie, tata nu punea el însuşi mâna pe ele. Pentru asta, îşi adusese câțiva băieți tineri: unul îl ajuta cu formularele, altul descărca sicriele din camion, iar el doar stătea pe un scaun, la o masă, bea apă, strângea formularele completate şi lua banii de la cei care voiau sicrie, îi număra şi apoi îi punea în buzunarul hainei negre din piele. Oamenilor le dădea, în schimb, o bucățică de hârtie cu care să se ducă la camion să-şi ia coşciugul.

Satul Mingwang nu era ca satul Ding; era mult mai răsărit, cam ca locul acela în care fuseseră duşi voluntarii din Ding ca să se convingă că merită să-şi vândă sângele, şi, deşi în Mingwang erau mai mulți bolnavi decât în Ding, populația era mai numeroasă. Nu exista casă care să nu-şi aibă bolnavul ei. Cel mai adesea erau chiar mai mulți bolnavi în aceeaşi familie, dar, cum şi Mingwang fusese declarat în anul acela sat model pentru că se îmbogățise din vânzarea sângelui, avea nişte standarde de respectat: la ei nu vedeai să-şi îngroape morții pe unde se nimerea, înfăşurați în giulgiu sau întinşi pe o rogojină. Nu, la ei morții erau îngropați în sicriu negru, doar că, fiind aşa de mulți, sătenii cam tăiaseră

toți copacii pe care-i aveau și care puteau fi folosiți pentru lemn. Rar mai vedeai vreun copac pe undeva, prin curți sau pe la marginea drumului. Până și copacii din satele vecine îi cumpăraseră și îi tăiaseră, de rămăsese pământul golaș. Atunci a apărut tata cu coșciugele lui de vânzare.

Era ca și cum ar fi venit cu o căruță de lemne sau de cărbuni înainte de sosirea iernii.

Sătenii întorși de la câmp veneau în grabă și se așezau nerăbdători la coadă, să apuce coșciuge la preț redus, și se făcea o coadă lungă cât toată strada, de ajungea să aibă și două sute de metri. Tata l-a chemat acolo și pe primarul satului, ca nu cumva să ia cineva mai multe coșciuge decât trebuia – de exemplu, unul dintr-o familie cu un bolnav să ia două sicrie sau cineva dintr-o familie cu doi bolnavi să ia trei sicrie. I-a zis „Dom' primar, te deranjez și eu, dă-mi o mână de ajutor și verifică-i tu."

Primarul s-a gândit ce s-a gândit, apoi a zis că are treabă la câmp, că trebuie prășit grâul, altfel se usucă.

— Dar la tine în familie nu sunt bolnavi? a întrebat tata.

— Păi la noi n-a vândut nimeni sânge, a răspuns primarul.

— Dar vreun bătrân tot trebuie să ai, i-a zis tata.

— Am, pe taică-meu, de optzeci și patru de ani.

Atunci tata i-a zis că îi vinde un sicriu pentru tatăl lui, să fie acolo, pentru când o fi nevoie de el.

Primarul a stat puțin pe gânduri, după care a spus:

— Nu mai lași la preț?

— Hai, cincizeci de yuani sub prețul din fabrică, i-a zis tata după câteva clipe de gândire.

— Să-mi dai unul bun, da?

— Sunt trei categorii, uite, te las să-ți alegi.

Atunci primarul a primit să vină să-l ajute cu verificarea oamenilor. A luat la el ștampila comitetului comunal, s-a dus să se uite puțin la cei care se așezaseră la coadă și, pentru

început, i-a tras afară din rând pe cei despre care ştia că n-au pe nimeni bolnav. Apoi s-a aşezat lângă tata şi a ales formularele celor a căror boală se agravase şi care nu mai aveau s-o ducă mult. Abia apoi a început să împartă coşciugele.

Pe la prânz, când soarele era deja sus pe cer, sătenii se zoreau să-şi care coşciugele acasă, şi pretutindeni nu vedeai decât oameni cu sicrie în spinare sau trăgându-le pe câte un cărucior, lăudând în gura mare generozitatea statului. Aşa ziceau oamenii ăştia din satul Mingwang, că statul e mărinimos. Nici comitetul pentru bolnavi de febră nu rămânea nelăudat. Unul a ajuns la poarta casei şi, văzând că n-are loc să bage coşciugul în curte, s-a gândit să-l lase acolo, pe stradă, în fața casei. Altul a reuşit să intre pe poartă cu el, dar nu a avut cum să-l bage în casă, aşa că sicriul a rămas în mijlocul curții. Şi aşa se face că, în scurt timp, toate cele optzeci de coşciuge au fost împărțite sătenilor, iar în Mingwang, pe oriunde te duceai, nu vedeai decât sicrie.

Era satul coşciugelor. Iar cei care primiseră coşciuge la reducere, ca ajutor de la guvern, de bucurie şi uitau că au acasă o rudă care zace bolnavă de febră; numai zâmbet, umblau voioşi şi plin de viață. Alții mai şi lăcrimau de fericire; alții, care aveau pe cineva bolnav, dar cu într-o formă avansată, făcuseră tot ce le stătuse în putere să facă rost de un coşciug. Dar, pentru că îndrăzniseră să-şi ia coşciug deşi nu aveau nevoie urgentă de el, nu îndrăzneau să se bucure aşa, în văzul tuturor, ci se duceau cu sicriul şi-l încuiau în casă, apoi ieşeau afară şi, cum vedeau pe cineva, spuneau: „Ce zi frumoasă e azi!” sau „Ce soare primăvăratic şi vesel!”.

A doua zi, tata şi ajutoarele lui s-au dus în alt sat, Guhe, nu departe de Mingwang. Tata a oprit camioanele undeva în afara satului, unde nu-i vedea nimeni, şi s-a dus în recunoaştere. S-a plimbat puțin pe străduțe şi pe ulicioare şi a văzut că nu sunt decât din acelea asfaltate în urmă cu cinci

sau opt ani şi că nicio casă nu are mai mult de zece ani; aşa şi-a dat seama că oamenii de acolo dăduseră sânge cu opt sau zece ani în urmă şi că, deşi fiecare casă îşi are bolnavii ei chinuiți de febră, nu se poate să nu mai aibă bani de coşciuge. S-a dus să-l caute pe secretarul de partid din sat şi i-a spus că e adjunctul directorului de la comitetul județean pentru bolnavii de SIDA. I-a arătat secretarului, un om tânăr, scrisoarea de recomandare, iar secretarul s-a grăbit să-i dea un scaun şi să-i aducă apă. Bându-şi apa, tata a vrut să ştie cât de mult se răspândise boala în sat şi care este rata mortalității, după care l-a întrebat aşa, într-o doară, dacă are pe cineva bolnav în familie.

Tânărul secretar a lăsat privirile în pământ, iar din ochi au început să-i curgă lacrimi.

Tatei i s-a făcut milă de el şi l-a întrebat:

— Câți?

Secretarul i-a răspuns că fratele lui mai mare murise deja, iar cel mai mic zace la pat. El însuşi, de câteva zile, începuse să facă febră.

Tata şi-a scos batista şi i-a dat-o secretarului să-şi şteargă lacrimile, după care a spus cu vehemență:

— Dom' secretar, eu atâta am să-ți zic: străduieşte-te să faci în aşa fel încât sicriele să fie împărțite de urgență în satul vostru. Ca să nu-i lăsăm pe cei care n-au pe nimeni bolnav să ia coşciuge la preț redus şi să nu rămână fără coşciug tocmai cei care-s bolnavi şi au nevoie de ele, trebuie să mă ajuți să-i verific pe oameni, aşa că te rog să fii de față la distribuire. Crede-mă, stocul e limitat, statul nu cere decât prețul din fabrică, dar ştii şi tu că la oraş nu le iei cu mai puțin de cinci sute de yuani. Eu însă vi le las, numai vouă, celor din Guhe, la două sute. Cât despre tine, a spus tata după o clipă de gândire, pentru că fratele tău mai mic trage să moară, mă gândesc să-ți las sicriul la jumătate din prețul din fabrică,

adică o sută de yuani. Mai puțin de atât n-am voie, a zis tata cu aplomb.

Ochii secretarului se umplură din nou de lacrimi.

— Aşa facem, a zis tata, pecetluind înțelegerea. Ăi de sus au hotărât ca celor care nu sunt încă în stadiu terminal să nu li se dea sicriu. Sicriu nu primesc decât cei care bolesc de cel puțin trei luni de zile. Tu însă eşti secretar aici, în sat, aşa că o să fac o excepție. Dar rămâne între noi. După ce împărțim coşciugele, tu îmi dai o sută de yuani şi-ți iei şi tu unul, numai să nu afle nimeni din sat, bine?

Atunci secretarul a ieşit puțin din cameră şi s-a întors cu două hârtii de câte o sută, pe care i le-a dat tatei. Când s-a dus să sune din clopot ca să adune oamenii să-şi ia coşciugele, zâmbea.

Până la amiază, satul Guhe se umpluse de sicrie, întocmai ca satul Mingwang mai devreme. Mirosul de lac negru şi de aşchii de lemn era omniprezent. Sătenii din Guhe, bolnavi sau nu, reuşiseră să facă rost de câte un sicriu şi păreau să nu mai aibă nicio grijă. Şi, după ce vreme de doi ani nu mai zisese nimeni o glumă, iată că voia bună se întorsese în sat.

3

Trecuseră două luni de când bunicul nu îl mai văzuse pe tata. Ar fi vrut să-l vadă, să treacă pe la el, să schimbe două vorbe, dar nu ştia ce o să-i zică mama când o să dea ochii cu el. O zi întreagă s-a perpelit bunicul, gândindu-se cum să facă să vină la noi acasă. Pe la asfințit veni unchiul.

După ce intră în odaia bunicului, prima vorbă care-i ieşi din gură fu:

— Tată, m-a trimis fratele meu să te chem la masă, are ceva să-ți spună.

Bunicul nu mai stătu pe gânduri şi imediat porni, dimpreună cu unchiul, spre casa noastră. Soarele de miez de primăvară îşi trimitea razele aurii pe zidurile acoperite cu faianță albă, întocmai ca zidurile caselor din Guhe şi Mingwang, pe care le visase bunicul. Singura deosebire era că din curtea alor mei dispăruseră cotețele găinilor şi ale porcilor, care odinioară erau în partea de miazăzi a grădinii. Pe locul lor, mama şi tata sădiseră urzici întunecate şi pline de sevă, care crescuseră înalte cât bețigaşele chinezeşti. Frunzele lor aduceau la formă cu frunzele de salcâm, doar că aveau vârful ascuțit, erau mai groase şi nu chiar atât de lucioase, iar vinişoarele erau mai grosuțe. Fuseseră sădite foarte aproape una de alta şi năpădiseră jumătate din curte, aşa că mirosul lor înțepător se strecura prin toate cotloanele. Mirosul lor aducea mult cu cel de izmă.

Doar că mirosul izmei era mai fin decât al urzicilor; urzicile miroseau mai puternic. De aia îi şi plăceau subprefectului, pentru gustul lor pătrunzător. Pentru el sădiseră mama şi tata urzici acolo, în grădină.

Cum venea în urma unchiului, primul lucru care îi reținu privirea când ajunse în grădină fu peticul de pământ pe care creşteau urzicile.

Mama, care tocmai intra cu o strachină de făină în bucătărie, spuse binevoitoare:

— Tată, stai cu noi la masă, avem tăieței cu urzici.

Ziceai că între mama şi bunicul nu fusese nicicând vreo neînțelegere; că de-abia se măritase şi venise în casa lui Ding. Iar tata, la fel, parcă nu avusese niciodată ceva de împărțit cu bunicul. Când dădură cu ochii unul de altul, se priviră un pic încurcați, dar tata zâmbi imediat şi îi dădu bunicului un scaun moale, cu spătar. Se aşezară la masă toți trei – tata, bunicul şi unchiul. Dar o asemenea primire îl stânjeni, mai degrabă, pe bunicul. Cu toate că fiul şi nora se purtau mult mai frumos decât înainte, bunicul era

înnegurat. Pe chipul lui se citea supărarea, şi mereu îşi ferea privirea de ceilalți. Camera era aşa cum şi-o amintea: văruită în alb, cu o masă lungă şi strâmtă lipită de perete şi, vizavi de masă, o canapea, față în față cu televizorul. Măsuța pe care stătea televizorul era roşie, iar sertarele ei erau împodobite cu bujori aurii. Pe la colțuri erau pânze de păianjen, pe care, pe vremuri, mama nu le lăsa să se aşeze. Cum vedea una, imediat dădea cu mătura. Acum însă, una se întindea din tavan până la frigider, mare cât un evantai.

Pânza era un indiciu că ceva se petrecuse în casa aceea şi lucrurile nu mai sunt ca odinioară. Ea îl făcu pe bunicul să îşi dea seama că ceva se schimbase. Mutându-şi privirea de la pânza de păianjen, ochii bunicului căzură pe lăzile de după uşă; înțelese deodată că tata are de gând să se mute.

Bunicul îşi luă ochii de la cufere.

— Ai văzut bine, zise tata, ne pregătim de plecare.

Bunicul îl fixă cu privirea.

— Unde să vă mutați?

Tata se uită într-o parte şi zise:

— Mai întâi mergem în capitală şi pe urmă, când om mai face rost de ceva bani, ne mutăm la Kaifeng.

— Dar nu ai fost tu numit vicepreşedintele comitetului județean pentru bolnavii de SIDA? întrebă bunicul.

— Tu pe toate le auzi, spuse tata.

— E adevărat că în ultimele zile ai fost şi-ai vândut câteva camioane de sicrie în Mingwang şi în Guhe? întrebă bunicul din nou.

Cu un aer mirat, tata scoase țigara din gură.

— De unde ştii?

— Lasă asta, nu contează de unde ştiu, tu spune-mi dacă e aşa sau nu, zise bunicul.

Tata încremeni. Se uita surprins la bunicul, fără să scoată o vorbă.

— E adevărat sau nu că ai vândut două camioane, adică optzeci de coşciuge, în satul Mingwang? Iar la Guhe ai dat sau nu trei maşini de sicrie, adică o sută zece bucăți?

Uimirea tatei nu mai avea margini. De mirare, figura lui arăta ca o coajă de lut care stă să se crape. Cu toate astea, nu i se mişca niciun muşchi, ca şi cum chipul i-ar fi împietrit pentru totdeauna. Tatăl şi fiul se duelau în priviri în vreme ce, din bucătărie, se auzea cum mama face tăiețeі. Frământarea aluatului se auzea la ei ca şi cum cineva ar fi bătut în perete cu nişte mâini dolofane. Tata aruncă pe jos mucul de țigară şi îl strivi cu piciorul până când foița se făcu fărâmițe, iar firele de tutun se împrăştiară peste tot. Se uită la unchiul, după care îşi întoarse privirea spre bunicul şi spre părul lui, care albise de tot.

— Tată, tu ştii tot, aşa că eu nu mai am ce să-ți spun. Doar atâta vreau să-ți zic, că, indiferent cum te-ai purtat cu mine, eşti totuşi tatăl meu. Dar în satul ăsta nu mai putem trăi. M-am sfătuit şi cu soția şi am hotărât ca, după ce plecăm noi, casa şi toate cele să-i rămână lui Liang, câte zile o mai avea. Nu ne luăm cu noi decât nişte haine. Poate dacă-i las casa şi tot cei pe-aici, mă gândesc că o veni şi Song Tingting de la maică-sa să se mute înapoi. Nu cred c-ar rata ea prilejul să moştenească toate astea. Cât despre tine – şi aici tata se opri câteva clipe –, poți să vii cu noi la oraş sau, dacă vrei, poți să rămâi aici cu fratele meu, iar când s-o duce el, să vii stai cu noi la oraş. O să am eu grijă de tine.

Când tata termină ce avu de spus, chipul unchiului era înecat în lacrimi.

4

După miezul nopții, când se întoarse de la noi de acasă, bunicul nu putu să închidă un ochi; în minte i se

îngrămădeau tot felul de gânduri legate de vânzarea de coşciuge şi plecarea de acasă. Când se gândea că fiul lui făcuse negoț cu sicrie, îi părea rău că nu îl omorâse. „Mai bine murea”, îşi tot zicea el, iar gândul acesta nu îl lăsa să doarmă. Parcă îl durea puțin şi capul. Şi, cum se sucea, în pat, de pe o parte pe alta, îşi aminti deodată de un obicei de la câmpie: când urau pe cineva, oamenii îngropau în fața porții duşmanului lor o creangă de piersic sau de salcie. Întâi îi ascuțeau vârful şi scrijeleau pe ea numele celui căruia îi voiau răul, apoi loveau cu ea în poarta vrăjmaşului ori în zidul casei şi o îngropau, blestemându-l pe om să moară. Chiar dacă omul era deja pe moarte, ei tot îngropau bățul. Cine ştie, poate măcar îi grăbeau moartea, poate dădea o maşină peste el sau îşi rupea vreo mână ori un picior ori măcar vreun deget.

Bunicul se ridică din pat, aprinse lumina, căută prin odaie o creangă de salcie, îi ascuți vârful, dibui şi o bucată de hârtie şi scrise: „Fiul meu Ding Hui nu merită să moară de moarte bună.” În aceeaşi noapte, îngropă nuiaua în spatele casei noastre. După ce o îngropă, se întoarse la el în odaie, îşi scoase hainele, se urcă în pat şi în două clipe adormi.

În ciuda blestemului nuieluşei de salcie, tata trăia mai departe, bine sănătos. Zhao Dequan, în schimb, nu o mai duse mult.

De obicei, primăvara, când toate cele încolțeau şi reveneau la viață, până şi cei loviți de boală parcă se mai întremau şi, odată ce supraviețuiseră iernii, mai puteau spera s-o ducă măcar până-n toamnă, ba câteodată apucau chiar şi un an întreg.

Zhao Dequan însă nu mai apucă nici măcar sfârşitul primăverii. Plecase de la şcoală cu tabla din lemn de ulm, care fusese preferata bunicului, şi, când mai făcea câte un popas, oamenii prindeau să-l întrebe:

— Zhao Dequan, ce faci cu tabla aia? Te-ai gândit să dai lecții cuiva?

— Nu vreau eu să dau lecții, dar bolnavilor de la şcoală li s-au dat fel de fel de lucruri de pe acolo, zicea el.

— Aoleu, dacă până şi tabla ai luat-o, după ce-oi muri, copiii pe ce-o să mai învețe? îi spuneau ceilalți.

Dar el n-avea ce să răspundă şi pornea mai departe. A traversat tot satul de la apus la răsărit, a cotit pe o ulicioară, a ajuns acasă, a proptit tabla de zid şi s-a prăvălit la pământ, de unde nu a mai avut putere să se ridice.

Pe vremuri ar fi fost în stare să care şi două sute de țini de bolovani sau de saci cu orez, fără să se oprească nici măcar o dată să-şi tragă suflul. În schimb, de data asta, când nu cărase decât o tablă de şcoală, de-abia făcuse câteva sute de metri cu ea în spate şi năduşise din cap până-n tălpi. Când ajunsese acasă, nu se mai putuse ține pe picioare şi căzuse chiar în mijlocul curții, fără să se mai poată ridica de-acolo. Din gâtlej i se auzea doar un şuier slab, de ziceai că-i viforul iernii.

— De ce-ai adus tabla asta acasă? l-a întrebat nevastă-sa.

— Mi-au dat-o… să-mi fac sicriu.

Nici n-a terminat bine de vorbit, că s-a şi albit la față. Parcă mai voia să spună ceva, dar i s-a pus un nod în gât, de nici să sufle nu mai putea. Din albă ca varul, fața i se făcu roşie ca sfecla şi începu să se umfle, de-ai fi zis că e gata-gata să plesnească. Nevastă-sa s-a dus repede la el şi a început să-l bată pe spate, dar el a scuipat un fel de flegmă cu sânge. Iată că Zhao Dequan se pregătea să moară.

Adusese el tabla de la şcoală, dar înapoi n-ar mai fi avut putere s-o ducă.

Câteva zile după aceea, veni nevastă-sa la şcoală să întrebe de Genzhu şi de Yuejin.

— Dom’ şef Jia, dom’ şef Ding, când a venit bărbatul meu aci, la şcoală, încă mai putea să umble, pe când acum zace în pat şi stă să-şi dea duhul. Mult n-are s-o mai ducă, dar uite că nu pricep cum de alții au primit mese şi scaune, pe când lui i-ați dat doar o tablă. M-am măritat cu el, am venit aici, în sat, şi i-am slujit ca o soție. Alții îşi blestemă nevasta, alții o bat, dar el nicicând n-a ridicat mâna la mine şi nici nu m-a ocărât. Când o să moară, eu cum o să-i fac coşciug? Pe când era în putere, şi-a vândut sângele şi ne-a făcut, mie şi fetii, casă mare şi frumoasă, aşa că şi eu trebuie să-i fac lui un coşciug când o muri. Şi mult nu mai e până atunci.

Atunci, luând cu ei câțiva tineri, Jia Genzhu şi Ding Yuejin o poftiră pe femeie să se uite prin curtea şcolii şi prin clasele goale şi îi ziseră să se servească dacă vede ceva bun de luat, numai să fie ceva din care să poată face sicriu. Trecură din clasă în clasă şi de-abia atunci, uitându-se prin toate încăperile, îşi dădură seama că nu mai e absolut nimic de luat. Mesele, scaunele, băncile, tablele – cu tot cu ramă –, paturile profesorilor, cuferele în care-şi puneau dascălii cărțile şi hainele, toate fuseseră luate. Până şi ramele de la oglinzi. Încăperile dascălilor ofereau toate cam aceeaşi privelişte: fuseseră golite de orice mobilier şi în ele nu mai găseai decât vechituri aruncate de-a valma, teme de-ale copiilor, împrăştiate pe jos, lângă ciorapi rupți. Şi clasele erau pustii; pe jos zăceau aruncate hârtii, pereții erau murdari de praf de cretă, iar prin unghere se adunase colb cenuşiu. În toată şcoala nu mai găseai decât lucruri de care aveau trebuință bolnavii, iar la bucătărie nu vedeai decât de-ale gurii.

Toate celelalte lucruri fuseseră date.

Toate fuseseră furate.

În curte mai rămăsese doar coşul de baschet, panoul nu mai era. Iar pe cadrul de fier, bolnavii puneau rufe la

uscat. Genzhu şi Yuejin o duseră pe soția lui Zhao Dequan şi prin alte locuri, dar degeaba; asfințitul îi găsi în mijlocul curții, fără să fi făcut nicio ispravă.

— Ia scaunul meu, dacă te ajută cu ceva, zise Yuejin.

— Sau să trecem pe la nemernicul ăla de Ding Hui, spuse Genzhu, poate îți dă el un sicriu.

Aşa că se duseră după taică-meu.

Toată liota se duse la taică-meu. Dar în fața porții noastre era mare hărmălaie. Oamenii se adunaseră acolo furioşi, strigându-l pe tata şi înjurându-l, pentru că auziseră că se dusese prin alte sate, unde vânduse sicriele care li se cuveneau de fapt lor, gratuit, ca ajutor de la stat. Dar tata se uita numai la oameni şi nu zicea nimic, îi lăsa să-şi verse oful şi să facă spume la gură. Deodată, Genzhu le strigă tuturor să facă linişte.

Când se mai potoliră, Jia Genzhu îl trase după el pe Ding Yuejin şi, din fruntea mulțimii, îi zise tatei:

— Noi doi, ca reprezentanți ai bolnavilor din satul Ding, am venit te întrebăm de sicrie. Atâta vrem să ştim, dacă le-ai vândut ori ba.

— Le-am vândut, răspunse tata.

— Cui? întrebă Genzhu.

— Cui a vrut, răspunse tata. Dacă ați fi vrut şi voi, v-aş fi vândut şi vouă.

Zicând acestea, tata se duse în casă, de unde se întoarse cu un plic mare şi cafeniu, din care scoase o legitimație. Era legitimația lui de vicepreşedinte al comitetului județean pentru bolnavii de febră. Mai scoase şi alte hârtii, de la comitet, de la prefectură, chiar şi de la conducerea provinciei, şi toate erau cu antet mare şi roşu. Pe unul dintre cele două documente de la conducerea provinciei scria „Înştiințare privind prevenirea răspândirii febrei şi a bolii SIDA la sate", iar la urmă se vedea ştampila comitetului județean şi ştampila prefecturii. Pe cel de-al

doilea scria „Înştiinţare privind sicriele cu preţ redus şi ajutorul de înmormântare acordat bolnavilor de febră”. Pe verso erau ştampilele comitetului orăşenesc şi al celui judeţean pentru bolnavii de SIDA. Tata le arătă toate aceste documente lui Genzhu şi lui Yuejin şi după aceea îi întrebă:

— Voi sunteţi şefii comitetului pentru bolnavii de febră din satul Ding?

Genzhu şi Yuejin se uitară unul la celălalt şi încuviinţară din cap.

Tata râse.

— Ei bine, eu sunt vicepreşedintele comitetului judeţean pentru bolnavii de febră şi împuternicitul special cu vânzarea coşciugelor alocate bolnavilor şi cu distribuirea ajutoarelor de orice fel. N-aţi băgat de seamă că toate sumele pe care le-aţi cerut pentru sat şi ajutoarele în orez şi în făină sunt aprobate de mine? N-aţi văzut semnătura mea pe aprobare? Regulamentul zice că sicriele vândute ca ajutor bolnavilor nu pot fi date cu mai puţin de două sute de yuani, dar eu sunt consătean de-al vostru şi vi le las cu o sută optzeci, dacă vreţi să luaţi. Dacă depuneţi cerere, eu imediat trimit pe cineva şi mâine vin cu sicriele.

Soarele cobora spre asfinţit. O mireasmă proaspătă de primăvară plutea dinspre câmp şi se revărsa pe toate uliţele satului. Tata stătea cocoţat pe treptele din faţa uşii de la intrare, ca un politician la tribună, şi, măturându-i cu privirea pe bolnavii adunaţi în faţa porţii, strigă:

— Costă ceva, nu zic nu. Tot atâta v-ar costa şi dacă vi le-aţi face singuri. Credeţi că, dacă era un târg aşa de bun, nu v-aş fi spus mai devreme? Nici fratelui meu nu i-aşi da un coşciug din ăsta. Lemnul nici nu s-a uscat cum trebuie. În câteva zile, o să se caşte de-o să poţi să bagi şi degetul prin crăpături. Decât un coşciug ca ăsta, mai bine îţi cumperi lemn să-ţi faci, că ăla iese exact aşa cum vrei tu. Cu toţii suntem consăteni şi vecini, chiar era nevoie de atâta

ciondăneală şi scandal? Şi dacă tot e să vedem care e mai tare, păi voi sunteți responsabilii comitetului pentru bolnavi din satul Ding, pe când eu sunt de la comitetul județean pentru bolnavii de febră. Ia ziceți voi, care e mai tare? Cine de cine trebuie să asculte? Dacă e să ne luăm la ceartă şi să facem scandal, eu pot foarte bine să trimit vorbă mai sus şi imediat ne pomenim cu miliția şi cu forțele de ordine. Dar pot eu să fac aşa ceva, eu, Ding Hui, din satul Ding? Sunt eu om să fac aşa ceva?

Şi cu asta, nu mai zise nimic.

Nici ceilalți nu mai ziseră nimic.

Aşa că mulțimea se risipi. Bolnavii porniră spre şcoală. Soarele străpungea umbrele serii cu ultimele raze roşietice, strălucind pe cer ca un disc de cerneală stacojie. Părea atât de greu, încât ai fi zis că stă să se prăvălească pe pământ. Părea de plumb. Partea dinspre apus a câmpiei arăta de parcă ar fi fost scăldată în flăcări, ba parcă şi auzeai cum sfârâie şi trosneşte, ca un buştean aruncat în foc.

Capitolul 4

1

Veni iarăşi noaptea, vremea somnului, şi un somn ca de moarte îi cuprinse pe toți cei din şcoală. Pretutindeni se aşternu o linişte desăvârşită. Ziua fusese atât de senină, încât cerul părea de sticlă; ai fi zis că prin limpezimea bolții poți să vezi până şi azuriul pur al paradisului. În schimb, când se lăsă întunericul, prinse a se înnora. Aburii înecăcioşi ai norilor se ridicau precum suflarea rece a morții dintr-un mormânt descoperit. La şcoală, tăcerea se înghițea pe sine ca-n hău de fântână, şi aproape că auzeai norii ciocnindu-se în văzduh. Toată lumea era cufundată într-un somn adânc.

Dormea şi bunicul.

Cineva ciocăni la geam. De când Genzhu şi Yuejin îi luaseră bunicului legătura de chei, nimeni nu mai încuia porțile şcolii. Aşa că mereu intra sau ieşea cineva, chiar şi-n puterea nopții. Oricine se putea strecura neauzit în curtea şcolii, până la fereastra bunicului. Cioc-cioc, se auzi din nou, ca un răpăit de tobă. Cine-o fi?

— Cine-i? întrebă bunicul.

Cel care bătuse răspunse gâfâind:

— Eu, dascăle Ding. Deschide.

Bunicul deschise, iar în prag îl găsi pe nimeni altul decât pe Zhao Dequan. În câteva zile de când nu-l mai văzuse, Zhao Dequan ajunsese de nerecunoscut: de unde până atunci era numai piele şi os, iată că slăbise de ziceai că-i numai oase. Ce piele îi mai rămăsese îi era întinsă peste oase ca un cort de un verde întunecat. Pe ici, pe colo, câte o bubă uscată. Ochii adânciți în orbite aduceau cu două găuri săpate în pământ. Bunicul parcă şi vedea umbra morții

învăluindu-l pe Zhao Dequan. Sclipirea din ochi i se stinsese.

În prag stătea un schelet îmbrăcat cu haine. Sub lumina lămpii, până şi umbra lui părea mai vie decât el. Arăta ca un linţoliu negru şi subţire, fluturând în vânt. Pe când se uita la bunicul, pe chip îi apăru un zâmbet chinuit, un rânjet de momâie:

— Dascăle Ding, m-am tot frământat şi am zis să-ţi aduc tabla înapoi acum, cât mai pot să umblu. Mi-am dat seama că nu pot să fac aşa ceva. E totuşi o tablă, nu o bucată de lemn. Nu se poate ca, după ce bolnavii s-or duce cu toţii, copiii să nu mai aibă pe ce să înveţe, iar dascălii să nu mai aibă pe ce să le arate cum se scrie. Mai bine mor fără coşciug decât să-i las pe copii fără tablă.

Bunicul văzu în dreptul porţii o roabă cu roţi de cauciuc, în care era pusă tabla.

— Dascăle Ding, eu nu mai pot s-o iau în spate, hai şi ajută-mă s-o duc în clasă.

Bunicul ieşi cu el şi luară împreună tabla, dar nu o duseră în şcoală, ci în odaia lui, unde o sprijiniră de perete, cu tot felul de bufnituri şi scârţâieli.

— Uşurel, spuse bunicul.

— Nu mi-e teamă că păţesc ceva, zise celălalt. Mult n-o mai duc. Dacă o văd Genzhu şi Yuejin, să le zici că eu am adus-o înapoi la şcoală.

Gâfâia, iar pe faţă îi atârna un zâmbet, un zâmbet chinuit, ca de mort, de-ai fi zis că cineva îi lipise o hârtie gălbuie pe obraz. După ce sprijini tabla de perete şi îşi scutură mâinile de praf, bunicul se gândi că Zhao Dequan va pleca. Dar nu plecă, ci se aşeză pe patul bunicului, cu zâmbetul lui strâmb, care parcă îi fusese lipit pe faţă. Îl privea pe bunicul fără să spună nimic. Bunicul tot aştepta ca Zhao Dequan să spună ceva, dar nimic. Îi aduse apă să

bea, dar el dădu din mână. Îi turnă apă să se spele, dar nu vru să se spele, ci doar spuse:

— Dascăle Ding, nu mai am nimic să-ți zic, doar voiam să şed puțin aici, la tine.

— Zi-mi dacă e ceva, îl încurajă bunicul, trăgându-şi un scaun în dreptul patului.

— Chiar nu e nimic, zâmbi Zhao Dequan blajin.

Şedeau acolo nemişcați, adăugând tăcerea lor la tăcerea nopții. Peste sat şi peste câmpie se aşternuse o linişte grea, tulburată doar de țârâitul câte unei gâze din curtea şcolii. Pe urmă, liniştea se înstăpânea din nou, mai grea decât înainte. Neavând ce să mai zică, bunicul spuse:

— Mai bine ai veni să stai iar la şcoală.

— Tu nu te uiți la mine? spuse Zhao Dequan, privindu-l în ochi. Nu mai am decât două, trei zile de trăit.

— Ei, asta-i bună! zise bunicul. Odată ce-ai trecut de iarnă şi ai prins primăvara, sigur o mai duci, cel puțin un an!

Dar el zâmbi din nou cu zâmbetul lui amar şi, când se foi, umbra i se lipi de pat şi de perete, ca un linţoliu de mătase neagră. Omul de-abia se mişca, dar umbra îi pâlpâia, ca şi cum duhul i s-ar fi preumblat în jur.

— Coşciugul e pregătit? întrebă într-un sfârşit bunicul, dându-şi seama că Zhao Dequan are dreptate şi că n-o s-o ducă mai mult de câteva zile. Dacă nu unul bun, măcar unul oarecare, dar coşciug să fie.

El se uită lung la bunicul şi îi spuse, puțin încurcat:

— S-a dus nevastă-mea la Genzhu şi la Yuejin şi i-au dat voie să taie un paltin.

Zicând acestea, Zhao Dequan se propti de tăblia patului ca să se ridice. Părea că vrea să plece, dar în cele din urmă spuse:

— Dascăle Ding, eu de fapt am venit să vorbesc ceva cu tine. Dacă ai mei taie paltinul, o fac cu aprobarea lui

Genzhu şi a lui Yuejin. Dar acum s-au apucat toți să taie copaci. Şi dacă nu le trebuie de coşciug, tot taie copaci, s-a pus tot satul pe tăiat copaci, de mi-e că în zori nici urmă de copac n-o să mai fie. Dascăle Ding, nu se poate să-i laşi să facă aşa ceva. Dacă n-o să mai fie copaci în sat, satul nici n-o să mai arate ca un sat. Mai bine nu-mi mai fac eu coşciug, că şi-aşa nu-mi mai trebuie nimic după ce mor. De fapt, tot ce-mi doresc eu e să-i dau nevestei scurta roşie de nuntă, aşa cum i-am promis înainte să ne căsătorim. Crezi că omul după ce-a murit chiar are nevoie de sicriu? Ce noimă are să lăsăm satul fără copaci...

2

Bunicul ieşi pe poarta şcolii, şovăi o clipă, apoi porni spre sat. Noaptea acoperea cu bezna ei şi cerul, şi pământul, ca o apă neagră. Sub cerul fără stele şi fără lună, câteva umbre pâlpâiau firave. În întunericul de nepătruns, drumul către sat de-abia se ghicea, şi nu de puține ori se pomeni bunicul alături, pe ogor. În depărtare se vedeau nişte scântei slabe, şi de-abia cu ajutorul lor îşi găsi bunicul drumul către sat. Când ajunse mai aproape, simți un miros înțepător de lemn tăiat, mai slab la început, venind parcă dinspre o căsuță cu felinar, apoi foarte puternic, năvălind de pretutindeni, dinspre apus ca şi dinspre miazăzi, dinspre miazănoapte şi de la răsărit. Venea, venea, însoțit de scârțâit de ferăstrău, de bătăi de topor şi de vorbe de oameni, ca-n anul acela în care toată lumea se pusese pe făcut fontă sau în vremea când se muncea, zi şi noapte, pentru irigații.

Bunicul grăbi pasul. Se duse mai întâi la căsuța cu felinar din partea de apus a satului şi acolo îi văzu pe Ding Sanzi şi pe tatăl lui, care, pe o bucată din ogorul lor cultivat cu grâu, sub un plop mare, săpaseră o groapă cât casa. Încercau să scoată de acolo plopul cu tot cu rădăcină şi

tocmai tăiau cu toporul ultimele două radicele, groase cât un braț de om. Tatăl lui Sanzi își scosese cămașa și era gol până la brâu, plin de sudoare pe față, pe brațe și pe spinare. Țărâna și așchiile care-i săreau de sub tăișul toporului i se lipeau de obraji, de brațe și de umeri, umplându-l de mizerie de sus până jos. Între timp, Sanzi trăgea de funiile legate de crengile copacului, făcându-l să se încline. Sanzi trăgea cu putere, și atunci copacul se mai înclina puțin, trosnind și scrâșnind din rădăcini, gata să se prăbușească, dar fără să cadă la pământ.

— Tată, strigă Sanzi, hai aici să tragi și tu!

— Stai să tai rădăcina asta, și atunci o să cadă, răspunse tatăl lui Sanzi.

Bunicul sări să îl oprească pe tatăl lui Sanzi.

— Hei, zise el, cine ți-a dat voie să tai copacul?

Tatăl lui Sanzi se opri cu toporul în aer, apoi îl puse jos și-l strigă pe Sanzi să vină repede. Ding Sanzi veni în grabă de pe ogor. Când îl văzu pe bunicul, scoase un oftat, se duse la haina pe care și-o aruncase pe ogor, scotoci prin buzunare și scoase de acolo o hârtie împăturită, pe care i-o dădu bunicului.

Era o hârtie de la comitetul comunal din Ding, pe care scria doar atâta: „Prin prezenta se aprobă ca Ding Sanzi să taie plopul cel mare de la vest, de lângă câmpul lui.” Dedesubt era pusă ștampila comitetului comunal din Ding, însoțită de semnătura lui Jia Genzhu și a lui Ding Yuejin.

Bunicul citi înscrisul la lumina felinarului și înțelese că toată lumea din sat primise câte o astfel de aprobare să taie copacii. Cu aprobarea în mână, se uită la Sanzi și la taică-său, neștiind ce să mai zică și dacă să-i lase să taie copacul sau să nu-i lase. Văzându-l că șovăie, Sanzi îi luă hârtia din mână, o împături la loc și o puse înapoi în buzunarul hainei, după care îi aminti înțepat că Ding Hui a vândut toate sicriele

sătenilor. Şi atunci din ce să-şi facă sicrie, dacă nu din copaci?

Fără să mai zăbovească, Sanzi, care, deşi bolnav, era încă în putere, apucă de frânghii şi începu din nou să tragă din răsputeri. Bunicul stătu aşa o vreme, nedumerit, apoi porni spre alt loc din sat, unde se vedea lumină. Nu merse mult şi iarăşi auzi hârşâit îndârjit de ferăstrău; se simțea de parcă-i tăiau lui din carne, de parcă prin inimă i-ar fi trecut un fier încins. Atunci îi veni din nou să-l gâtuie pe Ding Hui; palmele uscate şi îmbătrânite i se umeziră, iar degetele i se chirciră.

După ce zăbovi o vreme la marginea satului, ajunse la o salcie. În trunchiul copacului văzu înfiptă o hârtie ca aceea pe care i-o arătase Ding Sanzi, ştampilată şi semnată de Jia Genzhu şi Ding Yuejin. Textul era scurt: „Prin prezenta se aprobă ca familia lui Jia Hongli să taie salcia bătrână din colțul de nord-vest al răscrucii din partea de vest a satului Ding.”

Bunicul se uita la aprobarea aceea de parcă ar fi citit o condamnare la moarte. Rămase fără cuvinte, fiindcă îşi dădu seama că, dacă totul devenise legal, sătenii o să taie toți copacii. Cum stătea sub copac, ridică ochii la felinarul atârnat de o cracă şi îl zări pe Jia Hongli, tăind de zor crengile copacului. Bunicul stătu o clipă pe gânduri şi pe urmă îi strigă:

— Hongli, cum de nu ți-e frică să te sui aşa de sus?

Jia Hongli se opri din tăiat şi zise:

— Păi dacă mi-ar fi frică, ce-aş rezolva? Aş trăi câteva zile în plus?

Bunicul îşi întoarse privirea spre tatăl lui Hongli, care era jos, sub copac:

— Măi Jia Jun, tu pui viața băiatului în pericol pentru un amărât de copac?

Dar Jia Jun râse şi, arătându-i aprobarea înfiptă în scoarța copacului, spuse:

— N-are a face, că avem aprobare. Uite-o acolo, pe copac.

Atunci bunicul plecă mai departe. Pe drum văzu că în toți copacii din sat, fie ei ulmi, salcâmi, paltini, cedri sau frasini, atârnau felinare sau lămpi cu gaz. Care puteau trăgeau un fir din casă – „coadă de şobolan", cum ziceau ei – şi băgau în priză un bec pe care-l agățau fie în copac, fie pe gard. Tot satul era presărat cu luminițe, aproape fiecare casă avea câte una în dreptul porții; era aşa de luminat satul Ding, încât nici nu ai fi zis că-i noapte. Şi sub fiecare lampă, pe fiecare copac luminat, găseai câte o aprobare din aceea, purtând ştampila comitetului comunal, întocmai ca o condamnare la moarte. Pocnetul toporului şi hârşâitul ferăstrăului nu mai conteneau. Un miros înțepător de răşină şi de lemn proaspăt tăiat răzbătea spre toate zările. Tot satul era în picioare; puseseră cu toții mâna pe câte un ferăstrău sau un topor şi ieşiseră să-şi caute fiecare copacul pe care i-l repartizaseră şefii satului. Familiilor care aveau bolnavi li se dăduseră copaci din care era mai uşor să faci coşciug, iar ceilalți – fiindcă şi lor li se alocau copaci – primiseră cedri roşii, cedri albi şi salcâmi, din care era mai greu să cioplești. Nici lemnul de salcie, de plop sau de paltin nu era prea grozav, dar măcar nu-l găureau viermii aşa uşor şi nu putrezea de la umezeală imediat ce-l băgai în pământ. Nici lemnul celorlalți copaci nu era de lepădat, dacă stăteai să te gândeşti. Puteau să facă din el ceva pentru zestrea fiicelor – o masă, un dulap, acolo.

În afară de ai mei, tuturor celorlalte familii din satul Ding le fuseseră repartizați copaci de tăiat. De-aia dădeau cu toții zor, în puterea nopții. Nimeni n-avea vreme de somn, ci se grăbeau cu toții să-şi taie copacul şi să-l ducă acasă.

Nici nu se ştie de unde apăruseră, aşa, deodată, atâtea ferăstraie şi topoare; parcă ştiuseră dinainte şi erau toți pregătiți cu unelte. De pretutindeni se auzea, desluşit,

ciocănitul topoarelor, alături de scrâşnetul ferăstraielor şi de pârâitul crengilor rupte – de la răsărit de sat până hăt, la apus, spre câmpie, şi dinspre apus spre răsărit. Fierbea tot satul, cuprins de o forfotă nemaiîntâlnită; oamenii alergau de colo colo, căruțele scârțâiau sub povara lemnului, Zhang striga în gura mare că ai lui Li au primit un copac din care faci mai uşor sicriu, Li zicea că al lui Zhang e mai bun, şi astfel, fiecare felinar atârnat într-un copac hrănea cu lumina lui invidia câte unui sătean. Aşa ajunsese satul Ding. De atâta vânzoleală, obrajii bolnavilor erau roşii şi năduşiți. Cei neatinşi de boală erau şi ei cuprinşi de agitație, ca în vremea muncilor la câmp. În noaptea aceea, în satul Ding plutea mirosul dulceag al aşchiilor de lemn, iar ulițele răsunau de strigătele oamenilor, care, cum dădeau ochii unii cu alții, nu-şi ziceau decât atâta:

— Iete, vouă v-au dat un ulm!

— Ei, păi ne trebuia o bârnă la casă, de-aia am cerut un ulm.

— Dar de ce-ați tăiat copacul de aşa de sus? Ce-o să vă mai iasă acum din el?

— Tu nu vezi? din ăsta pot să-mi fac nişte rafturi, e numai bun!

Sau:

— Ai auzit? Cedrul ăla de la vest, cică i l-au dat lui Li Wang.

— Lui Li Wang? Nu se poate!

— Păi dacă-ți zic! Cică fata lui Li Wang e logodită cu vărul lui Ding Yuejin.

Ăla care vorbea parcă îi zicea cine ştie ce mare taină celuilalt, care asculta şi căruia parcă îi venea să-şi dea o palmă peste frunte acolo, în mijlocul drumului. Apoi se despărțeau şi fiecare ducea vorba mai departe, spunându-i altuia, tot în mare taină.

Bunicul umbla mai departe, deznădăjduit, pe drumurile satului, se mai oprea sub câte un copac, apoi mergea până la următorul şi se mai oprea puţin şi acolo, de parcă voia să treacă pe la toţi copacii care aveau să fie tăiaţi în noaptea aceea. Şi, văzându-i, îşi aminti de visul acela cu satul cuprins de verdeaţă şi de flori, pe sub care se găseau boabe de aur. Bântuia pe uliţe, pierdut ca o nălucă. Când ajunse în mijlocul satului, văzu că şi pe salcâmul acela mare şi gros de nu-l puteau cuprinde nici trei oameni era lipită o aprobare de tăiere. Zhao Xiuqin şi bărbatu-său, alături de doi fraţi mai voinici de-ai lui Zhao Xiuqin, veniţi din alt sat, tocmai dădeau jos de pe creangă toaca de fier şi o atârnau într-un copac mai mic de alături. După ce isprăviră treaba asta, fratele mai mic al lui Zhao Xiuqin se urcă pe o scară şi se apucă să taie crengile, iar ceilalţi, rămaşi jos, începură să sape la rădăcina copacului.

Ultima oară când trecuse pe lângă salcâm în noaptea aceea, copacul se înălţa falnic, pe locul lui dintotdeauna; dar iată că deja era înconjurat de oameni cu ferăstraie şi topoare. Bunicul veni în fugă, trecând pe sub firul unui bec, şi se opri sub copac. Becul, care avea cel puţin 200 de waţi, lumina locul de sub copac, unde se adunau de obicei oamenii la sfat, şi îl lumina atât de puternic, încât ai fi zis că-i zi.

— Xiuqin, copacul ăsta vi l-au dat vouă să-l tăiaţi? spuse bunicul.

Zhao Xiuqin, care stătea sub bec, se întoarse spre bunicul, cumva uimită, dar parcă şi încurcată că primise tocmai cel mai bătrân şi mai falnic copac din sat.

— Nu ştiam că dom' şef Jia şi dom' şef Ding sunt aşa de treabă, spuse ea şi zâmbi, îmbujorându-se. Eu, la şcoală, le fac de mâncare ce vor ei, numai să zică şi le fac îndată ceva bun şi, dacă vor să bea ceva, imediat le aduc. Eu doar îmi fac treaba. Nu le-am zis decât că s-au dat deja toţi copacii mari

din sat şi că nu mai e decât salcâmul ăsta, din mijloc, iar ei mi-au şi semnat repartiția!

Bunicul rămase ca trăsnit, înconjurat de bocănitul necontenit al topoarelor, şi i se părea că are iarăşi visul acela cu pământul verde şi înfloritor, sub care e belşug de aur.

3

Se întâmplă întocmai cum spusese Zhao Dequan. Într-o singură noapte, satul rămase fără copaci. Nici măcar unul, oricât de pricăjit, nu fu cruțat. La început parcă zisese cineva să se taie numai cei groşi, aşa, cam cât găleata, dar, când se lumină de ziuă, oamenii se treziră şi văzură că în sat şi chiar şi dincolo de hotare nu mai e nici măcar o nuieluşă. Aprobările de tăiere, cu ştampila comitetului comunal, erau risipite pe toate ulițele, cum ar fi fost frunzele copacilor după un vânt năprasnic, dacă ar mai fi existat copaci. Soarele primăvăratic strălucea, ca odinioară, peste sat, dar parcă nu căldură blândă era aceea, ci o arşiță uscată.

Cum nu mai era, pe niciunde, nicio urmă de ulm, salcâm, paltin, cedru, plop sau piersic, în afară de câțiva copăcei anemici, risipiți ca nişte firicele subțiratice de iarbă, soarele, de îndată ce răsări, se şi puse pe dogorit şi, fiindcă nu mai întâlnea în cale nici cea mai firavă umbră, lovea satul Ding cu toată puterea şi uscăciunea sa.

De dimineață, când oamenii se ridicară din aşternuturi şi ieşiră în prag, o lumină albă le scăldă fața. O albeață nesfârşită, ca o pustietate lăptoasă, le dădu fiori.

— Doamne, ia uite cum s-a făcut…

— Măi să fie, cum s-a ajuns la aşa ceva?

— Morții mă-sii, chiar în halul ăsta…

4

Copacii se duseseră. Iar Zhao Dequan se duse şi el.

Chiar a doua zi după tăierea copacilor, pe la amiază, Zhao Dequan se duse. Înainte să se ducă, bunicul îi spusese unchiului:

— N-ai putea să aduci haina lui Lingling, să i-o dai lui Dequan?

Atunci unchiul se dusese la Lingling, în satul ei. Chiar în noaptea aceea plecă şi ar fi trebuit să se întoarcă înainte de revărsarea zorilor, că nu erau decât vreo douăzeci de li de mers, douăzeci şi ceva de li, numai că el mai zăbovi pe acolo, acasă la Lingling, şi abia a doua zi se întoarse. Zhao Dequan încă nu murise şi, când văzu că-i aduce unchiul haina roşie de mătase şi i-o dă neveste-sii, izbucni în râs. Şi aşa, râzând, se duse de pe astă lume.

Când îl puseră în sicriu să-l îngroape, zâmbetul acela de scurtă roşie de mătase încă se vedea pe buzele lui Zhao Dequan.

Cartea a cincea

Capitolul 1

1

Unchiul şi Lingling se mutaseră împreună.

Locuiau împreună ca soț şi soție.

Nimănui nu i-ar fi trecut prin cap că aceşti doi amanți, care se iubeau pe furiş, vor îndrăzni să locuiască împreună.

Erau ca apa şi nisipul, ca apa care se scurge şi ca nisipul care o înghite, ca doi magneți care se atrag, se ciocnesc şi se lipesc unul de celălalt. Ca nişte semințe împrăştiate de vânt şi ca pământul mănos în care încep să rodească.

După ce primi o bătaie zdravănă de la bărbatu-său, Lingling fu izgonită de acasă şi trimisă înapoi la maică-sa. De îndată ce scăpară de Lingling, rudele lui Ding Xiaoming începură să-i caute băiatului o nouă nevastă. După ce că era bolnavă de SIDA şi curând avea să moară, îl mai şi înşelase – şi nu cu oricine, ci cu un bărbat din neamul lor. Aşa că trebuia bătută, nici nu încape vorbă. Şi bineînțeles că trebuia gonită la mă-sa acasă. Cât despre Xiaoming, avea nevoie de o altă nevastă, că doar n-avea decât douăzeci şi ceva de ani, iar bolnav nu era. Dacă îi găseau una pe potrivă – şi, în primul rând, sănătoasă –, aveau să îl însoare cu ea după ce murea Lingling. N-ar fi fost rău nici să se despartă de Lingling, ca să se poată recăsători. Părinții lui Lingling erau oameni înțelegători şi, când au venit să îşi ia fata înapoi, au zis:

— N-am crescut o fată bună, aşa că e mai bine să-l lăsăm pe Xiaoming să-şi ia altă nevastă. Dacă aveți nevoie de bani de zestre, putem să-i dăm lui Xiaoming înapoi darul de nuntă.

Numai că primăvara veni şi trecu, la fel ca întotdeauna. Şi tot aşa veni şi vara. Vremea se încălzi, ba veni şi canicula,

iar oamenii îşi lepădară hainele groase, apoi şi jachetele de primăvară. Când mai era puţin şi treceau la cămăşi subţiri, Lingling se întoarse în satul Ding să-şi ia hainele de vară. Le puse într-o boccea şi, când dădu să iasă pe uşă, soacră-sa, cântărindu-i bagajul din priviri, îi spuse:

— Lingling, sper că n-ai acolo, în boccea, şi haine care nu-s ale tale.

— N-am, zise Lingling.

— Xiaoming o să-şi găsească nevastă în curând. Dacă o să mai fii în viaţă, o să te cheme să vă despărţiţi. O să vii, da?

Lingling nu zise nimic, ci rămase aşa, pe uliţa satului, la doar câţiva paşi de casa soacrei, atât de aproape, încât vedea şi crăpăturile din zidul de deasupra uşii, ca nişte linii trasate cu cerneală, negre şi drepte.

După ce mai stătu aşa un pic, se duse.

Şi plecă din sat.

Drumul asfaltat care ducea spre satul Ding era drept de parcă ar fi fost desenat cu pensula peste ogor şi doar cu două degete mai înalt faţă de câmpie. De o parte şi de alta a drumului era câte o rigolă pentru scurgerea apei. Până nu demult, pe margine creşteau plopi înalţi, cu vârful ţuguiat. Lingling însă nu mai vedea niciunul. Fuseseră tăiaţi de oamenii din sat. Şanţurile de pe marginea drumului se umpluseră ochi cu bălării. Cum bătea un vânt blând, bălăriile prinseră a se legăna, foşnind. Pe ogor, de o parte şi de alta a drumului, grâul crescuse de-o palmă, iar spicele se înălţau ţanţoş către cer, ca nişte fire de sârmă. Oamenii lucrau pământul sau îl udau. Era înainte de amiază, dar soarele deja ardea câinos. Dacă te prindea mergând pe drumul acela neumbrit, te făcea să te simţi ca şi cum ai umbla de-a dreptul prin foc. Aşa umbla Lingling, iar bubele de pe faţă o cam mâncau. Fiindcă nu voia să se scarpine, le mângâie doar, uşurel, cum ai atinge o feţişoară de copil. Şi

cum mergea aşa, mângâindu-şi bubele şi rărind paşii, deodată auzi ca o cheamă cineva. Nici tare, dar nici încet. Şi chemarea parcă s-ar fi pogorât asupra ei de undeva din cer.

Cel care o chema era unchiul.

— Lingling!

Lingling se opri în loc.

Se uită la unchiul, care stătea mai în față, la margine de drum, la doar câțiva paşi depărtare de ea. Părea neschimbat, poate doar cocleala aia de muribund îi înverzise chipul ceva mai mult. Stăteau nemişcați, unul în fața celuilalt. Lingling se întoarse să se uite în urmă.

— Nu-i nimeni, îi zise unchiul. Şi dacă ar fi cineva, oricum nu-mi pasă.

— Ce cauți aici? întrebă Lingling.

Unchiul se aşeză pe jos.

— Am auzit că ai venit în sat şi te aşteptam.

— De ce?

— Hai, vino să stai lângă mine.

Lingling se codi.

— Tingting s-a dus înapoi în satul ei, i-a spus unchiul.

Lingling se aşeză lângă el.

Cei doi rămaseră tăcuți o vreme, apoi unchiul spuse:

— Ai venit să-ți iei lucrurile de vară, nu?

Lingling oftă şi îi arătă bocceaua din mână.

— Cum te mai simți?

— Tot aşa, răspunse Lingling.

— Şi eu la fel, dar dacă am răzbit prin iarnă şi prin primăvară, sigur apucăm toamna.

Şi iarăşi rămaseră tăcuți. După o vreme, unchiul începu să râdă şi o luă de mână. Iar ea îl lăsă. Era la scurtă vreme după moartea lui Zhao Dequan. Deşi se văzuseră cu puțin timp înainte, lor li se părea că nu se mai întâlniseră de ani de zile, aşa că stăteau şi se uitau unul la altul, fără să spună nimic. El o ținea de mână, privindu-i bubele de pe

dosul palmei şi atingându-i-le uşurel. Deodată, pe Lingling o podidiră lacrimile şi îşi trase mâna.

— Nu pleca, îi zise unchiul.

Lingling se uită la el mirată.

— Song Tingting vrea să divorțăm, iar Ding Xiaoming vrea să se despartă de tine. Suntem liberi amândoi.

Ea nu spuse nimic.

— N-o s-o mai ducem mult, zice lumea că în iarna asta o să fie şi mai mulți bolnavi, şi mi-e teamă că noi doi nici n-o să mai apucăm iarna, zise unchiul şi i se umeziră ochii. Câte zile om mai avea, eu aş vrea să fim împreună. Şi după ce-om muri, vreau să ne îngroape împreună.

Lingling îşi ridică privirea spre el, iar unchiul văzu cum din ochi îi curg lacrimi mari, ca nişte perle strălucitoare.

— De ce plângi? o întrebă el, ştergându-i obrajii. Dacă stai să te gândeşti, noi doi şi-aşa suntem pe moarte, ia mai dă-i în mă-sa pe toți! Ce-mi pasă mie ce-o să spună lumea? Hai mai bine să trăim împreună, ce pot să ne facă?

Şi unchiului îi dădură lacrimile.

— Uite-aşa, sub nasul lor şi-al lui Ding Xiaoming. În văzul lui Song Tingting şi al tuturor celorlalți.

Deşi îi curgeau lacrimile, unchiul tot mai avea putere să zâmbească.

— Dacă vor să se despartă de noi... hai să ne mutăm împreună şi să ne şi despărțim *noi* de ei. La tine acasă, lui taică-tău o să-i fie milă de tine şi lui frate-tău la fel, dar cumnată-ta crezi c-o să te primească cu brațele deschise, când ştie că eşti bolnavă? Mai bine vino să stai la mine. Dacă nu vrei să fii înconjurată de lucrurile lui Tingting, atunci să mergem să stăm în clădirea de lângă treierătoarea de la marginea satului. Mă duc eu şi aduc oale şi boluri şi ce-o mai trebui şi gata.

Şi aşa se mutară împreună, în ciuda tuturor. Trăiau în aceeaşi casă, ca soţ şi soţie. Nu le păsa de nimic, aşa că se duseră să locuiască împreună.

Se duseră la treierătoarea de lângă sat şi se instalară într-o căsuţă de cărămidă cu două încăperi. Unchiul aduse de acasă cratiţe, boluri, aşternuturi şi tot ce le mai era de trebuinţă, şi rămaseră acolo. Pământul era împărţit între familiile din sat, însă treierătoarea era folosită în comun. De fapt, treierătoarea asta ţinuse de colectiva înfiinţată după Eliberare, apoi de cooperativa agricolă de producţie. Pe urmă devenise a sătenilor, care se înţeleseseră între ei cum să o folosească. Când fiecare venea să-şi treiere grâul, se odihnea în căsuţa de cărămidă de alături, unde putea să şi tragă un pui de somn. Când nu era de lucru la treierătoare, căsuţa servea ca depozit pentru uneltele agricole.

Iată însă că, într-o bună zi, depozitul de unelte deveni casa cea nouă a unchiului şi a lui Lingling.

Într-una dintre odăi întinseră câteva scânduri care să ţină loc de pat, iar în cealaltă îşi încropiră o bucătărie. Toate câte le erau de trebuinţă le aduseră şi le aşezară pe unde le era locul. Puseră rafturi pentru cratiţe şi boluri şi bătură în perete un cui pentru coşul cu beţişoare. În sfârşit, îşi aveau şi ei casa lor. Un locşor al lor, în care să simtă că sunt acasă.

Când unchiul începuse să se ducă pe la el pe acasă să aducă lucrurile trebuincioase, o făcea pe furiş, ca un hoţ. Dar câteva zile după aceea, când îşi dădu seama că tot o să se afle, nu se mai sinchisi de alţii; câinii latră, caravana trece, prinde orbul, scoate-i ochii, ce mai contează, ce mai puteau să-i facă? Aşa că îşi luă lemne şi orez şi untdelemn şi sare după pofta inimii şi, când se întâlnea cu câte cineva, se ţinea drept şi îi privea pe oameni drept în faţă. Odată îl întrebă cineva:

— Ding Liang, un' te duci cu toate astea?

— Da’ ce-ți pasă, sunt ale tale? se grăbi el să răspundă.

Omul își înghiți pe dată vorba și doar atâta mai zise:

— Ce sari așa, nu voiam decât să-ți dau o mână de ajutor.

— A, voiai să-mi dai o mână de ajutor? Păi atunci vino încoace să-ți dau ție febra mea, iar tu dă-mi sănătatea ta, asta chiar mi-ar lua o piatră de pe inimă.

— Măi să fie! făcu celălalt.

— Ce, n-am dreptate? răspunse unchiul.

— Hai, lasă, du-te într-ale tale.

— Da’ ce, sunt pe moșia ta? răspunse el. Ce-mi spui tu mie un’ să mă duc?

Şi nu se duse. Rămase proțăpit în mijlocul drumului până când plecă celălalt. Omul nu mai îndrăzni să-l întrebe și de Lingling. Numai că, plecând, omul nu se duse la el acasă, ci drept la Ding Xiaoming. Şi dacă Ding Xiaoming nu ieși din casă, ei bine, ieși maică-sa, care porni val-vârtej spre treierătoarea de la marginea satului, verde la față, cu părul răvășit și învârtind în mână un retevei gros cât brațul, luat de pe undeva de pe drum. Se duse întins la treierătoare, pusă pe harță, cu o gloată de gură-cască veniți să vadă gâlceava dintre soacră și noră.

Când ajunse la căsuța de cărămidă, se proțăpi în fața ușii și se puse pe zbierat și pe ocărât:

— Xia Lingling, curvă ce ești, cu toți nemernicii te-ai întinde! Ia treci încoace!

Dar nu Lingling ieși afară, ci unchiul. Se opri la câțiva metri de mama lui Xiaoming și o întâmpină cu mâinile în buzunare și cu pieptul împins în față. Pe chip avea un zâmbet șugubăț.

— Tanti, zise el încetișor, dacă vrei să ocărăști pe cineva, apoi pe mine să mă ocărăști și cu mine să te iei de păr, că eu am adus-o pe Lingling aici. Ea ar fi vrut să plece la maică-sa, dar eu am oprit-o și am adus-o încoace.

Mama lui Xiaoming făcu ochii mari.

— Cheam-o încoace pe Lingling, îi porunci ea.

Dar unchiul spuse:

— Acum e nevasta mea. Dacă ai ceva de împărțit cu ea, vorbeşti cu mine.

Mama lui Xiaoming nu îşi mai revenea din uimire.

— E nevasta ta? Până divorțează Xiaoming de ea, e nevasta lui şi nora mea, să-ți intre bine-n cap. Măi Ding Liang, om fără ruşine ce eşti, când vărul tău e un om respectabil, iar taică-tău le-a pus oamenilor cartea în mână, tu cum de-ai ieşit aşa de neobrăzat?

Unchiul râse.

— Tanti, uite care-i treaba. Zici că sunt neruşinat. Aşa o fi. Vrei să mă bați, să mă-njuri. N-ai decât, poți să mă şi omori în bătaie, să mă ocărăşti până nu mai poți, dar Lingling tot a mea e.

Din verde, mama lui Xiaoming se făcuse vânătă la față. Trecuse prin toate culorile: pălise de uimire, se făcuse cenuşie de supărare, se înroşise de furie şi la sfârşit se învinețise de indignare. Simțea că unchiul a umilit-o rău de tot, ca şi cum ar fi scuipat-o drept în față. Îi tremurau buzele, îi tremurau şi mâinile. În momentul ăla îşi spuse că fără ocară şi fără bătaie nu se mai poate, că nu o mai țin răbdările, că-i vine să-şi urle ocara în gura mare, dar rămase cu bățul ridicat deasupra capului.

Unchiul scoase mâinile în buzunar, se repezi înainte şi se chirci chiar în fața ei:

— Hai, tanti, dă, omoară-mă în bătaie!

Mama lui Xiaoming îngheță cu bățul deasupra capului. Dacă voia să îl bată, iată, era chiar acolo, ghemuit în fața ei, aşteptându-i loviturile. Dar poate că de fapt ea nu voia să-l bată, iar ocările erau doar ca să se uşureze şi ca să nu fie luată de proastă. Dacă ar fi stat aşa fără să spună nimic, ce obraz ar mai fi avut să dea ochii cu oamenii din sat? Nu

putea să-l bată, nu după ce el se chircise acolo, aşteptând lovitura de retevei, nu după ce îi zisese „tanti” şi o poftise să-l bată. Aşa că rămase cu bățul ridicat deasupra capului.

Razele soarelui de primăvară scăldau toată poiana de lângă treierătoare. Pe câmpurile din jur, lumina se făcea ca un abur verzui, plutind pe deasupra firicelelor de grâu. Mai încolo, o capră lăsată de izbelişte – cine să mai aibă grijă de capre în vremurile alea? – păştea prin iarbă şi, din când în când, mai scotea câte un behăit lung, care se strecura prin văzduh ca o fundă de mătase.

Unchiul stătea îngenuncheat pe câmp, cu mâinile deasupra capului, aşteptând bătaia.

Dar mama lui Xiaoming nu-l bătu, ci, lăsând bățul jos, spuse:

— Uitați-vă şi voi, ce bărbat e Ding Liang ăsta de se pune în genunchi pentru curva aia şi mă lasă pe mine să-l bat? Uite la el, uite la el, strigă ea din adâncul bojocilor, chemați-i repede pe toți de la şcoală să vină să-l vadă! Să-l vadă şi Shuiyang, care le-a pus tuturor cartea în mână, să vadă ce copil a crescut şi cum se face el de batjocură pentru o curvă!

Şi o luă grăbită spre sat, ca şi cum ar fi vrut să-i aducă ea pe toți să-l vadă. Mergea iute şi striga în gura mare. Iar mulțimea de gură-cască se ținea după ea ca să vadă ce o să se mai întâmple. Din când în când, oamenii mai întorceau capul să se uite la unchiul şi văzură că se ridică de jos şi strigă:

— Tanti, hai, azi m-ai înjurat şi m-ai făcut de ocară după pofta inimii, dar să ştii că eu şi Lingling o să rămânem împreună, şi în viață, şi după moarte. Aşa că ia aminte: dacă mai vii să faci ce-ai făcut acum, eu unul nu cred c-o să mă port la fel!

Şi de atunci unchiul şi Lingling rămaseră împreună acolo, în căsuța de la treierătoare, trăind în văzul tuturor ca

soț şi soție. Nu se mai temeau de nimic, iar din când în când unchiul se ducea prin sat, fredonând un cântecel, să-şi ia ce le mai trebuia.

Bătrânii, care trăiseră şi văzuseră atâtea, îi priveau cu simpatie pe Ding Liang şi pe Lingling. Dacă se întâlnea vreunul cu unchiul, se uita puțin la el şi apoi îl întreba şovăind:

— Liang, ce-ți mai trebuie? Dacă-ți mai trebuie ceva, să vii pe la mine.

El rămânea locului mirat, se uita la bătrân cu ochii în lacrimi şi zicea:

— Nu-mi trebuie nimic, unchiaşule. Şi apoi, dacă mă ajuți, n-o să râdă toți de tine?

— Las' să râdă, îi spunea moşul, eşti şi tu om, o viață ți-e dat să trăieşti. La anii mei, cum să-mi mai pese de ce zice lumea?

Atunci unchiul nu mai putea să îşi rețină lacrimile şi chiar izbucnea în plâns.

Cât despre tineri, dacă îl vedeau cum cară vreun sac de grăunțe sau vreo măsuță, opintindu-se şi asudând sub greutatea poverii, se duceau la el, îi luau ce avea în cârcă şi îl muştruluiau:

— De ce nu mi-ai spus mie că ai astea de dus, ce, poți tu să duci aşa o greutate?

Dar unchiul râdea şi zicea:

— N-are nimic. Ce-s eu, momâie?

Atunci începea să râdă şi celălalt şi prinzând curaj, îl întreba:

— Ia zi, frate, dacă eşti bolnav, mai eşti bun de ceva în pat?

— Sunt, cum să nu, o facem de două ori pe noapte.

— Pe bune? zicea tânărul, oprindu-se cu povara unchiului în spate.

— Păi gândeşte-te şi tu. Dacă n-ar fi aşa, crezi c-ar îndura Lingling atâta ocară ca să stea cu mine?

Băiatul îl credea pe cuvânt şi rămânea cu gura căscată.

Când ajunseră la treierătoare, se opri din vorbit şi se uită la Lingling din spate, sorbind-o din priviri. Ce-i drept, Lingling nu arăta rău deloc: avea mijlocelul subțirel, un poponeț obraznic, umerii destul de lați, iar părul negru ca pana corbului îi curgea pe umeri ca un râu. Văzând că tânărul nu îşi mai ia ochii de la părul lui Lingling, unchiul îi şopti la ureche:

— Eu o pieptăn.

— Băftosule! îi spuse tânărul şi oftă, iar unchiul pufni în râs.

Lingling, care storcea rufe, îi auzi şi se întoarse pe dată. De-abia atunci o văzu tânărul în toată splendoarea ei. Lingling nu era cu nimic mai prejos decât Song Tingting. Poate că fața ei rotundă nu era la fel de fină ca fața mai prelungă a lui Song Tingting, însă ea era mai tânără, avea doar douăzeci de ani şi ceva, iar frăgezimea trupului ei tânăr era ceva ce Tingting nu avea.

Băiatul se uita la Lingling năucit.

Unchiul îi trase un şut în fund. Tânărul roşi. Se îmbujoră şi Lingling. Tânărul duse în casă lucrurile pe care le cărase, iar Lingling se grăbi să-i toarne o cană de apă. Dar după ce se uitase aşa la ea, musafirului nu-i prea venea la socoteală să stea jos să bea, aşa că inventă un motiv oarecare şi plecă repede, nu înainte de a-i mai arunca o privire lui Lingling. Lingling îl conduse până la uşă, iar unchiul îl conduse până la marginea treierătorii.

Când ajunseră la treierătoare, omul se opri şi-i spuse unchiului:

— Frate Liang, ce bine de tine… S-o am eu pe Lingling, aş lua şi de două ori boala febrei.

Unchiul zâmbi şi-i spuse:

— Când eşti cu un picior în groapă, te bucuri de iubire cât poţi de mult.

Dar tânărul deveni deodată grav şi zise:

— Căsătoriți-vă, că după aia n-o să se mai uite nimeni urât la voi. Intrați în rândul lumii, ca să puteți să vă mutați la tine acasă.

Unchiul îşi petrecu musafirul cu privirea. Zâmbetul i se topi şi, cu privirea în zare, căzu pe gânduri.

2

Într-o zi, pe când bunicul îşi vedea de ale sale, veni unchiul la el. Veni să stea de vorbă cu el. Să-i spună că ar vrea s-o ia de nevastă pe Lingling. Că vrea să divorțeze de mătuşa mea, Song Tingting, tot aşa cum şi Lingling vrea să se despartă de bărbatu-său, Ding Xiaoming. Voia să discute toate astea cu bunicul, aşa că se duse la el şi îi zise:

— Tată, vreau să mă însor cu Lingling.

— Dar ştiu că ai tupeu să vii aşa încoace, îi spuse bunicul, încruntându-se.

Asta se întâmpla la vreo două săptămâni după ce unchiul se aşezase la casa lui împreună cu Lingling. Era prima dată de atunci când venea la bunicul. Prima dată când venea să discute cu el o treabă serioasă, ca între oameni serioşi. Avea atâtea să-i spună, dar iată că bunicul îl lua la rost, aşa că îşi luă figura lui tâmpă, zâmbitoare, de om căruia nu-i pasă de nimic, se aplecă peste masă şi-i zise:

— Eu şi Lingling ne căsătorim.

— Şi tu, şi frate-tău sunteți morți pentru mine, îl repezi bunicul, aruncându-i o căutătură aspră.

Unchiul se îndreptă de şale şi zise cu gravitate în glas:

— Tata, vorbesc serios, ne căsătorim.

Bunicul tresări şi, încruntat, îl măsură pe unchiul din priviri.

— Eşti nebun? şuieră el printre dinţi. Te-ai gândit cât mai ai de trăit? Dar ea, ea cât o mai trăi?

— Dar de ce să înnebunesc, ce mai contează cât mai am de trăit?

— Crezi că mai apuci să ieşi din iarna asta?

— Tocmai, dacă tot nu ştiu cât o mai duc, de ce să nu profit de zilele care mi-au mai rămas şi să mă însor? Fiecare zi fericită e o zi câştigată.

Se lăsă o tăcere grea, care parcă dură o veşnicie.

— Şi cum vrei să faci? întrebă bunicul într-un sfârşit.

— Mă duc să vorbesc cu Tingting să ne despărţim.

În timp ce vorbea, pe faţa lui apăru din nou un zâmbet – un zâmbet victorios, de parcă ar fi tras lozul norocos sau de parcă ar fi zis ceva isteţ nevoie mare.

— Uite că de data asta nu mă mai tem c-o să mă lase, ci o s-o las eu pe ea, spuse unchiul şi râse, după care nu mai râse şi zise: Lui Lingling însă îi e teamă să meargă la soacră-sa acasă, aşa c-o să trebuiască să mergi tu să vorbeşti cu soacră-sa şi cu Xiaoming şi să le zici de căsătorie.

Bunicul nu mai spuse nimic. Se uita la unchiul şi tăcea, iar tăcerea lui păru să dureze o viaţă întreagă. Într-un sfârşit, bunicul şuieră printre dinţi:

— Nu mă duc. Tatăl tău n-are obrazul să se ducă.

Unchiul ieşi din odaie, dar, înainte de a pleca, se mai uită o dată la bunicul şi, zâmbind, îi zise:

— Dacă nu te duci, o s-o trimit pe Lingling să te roage în genunchi.

3

Şi Lingling veni.

Şi chiar îngenunche în faţa lui.

— Unchiaşule, am venit să te rog, spuse ea. Mă gândesc că Ding Liang n-o mai duce până-n toamnă şi chiar dacă o

mai duce, iarna sigur n-o mai apucă, e plin de bube pe picioare, de trebuie să-l şterg cu un prosop fierbinte în fiecare seară. Nici eu n-o mai duc mult. Ai lui Xiaoming nu mă mai vor, iar părinții mei, frații şi cumnatele nu vor să mai dea ochii cu mine, se uită la mine ca la o ciumată. Dar trebuie şi eu să-mi duc zilele, câte or mai fi. Spune şi tu, nu trebuie să-mi duc şi eu zilele? Tingting oricum vrea să se despartă de Ding Liang, iar ai lui Xiaoming vor să mă despartă de soțul meu. Dacă asta vor, atunci de asta să aibă parte. Şi, după ce-om fi liberi amândoi, mă mărit cu Ding Liang. Poate n-o să fim împreună decât juma de an sau trei luni sau o lună, dar măcar o să fim şi noi în rând cu lumea, iar după ce-om muri vrem să fim îngropați în acelaşi loc. Te rog, lasă-mă să-ți zic „tată" înainte să mă duc, iar când o să murim, te rog să ne îngropi în acelaşi loc. El ține la mine şi eu țin la el. Dacă ne îngropi în acelaşi loc, o să putem să ne ținem unul altuia de urât, ca soț şi soție, şi-oi fi şi tu liniştit cât oi mai trăi. Şi dacă o să ajungi la o sută de ani şi o să mori şi tu, eu, Lingling, o să te îngrijesc în viața de apoi ca o fiică. O să am grijă şi de tine, şi de soția ta. Nene, te rog, du-te la soacra mea acasă şi vorbeşte cu ea. Te rog ca o fiică. Dacă vrei, uite, mă şi plec dinaintea ta.

Zicând acestea, Lingling îşi lipi fruntea de podea. O dată, de două ori. Şi nu se opri decât când bunicul fu de acord s-o ajute.

Capitolul 2

Era o noapte răcoroasă de început de vară, iar oamenii nu se îndurau să meargă la culcare. Nu se îndurau să zacă degeaba în casă şi să risipească o noapte atât de plăcută. Oamenii din satul Ding, din Liu şi din toate cătunele de la şes, bolnavi sau sănătoşi, stăteau cu toții în pragul casei sau pe ulițe, îndrugând vrute şi nevrute, bârfindu-i pe alții, povestind câte-n lună şi în stele şi bucurându-se pur şi simplu de răcoarea nopții.

Unchiul şi Lingling se bucurau şi ei de răcoarea nopții, la fel ca toată lumea.

Stăteau în pragul căsuței lor de la treierătoare. Într-o parte se afla satul, iar în cealaltă – la mai puțin de doi li depărtare –, şcoala. Căsuța lor se afla chiar la mijloc, între sat şi şcoală. Din amândouă părțile se vedeau luminițe galbene şi pâlpâitoare, care făceau parcă să se vadă şi mai bine strălucirea lunii şi a stelelor. Treierătoarea era treierătoare numai când se cocea grâul. În restul timpului, era doar un petic de pământ pe care nu se întâmpla nimic, de parcă ar fi fost o curte neîngrijită. Sătenilor li se părea că luna spânzură chiar deasupra satului, chiar deasupra lor, dar la treierătoare, luna strălucea deasupra câmpiei, inundând-o în lumină şi făcând-o să semene cu un lac imens. Sub lumina lunii aşa arăta câmpia, ca un lac căruia nu i se zărea malul. Netedă şi liniştită ca o întindere de apă fără valuri. Când lătra câte un câine din sat, spicele de pe câmp se unduiau ca şi cum ar fi sărit un peşte din apă, tulburând luciul de oglindă al lacului. Nu se auzea decât foşnetul lanurilor, vâjâitul şters al vântului prin mustățile spicelor de grâu, ca susurul firicelelor de apă care şerpuiesc printr-o albie nisipoasă. Susurul se pornea, apoi se stingea sorbit de noapte. Iar unchiul şi Lingling şedeau chiar în

bătaia vântului, bucurându-se de răcoarea nopții și bucurându-se unul de celălalt.

— Vino să stai aici cu mine, spuse unchiul.

Lingling își trase scăunelul în fața unchiului.

Şedeau amândoi acolo, în fața casei, în mijlocul poieniței de la treierătoare, şedeau pe două scăunele mici, unul în fața celuilalt, aplecați înainte, la un cot distanță, privindu-şi unul altuia chipul luminat de raza străvezie a lunii, studiind umbra nasului şi a pomeților, simțindu-şi unul altuia răsuflarea călduță.

— Ți-au plăcut tăiețeii? zise Lingling.

— Buni, spuse unchiul. De sute de ori mai buni decât ai lui Tingting.

În timp ce vorbea, se descălță şi îşi puse picioarele în poala lui Lingling, iar capul şi-l lăsă pe spate, ca să se uite la cer. Pe când se uita la albastrul cerului şi la miile de stele de pe boltă, o mângâia cu picioarele pe Lingling şi se alinta.

— Mai bine ne căsătoream mai demult, spuse el cu privirile în văzduh.

— De ce mai bine?

— Uite aşa, era mai bine.

Şi, îndreptându-se de spate, o privi pe Lingling drept în ochi, de parcă ar fi căutat ceva într-o fântână fără fund. Lingling stătea nemişcată, lăsându-se privită, iar luna îi lumina cămaşa, care îi strălucea ca o oglindă. Lingling stătea atât de nemişcată, încât ai fi zis că pozează pentru un tablou; numai mâinile i se mişcau, masând picioarele unchiului. Era roşie în obraji, îmbujorată ca o fată sfioasă, ca şi cum s-ar fi simțit despuiată de privirea pătrunzătoare a unchiului.

— Bine că suntem amândoi bolnavi.

— Cum aşa? tresări unchiul.

— Păi, spuse Lingling, dacă n-am fi fost amândoi bolnavi, eu aş fi rămas nevasta lui Ding Xiaoming, iar tu,

bărbatul lui Song Tingting, aşa că n-am mai fi avut vreun prilej să fim împreună.

— Aşa e, spuse unchiul după o clipă de gândire.

Şi atunci li se făcu milă ei înşişi, li se făcu milă că sunt bolnavi şi se traseră mai aproape unul de celălalt, unchiul cu picioarele în poala lui Lingling, iar ea îmbrățişându-i-le şi masându-i-le uşor.

După o vreme, ea îi dădu jos picioarele, îl încălță şi îl ajută să se aşeze comod, după care îşi scoase ea încălțările şi îşi puse uşurel picioarele în poala lui, ca să i le maseze el. Unchiul prinse a-i frământa tălpile şi pulpele, mergând tot mai sus, până când la un moment dat spuse:

— E prea tare?

— E cam tare.

— Aşa-i mai bine?

— Acum e prea uşor.

Încetul cu încetul, unchiul îşi dădu seama ce înseamnă „nici prea tare, dar nici prea uşor” şi învăță unde să apese cu mai multă putere şi unde să fie mai blând. Îi suflecă pantalonii, dezvelindu-i pulpele, care luceau netede sub razele lunii. Erau neatinse de bube, aşa că străluceau sub lună albe ca jadul. Unchiul îi masa picioarele fine şi moi, îmbătându-se cu parfumul lor ispititor.

— Fac bine? întrebă el.

— Da, răspunse Lingling şi râse.

Unchiul râse şi el, după care îşi luă un aer grav.

— Lingling, vreau să te întreb ceva, dar să-mi zici sincer.

Lingling lăsă şi ea capul pe spate, privind spre cer.

— Întreabă.

— Dar să spui drept, insistă unchiul.

— Întreabă, spuse Lingling.

Unchiul rămase puțin pe gânduri, după care spuse:

— Ce zici, crezi c-o mai duc până la toamnă?

— Ce întrebare e asta? tresări Lingling, cercetându-l cu privirea.

— Te întreb, zise unchiul.

— Păi, spuse Lingling, nu ziceți voi, ăştia de aici, din sat, că dacă treci de iarnă mai trăieşti cel puțin un an?

— De câteva nopți o tot visez pe maică-mea că mă cheamă la ea, răspunse unchiul, frământându-i piciorul.

Lingling îşi dădu jos picioarele din poala unchiului, îşi puse încălțările şi îl scrută pe unchiul cu privirea, ca şi cum ar fi căutat cine ştie ce indicii.

— Şi ce-ți zice maică-ta? întrebă ea şovăind.

— Deşi e tare cald, mama îmi spune că îi e frig când doarme, dar că n-a venit vremea tatei, aşa că mă cheamă pe mine să-i încălzesc picioarele, ca să se poată odihni.

Lingling nu zise nimic. Se gândea la spusele unchiului.

Nici unchiul nu mai zise nimic. Se gândea la vorbele pe care i le spusese maică-sa în vis.

Timpul se scurgea uşor, nevăzut, iar după o vreme Lingling ridică iarăşi privirea spre el şi-i zise:

— Acum câți ani a murit mama ta?

— În anul ăla cu vânzarea de sânge, zise unchiul.

— Ca şi tata, răspunse Lingling.

— De ce-a murit?

— Hepatită.

— Nu de la sânge?

— Cine ştie?

Apoi cei doi rămaseră din nou tăcuți, tăcuți ca nişte morminte, nespus de tăcuți, aşa de tăcuți, încât ai fi zis că n-a mai rămas picior de om pe lumea asta sau că lumea însăşi a dispărut. Nu mai era nimic. Totul fusese îngropat. Pe pământ nu mai erau decât holdele de grâu, vântul şi țârâitul gâzelor în noaptea de vară. Mai era şi lumina lunii. Când se auzea mai tare, țârâitul gâzelor se ridica dintre holde ca un zvon subțire, iar când se auzea mai încet, părea

un susur venit din străfundurile unui mormânt, un şuier ce răzbătea din vreo crăpătură a unui sicriu şi ți se strecura în oase, făcându-te să te înfiori. Ca un vifor îngheţat îți înțepa oasele şi se înfigea în măduvă de te apuca dârdâitul. Nu şi pe Lingling, şi nici pe unchiul. Ce-i şi cu moartea asta? Nu se temeau ei de moarte. Stăteau liniştiți şi se uitau unul la celălalt.

— E târziu, spuse unul dintre ei.

— Da, hai la culcare, zise celălalt.

Şi imediat se duseră în casă, să se culce. Intrară, închiseră uşa şi de îndată dormitorul lor se umplu de mirosul dulceag şi plăcut al iubirii lor, ca mirosul de aşternuturi noi, curate şi apretate; era mirosul de proaspăt căsătoriți.

În ziua aceea, în noaptea aceea de început de vară, unchiul şi Lingling se bucuraseră, ca şi toți ceilalți, de răcoare şi, după ce stătuseră pe afară la poveşti, se întorseseră în casă, ca soț şi soție. Pe când stăteau în pat, iubindu-se la lumina lumânării, în odaia presărată cu scânteieri de lună, Lingling zise:

— Liang, tu te gândeşti numai la mine în clipa asta?

— La tine mă gândesc, spuse unchiul.

— Ba nu, nu numai la mine, zise Lingling.

— Aş fi un prost dacă m-aş mai gândi şi la altcineva, răspunse unchiul.

— Uite, îi zise Lingling, îți spun eu cum să faci să nu te mai gândeşti la maică-ta şi să n-o mai visezi.

— Cum?

— Gândeşte-te că maică-ta sunt eu, nu te mai gândi că sunt Lingling, ci maică-ta. Dacă o să zici că eu sunt maică-ta, atunci n-o s-o mai visezi. Şi n-o să te mai gândeşti că te pândeşte moartea.

Unchiul se uită mirat la Lingling, fără să mai spună nimic. Lingling se trase de sub el şi se ridică în capul oaselor.

— Eu de zece ani n-am tată. Tu de zece ani n-ai mamă. De acum tu să-mi fii tată, iar eu ți-oi fi mamă.

Şi, pe când vorbea, simți cum roşeşte. Nu roşea de la ce făceau acolo, în pat, ci pentru că în sfârşit spusese ce avea pe suflet. Nu de ruşine roşise, ci de prea multă sinceritate.

Unchiul ştia că, de obicei, Lingling e tare timidă şi vorbeşte cu capul plecat, dar ştia şi că firea ei adevărată este alta. Firea ei adevărată ieşea la suprafață când era singură cu unchiul. Atunci era mai îndrăzneață şi mai aventuroasă – mai aventuroasă chiar şi decât unchiul.

La urma urmei, n-avea decât douăzeci şi ceva de ani, era în floarea vârstei.

Şi oricum era cu un picior în groapă, aşa că fiecare zi conta, iar ea nu voia să dea bucuria de azi pe cea de mâine.

Dădu la o parte cearşaful şi se aşeză în fund, în pat, aşa cum era, goală puşcă, uitându-se la unchiul, care era şi el tot gol puşcă. Se uita la el cu un zâmbet ca de copil pus pe şotii.

— Chiar aşa, Liang, de-acum încolo să zici că sunt maică-ta. Dacă-mi zici aşa, ce-mi spui, aia o să fac. O să am grijă de tine întocmai ca maică-ta, îți spăl până şi picioarele. Iar eu o să-ți zic ție „tată”, şi tu o să ai grijă de mine ca de o fiică. Ce-ți cer, aia să-mi faci, întocmai ca atunci când trăia tata.

Spunându-i toate acestea, se lipi de el cum se bagă copii în coasta părinților şi se uită la unchiul cu o figură neajutorată. Nu mai râdea, dar îi rămăsese pe chip o urmă palidă de zâmbet, de parcă de-abia aştepta ca unchiul să-i spună „mamă”, iar ea să îi spună „tată”. Începu să-l mângâie uşurel cu degetele, să-l lingă cu limba. Atingerea

blândă a lui Lingling era ca un vânticel umed. Simți că-l gâdilă.

Îl gâdila rău de tot. Aşa de tare, încât unchiul nu mai suporta şi nu ştia ce-o să facă mai întâi: dacă o să izbucnească în râs sau o să o prindă pe Lingling de mâini şi o să o acopere cu trupul lui.

— Vulpe ce eşti! îi spuse unchiul.

— Iar tu, vulpoi, zise Lingling.

— O zână prefăcută în vulpe, asta eşti.

— Iar tu, un vulpoi bătrân.

Atunci unchiul zise:

— Mami, vreau s-o facem.

Lingling tresări, de parcă nu s-ar fi aşteptat ca unchiul să-i spună „mami". Când auzi că o strigă astfel, o trecu un fior şi îşi ridică ochii spre unchiul, pironindu-l cu privirea, de parcă ar fi vrut să-şi dea seama, de pe chipul lui, dacă o zisese cu toată seriozitatea sau nu. Pe fața unchiului era acelaşi zâmbet şăgalnic şi prostesc dintotdeauna, pe undeva leneş, dar şi cu o urmă de seriozitate. Lingling nu prea ştia ce să creadă. Unchiul vru să pună mâna pe ea, dar ea îl respinse cu blândețe. Unchiul nu mai putea fără ea. De-abia atunci îi pieri zâmbetul de pe chip şi, cu un aer grav, se uită la ea tăcut preț de câteva clipe, apoi deschise gura şi-i spuse, în şoaptă, dar răspicat:

— Mami.

Lingling nu răspunse nicicum, dar, pe când se uita la el, simți cum ochii i se umplu de lacrimi. Nu îşi îngădui să plângă, ci rămase aşa, tăcută, până când îi luă mâna pe care tocmai i-o dăduse la o parte şi o puse uşurel pe sânul ei.

Mult timp după aceea, liniştea casei nu fu tulburată decât de gemetele şi suspinele lor. Şi de scârțâitul patului. Scââârț-scââârț, aşa făcea patul. Scârțâia aşa de rău, încât ai fi zis că stă să se frângă în două. Dar lor nici nu le păsa

că o să se rupă patul, nici nu se sinchiseau de aşa ceva, se dezlănţuiau ca nebunii, abandonându-se în braţele iubirii.

Cearceafurile căzuseră pe jos, lângă pat. Ei, şi ce-are a face, lasă-le acolo!

Şi hainele ajunseră pe jos. Dar cui îi pasă, lasă-le pe jos!

Până terminară ei, toate ajunseseră pe jos.

Dimineaţa, când soarele strălucea sus pe cer, Lingling se trezi. Se gândi la ce se întâmplase cu o noapte înainte şi la amorul lor nebunesc, care îi lăsase de-a dreptul vlăguiţi. Era ca şi cum ar fi murit în vis şi s-ar fi trezit a doua zi, uimită că mai e în viaţă.

Lingling se trezi prima şi, auzind sforăielile unchiului rostogolindu-se prin odaie, se gândi la ideea ei nebunească, la faptul că el îi spusese ei „mamă” iar ea îi zisese lui „tată”. Ca nişte nebuni se strigaseră unul pe altul. Amintindu-şi de tot ce ziseseră şi făcuseră peste noapte, Lingling roşi până în vârful urechilor, chiar acolo, lângă unchiul. Apoi zâmbi şi la urmă se dădu, uşurel, jos din pat, se duse tiptil la uşă, o deschise şi, când lumina soarelui năvăli peste ea, impactul fu atât de puternic, încât i se păru că trebuie să se ţină de rama uşii ca să nu-şi piardă echilibrul. Lumina îi învăluia trupul într-o aură strălucitoare. Pe când stătea în prag, privind în zare, văzu că soarele este deja destul de sus pe cer, ceea ce însemna că nu mai era mult până la amiază. Se uita cu lăcomie în jur, la treierătoare şi la albastrul cerului, îmbătându-se cu parfumul auriu care venea dinspre câmp.

În sat era o zi liniştită, ca oricare alta. Câţiva oameni ieşiseră de prin grădini şi porniseră spre marginea satului cu sapa în spinare, ducând cu ei frânghii şi prăjini pentru sicriu. Nu prea vorbeau. Câţiva purtau pălărie sau veşminte de doliu, iar chipul lor înlemnit nu trăda nici jale, nici veselie. Câţiva dintre cei care mergeau cu sapa pe umăr

vorbeau între ei şi se hlizeau, iar unii îşi dădeau sfaturi în legătură cu recolta.

— Nu te lăsa păcălit de vremea frumoasă. O fi crescut grâul frumos, dar să vezi că la toamnă o să fie secetă.

— Păi cum aşa?

— Uite-aşa, scrie clar în calendar că în luna a şasea din anul bisect e secetă.

Tot vorbind, trecură prin dreptul căsuței de cărămidă de lângă treierătoare, şi atunci Lingling îi văzu mai bine: printre ei erau şi câțiva dintre vecinii de pe vremea când stătea la Ding Xiaoming. Îl strigă din prag pe unul dintre ei şi întrebă în gura mare:

— Nene, cine-a murit?

— Zhao Xiuqin.

Lingling tresări.

— Păi numai acum câteva zile am văzut-o venind dinspre şcoală cu un sac de orez.

— Nici nu era chiar aşa de avansată febra, zise omul. Abia a trecut un an de când a aflat că e bolnavă. Dar nici n-a avut parte de linişte. Acum câteva zile, când a venit acasă cu sacul de orez, l-a lăsat la uşă şi, cât ai clipi din ochi, a venit porcul şi i l-a mâncat. Ea s-a făcut foc şi pară şi s-a luat după el, să-l prindă şi să-l bată, să-i rupă spinarea, numai că a obosit şi i-a plesnit ceva în măruntaie şi alaltăieri noapte a murit.

Lingling rămase încremenită şi se făcu albă ca varul. Parcă şi ei i se petrecuse ceva în măruntaie. Îşi linse buzele, dar nu simțea gust de sânge. Se mai liniştise puțin, însă inima tot îi gonea, aşa că se sprijini cu mâna de zid.

— Nu te-ai apucat de gătit? Acuşica se face ora prânzului, spuse vecinul.

— Acum, acum, răspunse Lingling.

Oamenii se duseră mai departe. Lungul alai de înmormântare defilă prin dreptul casei şi se făcu nevăzut.

Lingling îi urmări pe săteni o vreme cu privirea şi, chiar când se pregătea să se întoarcă şi ea la ale ei, îl văzu în coada alaiului pe Ding Xiaoming, şi el cu o sapă în mână; cine ştie de ce rămăsese tocmai la urmă. Vru să se ducă repede în casă, însă Ding Xiaoming deja o zărise, aşa că nu mai avea cum să se ascundă de el. Nu avea încotro, trebuia să spună ceva.

— Ai fost şi tu să dai o mână de ajutor la înmormântare?

Xiaoming se uită la ea şi zise:

— Tanti Xiuqin avea familie şi prieteni, de-aia a avut cine s-o ducă la groapă. Tu, în schimb, n-ai pe nimeni! Trăieşti la marginea satului, ca o renegată. La ce bun să mai trăieşti aşa? Cum de nu-ți doreşti să vină odată moartea să te ia? Mai bine mureai tu, nu tanti Xiuqin!

Vorbea tare, de parcă o mitralia cu gloanțe, şi, până să găsească ea ceva să-i răspundă, el şi plecă, palid la față, grăbindu-se să-i ajungă din urmă pe ceilalți.

Lingling rămase pe loc, uitându-se la Xiaoming cum se îndepărtează, şi apoi se duse, încet, înapoi în casă, unde-l găsi pe unchiul treaz, stând la marginea patului şi îmbrăcându-se. Atunci ea izbucni în plâns şi-i zise printre lacrimi:

— Tati, hai să ne căsătorim! Să ne căsătorim cât mai repede şi dup-aia să ne mutăm în sat, ce zici? Măcar ultimele zile să ni le petrecem ca nişte oameni respectabili.

Capitolul 3

1

Nu mult după aceea, unchiul se duse la mătuşa Song Tingting să ceară divorț. Luă nişte ronțănele pentru fiul lui, Xiao Jun, şi porni la drum împreună cu Lingling. Merseră astfel cale de zece-cincisprezece li şi, când ajunseră la hotarul satului, Lingling se opri la umbra unui copac, iar unchiul îşi văzu mai departe de drum singur. Ajunsese în satul Songying.

— Hai să ne despărțim, îi spuse el lui Tingting când fură față în față. Să-ți spun drept, aş vrea să mă însor cu Lingling înainte să mor. Să apuc şi eu măcar câteva zile de viață cinstită împreună cu ea.

Mătuşa se albi la față şi, după ce se gândi puțin, spuse:

— Sunt de acord să ne despărțim, dar numai dacă îi spui fratelui tău să-mi dea două sicrie frumoase. Dar să fie din cele mai bune, da? Iar pe ele să se cioplească cele mai frumoase flori.

— Pentru cine îți trebuie? întrebă unchiul.

— Lasă asta, nu-i treaba ta, zise mătuşa.

Unchiul râse încurcat şi zise:

— Ştiu eu pentru cine vrei tu sicriu. Deci şi el e bolnav, nu?

Mătuşa nu-i răspunse. Simțind că o podidesc lacrimile, întoarse capul.

Unchiul, stânjenit, nu mai zise nici el nimic.

2

Bunicul merse să discute cu Ding Xiaoming.

Nu era nimeni acasă, aşa că se duse să-i caute pe aria lor.

Pe la răscruce, îi tăie cineva calea. Era chiar cumnată-sa, mama lui Xiaoming.

— Te duci la udat? îi zise el din senin, ca şi cum ar fi fost un străin care întreabă pe unde s-o ia.

Mama lui Xiaoming la udat se ducea. Lotul lor era la marginea dinspre răsărit a satului, lângă vechea albie a Fluviului Galben, şi, în drum spre arie, femeii îi venise ideea să pună nişte îngrăşământ în apa cu care udă grâul, ca să mai scape de o muncă. Când se întâlni cu bunicul, tocmai se întorcea să ia îngrăşământul. Auzind întrebarea lui, mama lui Xiaoming se uită la stânga, se uită la dreapta şi, văzând că nu mai e nimeni în iarba înaltă şi printre buruienile care-ți ajungeau până la brâu, se dumiri că vorbeşte cu ea.

— La udat, da.

— Îmi vine să-l omor pe Ding Liang, zău aşa, spuse bunicul când ajunse mai aproape.

Mama lui Xiaoming râse neîncrezător.

— Şi eu, care credeam c-ai venit s-o ajuți pe curva aia să divorțeze, ca să se poată recăsători!

— Doi neruşinați, asta sunt! spuse bunicul, roşind uşor.

Din umbra copacului sub care se oprise, mama lui Xiaoming se uita la bunicul cu dispreț. După o clipă însă, grimasa i se îndulci într-un zâmbet uşor, iar când vorbi, glasul îi era parcă mai blând:

— Uite, îți spun sincer, să nu zici că degeaba îți sunt cumnată: n-am nimic împotrivă să se despartă Xiaoming de ea, n-are decât, că şi aşa Xiaoming şi-a găsit pe altcineva, o bomboană de logodnică, şi încă fată mare. Atâta doar că ai ei au zis chiar de la început că vor cinci mii de yuani ca dar de nuntă. Când le-om aduce cinci mii de yuani, au zis că-l lasă pe Xiaoming s-o ia pe fata lor de nevastă şi s-o aducă în satul Ding.

Zicând acestea, mama lui Xiaoming ieşi de la umbra copacului şi se mai uită o dată în jur, ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă nu cumva se tupilează careva prin iarbă. Când se asigură că nu trage nimeni cu urechea, zise mai departe:

— Dacă Ding Liang vrea s-o ia pe Lingling de nevastă pentru câte zile or mai avea de trăit, ca să intre şi ei în rândul oamenilor, atunci să-mi facă ei rost de ăştia cinci mii de yuani. Dacă o să aibă Xiaoming bani de însurătoare, ei n-au decât să se căsătorească, iar când o fi să moară, pot să se şi îngroape împreună.

Bunicul se uita la ea ca trăsnit, pe când vântul sufla cu blândeţe, învăluindu-l în parfum de pelinariţă.

— Unde mai pui că nici Xiaoming şi nici fata asta nu sunt bolnavi, mai spuse femeia. Ai ei ne-au arătat chiar şi o adeverinţă de la spital cum că e sănătoasă. Pe când fiul tău şi coţofana aia nu mai au zile multe. N-au ei cum să aştepte mai mult decât Xiaoming, aşa că să pună mâna să facă rost de cei cinci mii de yuani. Cum vedem banii, cum divorţează Xiaoming de Lingling. Şi, odată ce s-au despărţit, băiatul tău n-are decât s-o ia de nevastă pe coţofană, iar Xiaoming o să poată şi el să se însoare. Şi toată lumea o să fie fericită.

Bunicul nu zise nimic.

Mama lui Xiaoming porni spre casă.

Fără să mai aştepte vreun răspuns din partea lui, porni agale spre sat.

Bunicul se întoarse şi, uitându-se cum se îndepărtează, îi strigă din urmă:

— Toate cărţile zic că nu e bine să bagi îngrăşăminte în apa cu care uzi grânele. Jumătate se evaporă sau se scurge pe lotul altuia sau ajunge la buruieni şi le ajută să crească.

Dar mama lui Xiaoming îşi vedea de drum, îndreptându-se spre sat cu paşi mărunţi. La un moment dat, se întoarse şi strigă:

— Cumnate, tu eşti om învăţat. Le-ai pus altora cartea în mână şi acum faci pe peţitorul? Cum de nu ţi-e ruşine să le cânţi în strună neobrăzaţilor ălora?

Bunicul rămase înfipt în pământ, ca unul dintre copacii de lângă albia străveche a Fluviului Galben. Arăta ca ciotul uscat al unui arbore, pierdut într-o mare de verdeaţă.

Încă nu apusese soarele când bunicul se duse după Ding Xiaoming. Tocmai terminase de udat grâul şi se aşezase lângă vechea albie a fluviului, să-şi tragă sufletul. Maică-sa plecase acasă să facă de mâncare, iar el şedea pe mal, trăgându-şi sufletul. Asfinţitul de un roşu galeş îmbrăca întreaga câmpie într-o nuanţă de violet. Aşa se întâmplă când roşul asfinţitului întâlneşte verdele câmpiei şi albastrul cerului. Şi aşa de tare bătea soarele, încât ai fi zis că trâmbe de abur violet se ridică de pe întinsul câmpiei. Xiaoming şedea pe mal, sub un salcâm, trăgând din ţigară şi scoţând pe gură rotocoale de fum, care se făceau aurii în lumina asfinţitului.

Bunicul se apropie şi se opri în faţa lui, parcă fără nicio treabă.

— Xiaoming, parcă tu nu fumai, de ce fumezi?

Xiaoming se uită strâmb la bunicul, apoi întoarse capul într-o parte.

Dar bunicul nu îi luă în seamă obrăznicia, ci se aşeză pe vine lângă el şi îl întrebă din nou:

— La ce bun să fumezi, măi Xiaoming măi, tu nu ştii că tutunul îţi face rău?

Atunci Xiaoming trase cu sete din ţigară, de parcă de-aia îi venea mai tare să fumeze, tocmai pentru că ştia că nu îi face niciun bine.

— Ce să-i faci, nu-s io ca alde Ding Hui, mare mahăr pe la comisia judeţeană pentru bolnavii de SIDA, care primeşte atâta băutură bună şi atâtea ţigări de soi, că nici n-are ce face cu ele. Ce-are dacă fumez şi eu o ţigară când apuc?

Bunicul începu să râdă.

— Ding Hui şi Ding Liang sunt nişte secături. Nu-s buni de nimic, nici măcar cât să-i calce maşina. Dar dacă nici maşina nu-i calcă, eu ce să fac? Nu pot să-i omor eu, cu mâna mea. Unde mai pui că-s bătrân şi eu, nici n-am atâta vlagă să-i strâng de gât.

Xiaoming râse şi el, aşa, mai a batjocură, de-abia arcuindu-şi buzele într-un zâmbet.

— Păi şi atunci îi laşi să trăiască aşa? Ding Hui o duce bine, ca-n rai, că nici măcar nu-i bolnav, şi nici celălalt n-o duce rău, că se bucură şi el de viață, chiar dacă mult nu mai are de trăit.

Bunicul se uita la nepotul lui fără să spună nimic, dar îl ardeau obrajii de parcă tocmai l-ar fi pălmuit cineva. Lăsă capul în jos, dar apoi îl ridică şi îşi întoarse obrazul spre nepot, parcă invitându-l să-l mai pălmuiască o dată.

— Xiaoming, zise bunicul, dacă te-au supărat băieții mei, atunci trage-mi mie două palme, dă-i două palme peste față dascălului Ding.

Xiaoming râse cu un râs prefăcut.

— Dascăle Ding, unchiule, tu eşti om de omenie, cum să te pălmuiesc eu pe tine? Şi-apoi dacă ridic mâna la tine, n-o să pună Ding Hui potera pe mine, iar ălălalt, Ding Liang, n-o să vină în casa mea cu sângele lui bolnav, să ne spurce pe toți?

— Un deget să ridice la tine Ding Hui, şi-l omor cu mâna mea, zise bunicul. Iar Ding Liang numai să ridice puțin glasul la tine, că-i crăp imediat țeasta în două.

Atunci Xiaoming nu mai râse, nici măcar prefăcut. Zâmbetul îi dispăruse cu desăvârşire de pe față, iar chipul îi încremenise de parcă ar fi fost de lemn. Obrajii i se înroşiseră de furie, de ziceai că-s mânjiți cu sânge închegat.

— Nenică, ştii una? zise Xiaoming printre dinți. Hai, că tu ai învățat carte şi ştii să spui lucrurilor pe nume. Cum se

face că l-ai lăsat pe Ding Liang s-o ia cu japca pe nevastă-mea? Cum de nu l-ai bruftuluit, cum de nu i-ai dat vreo două? Ba i-ai mai şi lăsat să locuiască împreună, ca nişte neruşinaţi.

— Xiaoming, spune-i tu sincer lui unchiu', chiar mai vrei s-o ţii pe Lingling aia? Crezi că mai ai zile cu ea?

— Eu, Ding Xiaoming, în veci n-o să ţin pe lângă mine aşa o boarfă, zise el şi pufni cu dispreţ.

— Păi atunci las-o, dă-le şi lor o şansă, spuse bunicul.

— Dascăle Ding, unchiule, hai să-ţi spun eu cum stă treaba de fapt. Eu deja mi-am găsit nevastă, şi încă una mai tânără, mai frumoasă, mai înaltă şi cu pielea mai albă decât Lingling. Şi are şi carte, iar ai ei nu mi-au cerut niciun ban de cununie, doar să mă duc la spital şi să aduc analizele, ca să le dovedesc că nu sufăr de febră. Doar atâta trebuie, să vadă că n-am febră, că tot n-am vândut sânge, ca să ştie că nici ea n-are de ce să se îmbolnăvească. Şi ea o să-şi facă analize. Ăsta-i darul nostru de nuntă. Ei, noi ne vorbiserăm să ne căsătorim chiar luna asta, dar când am văzut că Ding Liang şi Lingling locuiesc împreună, şi încă aşa, în văzul lumii, fără să le pese de ce zice lumea, şi când am aflat că mai şi vor să se căsătorească şi să ducă o viaţă cinstită înainte să moară, ba să se şi îngroape împreună, m-am răzgândit. Dacă e pe-aşa, eu unul nu mă mai grăbesc cu însurătoarea, uite că nu mai vreau să divorţez de Lingling. Vor să trăiască cinstit? N-au decât, dar după ce-or muri!

Bunicul stătuse şi ascultase vorbele pline de obidă ale lui Xiaoming, dar, când nepotul lui isprăvi ce avea de spus, îşi dădu seama că nu mai e nimic de făcut, aşa că se ridică de pe mal şi o luă spre şcoală.

Apunând, soarele revărsa peste nisipuri puhoaie roşietice. Primele cicade începuseră deja să ţârâie, iar cârâitul lor asurzitor umplea toată albia cea veche şi se revărsa peste maluri, ca un clinchet de clopoţel spart, când

mai tare, când mai încet. Bunicul tocmai se ridicase de lângă Xiaoming şi se îndrepta încetişor spre şcoală, dar, după nici câțiva paşi, aruncă o privire peste umăr şi văzu că nepotul lui se ridicase şi el şi dădea să plece spre casă. Când privirile li se întâlniră, se opriră amândoi din drum. Bunicul îl privea pe Xiaoming drept în ochi, ca şi cum ar mai fi avut ceva să-i spună.

Aşteptă totuşi să audă mai întâi ce are de spus Xiaoming.

— Ding Liang şi Lingling n-au decât să aştepte! Să aştepte până or muri, şi abia atunci, în ziua când or muri, eu, Ding Xiaoming, o să mă însor.

Bunicul se întoarse şi porni spre şcoală. După o bucată de drum, dădu de un dâmb care odinioară stătuse în mijlocul apelor şi pe care între timp crescuse pelinul cât bradul. Cât brazii pe care-i văzuse bunicul mai demult la Kaifeng, cât chiparosul, cât nişte turnuri. Aşa era smocul acela de pelin, un petic de verdeață pe fundalul albiei galbene.

Bunicul o luă de-a dreptul printre tufele de pelin, plecându-le la pământ ca să-şi facă drum. Tulburate, lăcustele săreau, împrăştiindu-se care încotro, lipindu-i-se de încălțări şi cățărându-i-se pe trup. Bunicul mergea tăcut, fără să se oprească, iar la lăsarea nopții tocmai cotea spre şcoală. Chiar în clipa aceea, auzi în urmă zgomot de paşi şi se întoarse. În spatele lui era chiar Xiaoming.

Ca să vezi, tocmai Xiaoming.

Avea fruntea acoperită de broboane de sudoare, mergea grăbit, iar colbul pe care-l ridicase în goana lui i se lipise de față. Aşa cum era, mânjit de praf şi de sudoare, se opri la câțiva paşi de bunicul şi-i strigă:

— Ei, nene!

— Ce-i, Xiaoming?

— Hai că totuşi divorţez, să-i las şi pe ei să se bucure. Dar am o condiţie, şi trebuie să-mi promiţi c-o să ţii cont de ea, şi să-mi promită şi Liang la fel.

— Ce condiţie, măi?

— Promiţi sau nu promiţi?

— Zi odată!

— M-am gândit bine şi m-am hotărât să divorţez de Lingling, ca s-o las să se mărite cu Liang cât mai repede. Că parcă aşa au zis, că vor să fie căsătoriţi, ca să poată să se îngroape laolaltă, nu? Ei bine, fie, aşa o să fac, dar numai dacă Liang îmi dă în scris că, după ce-o muri, îmi lasă mie casa şi grădina şi ce mai are pe acolo. Iar când o fi să plece Ding Hui din sat, mută-te tu în casa lui, că e mai bună, în aia să rămâi mata să-ţi petreci bătrâneţile. A lui Liang nu-i aşa bună ca a lui Hui, de-aia zic să-mi rămână mie.

Bunicul rămăsese între un şanţ şi o tufă de pelin şi se uita la nepotul său, la Ding Xiaoming.

— Zi tu, unchiule, m-am gândit bine? Că dacă-i bine, atunci mă şi duc mâine la oraş şi depun actele de divorţ, iar ei pot să se ducă chiar poimâine să-şi facă certificatul de căsătorie.

Dar bunicul rămăsese încremenit, între şanţ şi tufele de pelin, uitându-se la Xiaoming pe sub sprâncene.

— Tu auzi ce spun sau nu? Dascăle Ding, doar suntem rude, tu mi-eşti unchi, iar eu ţi-s nepot, ştii vorba aia, nu arunci balega pe ogorul unui străin. Mai bine să-mi lase mie Liang casa şi ce mai are după ce-o muri, decât s-ajungă pe mâna vreunui străin. Sau s-o ia statul.

Bunicul stătea acolo, lângă şanţ şi lângă tufele de pelin, şi se uita la Ding Xiaoming cu ochii mijiţi.

— Ia gândeşte-te, unchiule. Ia să-i zici lui Liang, că tot n-are ce face cu casa după ce-o muri, iar mie nu-mi trebuie cât trăieşte, ci abia după ce-or muri el şi Lingling. Dar dacă nu s-or învoi, atunci nici eu nu mă despart de Lingling. Iar

dacă nu mă despart de ea, nici el nu poate s-o ia de nevastă. Şi n-o să mai apuce deloc să trăiască şi ei în cinste, nici măcar câteva zile, iar când o să se ducă pe lumea aialaltă, o să ia şi ruşinea cu ei, o să se ducă la groapă vinovați.

Bunicul nu zicea nimic, doar asculta, dar deodată i se încețoşă vederea, iar roşul auriu al asfințitului se preschimbă într-o negură sângerie. Tot ce era dinaintea lui – florile, copacii, iarba, pelinul, fânul, trestiile –, totul prinse a se învârti, topindu-se în depărtări. Toate păreau să se rotească uşor, şi cu ele şi nepotu-său, Xiaoming, până şi el se învârtea.

— Hai că m-am dus, se auzi un glas ca dintr-un fund de butoi. Tu să-i zici lui Liang să se gândească. De ce să n-o ducă şi el bine măcar câteva zilişoare? În mormânt n-o s-o ia, că aşa-i pe lumea asta, te naşti cu nimic şi pleci fără nimic, doar zilele pe care le mai are, atâta mai contează. Important pe lumea asta e să fii fericit, că nimeni nu ştie de câte zile de fericire o să aibă parte.

Lăsându-l pe bunicul cu aceste vorbe de înțelepciune, se duse.

Ding Xiaoming zise ce avea se zis şi se duse, încet-încet, parcă topindu-se şi el în asfințitul roşu-auriu.

3

Cât vedeai cu ochii, satele, crângul şi câmpia întinsă zăceau toate încremenite, de parcă ar fi fost pictate cu pensula pe hârtie. Din vechea albie a Fluviului Galben nu mai rămăseseră decât nişte dune de nisip, iar partea luminată de ultimele raze ale soarelui era podidită de verdeață, în vreme ce partea de la umbră era golaşă, prinsă sub scoarța nisipurilor ca sub coaja unei răni vechi. Dunele luceau golaşe în soare, ca nişte movilițe de aur. Iar mirosul greu de țărână arsă şi de zeamă de buruieni năpădea

câmpia toată. Izul de borhot răzbătea până hăt, departe. Toată câmpia era o mare de borhot.

O mare fără margini, care răspândea miasme dulcege de borhot.

Era vremea asfințitului.

O capră venea țopăind pe drumul dinspre şcoală spre sat, iar behăitul ei plutea peste marea de borhot ca un ciot de bambus peste valuri. Şi vântul îl ducea şi mai departe, şi behăitul parcă se înfigea în liniştea care domnea peste câmpie şi-o găurea.

Era vremea asfințitului.

Un om îşi mâna vitele înapoi spre sat, după o zi de păscut, iar mugetul lor se răspândea peste câmpie, pe când ele mărşăluiau liniştite, ca o pată de noroi care se scurgea pe pământ.

Era vremea asfințitului.

În capul satului, cineva stătea şi striga la unul care era pe câmp, departe:

— Sanshu, ai treabă multă mâine?

— N-am. De ce?

— A murit taică-meu, mă întrebam dacă n-ai putea să mă ajuți să-l îngrop.

După câteva clipe de linişte, se auzi glasul lui Sanshu:

— Da' când a murit?

— Cam de-o juma de zi.

— Şi coşciug ai?

— Păi nu ne-au dat Yuejin şi Genzhu la toți câte un copac?

— Da' haine ai?

— Le-a pregătit maică-mea din vreme.

— Bine, hai că vin mâine, în zori.

Şi câmpul se reîntoarse la liniştea de până atunci, ca o mare fără valuri.

4

„Eu, Ding Liang, declar, în deplinătatea facultăților mintale, că sunt de acord ca, după moartea mea şi a lui Lingling, să-i las lui Ding Xiaoming, vărul meu, casa mea, cu toată mobila din ea, dimpreună cu grădina, copacii, şi terenul irigat, de trei mu şi cinci feni[24], aflat în partea de nord a albiei Fluviului Galben, între pământul familiei Wang şi cel al familiei Zhang. Proprietățile constau în: casă din cărămidă neagră cu faianță, trei încăperi; anexe, două încăperi (o bucătărie şi o magazie); curtea de peste trei feni, în care sunt trei paltini şi doi plopi (pe care mă leg că eu şi Xia Lingling n-o să-i tăiem şi n-o să-i vindem). Mobila din casă se compune dintr-un dulap, o masă lungă, două cufere, un cuier, un lighean, patru scaune cu spătar, date cu lac roşu, cinci taburete, două băncuțe, un pat dublu, un pat mic. În afară de cele amintite, mai sunt două butoaie şi şase chiupuri. Toate aceste lucruri eu şi Lingling le vom păstra cu grijă până la moarte, nu le vom strica şi nu le vom înstrăina în niciun fel.

Cum angajamentul verbal nu creează obligații legale, am întocmit prezentul testament. Acest testament îi este încredințat spre păstrare lui Ding Xiaoming şi intră în vigoare după moartea mea şi a lui Lingling. Tatăl meu, Ding Shuiyang, nu va emite nicio pretenție asupra bunurilor care intră în posesia lui Ding Xiaoming.

Semnatar: Ding Liang
anul luna ziua”

[24] 1 fen = 3,33 mm.

5

Când unchiul se duse la Ding Xiaoming să-i dea testamentul, îl chemă la poartă, îi azvârli hârtia în faţă şi îi zise:

— Na!

Ding Xiaoming luă hârtia şi, după ce o citi cu atenţie, ridică ochii la unchiul.

— Tot tu te porţi aşa, după ce mi-ai furat nevasta? zise el.

Părea rănit.

Capitolul 4

1

Şi aşa, unchiul se însură cu Lingling.

În sfârşit erau cu adevărat soţi, în sfârşit intraseră şi ei în rândul lumii. Şi, în sfârşit, se puteau muta în casa unchiului.

În ziua în care se hotărâră să se mute, făcură rost de un căruţ şi, din două drumuri, duseră înapoi toate lucrurile de la treierătoare. Când ajunseră acasă însă, Lingling era năduşită toată. Descărcă tot ce era în căruţ – aşternuturi, oale, scaune, cufere – şi puse fiecare lucruşor la locul lui. Tot trebăluind prin casă, năduşi, cum era şi de aşteptat. Îşi scoase hainele mai groase, ca să se răcorească puţin, dar o cam trase curentul şi spre seară simţi că are febră. În plus, simţea o uscăciune supărătoare în gâtlej, de parcă ar fi mers prin deşert. Îşi zise că a răcit, aşa că luă nişte leacuri şi bău fiertură de ghimbir, dar febra şi uscăciunea parcă tot n-o lăsau.

După vreo două săptămâni, febra deveni şi mai mare. Ultima fază a bolii începuse. În curând avea să moară.

Simţea că nu mai are pic de vlagă, nici cât să mănânce o strachină de mâncare. Într-o zi, unchiul îi aduse un bol de fiertură de ghimbir, să-i scadă febra, dar Lingling nu primi vasul. Se uită la fruntea unchiului, pe care mai apăruseră câteva bube, şi pe chipul ei slăbit se aşternu îngrijorarea.

— Iar ţi-au apărut bube pe faţă?

— Nu-i nimic, zise unchiul.

— Ia scoate-ţi cămaşa, spuse Lingling.

— Lasă, nu-i nimic, zise unchiul din nou, cu o grimasă.

Atunci Lingling ridică glasul:

— Dacă nu-i nimic, scoate-ţi cămaşa şi lasă-mă să mă uit!

Unchiul se dezbrăcă. Lingling se uită la burta şi la spatele lui şi văzu că un rând de bube umflate îl încinge ca o centură. Băşicile erau mari şi roşii, parcă pline cu sânge, gata-gata să se spargă şi să împrăştie puroi. Unchiul nu se mai închidea la curea, pentru că îl rodea, şi prefera să îşi prindă pantalonii cu o cârpă lungă şi lată, ca un fel de brâu. Mai înainte, cât stătuseră la treierătoare, unchiul ascunsese brâul pe sub cămaşă, dar aşa, fără cămaşă, arăta ca țăranii ăia de pe vremuri, cărora le vedeai fluturând legăturile de cârpe cu care-şi legau pantalonii.

Văzând bubele de pe mijlocul unchiului, Lingling izbucni în plâns, însă printre lacrimi începu să râdă:

— Hai că-i bine că ne-a luat acum pe amândoi, că mă gândeam că, dacă mă ia mai întâi pe mine şi mor eu prima, tu o să fii iarăşi împreună cu Tingting.

Unchiul începu şi el să râdă:

— Ha! Eu nu voiam să-ți spun, dar pe mine m-a luat mai întâi şi, în ziua în care mi-am pus brâul de cârpe, mi-am zis: „Cerule, fă s-o apuce boala şi pe Lingling, ca nu cumva să rămână ea să trăiască bine pe câmpie, iar eu să fiu mort.”

Râdea unchiul, cu râsul lui şugubăț.

Lingling îl ciupi uşurel.

Unchiul puse castronul cu zeamă de ghimbir la capul patului.

— De două săptămâni nu m-am mai atins de tine. N-ai bănuit că sunt mai rău?

Lingling clătină din cap, râzând. Pe urmă se aşezară la vorbă şi povestiră câte în lună şi în stele.

— Nu-i minunat? zise Lingling. Nici nu ne-am mutat bine, c-o să şi murim, dar împreună.

— Mai bine să murim împreună, dacă tot e să murim, zise şi unchiul.

— Ba parcă aş vrea să mor eu înaintea ta, spuse Lingling, ca să apuci tu să-mi faci o înmormântare frumoasă. Dar vezi să nu-mi pui haine d-alea urâte de doliu, ci să mă îmbraci în rochie. Ba să-mi cumperi două. Una roşie, că de mică mi-a plăcut să mă îmbrac în roşu. Şi să-mi iei şi una mai deschisă la culoare, ca să am pe lumea cealaltă una roşie şi una de schimb.

— Şi-o să-ți iau şi o pereche de pantofi de piele, zise unchiul, roşii, cu toc, aşa cum poartă fetele la Kaifeng.

Lingling căzu pe gânduri şi, după o clipă, veselia de pe chipul ei se topi. Se uita la unchiul, cercetându-i îngrijorată chipul, de parcă ar fi vrut să afle o taină.

— Nu, lasă, mai bine mori tu primul. Mi-aş face prea multe griji să ştiu că rămâi după mine.

Unchiul căzu şi el pe gânduri.

— De ce zici aşa? Dacă mori tu mai întâi, pot să-ți fac o înmormântare frumoasă. Iar când oi muri eu, o să mă îngroape cum se cuvine tatăl şi fratele meu. Pe când dacă mor eu mai întâi şi tu pe urmă, pe tine cine o să te îngroape?

Lui Lingling i se umplură ochii de lacrimi:

— Aşa zici acum, dar tot mi-aş face griji dacă ai rămâne după mine.

— De ce să-ți faci griji?

— Ştiu eu că am de ce.

Se mai ciondăniră un pic, iar la urmă Lingling spuse:

— Atunci să murim amândoi deodată.

— Nici vorbă! i-o întoarse unchiul. Şi o zi dacă ai trăi mai mult decât mine, tot ar merita. Iar dacă tu mori şi eu trăiesc o zi în plus, e o zi câştigată.

— Vezi, tu de fapt nu te gândeşti la mine. Nu te interesează cât trăiesc eu, important e să trăieşti tu cu o zi mai mult.

— Nu asta am vrut să spun.

— Ba da, tocmai asta ai vrut să spui.

Se mai ciondăniră aşa o vreme, mai în glumă, mai în serios, până când unchiul se întoarse deodată şi lovi cu mâna strachina cu seamă de ghimbir de la capul patului. Strachina căzu sub pat şi se sparse.

Tăcură amândoi îngânduraţi. Faptul că spărseseră strachina cu fiertură nu era semn bun: era clar că nu mai aveau mult de trăit şi că nu mai avea niciun rost să bea leacuri. Aşa că se uitau tăcuţi unul la celălalt, iar în cameră era o linişte desăvârşită; ai fi auzit şi musca zburând. Tăcerea apăsătoare îi învăluia ca un abur, făcându-i captivi, iar pe frunte le apărură broboane de sudoare mari cât boabele de mazăre. Erau deja slăbiţi amândoi. La început lui Lingling i se umflaseră sânii, dar pe urmă i se dezumflaseră şi din ei nu mai rămăseseră decât două bucăţi de carne uscată şi gălbejită. Faţa ei moale fusese rumenă, chiar şi când era plină de bube, dar cu timpul prinsese o paloare verzuie, ca o cocleală. Ochii i se adânciseră atât de tare în orbite, încât ai fi putut băga în ei două ouă, iar pomeţii îi ieşeau în evidenţă ca două beţe împungând printr-o bucată de pânză. Nu mai arăta a om normal. Şi părul îi albise, şi nu şi-l mai pieptăna cu zilele; răsfirat pe pernă, arăta ca un smoc de pelin crescut din aşternuturi. Cât despre unchiul, el mânca la fel ca întotdeauna, numai că oricât ar fi mâncat, chipul parcă îi era brăzdat de umbre, iar ochii arătau mai mult albul decât negrul, nu mai aveau strălucirea de altădată. Când sparse strachina, se uită îndelung la cioburi şi apoi spuse:

— Lingling, dacă nu mă crezi când îţi zic că e spre binele tău să mori tu prima, atunci eu o să mă omor chiar acum, în faţa ta.

— Cum să te omori? întrebă Lingling.

— Păi mă spânzur, zise unchiul.

— Ei, atunci spânzură-te!

Lingling se ridică în capul oaselor, îşi trecu degetele prin păr şi, cu un aer impasibil, spuse:

— Oricum o să murim în curând, aşa că mai bine du-te de adu o sfoară şi, când o să văd că-ți bagi capul în laț, o să-mi bag şi eu capul într-un laț, chiar în fața ta, după care dărâmăm amândoi taburetele. Dacă nu mai putem să trăim împreună, atunci măcar să murim împreună.

Unchiul se uita lung la Lingling, încercând să îşi dea seama dacă vorbeşte serios.

— Hai, du-te după sfoară, spuse ea.

Unchiul nu se mişcă.

— Du-te, insistă Lingling, vezi că e o bucată de sfoară chiar sub pat.

Unchiul se simțea încolțit. O privi câteva clipe pe Lingling, fără să scoată vreo vorbă, după care se aplecă dintr-odată şi începu să cotrobăie pe sub pat, de unde scoase o bucată de sfoară. Se sui pe un scăunel, petrecu sfoara peste grinda casei şi făcu două lațuri mari, cât să îşi poată strecura capul prin ele, după care, cocoțat cum era pe scăunel, se întoarse să se uite la Lingling. Se uita la ea de parcă şi-ar fi cântărit un adversar, vrând să vadă care e mai tare şi mai curajos. Se uita la ea cu o privire deopotrivă iubitoare şi ațâțătoare, de parcă ar fi vrut s-o zgândărească. Când colo, spre uimirea lui, Lingling se încinse ca atunci când făceau dragoste, parcă şi mai focoasă în fața morții decât în îmbrățişarea vieții. Îl urmărise cu mare atenție când pregătise ştreangurile şi, fără grabă, dar şi fără zăbavă, se ridică de pe pat, îşi clăti fața cu puțină apă, îşi pieptănă părul cu cea mai mare seriozitate, se duse să închidă poarta şi apoi se întoarse şi se urcă pe scăunelul pregătit pentru ea.

— Dacă e să murim amândoi, apoi n-o să mă gândesc că am împărțit patul cu tine degeaba. Măcar aşa ştim că nu avem regrete.

Era înainte de amiază, soarele încă urca pe cer, iar razele lui fierbinți cădeau drept pe patul lor. Lingling împăturise deja aşternuturile, iar scaunele şi rufele din casă fuseseră toate rânduite bine şi puse la locul lor. Totul era în ordine. Până şi perdeluța de la uşă fusese spălată, iar odăile nu fuseseră niciodată atât de curate şi de ordonate. Era deja casa lui Lingling, nimic din ce era pe acolo nu mai avea nicio legătură cu Song Tingting. Salteaua de pe patul în care dormise Tingting fusese dată la o parte, iar Lingling şi unchiul dormeau pe alta. Cuferele pe care le folosise Tingting fuseseră frecate bine, ca să nu mai poarte mirosul ei. Din strachinile din care mâncase Tingting acum ciuguleau găinile. Casa era a unchiului şi a lui Lingling, iar când aveau să moară, nu avea să îi tulbure niciun regret. Lingling strânsese ce fusese de strâns, dusese în ogradă ce era de dus în ogradă, luase lopata de la locul ei, din spatele uşii, şi grebla agățată în cui şi le atârnase sub streaşină.

Dacă te uitai prin casă, nu mai aveai ce să deretici, totul era rânduit ca într-un cavou.

Nu mai era nimic de reparat, nimic de pus la loc. Lingling îşi mai roti o dată privirea prin odăi, îşi şterse fața cu batista, se sui pe scăunel, apucă ştreangul cu amândouă mâinile şi îşi coborî privirile asupra unchiului. În clipa aceea nu erau nici morți, nici vii, ci undeva pe hotarul dintre lumi, aşa încât nu aveau de ce să nu-şi vâre capul în ştreang. Unchiul apucă şi el lațul cu amândouă mâinile, iar Lingling se uita întruna la el, îndemnându-l din priviri. Când unchiul întinse grumazul să-l bage prin laț, la fel făcu şi ea. Ajunseseră pe buza morții, se legănau pe marginea prăpastiei şi, când nu mai aveau înainte decât moartea, pe chipul unchiului îşi făcu loc un zâmbet, un zâmbet şugubăț, un zâmbet ciudat:

— Fiecare zi trăită e bine folosită. Dacă tu vrei să mori, n-ai decât, eu mai vreau să trăiesc.

Şi unchiul se dădu jos de pe scăunel, se aşeză pe pat şi, privind-o pe Lingling, care încă se mai ținea de ştreang, îi zise:

— Mamă, dă-te şi tu jos, hai, că te-oi îngriji ca un fiu.

Şi se duse şi-o luă în brațe de pe scăunel. O luă şi o puse în pat şi, după ce o dezbrăcă încet de toate hainele, văzu că trupul ei, odinioară moale şi îmbietor, se ofilise ca iarba în prag de iarnă. Pe chip i se întinsese necazul şi ciuda, iar ochii îi erau umeziți de lacrimi.

— Hai mai bine să ne spânzurăm amândoi, zise Lingling.

— Nu încă, să mai trăim puțin, chiar şi o zi. Tot e ceva. Că e bine să trăieşti, avem ce mânca, avem unde sta... Dacă ni se face foame, mergem în bucătărie şi gătim ceva, dacă ne e sete, bem o ceaşcă de apă cu zahăr... Când ne e urât, putem să ieşim la poartă să vorbim cu cineva. Dacă mi se face dor de tine, pot să vin să-ți mângâi fața, să te sărut pe buze, iar la o adică putem să ne şi drăgostim.

Şi, uite aşa, unchiul şi Lingling se puseră pe drăgostit.

Tare viclean mai era şi unchiul ăsta al meu!

În timp ce făceau dragoste, Lingling întrebă:

— Dar dacă noi nu putem să mergem până la oraş, n-ar putea cumnatul Hui să ne aducă el certificatul de căsătorie?

Dar unchiul se semeți şi spuse:

— Cum să nu? Am auzit că Hui o să ajungă în curând şeful comisiei județene pentru bolnavii de SIDA. Un certificat de căsătorie e o nimica toată pentru el.

2

Şi, într-adevăr, tata se ocupă de toate în locul lor. Îi divorță pe Xiaoming de Lingling şi pe unchiul de Tingting şi obținu un certificat de căsătorie pentru unchiul şi Lingling: erau două carnete cu coperte roşii, pe care scria „Aviz de

căsătorie”, şi purtau ştampila oficiului stării civile de la județ.

Când tata veni şi le aduse unchiului şi lui Tingting carnetele roşii, era vremea la care oamenii din satul Ding îşi făceau siesta de după-amiază. Un soare nemilos pârjolea totul, cicadele țârâiau, iar zumzetul gâzelor se revărsa în valuri peste văi. Vipia se scurgea pe ulițe ca un şuvoi de apă fiartă. Şi totuşi, satul era cufundat într-o linişte deplină. Singurul care tulbura liniştea era tata, care se plimba prin sat, cu gând să îşi rezolve nişte treburi. În drum, se abătu pe la unchiul. Ajunse la poarta casei lui şi o găsi descuiată. Nu trebuia decât s-o împingă şi îndată s-ar fi deschis, dar tata nu o împinse şi nici nu strigă, ci bătu în ea cu pumnul, bum-bum-bum. Din ce în ce mai tare.

— Cine-i acolo? strigă unchiul din casă.

— Liang, hai puțin afară, zise tata.

Unchiul ieşi în chiloți, deschise poarta, se uită mirat la tata şi spuse încurcat:

— Bună, frate, tu erai?

— I-am dus lui Song Tingting cele două coşciuge pe care le-a cerut, calitatea întâi, incrustate cu imagini de case frumoase şi toate cele, neam de neamul ei nu s-a îngropat în aşa ceva.

Unchiul se uita la tata fără să spună nimic. Părea buimac, avea o figură de om care încă nu s-a trezit bine din somn.

— Am auzit că i-ai lăsat lui Ding Xiaoming prin testament casa şi toate bunurile tale, aşa-i? întrebă tata.

Unchiul parcă se mai dezmeticise, dar nici de data aceasta nu zise nimic, ci doar se dădu puțin într-o parte, se uită mai bine la frate-său şi apoi îşi roti privirile prin ogradă.

Tata scoase din buzunar carnetele de căsătorie, cu coperte lucioase, îndoite, şi i le aruncă unchiului peste poartă. Carnetele lucioase, nu mai late decât palma, trecură

razant pe lângă unchiul şi căzură ca nişte frunze, pe jos, în ogradă.

— Uită-te şi tu la tine, de-abia îți târăşti oasele şi zilele ți-s numărate, dar faci atâta tevatură pentru o femeie! şuieră tata printre dinți. Cum să-i laşi altuia ce-ai primit de la părinți? De ce? Pentru o femeie? Păi chiar meriți să mori aşa, fără să laşi nimic în urma ta, să n-aibă cine să-şi amintească de tine. Nici nu ştiu de ce mai trăieşti şi cum de nu crăpi odată!

Zicând acestea, tata se răsuci pe călcâie şi se duse, dar după câțiva paşi se întoarse şi spuse:

— Patru certificate de divorț şi două certificate de căsătorie. Pentru astea şase certificate a trebuit să-i promit unuia că-i dau gratis un sicriu mâna întâi.

Asta nu i-o mai spuse şuierând printre dinți, ci tare şi răspicat. Şi pe urmă chiar se duse, fără să mai întoarcă măcar capul. Tata rămăsese acelaşi dintotdeauna, slab ca o scândură, dar de când se îmbogățise, îşi permitea să se îmbrace ca orăşenii. Purta o tunică albastră, cusută cu fir roşu, cu gulerul ridicat, şi pantaloni gri de bumbac, călcați la dungă. Mult trebuie să se fi chinuit mama cu ei, împăturindu-i cu grijă, pentru că nu avea fier de călcat. Toate acestea îl făceau pe tata să arate nu ca un sătean din Ding, ci ca un bărbat bine, de la oraş. Ca un activist de la județeană. Mai avea şi pantofi negri din piele. În sat mulți aveau pantofi negri din piele, însă de regulă din piele sintetică. Iar ceilalți aveau din piele de porc. Tata avea pantofi din piele de vițel. Pe cuvânt de onoare, pantofii erau din piele de vițel. Cum mai punea câte o ştampilă pentru coşciugele de la stat, cum mai primea câte o pereche de pantofi din piele. Pantofi din piele adevărată, de vițel, lucioşi ca oglinda; când îi încălța tata, vedeai casele şi pomii din sat reflectați în ei.

Ei, în ultima vreme nu prea mai erau pomi, aşa că nu se mai reflectau în lacul pantofilor decât brusturii şi arbuştii.

Abia când tata dădu colțul pe altă uliță şi plecă în treburile lui, abia atunci parcă se trezi şi unchiul din nedumerire. Se plecă să ia de jos certificatele de căsătorie şi, când le deschise să se uite la ele, nu i se păru că vede ceva nou, erau tot ca alea pe care le avusese cu Song Tingting, doar că unul dintre nume se schimbase, şi la fel şi datele. Văzând că nu e mare diferență, unchiul fu dezamăgit şi îl cuprinse regretul; parcă n-avea niciun chichirez căsătoria. Stătu acolo câteva clipe, aşa dezamăgit cum era, şi, când se întoarse, văzu că Lingling este chiar în spatele lui. După paloarea ei, unchiul ghici că auzise tot ce spusese tata. Şi văzuse şi când tata aruncase certificatele peste poartă. Îi fugise tot sângele din obraji, de parcă tocmai văzuse o fantomă.

— Dacă ştiam că-i atâta bătaie de cap, nu mai făceam certificatele astea, zise unchiul.

Lingling se uită la el, dar nu spuse nimic.

— Ce mama mă-sii, venea cineva să ne taie capul dacă trăiam împreună fără certificat? Şi dacă muream şi ne îngropam împreună, venea cineva să ne dezgroape?

— Cine ne-ar mai fi îngropat împreună? întrebă Lingling. Fără certificatele astea, tatăl tău sau fratele tău ne-ar mai fi îngropat împreună?

Lingling luă carnetele din mâna unchiului şi se uită la ele, şi pe față, şi pe dos, după care le şterse de praf de parcă şi-ar fi şters propria față.

3

Ca prin minune, odată ce tata le aduse certificatele de căsătorie, febra lui Lingling începu să scadă. Se simțea din

ce în ce mai bine şi îşi recăpăta forțele cu fiecare zi care trecea. Parcă era din nou sănătoasă, parcă se făcuse bine de tot. Deşi era foarte slabă, îşi regăsi vigoarea, iar chipul îi deveni din nou radios.

După plecarea tatei, unchiul şi Lingling se duseră înapoi în pat. Unchiul adormi repede, dar când se trezi o găsi pe Lingling pe marginea patului, parcă aşteptând să se deştepte el. Cât timp dormise unchiul, ea făcuse curățenie în casă, spălase toate rufele şi lustruise podeaua până o făcuse să lucească. Ba dăduse şi o fugă până la magazin, să cumpere nişte pachete de țigări şi nişte bomboane cu fructe.

— Ce-i cu tine? o întrebă el zâmbind.

— Mi-a trecut febra, spuse Lingling, râzând. Uite!

Şi îi luă mâna şi şi-o puse pe frunte, ca să simtă şi el.

— Acum aş vrea să mă duc prin sat şi să le spun tuturor că ne-am căsătorit.

Unchiul îi puse din nou mâna pe frunte, gândindu-se că poate totuşi are febră şi aiurează.

Lingling luă punga de bomboane şi o puse lângă unchiul pe pat.

— Zău, Liang, zău, tăticule, mă simt bine. Hai să mergem prin sat să le spunem oamenilor că ne-am căsătorit! Nu putem să dăm o petrecere, ştiu, pentru că tot satul e plin de oameni bolnavi, dar măcar nişte bomboane şi nişte țigări am putea să împărțim. Chiar dacă suntem amândoi la a doua căsătorie, eu sunt tânără, e ca şi cum ar fi prima, spuse ea râzând. Hai, tati, hai să mergem prin sat! Când ne întoarcem, o să te strig „tati" de o sută de ori. Hai, nu mergi? Nu vrei să te strig „tati" la noapte?

Trăgându-l de mână pe unchiul, îl duse, ca o mamă, la lighean şi, muind un prosop în apă, îl şterse pe față, pe ochi, pe la nas şi pe brațe. După ce termină, îi alese o pereche de pantaloni şi o cămaşă şi-l ajută să se îmbrace. Îl încheie la nasturi şi, înşfăcând punga cu bomboane, îl luă de mână şi

ieşi cu el din casă, ca o mamă care-şi scoate copilul la plimbare. Unchiul şi Lingling merseră din casă în casă să anunțe lumea că s-au căsătorit şi să le arate tuturor certificatele de căsătorie. Erau, în sfârşit, soț şi soție, şi o puteau dovedi. Aşa trecură prin fiecare casă, dând vestea şi împărțind bomboane şi țigări. Când bătură la poarta primei case, le deschise o femeie la vreo şaptezeci de ani, vecina lor mai în vârstă. Lingling îi dădu un pumn de bomboane frumos împachetate şi strigă, cu glasul ei de clopoțel:

— Ziua bună, mătuşică, am venit cu bomboane şi cu o veste bună. Ding Liang şi cu mine ne-am căsătorit, tocmai am primit certificatele. Nu putem să dăm petrecere cu atâția bolnavi prin preajmă, dar am vrut să venim la mata să-ți spunem vestea cea mare.

La a doua casă le deschise o femeie între două vârste, şi Lingling i-a zis:

— Ziua bună, vecino! Liang şi cu mine tocmai ne-am căsătorit. Cu febra asta care bântuie prin sat, nu putem să dăm petrecere, dar am vrut să venim să-ți spunem şi să te servim cu nişte bomboane.

Îi umplu femeii buzunarele cu bomboane, apoi scoase certificatele de căsătorie şi i le arătă, să vadă şi ea.

La a cincea casă, le ieşi în întâmpinare Xiaocui, o tânără din sat. Şi ea era proaspăt căsătorită, dar nici nu se măritase bine, că se şi întorsese la mama ei acasă. Se pare că avusese ceva neînțelegeri cu soțul ei, care era din alt sat, dar nu se ştia prea bine ce se întâmplase. Cum deschise uşa, Lingling îi şi băgă certificatul sub nas şi-i zise:

— Ia uite, Xiaocui, e la fel carnetul ăsta cu al tău? Nu cumva e fals? Că prea e roşu, ştiu şi eu?

— Păi nu-i la fel cu ăla pe care l-ai avut când te-ai măritat cu Xiaoming? întrebă Xiaocui.

Lingling roşi.

— M-am tot uitat, zise, dar parcă astea-s mai roşii.

Xiaocui rămase în prag, sucind carnetul de pe o parte pe alta. Se uită la el în lumina soarelui, ca la o bancnotă suspectă. Dar nu găsi nimic ciudat.

— Hmmm, nu văd nimic neobişnuit, zise tânăra într-un sfârşit. E ca al meu: aceeaşi culoare, aceeaşi mărime, aceleaşi cuvinte şi ştampile.

— Ei, atunci m-am mai liniştit.

Cum scăpă de îndoieli, Lingling se întoarse şi dădu să plece. Dar îşi dădu seama şi că nu-i dăduse lui Xiaocui nicio bomboană, aşa că se grăbi să se întoarcă şi-i puse femeii în palme o grămadă de bomboane.

Pe urmă îşi văzu de drum. Dădură colțul şi, tocmai când se pregăteau să bată la uşa primei case de pe stradă, Lingling îşi dădu seama că până atunci ea făcuse toată treaba. Ea bătuse pe la uşi, ea dăduse vestea cea mare, ea împărțise bomboane şi ea primise felicitările. Pe când unchiul nu făcuse nimic; se mulțumise să stea în spatele ei, zâmbind cu zâmbetul lui tâmp şi molfăind bomboane. Atunci Lingling nu mai bătu la uşă şi se întoarse către unchiul.

— Hai, e rândul tău acum. În casa asta sunt mulți bărbați, probabil c-o să ne deschidă unul dintre ei, aşa că tu trebuie să bați la uşă.

Unchiul încercă să se eschiveze, dar Lingling îl prinse de mână şi-l trase spre uşă.

— Bine, fie, zise el, dar vezi c-ai zis c-o să-mi spui „tati" de o sută de ori.

Lingling se înroşi până în vârful urechilor, dar încuviință din cap.

— Îmi zici acum, o dată? zise unchiul cu zâmbetul lui şugubăț.

— Tati.

— Zi mai tare.

— Tati!

Zâmbind mulțumit, unchiul se duse şi bătu la uşă.

— Cine e? se auzi o voce din curte.

— Eu sunt, neică, am venit să-ți cer ceva cu împrumut.

Când se deschise poarta, unchiul îi dădu repede vecinului o țigară şi apoi un foc, cu acelaşi zâmbet şugubăț pe față.

— Ia zi, ce vrei să-ți dau? întrebă omul.

— Nimic, glumeam şi eu. M-am căsătorit cu Lingling. Tocmai am primit certificatele, şi m-a bătut la cap să mergem să împărțim bomboane.

— Bravo, mă bucur pentru voi! zise omul, zâmbind şi el.

După ce-şi luară rămas-bun, se îndreptară către casa următoare, care era a lui Ding Xiaoming. Unchiul îşi îngroşă obrazul şi dădu să bată la uşă, însă Lingling îl apucă de braț şi-l opri.

După ce împărțiră prin sat toate bomboanele şi țigările pe care le aveau, se gândiră să treacă pe acasă şi să ia nişte bani ca să mai cumpere. Doar mai erau de servit şi cei de la şcoală, bunicul şi toți bolnavii, şi lor trebuia să le ducă vestea cea bună. Numai că se întâmplă ceva – un lucru neînsemnat, dacă stai să te gândeşti, dar care avu urmări foarte grave.

Cum ajunseră acasă, unchiul se împiedică şi căzu în curte. Cum era vară, purta haine subțiri, aşa că se juli la coate şi la genunchi şi se mânji de sânge. Nu erau cine ştie ce răni, doar că unchiul simți nişte dureri foarte puternice în tot trupul. Cum se ridică de jos şi începu să se curețe de sânge, îl trecură fiori pe şira spinării şi începu să asude.

— Lingling, gemu el, mă dor toate alea, nu ştiu ce am.

Lingling îl ajută să se aşeze pe pat, apoi se apucă să-l şteargă de sânge şi de transpirație, pe față, pe mâini, pe picioare. Unchiul se chirci în pat, de ziceai că-i un crevete, iar fruntea îi era acoperită de broboane mari de sudoare. Buzele i se albiseră, iar el tremura de durere din tot corpul.

O apucă de mână pe Lingling, înfigându-şi unghiile în carnea ei:

— Mami, mă tem că de pragul ăsta nu mai trec. Până aici mi-a fost.

— Stai, tati, liniştit. Ceilalţi care s-au îmbolnăvit odată cu tine, câţi dintre ei n-au murit, pe când tu eşti încă în viaţă. O să treci şi peste asta.

Ochii unchiului se umplură de lacrimi.

— Nu cred, mă doare până-n măduva oaselor.

Lingling îi dădu nişte leacuri de durere şi-i dădu să bea niţică supă dintr-un bol. După ce durerile se mai potoliră, stătură de vorbă. Şi vorbiră o grămadă.

— Chiar crezi că până aici ţi-a fost? îl întrebă ea.

— Cam aşa cred, răspunse el cu un zâmbet chinuit.

— Şi dacă tu mori, eu ce mă fac?

— Tu trăieşti mai departe, şi o zi să fie. Şi să ai grijă ca tata şi frate-meu să ne facă un mormânt mai mare, mai larg, mai adânc, cât casa noastră.

— Şi sicrie?

— Mi-a promis frate-meu că ne dă el. Din alea bune, din cedru, măcar de trei cuni grosime.

— Şi dacă nu se ţine de cuvânt?

— Ei, mi-e frate. Doar suntem din aceeaşi mamă. De ce să nu se ţină de cuvânt?

— Dar n-ai văzut cum ţi-a aruncat certificatele de căsătorie pe jos? Şi după aia a strigat la tine că te-ai dat în spectacol pentru mine şi că ai lăsat averea familiei pe mâna străinilor. Îi e necaz că te-ai căsătorit cu mine. Dacă tu mori şi el nu mai vrea să-mi dea sicriu sau să ne facă un mormânt îndeajuns de mare pentru amândoi, eu ce pot să fac? Unde mai pui, zise ea, că preţurile sicrielor au crescut îngrozitor. Mai înainte, cu patru-cinci sute de yuani puteai să-ţi iei un sicriu bun, acum au ajuns să coste şi şapte-opt sute. Dacă ar fi să ni le dea, ne-ar costa cam o mie cinci

sute de yuani. Chiar crezi că e dispus să piardă el atâția bani de dragul nostru? Zău aşa, Liang, dacă fratele tău o să spună că nu mai vrea să-mi dea coşciuge, eu chiar n-am ce să fac. De-aia ar fi mai bine să mor eu prima. Aşa, ai putea să te asiguri tu că mormântul e cât pentru amândoi şi că ne dă coşciuge din alea bune. Aşa că trebuie să rămâi în viață, tati, m-ai înțeles? Lasă-mă pe mine să mă duc prima.

Şi au vorbit aşa ore în şir, fără să se oprească măcar să tragă aer în piept. Vorbiră până târziu în noapte, până când Liang uită de durerea lui. Era noaptea în care Lingling promisese să-l strige „tati" de o sută de ori şi mai bine. Făgăduise c-o să-l slujească şi c-o să-i facă toate hatârurile. Dar iată că, din senin, boala îl înhățase şi îl strângea tare în ghearele ei, iar durerea parcă prindea rădăcini. Şi nici n-ar fi putut să suporte aşa ceva dacă nu l-ar fi alinat glasul lui Lingling. Totul pornise de la câteva zgârieturi, de la genunchii lui zdreliți, de unde durerea coborâse adânc în măruntaiele sale, iar trupul lui pur şi simplu nu mai avea puterea să lupte. Boala pe care o ducea de atâta timp îl lăsase fără vlagă, aşa că până şi cea mai măruntă durere i se părea covârşitoare, şi cel mai mic bobârnac îl făcea să simtă că moare, iar o banală julitură îi trimitea junghiuri ca un fier încins prin toate oasele şi încheieturile. Parcă o mie de cuțite încinse în foc îi tăiau zgârciurile şi-i răscoleau măruntaiele. Ca nişte bare de fier care-i rupeau oasele, ca un ac ruginit care-i trecea prin şira spinării, de sus până jos. O suferință nemaipomenită, care-l făcea să strângă din fălci până-l dureau dinții şi până când sudoarea îi curgea pe față şiroaie.

Noaptea dură o veşnicie, ca o cărare care se întinde la nesfârşit peste câmpie. Lumina lunii, albă ca o dâră de lapte, se strecura prin perdele, iar de afară se auzea țârâitul greierilor. Atmosfera era înăbuşitoare. De durere, unchiul îşi simțea inima în flăcări, ca pusă pe jar. Ca o bucată de fier

pusă la topit. Oricum s-ar fi sucit, tot nu-i era bine. Încercă la început să stea chircit ca un crevete suferind, cu fața îngropată în pernă, în mijlocul patului. Apoi, tot chircit, se întoarse pe o parte, ca un crevete mort, încovoiat într-un inel. Apoi se aşeză pe spate, cu genunchii la gură, ca un crevete mort de ceva vreme. Numai aşa simțea că durerea îl mai lasă puțin. Dar numai puțin. Şi urla de mama focului.

— Vai de mine, nu mai pot, Lingling, mor! Mamă, dă-mi ceva să nu mă mai doară!

Țipa şi răcnea şi se răsucea în aşternuturi. Se zvârcoli până când făcu cearşafurile ghemotoc. Era leoarcă de transpirație şi se lipeau hainele de el. Lingling tot încerca să-l şteargă de sudoare şi să-l țină de vorbă, povestindu-i despre lucruri care obişnuiau să îl intereseze. Ar fi făcut orice să-i mai aline durerea, i-ar fi spus orice. Iar dacă lui Liang nu-i plăcea ce aude, bătea cu pumnul în pernă şi striga:

— Eu mor de durere şi tu asta te găseşti să-mi spui?

Atunci Lingling mai muia cârpa în apă rece, ca să îl şteargă de sudoare, şi începea să-i spună altceva.

— Tati, să nu te superi pe mine, dar vreau şi eu să te întreb ceva.

Unchiul îşi întoarse privirea spre ea. Sudoarea îi făcea fruntea să lucească.

— Cine crezi că e acum iubitul lui Tingting, acolo, la ea în sat?

— Haide, măi mamă, zicea el, n-am şi aşa destule dureri de îndurat?

— Ei, oricum, oricine ar fi, nu-s mai fericiți ca noi doi, spuse Lingling, zâmbind.

Unchiul parcă se mai îmbună puțin.

— Pun rămăşag că Tingting nu-i spune „tati”, cum îți zic eu ție. Şi nici el nu cred c-o strigă „mami”. De acum, îți sunt nevastă de-adevăratelea, tati. Dar şi mai înainte eram

nevasta ta, de câte ori voiai. La şcoală sau pe afară, pe câmp sau în căsuța noastră de la treierătoare. Oricând, noaptea sau ziua, de câte ori pofteai. Nu trebuia decât să ceri, că niciodată n-am spus „nu”. Mereu ți-am dat tot ce-ai vrut. Dacă voiai ceva dulce, îți făceam ceva dulce. Dacă-ți trebuia sărat, îți făceam. Niciodată nu te-am lăsat să te apropii de cuptor, iar mâinile tale nici nu s-au atins de rufe la vremea spălatului. M-am purtat bine cu tine, aşa-i?

Dar până să zică el ceva răspunse singură:

— Da, am făcut tot ce face o nevastă.

Vorbise de parcă nici măcar n-ar fi aşteptat vreun răspuns de la el, de parcă pe ea însăşi s-ar fi întrebat, nu pe el.

— Iar când ai vrut să fiu mămica ta, te-am luat în brațe şi te-am legănat, ți-am dat şi țâță şi te-am bătut pe spate, ca pe un bebeluş, şi te-am aşezat să dormi. Iar când ai vrut să-ți fiu fiică, te-am strigat „tati”, măcar de zece ori pe zi, ca şi cum chiar mi-ai fi fost tată. Nu ți-am spus, dar, într-o zi, chiar am numărat de câte ori te-am strigat „tati”, şi mi-a ieşit că de cel puțin cincizeci de ori. Pe când tu, în ziua aia, m-ai strigat „mămico” o singură dată, şi asta pentru că voiai să-ți spăl picioarele. Dar mie mi-a fost de-ajuns. M-am bucurat să-ți spăl picioarele şi să arunc, apoi, apa. Ba chiar o dată m-ai trezit în plină noapte ca să te spăl. Aşa că spune tu, Liang, n-am fost eu bună cu tine? Sau m-am prefăcut?

Lingling se uita la unchiul de parcă avea ceva să-i reproşeze.

— Zi tu, tati, am fost bună cu tine sau m-am prefăcut?

Fusese bună cu el, şi unchiul ştia asta. Dar se gândea că şi el fusese bun cu ea, numai că, după felul în care îi vorbea Lingling, se gândi că poate o supărase cu ceva sau o rănise în vreun fel. Oare ce putea fi? Poate erau mai multe lucruri. Nu putea decât să-şi ceară, cumva, iertare, ca un

bărbat în fața unei neveste supărate, a unei mame nemulțumite sau a unei surori pe care o călcase pe bătături.

Lingling stătea pe marginea patului, ținându-l de mână pe unchiul, îmbrăcată doar în chiloți şi într-o cămaşă de noapte subțire, din bumbac. Îi răsfirase degetele şi le strângea uşurel, pe rând, ca şi cum ar fi numărat în gând. Nu părea să-şi dea seama ce face. Se uită la el şi se îmbujoră. Slăbise mult, dar tot mai avea puțină roşeață în obraji. Parcă era o fetişcană timidă care şade prima oară lângă un băiat şi vorbeşte cu el. Lumina slabă din cameră crea o atmosferă de toropeală. Mai devreme, țânțarii zburau ca bezmeticii prin odaie, dar pesemne se cuibăriseră pe undeva între timp, hipnotizați de glasul subțiratic al lui Lingling. Cum nu se mai auzea nici bâzâitul lor, camera era cufundată într-o linişte desăvârşită.

Şi liniştea aceea, ca o pătură moale, se aşternu deasupra lor.

Unchiul nu mai era chircit ca un crevete. Stătea pe o parte, cu picioarele întinse şi cu capul pe pernă, fără să se mai tânguiască din cauza durerii. Stătea cuminte şi o asculta pe Lingling. Ca un copil căruia mama îi deapănă poveşti înainte de culcare sau ca un băiat care ascultă cum i se povesteşte ce-a făcut mai demult şi nu-şi mai aduce aminte.

— Am fost aşa bună cu tine, tati... Şi atunci cum să spui că până aici ți-a fost? Că gata, te duci? Ai s-o mai duci mult şi bine. Gândeşte-te la toți cei care au murit de febră până acum. Mai întâi se duc ăia care suferă cu ficatul, apoi cei care au probleme cu plămânii şi pe urmă cei pe care-i supără stomacul. Dacă n-ai decât febră, mai ai mult până mori. Nici dacă te dor oasele nu înseamnă că te duci. Tu n-ai probleme cu plămânii sau cu stomacul, iar de ficat n-am auzit să te plângi. Atunci de unde ai scos-o că n-o mai duci mult? Înțeleg că ai dureri, însă toți spun că, dacă te dor

oasele, mai ai până în faza terminală. Deci nu cumva, când strigi că mori, de fapt vrei să spui că nu mai vrei să trăieşti? Adică îţi chemi moartea, să vină mai repede să te ia? Nu-i bine să chemi moartea lângă tine. Cum să faci aşa ceva? Cumva de-aia vrei să te duci şi să mă laşi, că n-am fost destul de bună cu tine? Sau poate te gândeşti că nu mai are rost să trăieşti, de vreme ce eşti bolnav de febră? Uită-te bine la mine, tati. Când am avut certificatele în mână, febra care mă chinuia de peste două săptămâni m-a lăsat. S-a dus ca şi cum nici n-ar fi fost, iar acum mă simt bine. Dar ştii de ce? Pentru că te iubesc. Îmi place să fiu măritată cu tine. E ca şi cum am fi în luna de miere. Că doar abia am primit certificatele, aşa că azi e prima noastră zi de proaspăt însurăţei. Nici nu ne-am iubit încă, adică nu oficial. Şi tu-mi vorbeşti deja de moarte? Liang, tu nu mă mai iubeşti de fapt, nu-i aşa? Că dacă m-ai iubi, tati, aşa cum mă iubeai înainte, n-ai fi pomenit de moarte. Nu mai vorbi de moarte! Gândeşte-te la mine şi spune-mi „mamă" şi lasă-mă să am grijă de tine. O să-ţi fac toate poftele, îţi dau să mănânci, te îmbrac, până şi în pat te ajut. Acum că suntem căsătoriţi se numeşte că suntem o familie. Te-am strigat „tati" de atâtea ori, dar pe socrul meu n-am ajuns încă să-l strig „tată". De-acum, dascălul Ding e şi tatăl meu. Mâine vreau să mergem la şcoală şi să-l chem să stea aici, cu noi. O să vă îngrijesc pe amândoi. O să vă fac de mâncare şi o să vă spăl rufele, vă fac şi curăţenie, iar când oi mai prinde putere, vă fac amândurora pulovere şi izmene. Nici n-ai văzut ce bine ştiu să tricotez! Când eram la mine acasă, toţi vecinii veneau şi mă rugau să le împletesc pulovere.

Atunci Lingling văzu că unchiul închisese ochii.

— Ai adormit, tati?

— Păi mi se închideau ochii, răspunse el.

— Ţi-e mai bine, te-a mai lăsat durerea?

— Da, zise, parcă nici n-o mai simt. Nu mă mai doare deloc.

— Atunci dormi, şi mâine o să vezi că totul o să fie bine. Mâine nici nu ne ridicăm din pat. Stăm în pat toată dimineața, poate şi ziua întreagă. Dormim până începe să ne ardă soarele pe spate. Şi după aia la prânz mâncăm şi mâncarea de dimineață.

Pe când ea vorbea, unchiul închise din nou ochii; îşi simțea pleoapele grele ca nişte cărămizi. Ea se gândi că poate adormise, însă îl auzi bolborosind:

— Nu mă mai doare, dar simt că-mi arde tot corpul, parcă am jar în piept. Ai putea să-mi aduci nişte gheață, să-mi pui pe frunte?

Deşi era trecut de miezul nopții, Lingling se duse până la puț, scoase nişte apă rece ca gheața şi muie în ea nişte prosoape cu care îl înfăşură pe unchiul.

— E mai bine? îl întrebă ea.

— Ceva mai bine, răspunse unchiul, mijind ochii.

Numai că în curând prosoapele se încălziră. Unchiul se chirci la loc.

— Ard, adu-mi nişte gheață.

Lingling se gândi o clipă, apoi se dezbrăcă de hainele ei subțiri de vară, le agăță deasupra patului şi se duse afară cu prosoapele umezite. Era miezul nopții şi din pământ se ridica un abur rece. Stârnit de vânt, aburul făcea întreaga ogradă răcoroasă ca străfundurile unei fântâni. Luna nu se mai zărea pe nicăieri, doar stelele mai pluteau pe deasupra cețurilor din zări. Linişte culeasă de prin sat se revărsa rece ca gheața în ogradă, izbindu-se de ziduri. Lingling umplu o găleată cu apă şi şi-o turnă în cap. Iarăşi şi iarăşi, îşi turnă în cap apa aceea rece ca gheața, până începu să tremure de frig. Dârdâind, se şterse de stropi, îşi încălță papucii şi se duse repede în casă. Se băgă în pat lângă

unchiul, lipindu-şi carnea îngheţată de trupul înfierbântat al unchiului. Era ca un sloi de gheaţă în formă omenească.

— E bine aşa, tati?

— A, ce rece eşti... E bine.

Lingling îl ţinu în braţe până când unchiul adormi, sorbindu-i fierbinţeala în trupul ei înfrigurat şi alungându-i febra. Dar după ce ea se încălzi la loc, unchiul începu iarăşi să se plângă că arde. Atunci Lingling se duse înapoi în curte şi-şi turnă apă pe ea până ce începu să dârdâie şi să tuşească, apoi se şterse şi se duse degrabă lângă unchiul, lipindu-se de el şi luându-i fierbinţeala. După ce repetă ritualul de şase ori, febra unchiului păru să scadă. Ding Liang se cufundă într-un somn adânc şi începu să sforăie tare.

4

Unchiul sforăia de se zguduiau ferestrele. Trecuse deja ceva vreme de când mijiseră zorii, iar soarele stătea cocoţat sus pe cer. Când se trezi din somnul său adânc, unchiul nu mai simţi nici urmă de febră, doar o moleşeală în trup, ca şi cum tocmai ar fi ieşit dintr-o baie fierbinte după o zi lungă de trudă la câmp. Deschise ochii, însă n-o zări pe Lingling lângă el. Îşi amintea că stătuse lipită de el cu trupul ei rece şi mătăsos ca un stâlp de jad. Adormise răcorit de îmbrăţişarea ei de gheaţă, dar iată că dispăruse.

Nu mai era lângă el pentru că nu dormise în pat, ci pe o rogojină întinsă alături, pe jos. Noaptea, după ce adormise unchiul, îşi aşternu lângă pat o rogojină nou-nouţă, după care îşi puse o fustă albastră, o bluză roz din bumbac şi, deşi era miez de vară, trase pe ea o pereche de ciorapi de mătase. Aşa îmbrăcată şi cu părul frumos pieptănat, ai fi zis că e gătită să meargă la vreo serbare. Ciorapii de culoarea pielii, fusta ca lumina albăstruie a lunii şi bluza ei ca un

apus roşiatic de iarnă se potriveau atât de bine, încât ai fi zis că nici nu pot fi purtate decât împreună. De asta se şi gătise aşa, ca să-i fie plăcută unchiului.

După ce se îmbrăcase, Lingling se întinsese pe rogojină şi adormise repede. Şi murise în somn. Dar chiar şi moartă, arăta ca şi cum ar fi dormit. Avea sprâncenele uşor încruntate, dar numai ca şi cum ar fi sâcâit-o ceva; nu părea să fi suferit. Părea senină şi împăcată.

Când unchiul se ridică din pat şi o văzu întinsă pe jos, o strigă pe nume. Văzând că nu răspunde, o strigă „mamă”. Dar cum nici aşa nu primi niciun răspuns, sări din pat şi îngenunche lângă ea, strigând-o întruna, ca să o trezească. Când îşi dădu seama că nu-l aude, îi stătu inima în loc. Începu s-o tragă de mână, tot sperând că nu a murit, îi luă capul în mâini şi începu să urle:

— Mamăă, mamăă!

Dar ea nu se mişcă, nici chiar când unchiul o luă în braţe. Capul îi căzu cu bărbia în piept. Era ca o fetiţă care nu putea să se trezească de dimineaţă. Încă nu îi dispăruse roşeaţa din obraji, dar buzele îi erau uscate şi crăpate, de-ai fi zis că sunt acoperite de nişte solzi. Unchiul îşi dădu seama că trebuie să fi făcut o febră foarte mare când murise, şi asta de la apa rece pe care şi-o tot turnase peste ea în timpul nopţii.

Dacă febra lui fusese chinuitoare, febra ei fusese şi mai cruntă – atât de cruntă, încât o smulsese din lumea celor vii. O luase din satul Ding şi o răpise din braţele unchiului. Lingling îşi dăduse seama că va muri, şi de-aia se dăduse jos din pat şi îşi pusese hainele cele frumoase, fără să-l trezească pe unchiul; pe urmă se culcase pe jos şi se lăsase în voia febrei. Şi febra o pârjolise de tot. Buzele îi erau atât de uscate, încât ai fi zis că au fost cauterizate. Dar şi aşa parcă îngheţaseră într-un surâs, un zâmbet care arăta cât de mulţumită era de lucrurile pe care le făcuse pentru

unchiul şi de felul în care se purtase toată viața. Un zâmbet fără urmă de regret.

Capitolul 5

1

Când ajunse bunicul, unchiul deja îşi înfipsese cuţitul în picior, iar sângele ţâşnea din rană ca din cişmea. Cu o zi înainte, când se împiedicase şi căzuse în curte, mai că nu murise de durere. Darămite rănit la picior: aşa sigur avea să-şi găsească sfârşitul. Îi venise şi lui rândul. Întinsă pe podea, Lingling îl aştepta să vină după ea, iar unchiul se grăbea s-o prindă din urmă.

Bunicul apăru degrabă la uşa lui, de ziceai că-i vreo nălucă dintr-un vis. Se smulsese din visele lui de peste noapte şi venise într-un suflet la unchiul. Dar fiul său era deja mort când ajunse el acolo. Ding Liang i-o luase morţii înainte şi o prinsese din urmă pe Lingling.

Părea că murise pe la prânz. În sat era la fel de linişte ca şi cu o zi înainte, iar oamenii leneveau prin case. La şcoală, bolnavii se chinuiau să prindă şi cel mai mic petic de umbră, ca să se odihnească şi ei un pic. Bunicul moţăia şi el şi visa, şi i se păruse că o aude pe Lingling strigându-l. „Tată, tăticule, tăticule”, zicea ea, şi strigătele ei ascuţite spintecau aerul ca nişte lame sclipitoare. Bunicul se ridicase în capul oaselor, crezând că Lingling e chiar lângă el şi îl strigă, dar se uitase în jur şi n-o zărise nicăieri. Se culcase la loc şi adormise în zumzetul cicadelor. Dar iarăşi auzise strigătele sfâşietoare ale lui Lingling. Nu mai înţelegea nimic. Ştia că e doar un vis, dar până la urmă se hotărâse să se lase purtat de el, ca pe valuri, dincolo de şcoală, peste câmpie, până hăt în sat, pe urma glasului lui Lingling.

Bunicul l-a văzut pe unchiul ieşind din casă în curte. Lingling era în spate, se agăţase de piciorul lui şi striga, lăsându-se târâtă prin ţărână:

— Tati, tati, nu face asta! Nu vreau să ajungi ca mine!

Şi bunicul nu pricepea pentru ce îl strigă ea „tati” în loc să-l strige pe nume. A rămas acolo, în curte, uluit, privindu-i cum se luptă şi cum strigă, de parcă se uita la vreun spectacol de circ. Lingling se agăţase de piciorul unchiului şi nu voia să-l lase să plece, dar nu avea destulă putere cât să-l ţină pe loc. Aşa că unchiul trecea prin curte, trăgând-o pe Lingling după el.

Curtea era aceeaşi dintotdeauna. Unchiul şi Lingling nu schimbaseră nimic după ce se mutaseră. Paltinii umbreau împrejurimile cu frunzişul lor bogat. Strecurându-se printre frunze şi crengi, razele soarelui proiectau pe pământ băltoace de lumină. De trunchiul paltinilor era agăţată sârma de întins rufe, care le pătrunsese deja în scoarţă. Sapa şi grebla, ruginite de vreme, stăteau sprijinite de zid, iar în faţa bucătăriei se vedea troaca porcilor. Nu mai erau porci, Tingting îi luase cu ea, dar rămăsese troaca. Nu se schimbase nimic. Doar o găleată de tablă, umplută pe jumătate, părea să nu fi fost acolo mai înainte. Probabil că o lăsase cineva neglijent în mijlocul curţii, unde ai fi putut să te şi împiedici de ea. De obicei, găleata stătea în bucătărie. Bunicul s-a gândit că poate cineva îşi turnase apă pe el să se mai răcorească şi uitase s-o mai ducă înapoi.

Când a ajuns în dreptul găleţii, unchiul s-a oprit şi s-a uitat lung la ea, apoi a intrat, şontâc-şontâc, în bucătărie. Cu Lingling agăţată, în continuare, de piciorul lui. Când unchiul a luat un cuţit de pe tocător şi l-a ridicat deasupra capului, bunicul s-a gândit că vrea s-o înjunghie pe Lingling. Dar, când să se repeadă să-l oprească, a văzut că ridică piciorul stâng şi, punându-l pe tocător, îşi înfige cuţitul în el. Când şi-a implântat lama în carne, unchiul a strigat:

— Morţii mă-tii de nenorocit, nevastă-ta e moartă şi tu încă mai trăieşti?

Atunci bunicul a rămas înmărmurit. Lama cuțitului a lucit ca un fulger în bătaia soarelui, iar în clipa următoare, când unchiul şi-a scos cuțitul din carne, din rană a țâşnit un şuvoi de sânge. Îi curgea din rană ca apa la cişmea şi se împrăştia pe jos în mii de bobițe roşii. Razele soarelui năvăleau pe fereastra bucătăriei şi făceau jetul de sânge să pară un stâlp de un roşu transparent, o bară de sticlă roşie agățată de piciorul unchiului. Sângele țâşnea ca un arc din piciorul unchiului şi apoi ajungea pe podea ori îi şiroia pe picior. Boabele de sânge erau împrăştiate peste tot, ca grâul la treierătoare.

Chircită pe jos, Lingling s-a oprit, deodată, din plâns. Avea pielea albă ca a unui mort, iar fața îi era udă de lacrimi.

— Cum ai putut să fii atât de prostuț, tati, a zis ea cu un geamăt. Doar tu spuneai că trebuie să ne bucurăm de fiecare zi care ne-a mai rămas, şi când colo te-ai grăbit să vii după mine.

Unchiul se uita la ea şi-i zâmbea. Un zâmbet slab, subțire, fără vlagă. Care nici nu a zăbovit prea mult pe chipul lui. Dar deodată l-a trecut un junghi prin tot trupul, a scăpat cuțitul pe jos şi s-a apucat de picior, apăsând cu amândouă mâinile tăietura care îi trecuse prin carne şi ajunsese până la os. Cocoşat de durere, s-a ghemuit lângă tocător, iar fruntea i s-a umplut de broboane de sudoare.

Bunicul se smulsese din vis şi sărise din pat, grăbindu-se să ajungă la unchiul acasă şi scurtând drumul pe unde se putea. Năvăli pe poartă şi primul lucru pe care îl văzu fu găleata de tablă din mijlocul curții, întocmai cum visase. Era umplută cu apă până la jumătate, iar în ea se bălăngănea un linguroi, ca o bărcuță. În crengile copacilor zumzăiau cicadele, de ziceai că-s fructe coapte gata să cadă pe pământ. Printre băltoacele de lumină, bunicul găsi urma unei dâre de sânge ce venea dinspre bucătărie şi ducea spre casă, ca panglică roşie ce şerpuia prin ogradă. Mirosul

sângelui se simțea şi în aer. Bunicul privi în jur nedumerit, apoi dădu buzna în casă. Când îl văzu pe unchiul întins pe podea lângă Lingling, îşi dădu seama că băiatul lui murise, că sunt morți amândoi. Ding Liang şi mireasa lui stăteau unul lângă altul, pe rogojină, cu fața în sus. Mâneca bluzei ei cu flori roşii era îmbibată de sângele lui.

2

Înmormântarea e o chestiune de prestigiu. Cu o înmormântare frumoasă se puteau încheia socoteli nerezolvate sau se putea recâştiga onoarea pierdută.

Dar uite că se adunau morții. Căci în aceeaşi zi cu unchiul muri şi fratele mai mic al lui Ding Yuejin, Ding Xiaoyue; şi cu o zi înainte murise Jia Genbao, fratele lui Jia Genzhu, adică exact în ziua în care unchiul o pierduse pe Lingling. Patru morți în nici două zile. Patru înmormântări, pentru care nu erau destui oameni. Bunicul se duse prin sat să ceară ajutor la săpat gropile, dar află că Ding Yuejin şi Jia Genzhu i-o luaseră înainte. De câte ori bunicul întreba pe câte cineva, primea cam acelaşi răspuns: „Iartă-mă, dar deja i-am promis lui dom' director Jia sau lui dom' director Ding că mă duc să-l ajut” sau „Te ajut, dar mai stai câteva zile, până-i îngropăm pe Xiaoyue şi pe Genbao” sau „Pune-i şi tu undeva până venim noi să-i îngropăm”. Sau, şi mai bine: „Genbao a murit puțin înainte de Lingling, iar Xiaoyue s-a dus cu câteva ceasuri înainte să moară Liang. Ştii şi tu cum e, primul venit, primul servit.”

Când bunicul merse la Genzhu să vadă dacă nu poate să se lipsească de câțiva oameni, Genzhu îl măsură îndelung din priviri, ca la urmă să-i zică:

— Dar de ce nu te duci la fiul tău? Cică ăi de sus dau coşciuge frumoase şefilor de comitete de prin sate, ca recompensă că au tras din greu. Yuejin şi cu mine suntem

şefi de comitet, ia du-te tu la fiul tău şi întreabă-l unde ni-s coşciugele.

Se duse bunicul şi la nepotu-său, Ding Yuejin, să-l roage să-i dea o mână de ajutor, dar Yuejin se făcu că plouă.

— Unchiule, ştii şi tu că prin toate satele s-au dat coşciuge gratis pentru cei de la comitet. Oare Hui când ni le dă pe ale noastre?

Aşa că bunicul se duse învins înapoi la casa unchiului. Se aşeză lângă trupul fiului său mort şi lângă cadavrul lui Lingling şi, uitându-se când în tavan, când în podea, aşteptă să se întoarcă Hui de pe unde se dusese.

Hui se întoarse în sat pe la asfinţit şi veni la casa unchiului. Văzând cele două trupuri întinse pe câte o uşă în sufragerie, clătină din cap şi oftă. Se aşeză lângă bunicul în curtea luminată de lună şi stătură aşa vreme îndelungată, fără să spună nimic, cu capul plecat, fiecare adâncit în gândurile lui. Peste sat se înstăpânise o linişte desăvârşită, de parcă în noaptea aceea încremenită nu mai era pe lume nici măcar un suflet. Undeva după miezul nopţii se auziră paşi. Erau ai oamenilor care se întorceau de la cimitir, unde săpaseră gropi pentru Yuejin şi Genbao, iar în momentul ăla treceau prin faţa porţii unchiului. Bunicul ridică privirea la fiul său.

— Nu mai putem sta aşa, trebuie să-i îngropăm. Dacă mai rămân o zi, o să înceapă să miroasă. Vezi tu, ar avea cine să ne ajute, numai că toţi ne urăsc. Trebuia să faci cum ţi-am spus, să le faci plecăciuni şi să le ceri iertare, şi n-am fi ajuns până aici.

Ding Hui se ridică, se uită la tatăl său, se uită la Ding Liang şi la Lingling, care zăceau morţi, şi pufni:

— Lasă, tată, nu te amărî! O să le fac o înmormântare cum nu s-a mai văzut, şi asta fără să mă rog de nimeni să mă ajute. Nici măcar o sapă n-o să le cer cu împrumut. Fii atent la mine!

Şi cu asta, Ding Hui ieşi din curte şi se îndreptă spre casă. Mergea repede, călcând apăsat, tropăind de nervi, şi parcă se spărgeau sub paşii lui pietrele de pe caldarâm, iar frânturi din ele săreau până departe, prin sat şi peste câmpie.

Bunicul rămase singur lângă trupurile celor doi.

3

Noaptea trecu încet, fără nicio mişcare. Doar că în zori apăru în sat un grup de necunoscuți: vreo zece-doisprezece bărbați vânjoşi din alte sate, la vreo treizeci-patruzeci de ani, încercați la muncă fizică. Ştiau bine cum se sapă un mormânt. Împreună cu ei era un om mai în vârstă, la vreo şaptezeci de ani, care cică era meşter cioplitor. Într-o zi şi o noapte, săpară un mormânt pentru Lingling şi pentru unchiul. Săpară pe bucata noastră de pământ, la sud-vest de sat, exact lângă mormântul mamei. Făcură o gaură într-o parte, apoi săpară pe sub pământ, făcând un fel de cavou. Groapa era cam cât o casă micuță, dar mult mai mare decât un mormânt obişnuit. Pe atunci oamenii mureau pe capete, răpuşi de febra care bântuia câmpia; mureau ca frunzele ce cad toamna din copaci. Din cauza numărului mare de morți, şi mormintele fuseseră micşorate. Pe când al unchiului ziceai că-i mormânt împărătesc. Era mare cât pentru doi oameni şi le întrecea în dimensiuni până şi pe cele pe care şi le săpaseră câteva cupluri de prin sat înainte să izbucnească febra. Al unchiului era mare, mult mai mare decât altele.

Dar nu atât mărimea, cât grija cu care fusese construit era deosebită. Folosindu-se doar de un cuțit, o lopată şi o sapă mai micuță, cioplitorul sculptă într-unul dintre pereți toată harta oraşului Dongjing, capitala dinastiei Song, acum oraşul Kaifeng. Renumitele sale pagode, pavilioane, grădini

şi lacuri, temple şi monumente funerare erau înfăţişate în mii de detalii mărunte, ca în tablourile din palatele imperiale. Iar strălucirea acelei lumi de demult dădea cavoului un aer distins, de eleganță şi de vechime.

Pe peretele opus era săpat cu dalta un peisaj al oraşului Kaifeng aşa cum arată el azi, cu clădiri înalte şi de seamă, cu fântâni şi piețe, cu clădirea primăriei şi sediul comitetului județean de partid, cu zone comerciale şi străzi pline de lume şi dughene de negustori. Deasupra oraşului vechi stătea scris, cu caractere caligrafiate, „Capitala dinastiei Song”, în vreme ce reprezentarea oraşului modern era intitulată „Noul Kaifeng”. Ei, nu erau ele sculptate chiar cu migala pe care o vezi pe sulurile marilor pictori, dar nimeni nu mai văzuse asemenea minunăție prin părțile alea. Parcă toate minunile lumii s-ar fi întâlnit în acest cavou din satul Ding, în gravurile de pe pereți. Vestea se răspândi iute, iar oamenii dădură năvală să vadă cu ochii lor.

Veneau grupuri-grupuri, ca turiştii în excursie. După ce coborau în cavou se întorceau cu imnuri de laudă. Ce îndemânare artistică nemaipomenită, ce gravuri complicate, ce detalii atent construite! Dragonii şi phoenicşii incrustați pe Pavilionul Dragonului erau atât de fidel redați, că-ți venea să întinzi mâna să-i atingi. Şi oamenii! Parcă îi şi auzeai vorbind. Laudele începură să umble prin sat, din gură în gură, aducând la mormânt tot mai mulți gură-cască. Veneau oameni de toate vârstele să se zgâiască la mormântul unchiului şi al lui Lingling. Parcă peste noapte răsărise acolo un palat imperial; ai fi zis că de sub brazdele câmpiei fusese dezgropată cine ştie ce veche cetate pierdută.

În ziua în care unchiul şi Lingling aveau să fie înmormântați, la cavou se adunară oamenii ca pelerinii la vreun mormânt imperial. Soarele de-abia răsărise, iar câmpia se întindea spre orizont ca o mare de văpaie. Lumina se revărsa peste holde, mângâind spicele care îți ajungeau

până la genunchi şi făcându-le să pară aurii. Smocurile de verdeață presărate ici şi colo luceau ca jadul în ape galben-verzui. Mormântul dublu al unchiului şi al lui Lingling era la celălalt capăt al ogorului nostru. De o parte şi de alta a intrării se ridica câte un dâmb de pământ. Deşi fusese bătătorit de paşii atâtor curioşi, pământul încă mai răspândea un miros reavăn. Oamenii care coborau în cavou se întorceau fluierând de uimire şi minunându-se de cele văzute. Ieşeau la lumină şi ziceau: „Îți vine să crezi?” sau „Păi zău de nu merită să mori pentru aşa ceva!” sau „De ce n-am şi eu parte de un mormânt ca ăsta?” sau „De-aş şti că mă îngrop în aşa ceva, aş fi gata să iau febra şi de o sută de ori”.

În curând veniră şi oamenii care ajutaseră la înmormântările lui Jia Genbao şi Ding Xiaoyue. Ei erau cei mai pricepuți din sat la săpat morminte şi la zidit. Ceilalți le făcură loc să treacă, să vadă şi ei, cu ochii lor. Oamenii intrară în mormânt, strâmbându-se a neîncredere, dar, imediat ce ieşiră, pe chipul lor înflori un zâmbet de admirație. Unul dintre ei, între două vârste, îl întrebă pe un tânăr care stătea afară, lângă grămada de unelte:

— Tu ai făcut gravurile?

— Nu eu, unchiul meu.

— Unde o fi învățat să facă aşa ceva?

— Ei, e o tradiție în familia noastră.

— Oare ar vrea să lucreze şi la mormintele pe care le săpăm noi acum?

— Ăsta e un mormânt în stil imperial, îi răspunse tânărul. Pe vremuri, aşa ceva aveau numai înalții oficiali. Acum nu mai e aşa, dar chiar şi unchiul meu are nevoie de aprobări de la ăi de sus ca să facă aşa o lucrare. Nu poate fără un ordin semnat şi ştampilat de la guvern. Nu se face aşa ceva pentru oricine.

— Şi atunci cum de s-a ales Ding Liang cu mormântul ăsta?

— Păi fratele lui, Ding Hui, e preşedintele comitetului judeţean.

Mai mult nu mai spuse. Curând după aceea, meşterii din sat se întoarseră la treabă. Venise vremea să se ocupe de înmormântarea lui Genbao şi de cea a lui Xiaoyue, să-i pregătească şi să-i aşeze în sicriele care îi aşteptau la poartă şi care fuseseră făcute pe vremea când primiseră toţi sătenii aprobare să taie copaci, de rămăsese satul fără un petic de umbră. Amândouă sicriele erau făcute din lemn de paltin de patru cuni grosime iar la capete erau plăci din lemn de cedru groase de trei cuni. Pe plăci erau gravate caractere funebre, care fuseseră umplute pe urmă cu auriu sau argintiu strălucitor. Erau destul de dichisite şi sicriele lor, însă gropile pe care le săpaseră Jia Genzhu şi Ding Yuejin pentru fraţii lor nici nu se comparau cu cel pe care-l făcuse tata pentru fratele lui. Mormântul făcut de tata era în stil imperial, cum numai la înalţii demnitari mai vezi. Iar scenele gravate pe pereţi, cu trecutul şi prezentul oraşului Kaifeng, aveau rostul de a-i însoţi pe unchiul şi pe Lingling în odihna veşnică.

Totuşi, lui Jia Genzhu şi Ding Yuejin le era necaz că tocmai nelegiuiţii satului ajunseseră să se lăfăie într-un mormânt atât de frumos împodobit. Şi se simţeau jigniţi peste poate. Măcar fraţii lor se bucuraseră de nişte sicrie mai acătării, ca pentru sătenii cei mai respectabili. De felul celor pe care numai familiile înstărite şi bine văzute şi le puteau permite. Asemenea sicrie arătau cât de bine situaţi erau cei aşezaţi în ele sau câtă putere aveau rudele lor.

Cele două familii locuiau pe aceeaşi străduţă, la câteva case distanţă. Trecând prin dreptul sicrielor care aşteptau la poartă, sătenii le admirau pentru frumuseţea lor şi îi lăudau pe Jia Genzhu şi pe Ding Yuejin pentru cinstea pe care le-o

făcuseră fraților lor. Ce-i drept, mormintele lor nu erau la fel de falnice şi de impunătoare ca mormântul făcut de Ding Hui, dar nu era minunat că luaseră pentru frații lor aşa nişte sicrie alese?

Dar chiar atunci intrară în sat două camioane, care opriră în fața casei unchiului. În fiecare era câte un coşciug împachetat în mai multe straturi de pânză şi hârtie. Fură descărcate şi aşezate cu grijă pe nişte bănci de lemn, apoi despachetate.

Sosirea camioanelor stârni curiozitatea sătenilor, care începură să se adune la poarta unchiului, dornici să vadă sicriele. Şi li se arătară de îndată două sicrie, unul pentru bărbat şi celălalt pentru femeie. Amândouă erau făcute din lemn de ginkgo biloba, o esență foarte rară şi prețioasă.

De când izbucnise febra, moartea era la ordinea zilei în câmpie. Oamenii mureau cum cad frunzele şi se stingeau ca flacăra unei lumânări. Lemn nu prea mai era, iar morții aveau nevoie de sicrie mai abitir decât aveau cei vii nevoie de case. Paltinii erau rari ca lingourile, iar lemnul de cedru, mai scump ca aurul. Dar iată că sicriele aduse de tata nu erau nici din paltin şi nici din cedru, ci din cel mai prețios lemn, cel al arborelui ginkgo biloba. Al unchiului era ceva mai mare şi purta chiar şi un nume: „Sicriul de aur." Fusese făcut din scânduri groase de trei cuni, tăiate dintr-un ginkgo vechi de o mie de ani. Erau şlefuite cu multă măiestrie şi, cu toate că păreau moi la atingere, erau cât se poate de zdravene, numai bune pentru gravuri sau pentru picturi. În afară de scândurile de pe fund, toate celelalte laturi ale sicriului erau incrustate cu peisaje şi scene celebre. Erau şi peisaje din acelea clasice, cu munți şi ape curgătoare şi nori. Erau şi peisaje din marile oraşe, cu bulevarde largi şi străzi înguste, cu maşini şi pietoni, cu poduri şi autostrăzi suspendate, care şerpuiau şi se întretăiau ca nişte mațe încurcate. Erau şi parcuri pline de copaci, în care oameni

mici cât gămălia înălțau zmeie sau se dădeau cu barca pe lac.

Pe vremuri, pe sicriele cuplurilor erau gravate scene clasice luate din *Cartea celor douăzeci şi patru de exemple ale pietății filiale*[25] sau din legenda lui Meng Jiangnu, care s-a dus să-şi plângă soțul dispărut la construcția Marelui Zid[26], sau din legenda lui Liang şi a lui Zhu, fluturii îndrăgostiți[27]. Însă pe sicriul unchiului şi pe cel al lui Lingling vedeai clădiri emblematice din marile oraşe, precum piața Tiananmen din Beijing, Perla Orientului din Shanghai, hotelurile zgârie-nori din Guangzhou şi tot felul de zone comerciale, malluri, poduri suspendate, fântâni, parcuri şi piețe. Şi era clar ca bună ziua că cel care făcuse gravurile călătorise prin toate acele locuri şi văzuse clădirile şi piețele cu ochii lui. Altfel nu ar fi fost în stare să le redea atât de fidel. Tot ce era mai bogat, mai strălucitor şi mai viu în Beijing, Shanghai şi Guangzhou fusese surprins în gravuri şi pictat cu cele mai vii culori. Tuşurile de roşu, auriu şi argintiu dădeau imaginilor încă şi mai multă prestanță.

Sătenii se tot învârteau în jurul sicrielor cu gura căscată.

— Cerule! suspină o femeie. Nu-mi vine să-mi cred ochilor! Pun rămăşag că nici împărații nu au avut parte de asemenea sicrie.

---

[25] Text clasic al confucianismului, scris de Guo Jujing în timpul dinastiei Yuan (1260-1368).

[26] Legenda spune că Meng Jiangnu a plâns atât de mult, încât a dărâmat cu lacrimile ei o porțiune a Marelui Zid Chinezesc.

[27] Povestea tragică a doi îndrăgostiți ale căror spirite se preschimbă în fluturi.

Trecând uşor cu mâna peste gravuri, îi chemă şi pe ceilalţi:

— Ia veniţi să vedeţi ce fine sunt la atingere, zici că-i un poponeţ de bebeluş.

Aşa că se apropiară şi ceilalţi săteni să pipăie zgârie-norii în miniatură şi podurile cu maşini şi felinarele din jurul pieţelor şi oamenii de pe malul lacului. Cum capacul sicriului nu era bine închis, o femeie mai îndrăzneaţă trase cu ochiul înăuntru şi văzu că şi acolo erau sculptate tot felul de lucruri. Ridică uşurel capacul să admire gravurile şi dădu peste o fotografie a lui Ding Liang, lipită la căpătâi. Pe dinăuntru erau gravate tot felul de lucruri ce ţin de viaţa unui orăşean: un apartament cu frigider, maşină de spălat, televizor, combină, microfon, boxe şi aparat de karaoke. Pe masă erau înşirate tot felul de bunătăţi: platouri cu carne de pui şi de raţă, de-ţi lăsa gura apă, mâncăruri de porc şi de peşte, sticle de vin din cel scump, ceşti şi pahare de cristal şi beţişoare roşii, de zile mari. Şi înăuntru găseai reprezentate clădiri înalte şi sedii importante, cinematografe şi teatre, iar toate erau însemnate ca aparţinând familiei Ding. Adică vedeai scris deasupra unei intrări „Teatrul familiei Ding” sau „Cinematograful familiei Ding” sau „Turnul familiei Ding”. Până şi aparatura era inscripţionată cu numele lui Ding Liang.

Însă cea mai importantă părea să fie construcţia înfăţişată la picioarele unchiului, deasupra căreia scria „Banca populară a Chinei”. În acest fel, averea adunată de întreaga naţiune, rodul câtorva decenii de dezvoltare economică, avea să-l însoţească pe unchiul după moarte. Iată cum toată slava şi bogăţia lumii fusese înghesuită într-un sicriu.

Pe urmă privirile se îndreptară spre coşciugul lui Lingling. Deşi al ei fusese botezat „Sicriul de argint”, era doar puţin mai scurt decât al unchiului. În rest, era făcut

din acelaşi lemn scump de ginkgo biloba şi incrustat cu aceleaşi scene din marile oraşe. Înăuntru, la căpătâi, era o fotografie a lui Lingling zâmbind. Pe pereții interiori erau reprezentate mătăsuri scumpe şi țesături de satin, haine frumoase şi bijuterii, toalete somptuoase şi truse de fard şi alte astfel de lucruri femeieşti. Erau acolo şi ustensile de bucătărie, fără de care o gospodină care se respectă nici nu poate să se descurce, rafturi şi sertare întregi cu boluri şi farfurii, ceşti şi pahare, o bucătărie utilată modern, cu hotă şi şorțuri şi cuptor cu microunde. Mai erau acolo gravate şi ghivece ori tufe cu flori, viță-de-vie şi nişte rodii, simbol al fertilității. Ba chiar se vedea pe acolo şi o Lingling în miniatură, agățându-i unchiului cămăşile la uscat, chiar sub rodii.

Pe când sătenii admirau sicriele, ieşi şi bunicul din casa unchiului, luminos la față şi parcă întinerit.

— Dascăle Ding, zise cineva, sicriele astea sunt nemaipomenite, tare norocoşi mai sunt Liang şi Lingling.

— Nu ştiu dacă e vorba de noroc, zise bunicul, dar măcar o să fie înmormântați cu cinste.

— Dar ce fel de sicrie sunt astea? se interesă un altul.

— Păi pe vremuri le zicea „sicrie de aur şi de argint”, dar astea-s mai moderne. Doar ai văzut scenele din oraşe.

Venise timpul să se pună trupurile în coşciuge. Tot satul se adunase acolo, în afară de Jia Genzhu şi de Ding Yuejin. În schimb, erau acolo mama lui Ding Yuejin, precum şi nevasta şi fiul lui Jia Genzhu. Ditamai gloata de săteni, unii veniți din satele învecinate, umplea străzile. Oamenii se îmbulzeau curioşi în jurul casei. Era aşa o vânzoleală, de ziceai că urmează să înceapă vreun spectacol pe care nu se cade să-l ratezi. Oamenii râdeau, trăncăneau şi se fâțâiau de colo colo; erau oameni de toate vârstele, bărbați şi femei, de pe aici sau de aiurea. Copiii se cățăraseră în crengile

copacilor sau pe garduri, parcă aşteptând să înceapă reprezentaţia.

Soarele urcase destul de mult pe cer, era aproape ora amiezii. Sub razele lui vesele, cetele de oameni păreau adunate la vreo aniversare, nu la o înmormântare. O înmormântare-spectacol. Tata era la noi acasă şi vorbea cu oamenii care aduseseră sicriele de la oraş. Mama era la unchiul acasă, servindu-le ceai şi ţigări oaspeţilor veniţi la înmormântare de prin alte părţi. Soră-mea mai mică se tot strecura printre picioarele oamenilor.

Într-un sfârşit, tata porni spre casa unchiului, însoţit de o ceată de săteni şi de oaspeţi veniţi de la oraş ori din satele dimprejur. Când se apropiară de casa unchiului, cineva strigă:

— Îi puneţi în coşciuge?

— Da, răspunse tata, e vremea.

Deci venise vremea să-i îmbrace şi să-i aşeze în coşciuge, alături de lucrurile de care aveau nevoie după moarte, adică băutură şi ţigări de soi pentru unchiul, iar pentru Lingling, un rând de haine şi nişte bijuterii false, dar în niciun fel mai prejos decât cele adevărate. Când oamenii se îmbulziră pe uşă să dea o mână de ajutor tata recunoscu printre ei şi câţiva dintre cei care ar fi trebuit să se afle la înmormântarea lui Jia Genbao şi la cea a lui Ding Xiaoyue. Sigur, lui îi convenea, dar n-avea chef să se spună după aia că îi furase de la înmormântările celorlalţi. Aşa că le strigă:

— Băi, de ce nu vă duceţi să-i ajutaţi pe-ai lui Genbao şi Xiaoyue? Nu cred că le convine să rămână fără ajutor.

Ăia răspunseră:

— Lor le-am dat prioritate când le-am săpat mormintele, aşa că e normal ca la îngropăciune să le dăm prioritate ăstora doi.

Nici bunicul nu era prea bucuros de ce se întâmpla, aşa că zise:

— Ştiu şi eu? Nu prea e bine.

— Ei, las' să-i îngroape mai întâi pe copiii ăştia, că doar suntem rude, se băgă în vorbă şi mama lui Ding Yuejin.

— Aşa, aşa, sări şi nevasta lui Jia Genzhu, suntem vecini şi prieteni, ce mai contează cine se înmormântează primul?

Aşadar, înmormântarea lui Genbao şi cea a lui Xiaoyue fură amânate, lăsate deoparte pentru o vreme, şi tot satul se adună să pună umărul la îngroparea unchiului şi a lui Lingling. Care fu aşa cum se cuvine. Un cortegiu de vreo două sute de oameni însoţi coşciugele până când acestea fură aşezate în cavou, iar intrarea zidită. Tata plătise pentru o placă funerară foarte impozantă, un adevărat monument din granit, pe care scria: „Aici odihnesc Ding Liang şi Xia Lingling, fluturii îndrăgostiţi, năpăstuiţi de soartă."

Când monumentul fu dezvelit, din mulţime se ridicară ropote de aplauze, de ziceai că-i un tunet de primăvară, furtuna care anunţă că iarna s-a dus şi că vine primăvara, bubuitul care se porneşte când toate gâzele se trezesc la viaţă, iar dragonul adormit îşi înalţă capul.

Cartea a şasea

Capitolul 1

1

Şi aşa fură puşi în mormânt unchiul şi Lingling. Tot în morminte erau şi Ding Xiaoyue şi Jia Genbao. După înmormântare, după ce se săvârşiră toate cele, tata se duse din Ding. Toți ai mei îşi făcură bagajele şi plecară de acolo.

Plecau din satul Ding pentru totdeauna. O şterseră din sat mai repede decât frunzele suflate de vântul toamnei. Şi, aşa cum frunzele nu se mai pot ridica înapoi în copac, nici familia mea nu se mai putea întoarce în sat. N-ai cum să pui frunzele înapoi în copac. Ai mei se urcară într-unul dintre camioanele care aduseseră coşciugele unchiului şi al lui Lingling şi nu luară cu ei decât ce era mai important: televizorul, frigiderul, câteva cutii legate cu sfoară şi câteva geamantane cu haine. Grăbindu-se să plece, aruncaseră de-a valma în camion tot felul de lucruri, pe care ajunseră să se aşeze cu fundul toți oamenii care săpaseră, zidiseră, sculptaseră şi, în general, ajutaseră la înmormântare. Ei stăteau în spatele camionului, în vreme ce tata, mama şi soră-mea stăteau în cabină. Şi astfel plecară din sat pentru totdeauna.

Puțin după ora amiezii, soarele prăjea, ca de obicei, brazdele câmpiei cu razele lui fierbinți. Dinspre câmpie veneau valuri-valuri de căldură, ca nişte flăcări mânate de vânt. Înainte să plece, tata se reculese la mormântul proaspăt săpat al unchiului şi al lui Lingling, care încă mirosea a pământ reavăn. Chemându-l pe bunicul, îi zise:

— Mai e ceva de făcut?

— Nu, nu mai e, răspunse bunicul năuc după ce se uită în jur.

— Atunci am plecat, zise tata şi îi strigă pe oameni, vestindu-le că-i timpul să plece.

Luând-o spre sat, tata întoarse capul şi văzu că bunicul rămăsese lângă mormânt. Stătea acolo, în fața monumentului, şi părea liniştit, parcă nici nu se petrecuse cine ştie ce. Dar se vedea că-i tulburat, ca şi cum simțea că ceva se întâmplase, numai că nu-şi dădea prea bine seama ce anume şi ce ar putea să însemne. Era liniştit, dar şi cumva nedumerit. Avea un aer pierdut, ca şi cum s-ar fi luptat cu nişte înțelesuri tainice, care îi scăpau printre degete. Se zgâia la caracterele de pe monument ca şi cum s-ar fi chinuit să descifreze o inscripție din Antichitate, scrisă într-o limbă moartă. Atunci tata se apropie din nou de el şi îl întrebă:

— Ia zi, mi-am făcut bine datoria de frate sau nu?

Bunicul se întoarse şi el spre tata şi se uită la el parcă fără să înțeleagă.

— Le-am făcut amândurora un mormânt împărătesc şi le-am luat sicrie de aur, explică tata cu blândețe. De-ai fi zis c-au fost cine ştie ce personalități de seamă.

Dar bunicul nu răspunse, doar se uita la el.

— Să-mi spui tu, tată, cine-au fost oamenii ăştia? Ce-au făcut ei pentru alții?

Bunicul tot nimic nu zicea.

— Le-am dat să le-ajungă, dar ei ce mi-au dat mie? Mi-am făcut datoria de frate, acum aş vrea să facă şi fratele meu ceva pentru mine.

— Tată, să ții minte... Dacă mai zice cineva ceva de vânzarea sângelui, vreau să le spui că Liang poartă toată vina şi că eu n-am avut nicio legătură. Că el a fost traficantul de sânge, nu eu. Eu, Ding Hui, n-am avut nicio treabă cu traficul de sânge.

Bunicul se uită îndelung la fiul lui şi, într-un sfârşit, spuse:

— Hui, spune-mi adevărul, dau ăi de sus coşciuge pentru activiştii de prin sate? Şi dacă e aşa, de ce nu le-ai dat şi lui Jia Genzhu şi Ding Yuejin pe ale lor?

— Pentru că am cheltuit totul pe înmormântarea lui Liang şi a lui Lingling, de-aia. Ce, crezi că sicrie din lemn de ginkgo biloba pică aşa, din cer? A trebuit să dau la schimb o sută de coşciuge din paltin, nu mai spun cât am dat şi pe cavou.

Apoi tata îi întoarse spatele şi, fără să se uite la bunicul sau să aştepte vreun răspuns, îi strigă:

— Am plecat, dar o să mai trec să te văd.

O zisese aşa, într-o doară, de parcă se ducea până la dugheana din colț; nici n-ai fi zis că pleacă din sat pentru totdeauna. Se îndepărtă şi-l lăsă pe bunicul la mormântul unchiului. Dar se mai întoarse o dată şi-i strigă:

— Nu uita, dacă mai zice cineva ceva de vânzarea de sânge, să le zici că Ding Liang era tartorul, nu eu. Iar dacă nu te-or crede, n-au decât să-l dezgroape şi să-l întrebe.

Zicând acestea, se grăbi să-i ajungă din urmă pe ceilalți. Mergea repede, stârnind țărâna şi umplându-şi de praf pantofii din piele neagră.

2

De ceva vreme, oamenii mureau pe capete, ca frunzele toamnei când cad din copaci, ca flacăra unei lumânări. Să-ți îngropi un mort ajunsese ceva obişnuit, ca şi cum te-ai fi dus la marginea satului, cu o lopată în spinare, şi-ai fi săpat o groapă pentru pisică sau pentru cățel. Nimeni nu jelea. Nimeni nu suspina. Dacă se auzea vreun suspin, se lăsa repede înghițit de tăcerea vastă ca albia secată a Fluviului Galben; dacă se scurgea vreo lacrimă, se usca repede, ca picăturile de ploaie în arşița verii, care se evaporă înainte să

ajungă pe pământ. Aşa că unchiul şi Lingling, Jia Genbao şi Ding Xiaoyu erau doar încă patru cadavre, ca atâtea altele.

Morți şi îngropați.

După înmormântare, părinții şi sora mea plecară din satul Ding şi se mutară la oraş. Se făcură orăşeni.

Îi încuiară pe unchiul şi pe Lingling în mormântul lor, lângă monumentul pe care scria „Aici odihnesc Ding Liang şi Xia Lingling, fluturii îndrăgostiți, năpăstuiți de soartă”.

Însă iată că după trei zile, de fapt după nici trei zile de la înmormântare, cineva forță intrarea în cavou şi îl jefui. Sicriele unchiului şi al lui Lingling fură furate. Sculpturile şi gravurile de pe pereți, cu dragoni şi animale de legendă şi peisaje din oraşe mari, dispărură ca şi cum nici n-ar fi fost.

În noaptea în care cavoul fu jefuit, bunicul avu un vis.

Se făcea că cerul e plin de sori roşietici. Cinci, şase, şapte, opt, nouă sori înghesuiți pe cer, pârjolind câmpia de dedesubt. Seceta scorojea pământul, umplându-l de crăpături. Peste câmpie nu se mai vedea niciun fir de grâu, puțurile secaseră, iar râurile îşi lăsaseră albia goală. Se adunară de prin sate tineri vânjoşi, câte unul la zece oameni, ca să alunge sorii de pe cer şi să lase numai unul. Înarmați cu furci, lopeți şi coase, se chinuiau să dea jos sorii de pe cer, să-i împingă la marginea cerului şi să-i azvârle în mare. Fiindcă un singur soare era de ajuns.

Şi cât se luptau ei să împingă sorii la marginea cerului, femeile, copiii şi bătrânii lor aşteptau în sat, bătând în tobe şi gonguri şi ligheane, ca să-i încurajeze. Sorii goneau pe cer, mânați de cetele de viteji care îi urmăreau pe câmpie. Pe unde treceau, pământul se cutremura, iar văzduhul se umplea de fum şi de strigăte. Iarba şi pământul fumegau, iar copacii şi casele se mistuiră în flăcări, arse de prea mulți sori. Pretutindeni nu vedeai decât foc şi fum şi cenuşă. Vitejii reuşiră să prindă un soare şi tocmai se căzneau să-l doboare de pe cer când bunicul auzi pe cineva bătând la uşă.

Un om din sat venise într-un suflet până la şcoală, se oprise drept în pragul bunicului şi începuse să bată de ziceai c-o să scoată uşa din țâțâni:

— Dascăle Ding, dascăle Ding, vino repede! Cineva a jefuit mormântul fiului tău.

Bunicul se trezi şi văzu că razele soarelui deja îi năvăliseră în cameră, încingându-i patul. Sări în picioare şi o luă la goană spre cimitir, cu omul acela după el. Când ajunseră acolo, dădură peste o grămadă de oameni adunați la gura mormântului, cercetând monumentul răsturnat şi cărămizile sparte. Cineva scurmase pământul care acoperea intrarea, făcând o gaură şi lăsând alături două moviliţe de țărână. Bunicul îşi scoase pantofii şi intră în cavou desculț. Văzu că trupurile unchiului şi al lui Lingling fuseseră scoase din coşciuge şi aruncate pe jos. În schimb, sicriele şi tot ce mai era prin ele – băutură, țigări, haine, bijuterii – dispăruseră. Pare-se că hoții erau destul de pricepuți, pentru că veniseră cu unelte şi cu tot ce le trebuia şi ştiuseră cum să desfacă gravurile de pe pereți. Din zidul din stânga lipsea o bucată mare, iar sub gaură se adunase o grămăjoară de praf. Părul şi fața unchiului erau acoperite de țărână. În partea dreaptă, peisajul cu oraşul arăta ca zdruncinat de cutremur, cu case şi clădiri dărâmate şi poduri surpate, iar în jurul lui Lingling vedeai bucăți de tencuială. Mormântul fusese prădat, iar tâlharii luaseră totul.

În aer plutea un miros de putregai, rece şi negru. Cum stătea la intrarea în mormânt, bunicul îşi aminti o poezie de când era el mic. O zicătoare din popor, de la câmpie, transmisă din gură în gură. Zice aşa:

„Dacă se fură avere din mormânt
Înseamnă că nu-i destulă pe pământ
Dacă din mormânt s-au şterpelit sicrie
Atunci pe pământ o să tot fie.”

Cartea a şaptea

Capitolul 1

1

Era o vară secetoasă. Câmpia părea cuprinsă de flăcări, ca pârjolită de prea mulți sori.

Pe la sfârşitul lui august, în toiul verii, se făceau deja cinci luni de când țărâna nu mai pupase niciun strop de apă. Ultima ploaie căzuse pe la începutul lui aprilie. Țăranii îşi udaseră ogoarele cum putuseră. Săpaseră şanțuri şi puțuri şi scoseseră apă cu pompe cu motor. Prin iunie şi iulie, grâul dăduse în spic, bumbacul crescuse, dar în pământ nu mai era apă deloc. Nu mai era niciun pârâu prin preajmă de unde să poată sătenii să tragă apă, aşa că totul era uscat ca iasca.

Deşi grâul crescuse până la genunchi, seceta se strecura tot mai abitir printre holde, care se uscau văzând cu ochii. La început se mai scăldau în umezeala nopții, pe când încă erau verzi şi tinere. Încetul cu încetul, nici nopțile nu mai ofereau un refugiu. Dimineața găseai spicele cocârjate, de parcă se ofiliseră peste noapte. De la răsărit până spre amiază, grâul era uscat, cu frunzele fărâmicioase, pârjolite de arşiță, cu spicele plecate şi gata să se prefacă în praf la cea mai uşoară atingere. Cu fiecare pală de vânt, se ridica un nor de colb ce se învârtea ca un fuior peste câmpie. În aer mirosea a ars. Cât vedeai cu ochii, câmpul era o mare de cenuşă.

Frunzele copacilor se răsuciseră ca fripte. Sălciile nu ajungeau cu rădăcinile lor scurte la umezeala din adânc, aşa că începură să năpârlească de parcă venise toamna. Ulmii, cu rădăcini mai lungi, rămăseseră verzi, dar erau plini de gâze. Toată gâzele de pe lume se adunaseră în frunzişul lor. Omizile, gărgărițele şi cărăbuşii galbeni

viermuiau pe ramuri, ronțăind tot ce găseau. Dacă treceai pe sub ulmi, nu se putea să nu-ți cadă în cap vreo gânganie.

Copacii ce umbriseră cândva tot satul nu mai erau. Chiar şi dacă găseai vreun copăcel sub care să te ascunzi, tot simțeai cum soarele îți arde fața. Satul întreg, odinioară plin de verdeață, era pustiu de nici nu-l mai desluşeai de câmpia arsă.

Pe ogoare, holdele mureau. Pe câmpie, iarba pălea. Cât vedeai cu ochii, țărâna era albită de uscăciune. Numai câteva smocuri de iarbă mai rămăseseră drepte, îngălbenite şi ele, ca nişte pete de culoare într-o mare de alb.

Mulți copaci, neavând cu ce să hrănească frunzişul, rămăseseră cu crengile dezgolite. Doar cicadele se înmulțeau – pe ele seceta nu le speria – şi țârâiau zi şi noapte, fără încetare. Ziua le vedeai pretutindeni, ca nişte ardei iuți uscându-se la soare. Noaptea scârțâitul li se mai subția, dar le zăreai atârnate prin copaci, ca nişte ciorchini.

Dimineața, la răsărit, crengile copacilor licăreau de atâtea gâze; aripile şi carapacele lor scânteiau gălbui în razele soarelui. Dar peste câmpie zăbovea un miros de ars. Din țărână se ridicau trâmbe de fum negru. Abia la apus se risipea tot fumul, iar câmpia parcă lua foc. Iar noaptea, totul se preschimba în cenuşă.

Nu-ți mai trebuia altceva decât să se termine ziua. Şi se termina, dar a doua zi venea mereu prea degrabă. Fiindcă soarele te sâcâia în pat tocmai când în sfârşit îți găsiseşi un strop de linişte. Parcă nici nu puneai bine capul pe pernă, că soarele se şi năpustea asupra ta, năvălind pe uşi şi pe ferestre, încingându-ți aşternuturile, opărindu-ți trupul şi prăjindu-ți fruntea. Şi hai să ziceam că te faci că nu simți şi încerci să-ți vezi mai departe de somn, da' de unde! Se găsea să te trezească ori vreun târşâit de paşi pe stradă ori vreun zgomot pe la fereastră ori vreun vecin care-ți bătea la uşă, să-ți dea de ştire că a mai murit nu ştiu cine de prin sat.

— Hai, unchiaşule, ajută-mă şi pe mine. Că s-a dus maică-mea. Chiar acum a murit, în zori.

Sau:

— Unchiaşule, a venit vremea să-mi întorci ajutorul. Atunci când ai tăi au avut nevoie, eu am venit şi am lucrat trei zile pentru voi. Acum am eu nevoie de tine, doar pentru o zi.

Şi aşa începea fiecare nouă zi, o nouă zi de uscăciune. Iar câmpia se pârjolea în flăcări, sub cerul mistuit de mii de sori.

2

O vară a febrei. Fiindcă, aşa cum era de aşteptat, febra mătură fără milă toată câmpia.

Ca şi iarna, şi vara era un anotimp al morții, pentru că bolnavii şi bătrânii îşi dădeau duhul fie când era frigul mai năprasnic, fie când era arşița mai necruțătoare. Ăi mai bătrâni de la câmpie ziceau că tot aşa mureau şi împărații dinastiei Qing: ori iarna, când era ger, ori vara, sufocați de vipie. Tot aşa şi cu bolnavii din Ding: asta avea să fie vara încetării lor din viață. Dacă dovediseră ei iarna, îşi ziceau c-o s-o mai ducă aşa măcar un an. Dar arşița era peste puterile lor. Prea cald, mult prea cald. Soarele ardea pământul până la măduvă, iar din țărână se ridicau trâmbe de fum vinețiu. Aerul încins le opărea oamenilor gâtlejul şi le umplea plămânii de băşici.

Grâul se mistui, iarba se păli. Ce frunzişoare vor mai fi rămas se chirciră şi acelea şi muriră.

Ai lui Zhao, din sat, de la răsărit, o pierdură pe nora lor. Douăzeci şi nouă de ani avea şi de-abia se îmbolnăvise de febră. Arsese de vie şi lăsase după ea un băiețel de trei ani.

Tot în satul Ding, dar spre apus, era nea Jia, de patruzeci şi nouă de ani, care mereu se îngrijise de sănătatea lui. Ştiind că a luat şi el febra şi că trupul lui nu se mai poate apăra, avea grijă să nu ia vreo gripă şi să nu răcească, să nu se taie şi să nu se lovească. Mânca numai pe alese şi se ferea de orice l-ar fi putut îmbolnăvi sau l-ar fi putut deranja la stomac. Dar uite că tocmai dintr-un mers la budă îşi găsi sfârşitul. Într-o zi, după ce umblase prin arşiță, stătu puțin în răcoarea de la budă şi răci. Câteva zile îi curse nasul şi îl încercă o durere de cap. Apoi nu-i mai curse nasul, dar îl cuprinse febra şi-l luă o migrenă puternică. Atât de tare îl durea, că a început să se dea cu capul de zid. Îl găsiră într-o baltă de sânge, cu țeasta zdrobită.

Tot în sat, dar mai la mijloc, o fată măritată cu unul din alt sat trecu pe la ai ei să-i vadă. Xiaoming n-avea nimic, până într-o zi când tot trupul i se umplu de bube. Băşicile o mâncau şi o usturau cumplit. Aşa că, fără să sufle o vorbă, fără să verse o lacrimă, le zise alor săi că a stat destul şi că a venit vremea să se întoarcă la bărbatul ei. Îşi strânse lucrurile şi se duse. Dar, pe la jumătatea drumului, se spânzură într-un cais.

Ding Zuizui, sau Gură-Spartă, cum îi mai ziceau, muri din cauza unei poveşti. Într-o zi, pe când stătea la răscruce şi vorbea cu un om atins de febră, tot de la noi din sat, se apucă să-i zică:

— Cică odată un funcționar fu înaintat în grad, aşa că veni repede acasă şi-i zise neveste-sii să întindă masa, că-i vreme de sărbătorit. Nevasta îi încălzi vinul, îi pregăti mâncarea, i-o puse pe masă şi apoi îl întrebă: „Acum, dacă eşti mare şi tare, înseamnă că şi aia a ta e mai mare şi mai tare?” „Păi cum să nu?” răspunse el. „Sunt mai mare şi mai tare de sus până jos.” Însă în noaptea aia, când erau în pat, ea simți că de fapt aia a lui e tot mică. „Măi bărbate, dacă

eşti aşa mare şi tare, eu de ce o simt tot mică?” îl întrebă ea. Atunci el îi spuse că, atunci când cineva e promovat şi ajunge mare, şi nevastă-sa ajunge mai mare. „A mea e mult mai mare decât înainte”, spuse el, „dar şi a ta s-a făcut mai mare, de-aia nu simți. Aia a ta e prea mare.”

Şi terminând Gură-Spartă de spus bancul, începu să râdă în hohote. Era un banc vechi, dar lui îi plăcea mult. Celălalt însă nici măcar nu zâmbi. Ci se duse acasă, luă satârul din bucătărie şi veni înapoi să se răfuiască cu Gură-Spartă.

— Morții mă-tii, oamenii mor pe capete şi ție-ți arde de bancuri? îi strigă. Ce-i de râs? Vrei să râzi? Na, du-te şi râde sub pământ!

Şi sări la el cu satârul şi-l făcu chiseliță. Îl înjunghie până îl lăsă fără suflare.

Oamenii mureau pe capete. Ca nişte câini sau ca găinile sau ca furnicile strivite sub talpă. Nimeni nu mai bocea şi nu se mai văicărea, oamenii nu mai lipeau nici măcar epitafuri la poartă. Îşi îngropau neamurile chiar în ziua în care mureau. Coşciugele erau făcute din vreme, iar gropile erau săpate cât omul era încă în viață. Căci pe o asemenea arşiță, dacă aşteptai măcar o zi până săpai groapa, te trezeai că mortul începe deja să putrezească; de-aia erau pregătite dinainte şi coşciugul, şi groapa, ca să meargă repede înmormântarea.

Când se înteți arşița, deja nimeni nu mai locuia la şcoală. Plecaseră înapoi pe la casele lor.

Dar nu de arşiță plecaseră ei de la şcoală, ci din cauză că ăi de sus hotărâseră să nu le mai trimită ajutoare de hrană. Aşa că le tăiaseră rația de cereale şi ulei de gătit. Iar ei aflaseră abia după ce se duseseră unii mai tineri la oraş să ridice ajutoarele şi se întorseseră cu mâna goală.

— De acum încolo, satul Ding n-o să mai primească niciun ajutor de la stat, a anunțat unul dintre tineri. Au zis că nu mai vedem nici măcar un țin de făină.

Jia Genzhu şi Ding Yuejin, alături de ceilalți bolnavi, erau în curte şi lâncezeau undeva la umbră, în jurul unui televizor pe care îl luaseră cu japca de pe undeva. Când au auzit anunțul, au stins televizorul şi au făcut ochii mari.

— Cum să facă aşa ceva? a bâiguit unul.

— Păi or crede că noi am jefuit mormântul lui Ding Liang şi al lui Lingling, de-aia ne taie acum rația.

Toate privirile s-au întors spre Jia Genzhu şi Ding Yuejin. Toți ştiau că tata trebuie să fi dat ordinul ăsta, bănuindu-i pe cei doi de jefuirea mormântului fratelui său. Aşa că bolnavii de la şcoală aşteptau ca cei doi şefi să se ducă să discute cu tata şi să-i spună că nu ei au jefuit mormântul. Însă Jia Genzhu şi Ding Yuejin se uitau unul la altul şi nu spuneau nimic.

Câteva zile mai târziu, plecară toți de la şcoală şi se întoarseră pe la casele lor. În ziua exodului, bunicul trebăluia printre zarzavaturile pe care le creştea pe peticul lui de pământ de lângă poarta şcolii. Nu era mare, cam cât două, trei rogojini, fix în spatele casei în care stătea. Umpluse cu apă două găleți la fântâna şcolii şi uda pământul pe care creştea praz şi usturoi şi varză pitică. Țărâna însetată absorbea apa într-o clipită, era ca şi cum ai turna apă într-o crăpătură a pământului sau pe nisipurile din albia secată a Fluviului Galben. Înainte de secetă făcea doar patru drumuri la fântână şi era de ajuns ca să-şi ude grădinița, dar iată că între timp ajunsese să facă şapte drumuri, adică să umple paisprezece găleți cu apă.

Tocmai golise primele două găleți când văzu că Jia Genzhu şi vreo zece bolnavi stau lângă poarta şcolii şi se uită la el. Duceau cu ei aşternuturi şi geamantane, străchini şi bețişoare, evantaie şi rogojini şi tot felul de lucruri.

Stăteau şi se uitau la el de parcă el era de vină că li se tăiase rația şi că erau nevoiți să părăsească şcoala. Toate privirile se îndreptau acuzator asupra lui. Însă el, stând pe bucata lui de pământ, cu găleţile goale în mână, se uita la mulțimea aceea ostilă fără să mai fie intimidat, ca înainte. Le-o fi făcut el vreo nedreptate cândva, dar şi ei îl nedreptăţiseră. Le fusese îndatorat pe vremuri, dar nu le mai datora nimic. Vor fi fost prieteni odinioară, dar în momentul ăla îi erau ca nişte străini din alt sat şi nu avea nimic să le spună. Ştia că tâlharii care jefuiseră mormântul fiului său erau dintre săteni – şi nu doar unul sau doi, ci mult mai mulți furaseră de acolo. Făcuseră praf cavoul şi şterpeliseră sicrie cum nu se mai văzuseră prin părțile alea de o sută de ani şi cum nici într-o sută de ani de atunci încolo n-aveau să mai fie. Dar pentru el era bine, asta însemna că sunt chit. Ce le datorase cândva sătenilor din Ding fusese plătit cu vârf şi îndesat.

Aşa că putea să le țină piept, îşi permitea să-i privească aşa cum îl priveau şi ei, cu dispreț şi cu răceală. Scuipând pe jos, de parcă voia să scape de ceva care îi stătea în gât, Jia Genzhu puse capăt duelului de priviri. Îşi luă oamenii şi plecă de acolo.

Dar, în drumul lor spre sat, se mai întorceau din când în când să se uite urât la bunicul. Parcă ar fi vrut să-i spună că le rămâne dator, că tot nu şi-a plătit datoria, că tâlhărirea mormântului fiului său nu era de ajuns cât să fie chit. Bolnavii erau la ananghie şi voiau să-şi ceară partea. Bunicul rămăsese în grădină, întrebându-se ce vor să însemne privirile acelea. Ce-or mai fi vrând de la el? Ce să le mai facă? Când fusese jefuit mormântul fiului său, bunicul nu se dusese la nimeni să ceară socoteală, nu ocărâse pe nimeni, nu se plânsese şi nu învinuise pe nimeni. Nu le era de ajuns? Ce mai voiau de la el?

Dădu să se ducă din nou la fântână să mai aducă nişte apă, dar îl văzu pe Ding Yuejin, care rămăsese ultimul, ieşind pe poartă cu bagajele în cârcă.

— Ziua bună, unchiaşule. Ce faci, uzi grădina?

Bunicul nu avea chef de trăncăneală, aşa că îi zise de-a dreptul:

— Când au tâlhărit mormântul vărului tău, Liang, n-am făcut gălăgie. N-am spus niciun cuvânt. Acum ce mai vreți de la mine? Vreți să mă băgați în groapă?

Ding Yuejin se opri în fața bunicului, puse bagajele jos şi se gândi o clipă.

— Ding Liang a fost de treabă, spuse el într-un sfârşit. Frate-său însă nu e. Mai întâi ne ia coşciugele şi acum ne taie rațiile? De unde ştie el că noi am jefuit mormântul? Şi chiar dacă l-am fi jefuit, asta nu înseamnă că Ding Hui e un om de treabă.

Se opri o clipă şi miji ochii la bunicul, de parcă l-ar fi supărat lumina soarelui.

— Acum ştii cu ce se ocupă? Aranjează căsătorii între morți. Mai întâi l-au făcut responsabil cu sicriele, apoi cu rațiile. Şi acum ce să vezi, a ajuns să facă pe codoşul pentru morți! Cică ar primi două sute de yuani pentru fiecare pereche pe care o căsătoreşte după moarte. Gândeşte-te la toți bolnavii de febră, la bărbații şi femeile care nici n-o să mai apuce să se căsătorească în timpul vieții. Îți dai seama ce de bani o să facă până o să se termine toată nebunia? Ding Hui ar fi trebuit să moară, nu fratele lui!

Cu aceste cuvinte, Ding Yuejin îşi luă catrafusele şi trecu pe lângă bunicul, pornind hotărât spre sat. Pe când se uita după el, bunicul înțelese în sfârşit de ce se purtaseră aşa de urât cu el toți cei de la şcoală, şi mai ales de ce se uitaseră aşa de urât la el. Lăsă repede bățul cu gălețile de pe umăr şi fugi după nepotu-său.

— Yuejin, stai aşa! strigă el. Yuejin! Chiar aşa e, cum ai spus?

— Dacă nu mă crezi, du-te şi întreabă-l! îi aruncă Ding Yuejin peste umăr.

Şi îşi văzu de drum, în vreme ce bunicul rămase în mijlocul străzii, sub soarele nemilos, ca o păpuşă de lut pusă la soare să se usuce. Ca un stâlp de lemn vechi, spălăcit de căldură, ca o scândură putredă, care nu-i mai e de trebuință nimănui.

3

Bunicul îşi pusese de mai multe ori în gând să se ducă în oraş să-i vadă pe ai mei şi pe soră-mea, dar nu se dusese. Nu se îndura să facă atâta drum. Sau poate nu se îndura să dea ochii cu tata. În schimb, îşi ducea zilele la şcoală. Unde nu mai era nimeni şi nimic. Clasele erau goale, nimic nu mai găseai prin ele. Nici bănci, nici scaune, nici chiar table. Dispăruseră până şi mesele ori scândurile pe care şi le puseseră oamenii în chip de pat, toate fuseseră luate de foştii locatari. Copacii din curtea şcolii, şi mai mari, şi mai mici, fuseseră tăiați fără milă. Până şi ramele geamurilor dispăruseră.

Nu trecea o zi fără să vină cineva cu o adeverință că poate să ia una şi alta de la şcoală. Şi toate adeverințele purtau ştampila comitetului comunal, urmată de semnătura lui Jia Genzhu şi de cea a lui Ding Yuejin. Totul fusese luat, iar bunicul rămăsese să păzească o şcoală pustie, o curte goală şi o căsuță cu două odăi. Dacă nu mai avea ce păzi şi nici cine ştie ce de făcut, bunicul începu să se plictisească. Tot zicea că o să se ducă la oraş să-l vadă pe tata, dar de dus, nu se ducea. Zilele îi erau pustii, ca şi sufletul, care părea că-i părăsise trupul cam tot aşa cum şi fiul său cel mic lăsase în urmă lumea celor vii. Parcă tot ce-i fusese drag

în viață murise. Căci tata, care nu murise şi o ducea bine la oraş, nu însemna mare lucru în ochii bunicului. Pentru el, fiul său cel mare murise de mult. La fel şi satul Ding. Pentru el, nici satul Ding nu mai trăia.

Cum nu mai dorea să vadă pe nimeni, bunicul îşi ducea zilele la şcoală, unde domnea aceeaşi linişte din urmă cu un an. Nu mai era nimeni acolo. Nici profesori, nici elevi, nici măcar bolnavi. Un singur suflet mai bântuia în şcoală şi prin micuța curte. Dacă tot rămăsese singur, bunicul putea să se ducă să se culce când voia el şi să se trezească la ce oră îi convenea. Mânca atunci când i se făcea foame, bea când îi era sete. Dacă voia, îşi golea strachina, iar dacă nu, lăsa resturile în farfurie sau le mânca mai târziu. Cui îi mai păsa dacă spăla cratița în care gătea sau nu? Cine avea să afle? Şi dacă nu se spăla pe față, ce? Şi aşa nu-l vedea nimeni.

Viața asta fără căpătâi începu să-l apese. Parcă trăia undeva în afara lumii. Din când în când, plânsetele şi țipetele ce se auzeau din sat îi dădeau de ştire că a mai murit cineva, dar nu se ducea să vadă cine anume. Ce-i trebuia lui să ştie cine se mai dusese pe lumea cealaltă?

Când vedea un cortegiu plecând din sat sau trecând prin fața şcolii, se ducea să se uite puțin, apoi se întorcea la treaba lui, oricare o fi fost aceea.

Nu că ar fi avut cine ştie ce de făcut, afară doar să-şi ude şi să-şi plivească grădina sau să se uite la zarzavaturi cum cresc. După ce plivea buruienile şi curăța plantele de viermi, nu-i mai rămânea decât să aştepte să apară alte buruieni. Seceta transformase câmpia într-o mare de cenuşă, țărâna era pârjolită toată, dar la bunicul mai găseai un petic de verdeață. Fiindcă îşi păzea bunicul grădina ca pe ochii din cap. Unchiul şi Lingling muriseră. Tingting şi Xiao Jun plecaseră. Tata se cărăbănise la oraş, cu nevasta şi cu fata. Bunicul nu mai avea pe nimeni în satul Ding. Dar nu-l

îmboldea tristețea prea tare, gândindu-se la familia lui destrămată. Dimpotrivă, se simțea mai curat cumva, mai uşor, de parcă o povară pe care o purtase zeci de ani îi fusese luată de pe umeri.

Zilele treceau, una la fel ca celelalte. Când vara era în toi, iar copacii se dezbrăcaseră şi de ultimele frunze, la poarta şcolii apăru Jia Genzhu. Îl privi o vreme pe bunicul, care prindea fluturi în grădină, iar apoi îi spuse încetişor:

— Bună ziua, unchiaşule.

Bunicul se răsuci speriat. Iar ceea ce văzu era, într-adevăr, de speriat. Nu mai fusese prin sat de mai bine de două săptămâni, iar bolnavii plecaseră din şcoală de vreo trei. Atunci îl văzuse ultima oară pe Jia Genzhu, în ziua în care plecase împreună cu ceilalți. Însă omul care stătea în clipa aceea ciucit lângă grădina bunicului nu era Jia Genzhu pe care-l ştia el. Era atât de palid, încât nici nu mai arăta a om. Era tras la față şi avea cearcăne la ochi. Ochii i se făcuseră atât de mici, că ai fi avut loc să-i pui şi câte un ou în orbite, ca să-i umpli găvanele. Ciucit la umbra zidului de cărămidă, nu departe de mormântul meu, arăta ca un strigoi, un duh ieşit din cimitir. Pielea îi era scorojită de-ai fi zis că fusese lăsat prea multă vreme în soare şi vânt.

Genzhu nu-l strigase niciodată pe bunicul „unchiaşule", aşa că părea puțin încurcat că-i spusese astfel. Fața i se crăpă într-un zâmbet.

— Dar ce-i cu tine? întrebă bunicul.

— Sunt pe moarte, îi spuse el.

Zâmbetul i se îngroşă ca scoarța de copac. Prea greu pentru fața lui, parcă stătea să se dezlipească şi să cadă.

— Nu cred c-o mai duc nici câteva zile. Şi, dacă tot nu mai am zile, mi-am zis să vin să-ți zic ceva.

Bunicul lăsă treburile şi se aşeză lângă mormântul meu. Cum stătea pe pământ, la doi metri deasupra mea, se întoarse spre Genzhu cu o mutră serioasă, gata să-l asculte.

Era chiar înainte de apus, aşa că arşiţa se retrăgea de pe câmpie. În locul ei se aşternea aburul de seară. La umbra zidului şcolii, mângâiaţi de un vânticel care le mai răcorea pielea, bunicul şi Genzhu se simţeau chiar binişor.

O orchestră de cicade ce ţârâiau în depărtare îi aminti bunicului de Ma Xianglin şi de scripca lui. Mai era puţin şi se făcea un an de când murise scripcarul, la concertul lui din toamna trecută.

— Nu mai e mult şi mă duc şi eu, spuse Genzhu, trăgându-se mai aproape de bunicul. Ia uite, se vede pe faţa mea, nu-i aşa?

De aproape, chipul lui Genzhu arăta şi mai înfiorător.

— N-ai grijă, cum trece arşiţa asta, o să te simţi mai bine.

— N-ai de ce să mă minţi, unchiule. Dar să ştii că am ceva să-ţi spun înainte să mor. Altfel n-o să mor împăcat.

— Spune-mi.

— Îţi spun.

— Zi-mi.

— O să-ţi zic.

— Hai, băiete, dă-i drumul, zise bunicul zâmbind.

— Unchiaşule, uite, mă tot gândesc să-l omor pe Ding Hui. Cât e ziua de lungă, numai la asta mă gândesc, cum să fac să-l omor. Noaptea visez că-l văd murind.

Genzhu se uită iscoditor la bunicul, încercând să-şi dea seama ce crede. Ca un tâlhar care vrea să fure în văzul tuturor şi aşteaptă să vadă dacă-l împiedică cineva. Se uita drept la bunicul, pândindu-i orice reacţie.

Bunicul se uita şi el uluit. Vorbele lui Genzhu îl izbiseră drept în frunte, ca un bolovan, ameţindu-l şi amuţindu-l. Parcă băiatul îl rugase să-l lase să-i atingă obrazul, şi când colo îi trăsese o palmă. Se făcuse palid la faţă ca luna în miez de iarnă, iar mintea îi era pustiită ca şi curtea şcolii, ca şi câmpia. Se uită întrebător la Genzhu, neştiind dacă chiar

asta voise să spună sau pur şi simplu îi scăpaseră nişte vorbe pe gură. Fiindcă, deşi vorbea despre crimă, figura îi era mai blândă şi privirea, mai caldă decât în ziua în care plecase de la şcoală. Parcă venise să-i ceară bunicului ceva cu împrumut sau să-l roage să-l ajute să găsească ceva ce pierduse.

Văpaia soarelui se trase mai spre apus. Razele străluceau de dinapoia zidului, strecurându-se pe deasupra şi proiectând pe pământ un petic de lumină perfect dreptunghiular.

— Tu i-ai jefuit mormântul lui Liang? întrebă bunicul.

— Crezi c-aş putea eu să fac aşa ceva?

— Cineva tot a făcut-o, cineva tot a intrat în mormânt şi a furat sicriele. Şi pentru asta o să dea socoteală.

Genzhu se gândi câteva clipe, apoi spuse:

— Aşa e, o să dea socoteală. Dar ştii tu ce se petrece de atunci în sat? De două săptămâni, fetele care au murit de febră sunt dezgropate şi măritate cu băieți morți de prin alte sate. Ne sunt vândute fetele, le sunt scoase osemintele din groapă şi date unora de prin vecini. Vărul meu, Hongli, trebuia să fie însurat, după moarte, cu nepoata lui Zhao Xiuqin, Cuizi, numai că ieri am auzit că a fost promisă unei alte familii, Ma, din satul Liu. Când au venit s-o dezgroape, ne-au zis că Ding Hui a aranjat aşa-zisa „nuntă de umbre” şi că are câştig din ambele părți. Că cere de la fiecare familie câte o sută de yuani, iar familia lui Cuizi primeşte trei mii de yuani ca zestre, spuse Genzhu cu obidă, iar vocea i se îngroşă. Nu sunt singurul care îi vrea moartea lui Ding Hui. Sunt mulți pe-aici care ar vrea să-l vadă mort. De-aia trebuie să-i spui ca nu care cumva să calce prin sat, că tare mi-e teamă că dacă-l văd îi crăp capul. Tu eşti om de treabă, unchiaşule. De-aia îți zic. Dacă n-ai fi fost de treabă, l-aş fi lăsat să vină în sat şi să fie omorât în bătaie. Ştii, aveam doar şaisprezece ani când am început să-mi vând sângele.

Într-o zi, în drum spre casă, m-am întâlnit cu Ding Hui, care a vrut să-mi cumpere o pungă de sânge. L-am întrebat dacă doare şi mi-a zis că e ca şi cum m-ar pişca o furnică. L-am mai întrebat şi dacă e periculos, dar ştii ce mi-a zis? „Bă, băiete, tu nu vrei să te însori? Păi dacă nici o pungă de sânge nu eşti în stare să dai, cum ai să ajungi să-ți permiți o nevastă?” Aşa am ajuns să-mi vând sângele. Aşa că vezi şi tu, unchiaşule, că nu-s nedrept, am eu motivele mele să-i vreau moartea lui Ding Hui, şi ca mine-s mulți.

Atunci Jia Genzhu se ridică şi dădu să plece. Bunicul se gândi că asta fusese tot. Deci venise până acolo să-i spună bunicului că vrea să-i ucidă fiul şi să-i trimită vorbă lui Ding Hui să nu dea prin sat. Cât vorbiseră ei, soarele coborâse de pe cer, preschimbând întreaga câmpie într-o mare de sânge. Genzhu era pe picior de plecare, tocmai se pregătea să se topească în lumina groasă a amurgului, când deodată se opri.

— A, unchiule, spuse el repezit, mai am ceva să te rog, să-mi faci un hatâr. Nu mai am mult de trăit şi-ți dau cuvântul meu de onoare că altceva nici n-o să-ți mai cer vreodată. Ştii că eu şi nepotul tău suntem conducătorii satului, aşa că avem amândoi ştampila comitetului. Nici el nu se simte prea bine şi mă îndoiesc că vreunul dintre noi mai apucă sfârşitul lunii. Ei, alaltăieri am avut o discuție despre care dintre noi ar trebui să se înmormânteze cu ştampila. Şi, desigur, ne-am luat la ceartă, pentru că o voiam amândoi. Aşa că până la urmă am hotărât să tragem la sorți. A câştigat el, deci asta înseamnă că el o să fie înmormântat cu ştampila. Numai că de atunci nu mai am somn. Mă tot frământ, gândindu-mă cât de mult aş vrea să am ştampila lângă mine în coşciug. Ştiu că te-am supărat mai demult, şi pe tine, şi pe ai tăi, dar sunt pe moarte şi te rog eu să te duci la Ding Yuejin şi să încerci să-l convingi. Voi sunteți rude şi ştiu că dintotdeauna te-a respectat.

Dacă-l rogi tu să renunțe la ştampilă, sunt sigur c-o să te asculte.

Cum stătea aşa între grădiniță şi poarta şcolii, Genzhu se uita la bunicul cu o privire de milog. Hainele i se îmbibau în marea de sânge din spatele lui, în care soarele se scufunda apunând. Îndărătul zidului, bunicul se ridicase în picioare, astfel încât era pe jumătate ascuns în umbră şi pe jumătate scăldat în lumina roşiatică a soarelui.

— Chiar contează dacă te înmormântează cu ştampila? zise bunicul, mijind ochii.

— Poate că nu, dar aşa vreau eu.

— De ce nu-ți faci altă ştampilă?

— Păi n-ar fi adevărată. Dar să-şi facă Ding Yuejin alta nouă, iar eu rămân cu cea veche. Dacă-l convingi să renunțe la ştampilă, îți promit că nu m-oi mai gândi cum să-l omor pe Ding Hui.

Genzhu se mai uită o vreme la bunicul, apoi mormăi ceva, se întoarse şi plecă. Mergea încet, pe bâjbâite, de parcă îi era frică să nu-l doboare vântul, deşi nici nu era cine ştie ce vânt.

Privindu-l din urmă cum se clatină, bunicul se hotărî să nu se bage în gâlceava stârnită în jurul ştampilei. Însă câtă vreme Jia Genzhu mai era pe picioare, n-ar fi fost rău să meargă la fiul lui, la oraş, să-i zică să nu dea prin sat, măcar o bucată de vreme. Sau mai bine să nu mai vină niciodată. Oricum, se hotărî ca a doua zi să se trezească mai de dimineață, aşa că se culcă devreme.

Capitolul 2

1

Până la urmă, îl găsi pe tata, dar nu îi fu uşor.

După un drum lung şi anevoios, îi dădu de urmă în satul Shangyang. Era chiar satul fruntaş în donările de sânge, unde fuseseră duşi sătenii din Ding în urmă cu zece ani. De data asta, tatăl meu se afla acolo ca să afle câţi oameni muriseră de febră şi câţi dintre ei erau necăsătoriţi. Făcuse o listă cu toţi bărbaţii, femeile, fetele şi băieţii din sat care muriseră necăsătoriţi, după care se apucase să strângă cereri de la rudele lor, ca să le facă actele de căsătorie. Familia trebuia să vină cu câte o fotografie sau măcar cu o descriere fizică a decedatului. Nişte studenţi pe care tata îi adusese să-l ajute notau vârsta, înălţimea, greutatea, forma feţei, culoarea pielii şi alte amănunte. Toate acestea le treceau în nişte tabele şi apoi le analizau, încercând să-i aranjeze pe morţi pe căprării. Tata trecea printre mesele întinse în mijlocul satului, oprindu-se din când în când să-i mai întrebe pe studenţi una sau alta sau să le mai dea nişte indicaţii.

Deşi devenise orăşean, tata se ducea în fiecare zi pe la ţară, tot aşa cum ţăranii se duc în fiecare zi la câmp. Auzind cum stau lucrurile, bunicul luă satele la rând până dădu de el. Cu zece ani în urmă, pe vremea când traficul de sânge era în floare, Shangyang fusese un sat înstărit. Încă se mai vedeau casele cu etaj placate cu faianţă albă, numai că toate fuseseră lăsate în paragină. Bunicul se opri la intrarea în sat, mâhnit să vadă în ce hal ajunsese. Multe plăci de faianţă căzuseră de pe zidurile caselor, iar cele rămase se îngălbeniseră. Dacă pe vremuri fuseseră fine şi lucioase, acum erau ciobite şi zgrunţuroase. Dintre crăpăturile ţiglelor de pe acoperiş şi ale cărămizilor de pe la colţuri crescuseră

buruieni. Numai că până şi buruienile, de la atâta secetă, erau albite şi uscate, întocmai ca cele din vechea albie a Fluviului Galben.

Colindând pe uliţele cu nume răsunătoare – strada Soarelui, strada Armoniei, strada Belşugului sau strada Fericirii –, observă că în multe locuri caldarâmul crăpase. Bucăţi de asfalt ieşeau colţuroase pe ici şi colo şi alteori nu aveai unde să pui piciorul de mulţimea gropilor. Cât despre casele care mărgineau aceste drumuri, nu erau altfel decât cele din satul Ding. Unele aveau lacăt la poartă, altele aveau versuri de doliu lipite pe gard. Unele inscripţii erau mai noi, altele mai vechi, iar unele erau de-a dreptul înduioşătoare: „Cei bătrâni cu păr cărunt îi pun pe ăi tineri în mormânt,/ Copaci seculari rămân verzi şi în picioare, în vreme ce puietul se ofileşte şi moare." Altele erau mai împăcate: „Cei duşi sunt acolo unde nu e suspin,/ Cei rămaşi îşi trec viaţa tot plină de chin." Ba vedeai şi câteva inscripţii mai glumeţe: „În iad te prăjeşti, în rai huzureşti/ Pe pământ îmbucătura cu lacrimi ţi-o însoţeşti." Unele hârtii erau goale, fără inscripţii, altele aveau, în loc de caractere, nişte cercuri mari. Cercurile se făceau umezind în cerneală gura unui vas, pe care apoi o lipeai de hârtie. Pe fâşiile verticale, lipite de o parte şi de alta a uşii, erau imprimate câte şapte cercuri, iar pe cele orizontale, de deasupra uşii, se vedea un rând de patru cercuri. Oriunde întorcea capul, bunicul se simţea privit de cercurile acelea ca nişte găvane goale.

Bunicul porni spre mijlocul satului. Când ajunse pe bulevardul Longevităţii, găsi uşa căminului cultural larg deschisă. Numai că locul în care se adunau sătenii mai demult să joace ping-pong şi şah şi să se uite la televizor era pustiu şi părăginit.

Unul dintre panourile uşii fusese probabil furat, iar celălalt era găurit. Curtea era vraişte, ca după război. Uşi rupte, ferestre sparte, cioburi pe jos şi tencuială scorojită

printre buruienile care luaseră totul în stăpânire. Crescând în răcoarea umbrei, buruienile adăposteau greieri şi lăcuste, broaşte şi tot felul de gângănii. Îl duceau pe bunicul cu gândul la cimitirele din apropierea vreunui templu străvechi.

Mai la vale, bunicul ajunse în dreptul unei mori părăsite. Din tavan atârnau cabluri rupte, iar printre utilajele ruginite mişunau şobolanii. Mai demult, toate utilajele de măcinat şi de bătut şi de presat fuseseră date cu vopsea verde, dar între timp se acoperiseră de un strat de rugină gros cât degetul.

Lângă moară era ceva care arăta a grajd. Dar cum niciunul dintre săteni nu mai avea cai sau vite, locul era gol. Nici acoperişul de stuf nu mai era; în locul lui fusese pusă o rogojină bătută în cuie peste scheletul de lemn. Înăuntru mai rămăsese doar o troacă lungă de lemn, crăpată chiar pe mijloc. Lângă ea erau un moşneag şi un copil – probabil bunic şi nepot –, care încercau, pasămite, să prindă greieri.

Bunicul îi dădu omului bineţe, de parcă l-ar fi cunoscut:

— Ce mai fac ai tăi, sunt bine?

— Taică-său a murit, zise bătrânul, arătând înspre copil. Şi maică-sa s-a măritat cu altul. Altfel, bune toate.

Amărât, bunicul clătină din cap şi oftă.

— Caut şi eu pe cineva, îi spuse, poate l-ai văzut. Îl ştii pe unul, Ding, activist din judeţul Wei?

— De Ding Hui zici, şeful comitetului judeţean? întrebă moşul.

— Da, da. Pe el îl caut.

— O, mare om Ding Hui, nemaipomenit!

Şi moşul începu să-i spună bunicului ce lucruri minunate făcuse tata pentru judeţul Cai şi pentru satul Shangyang. Chiar dacă el era din judeţul Wei, uite că le adusese coşciuge cu reducere celor din satul Shangyang, carevasăzică le luase o povară de pe umeri celor care nu mai aveau mult de trăit. În plus, de când se ocupa să-i mărite pe cei morţi, îi despovăra pe cei rămaşi în viaţă, fiindcă nu mai aveau de ce să-şi facă

griji pentru cei rămaşi singuri pe lumea aialaltă. Tata găsise o nevastă până şi pentru prostul satului, unul care vânduse sânge, dar nu fusese în stare să-şi ia nevastă. După ce murise omul, tata îi găsise o fată de la oraş, de vreo optsprezece ani, moartă într-un accident de circulație. Pentru numai cinci mii de yuani, mama băiatului reuşise să-şi îngroape fiul alături de o mireasă virgină, care nici măcar nu avusese febră.

Altă fată din sat, studentă la cea mai importantă universitate din Beijing, aflând că se îmbolnăvise de febră, venise înapoi în sat şi murise la scurtă vreme. Era frumuşică şi ştia şi carte, dar când ai ei încercaseră să-i găsească un soț mort, nu ceruseră niciun bănuț de zestre. Nu-şi doreau decât un băiat educat, ca şi ea, să-i țină fetii de urât pe lumea cealaltă. Căutaseră prin toate satele pe o rază de o sută de li, dar nu găsiseră pe nimeni şi le era teamă că îşi dezamăgiseră copila. Atunci apăruse tata în sat, cu pozele şi dosarele lui. Le arătase o fotografie a unui tânăr drăguț, care murise de febră pe când era student la o universitate din sud. În scurt timp familiile se puseseră de acord. Ba chiar puseseră şi de-o nuntă mare şi bogată, ca să sărbătorească nunta copiilor lor morți.

— Şi mai e şi ieftin! Statul nu ia decât două sute de yuani pentru o căsătorie, iar pentru rudele morților e o mare uşurare.

Bunicul se holbă la el şi, când îşi mai reveni din uimire, îl întrebă:

— Ştii unde pot să-l găsesc pe Ding ăsta?

— Sigur, răspunse moşneagul, e în piața Steaua Roşie. Mergi înainte, până la răscruce.

Bunicul îşi luă rămas-bun şi porni mai departe pe bulevardul Longevității. Cu zece ani în urmă, pavajul era lin, dar între timp se umpluse de găuri şi de crăpături. Gropile erau pline de țărână, iar din crăpături creşteau buruieni.

Până şi pe porţiunile de caldarâm rămase întregi se pusese un strat de ţărână, care se ridica în nori groşi de praf când treceai pe acolo. Cârciumile, tarabele cu mâncare şi cu haine, chioşcurile de la marginea drumului erau ca vai de ele, iar negustorii nu se vedeau pe nicăieri. Ca şi celelalte străzi ale satului, bulevardul Longevităţii era pustiu. Rareori vedeai pe cineva trecând, iar cei pe care îi zăreai erau fie foarte bătrâni, fie foarte tineri. Parcă dispăruseră toţi cei de treizeci şi de patruzeci de ani. Cei câţiva pe care-i mai văzuse bunicul aduceau cu Jia Genzhu: slabi ca nişte schelete, plini de bube, purtând pe chip pecetea morţii.

Pe vremea traficului de sânge, satul Shangyang era cel mai bogat din judeţ, dar tot sângele îl adusese la ruină, aşa cum se întâmplase şi în satul Ding. Oamenii mureau pe capete, iar satele se prefăceau în cimitire. În scurtă vreme, nu aveau să mai rămână decât bătrânii şi copiii.

Bunicul merse pe bulevardul morţii până ce ajunse la intersecţia în care se afla piaţa Steaua Roşie, unde fusese centrul de colectare a sângelui. Înainte, în mijlocul pieţii fusese un scuar verde, plin de flori, dar din el nu mai rămăsese nicio floare, iar pământul era bătătorit. Acolo se aşezaseră tata şi ajutoarele lui, ocupaţi să-i mărite între ei pe cei morţi. În jurul meselor se adunaseră câteva zeci de săteni, întrebând de una şi de alta. Unii veniseră să semneze că sunt de acord cu căsătoria fiilor, a fiicelor, a fraţilor, a surorilor sau a altor neamuri răpuse de febră, alţii veniseră să vadă dacă s-a găsit cineva potrivit pentru ai lor.

Un om între două vârste îi dădu tatei poza unui băiat drăguţ, un adolescent zâmbitor. După ce privi poza, tata se uită la omul din faţa lui, cu maiou răpănos şi pălărie de paie ruptă.

— Drăguţ băiatul... Era fiul tău?

Ţăranul zâmbi mândru şi încuviinţă din cap.

— Câţi ani avea?

— Şaisprezece.

— Când a murit?

— Acum trei ani.

— La şcoală l-ai dat?

— Da, până-ntr-a opta.

— Nu era logodit?

— Ba era, dar când a aflat fata că are febră, l-a lăsat şi s-a măritat cu altul.

— Şi acum cauţi ceva anume?

— Nu, numai să fie cam de vârsta lui.

Tata îi dădu poza unuia dintre asistenţi, unul cam fătălău, zicându-i încet:

— Mediu.

Băiatul umblă prin câteva fotografii, până dădu de una a unei fete obişnuite. Citi ce scria despre ea pe spatele pozei, apoi se uită la ţăran:

— Asta cum ţi se pare? Douăzeci de ani, şcoală elementară, fără mari pretenţii, numai patru mii de yuani zestre.

— Patru mii? întrebă omul speriat.

— Mai ieftin de atâta nici nu găseşti.

— Mai caută puţin, zise ţăranul cu un zâmbet chinuit, poate găseşti ceva sub două mii. Mai mult de-atâta n-avem.

Sâcâit, tânărul începu din nou să caute printre fotografii. Scoase fotografia unei femei cu un copil în braţe şi spuse:

— Uite, asta am la două mii.

— Dar băiatul meu era doar un copil, asta e prea bătrână pentru el.

După alte căutări tânărul dădu de poza unei fete mai plinuţe, cu ochi mari.

— Asta-ţi place? Cică ai ei lasă până la trei mii.

„N-arată rău”, îşi spuse ţăranul. Dacă găsea undeva încă o mie de împrumutat, îşi putea permite. După ce se mai interesă de fată, întrebând câţi ani are, cum o cheamă, de

unde e şi care e situația familiei, încuviință din cap şi dădu două sute de yuani pentru intermediere.

— Când putem să facem nunta? întrebă țăranul.

— O să-ți dau un răspuns în trei zile.

— Când vorbeşti cu părinții fetei, poți să le spui că băiatul meu era absolvent de liceu?

— Numai dacă îmi arăți o diplomă.

— Dar e mult mai frumuşel decât ea! Dacă ar fi în viață, nici nu s-ar uita la ea!

— Da, dar ai ei au o fabrică de cărămizi. Le merge bine afacerea, au o grămadă de bani.

— Păi şi atunci de ce le mai trebuie trei mii de yuani ca zestre?

— Nu aşa se pune problema, spuse tânărul, pierzându-şi răbdarea. Asta e ca să-şi acopere investiția. Că doar n-au crescut-o atâția ani şi n-au băgat atâția bani în ea ca s-o dea degeaba.

Omul se gândi puțin, apoi spuse:

— Băiatul meu era aşa de cuminte... Dacă l-ai fi cunoscut, ai şti ce spun. O să aibă grijă de ea ca de o prințesă, în fiecare zi.

Țăranul era aşa de sincer, că tânărului îi veni să zâmbească.

— Stați liniştit, domnule, o să-l prezentăm frumos familiei şi o să încercăm să-i convingem să mai lase din preț.

Țăranul plecă de lângă ei cu un zâmbet pe față.

Următorul client era o femeie între două vârste, care încerca să găsească pe cineva pentru fiica ei. După ce tata i-l prezentă pe tânărul său asistent, îi dădu băiatului o fotografie a fetei şi îi spuse să caute pe unul la vreo douăzeci şi cinci de ani.

Atunci bunicul, care stătuse deoparte şi privise toate acestea, veni mai aproape, îşi drese glasul şi spuse:

— Hui!

Auzindu-şi numele, tata se întoarse surprins.

— Tată! Ce cauți aici?

Bunicul îl trase pe tata deoparte, ca să poată vorbi nestingheriți. Rămaseră la marginea fostului scuar cu flori, aproape de intrarea într-o casă care fusese mai de mult centru de colectare a sângelui. Bunicul băgă de seamă că însemnul de deasupra intrării – o cruce roşie – era ca nou, de parcă de-abia fusese făcut. Vopseaua roşie părea atât de proaspătă, încât parcă-i simțea mirosul, împreună cu duhoarea de sânge închegat.

Aşezați sub crucea aceea roşie, bunicul îi povesti lui Ding Hui despre întâlnirea cu Jia Genzhu, care îl amenințase că îl omoară pe tata dacă mai pune vreodată piciorul prin sat.

— Aşa că eu zic să nu mai dai prin Ding, zise bunicul.

La auzul acestor cuvinte, pe chipul tatei înflori un zâmbet.

— Jia Genzhu e un nimeni, spuse el, țuguindu-şi buzele de ziceai că-s nişte floricele cu petalele strânse. Am căpătat aşa o greutate de când sunt la oraş, că dacă bat acuma din picior dărâm casa asta!

— Dar gândeşte-te şi tu, băiete, e pe moarte, nu mai are nimic de pierdut. Nu se mai teme de nimic.

— Ia du-te frumuşel înapoi în sat, îi spuse tata, încă zâmbind, şi întreabă-l dacă vrea să-i pețesc pe cineva pentru vărul lui, Hongli. Şi mai întreabă-l dacă vrea ca mă-sa şi taică-său să trăiască liniştiți după ce-o muri el. Că dacă vrea, atunci mai bine ar face să-şi vadă de treaba lui şi să nu se mai bage într-a mea.

Chiar atunci îl strigă cineva. Tata se răsuci pe călcâie şi porni înapoi spre mulțimea adunată în jurul fotografiilor, lăsându-l pe bunicul singur în fața fostului centru de recoltare.

2

Bunicul nu se întoarse în sat în seara acelei zile. Merse cu tata în oraş şi ieşi la restaurant cu el, cu mama şi cu soră-mea. Tata îi duse la un restaurant cu patru etaje, împodobit cu lumini multicolore, unde îi tratã regeşte, cu pui fript, raţă Peking şi un fel de supă cum bunicul nu mai mâncase în viaţa lui. O supă groasă, servită în nişte boluri micuţe, în care pluteau nişte bucăţi transparente ce păreau să fie aripioare de rechin. Era condimentată cu ghimbir şi coriandru, avea un miros ciudat de peşte şi era răcoritoare. După ce o bău, bunicul simţi un fior trecându-i prin tot corpul, de parcă dăduse sânge. Imediat ce terminară de mâncat, bolurile fură strânse de o ospătăriţă frumuşică foc. Tata se uită întrebător la bunicul.

— Ţi-a plăcut supa?

— Proaspătă.

— Costă două sute douăzeci de yuani una, aproape cât un coşciug, îi spuse tata, pândindu-i reacţia.

Când auzi cât costă, bunicul rămase cu gura căscată şi se albi la faţă. Părea că vrea să spună ceva, dar nu reuşeşte. După cină, ai mei şi soră-mea se gândiră să-l plimbe pe bunicul prin oraş. După ce ieşiră din restaurantul acela atât de luminos, bunicul îl tot întrebă pe tata cât costaseră toate delicatesele, dar tata nu vru să-i spună.

— N-ai grijă, îmi permit, asta-i tot ce trebuie să ştii, îi spuse tata.

Bunicul îşi spuse că mai bine ar fi stat acasă să mănânce tăieţei sau gulie decât să dea atâţia bani pe o masă, dar nu îi împărtăşi nimănui ce-i trecea prin minte.

Când ieşiră de pe strada îngustă şi intrară pe bulevardul principal, priveliştea îl lăsă pe bunicul cu gura căscată. De vreun an, de când nu mai fusese pe acolo, se transformase într-o metropolă care putea rivaliza până şi cu oraşul Kaifeng.

Pe marginile bulevardului larg cât să încapă şapte sau opt camioane se înălţa o pădure de clădiri cărora nu le mai vedeai acoperişul. Deşi era noapte, bulevardul era luminat ca ziua de nişte grămezi de becuri atârnate pe stâlpi ca nişte ciorchini de struguri. Pe stâlpi şi prin copaci erau agăţate şi nişte lumini verzi şi roşii, care pâlpâiau. Acolo nu suferea nimeni din cauza secetei. În vreme ce la ţară totul se uscase, în oraş iarba, copacii, florile şi toate tufele erau verzi cum le lăsase natura. Ba parcă nici nu erau naturali, aşa arătau de înfrunziţi şi de înverziţi copacii de pe marginea bulevardului. Până şi oamenii din jur îi păreau bunicului schimbaţi. Până nu demult îi văzuse aşa, ca pe nişte ţărani ceva mai răsăriţi, ca şi cum încă mai aveau ţărână sub unghii. Sigur, în comparaţie cu ţăranii din Ding, ăştia erau orăşeni, dar dacă i-ar fi pus să stea lângă vreunul dintr-un oraş mare, precum Kaifeng, tot ca nişte ţărani ar fi arătat. Acum însă, nu mai vedeai diferenţa: nimic din înfăţişarea şi din purtările lor nu le mai trăda originile.

Deşi era foarte cald, tinerii erau încălţaţi cu adidaşi cu talpa groasă, iar părul îl purtau ceva mai lung. Femeile, în schimb, umblau tunse scurt. Unele erau tunse atât de scurt, încât le-ai fi luat drept băieţi. Îţi dădeai seama că sunt fete după bluzele şi tricourile scurte, căci erau genul de fete care nu se sfiesc să-şi dezgolească burta în văzul tuturor şi să-şi arate buricul. Bunicul văzu că pe burtă îşi făcuseră tatuaje cu fluturi, libelule ori păsărele. Ba în buric le mai lucea şi câte un ineluş de aur sau cu diamant.

Deşi trecuse doar un an de când fusese în municipiu, bunicului i se părea că trecuseră câteva decenii. Totul se schimbase atât de mult! Cum mergea aşa în urma tatei, holbându-se la lumini şi la blocurile înalte, i se părea că ajunsese în altă lume. Muzica din magazine şi restaurante bubuia atât de tare, încât răzbătea până în stradă şi îl speria. Ameţit, îl întrebă pe tata dacă n-ar putea să se întoarcă

acasă. Tata ieşi de pe bulevard şi intră pe o stradă mai îngustă, străjuită de clădiri înalte şi pavată cu dale cenuşii. După un timp, ajunseră în dreptul unui parc în care creşteau chiparoşi cu trunchiul vânjos, pe care nu-l putea cuprinde nici măcar un om în toată firea, şi câţiva arbori de ginkgo, înconjuraţi de câte un gărduleţ. Aceştia erau încă şi mai groşi, încât abia dacă puteau fi cuprinşi de câţiva oameni cu braţele întinse. Printre copaci, bunicul zări un rând de case cu etaj şi curte, făcute din cărămidă gri şi cu acoperiş de ţiglă. Toate casele erau la fel şi păreau să fie vechi de câteva sute de ani. Streşinile erau decorate cu mare meşteşug, cu lei, dragoni şi qilini[28] dăltuiţi în piatră. La ultima casă se opriră, iar mama scoase cheia şi descuie poarta.

— Aici locuiţi? întrebă bunicul uimit.

— Aici stau toţi activiştii, răspunse tata.

Tata zâmbea cu gura până la urechi. Numai în ziua nunţii mai zâmbise aşa. Şi pe vremea când centrul lui de colectare a sângelui începuse să aibă profit. Intrând în curte, bunicul simţi o boare răcoroasă, umezeală şi parfumul proaspăt al florilor şi al copacilor. Un miros care aproape dispăruse cu totul din satul Ding şi pe care nici pe câmpie nu îl mai întâlneai în ultimele luni. În mijlocul curţii era un ginkgo cu o coroană bogată, ce strălucea în lumina lunii. După mărimea grădinii, bunicul socoti că terenul pe care fusese ridicată casa trebuie să aibă cam un mu. Curtea era pavată cu dale din piatră cenuşie, iar casa, care mărginea grădina pe trei laturi, era din cărămidă cu acoperiş de ceramică smălţuită. Deşi avea un aer vechi, parcă încă se simţea mirosul cărămizilor proaspăt scoase din cuptor, ceea ce-l făcu pe bunicul să-şi dea seama că fusese clădită de curând. N-o fi fost ea o casă de pe vremea dinastiei Ming sau Qing, dar era

---

[28] Animal mitologic numit şi „inorogul chinezesc”.

o reproducere fidelă. Uitându-se la arborele de ginkgo ce străjuia curtea, bunicul îşi aminti de sicriul unchiului şi de cel al lui Lingling, care fuseseră făcute dintr-un astfel de copac.

Intră în casă în urma tatei, mirându-se de simplitatea încăperilor. Nu mai era nimic din strălucirea pe care abia o văzuse la restaurant, nu era nimic ultramodern şi sclipitor. Dimpotrivă, arăta ca reşedința unei vechi familii nobiliare de acum câteva secole. Mobila era în stilul celei din dinastiile Ming şi Qing, lucrată cu măiestrie din lemn de santal roşu ori din lemn gălbui de păr. Scaunele, mesele, fotoliile şi rafturile de cărți erau incrustate cu decorațiuni şi străluceau cu nuanțe discrete de stacojiu şi de galben în lumina opacă a lămpilor, umplând aerul cu esența lor. În mijlocul acelei camere atât de mari, bunicul se simțea ca într-un templu. Mama servi ceaiul, iar soră-mea se duse să-şi facă temele. După aceea, tatăl şi fiul rămaseră să stea de vorbă.

— Ia loc! zise tata, aducând un scaun lângă bunicul.

Dar bunicul nu se aşeză. Se uita la pereți. Deşi zidurile casei erau din cărămidă, ca să arate ca o casă veche, înăuntru pereții fuseseră zugrăviți de curând şi erau albi ca neaua.

— Tu ți-ai făcut casa? întrebă bunicul.

— Nu doar asta, ci tot rândul de case, răspunse tata mândru.

Bunicul se aşeză pe scaun. Parcă-i mai trecuse uimirea. Cu aerul cuiva care bănuia ceva de multă vreme, îl întrebă:

— Şi ai plătit pentru toate astea cu banii de pe coşciuge?

Tata îi aruncă o căutătură aspră.

— Eu n-am vrut decât să ajut! Sicriele alea erau o ocazie rară.

— Şi banii i-ai luat tu sau statul?

— Dacă i-aş fi luat eu pe toți, atunci aş fi cumpărat jumătate din oraş, spuse tata cu un zâmbet viclean.

— Şi treaba asta cu măritişul morţilor cum e? Taxa se duce la stat sau o iei tu?

— Cum ziceam, eu doar încerc să-i ajut pe oameni. Statul îmi dă salariu, iar eu aranjez căsătorii pentru cei ce au nevoie de aşa ceva.

Se lăsă tăcerea. Din curte, întunericul începea să intre şi în casă, şi parcă mirosea a ploaie. Bunicul ieşi în prag şi privi spre cer. Printre frunzele arborelui de ginkgo, văzu că cerul este plin de stele. „Şi mâine o să fie arşiţă.” Ceea ce luase el drept semn de ploaie era de fapt aburul arborelui de ginkgo.

Trecuse de miezul nopţii, venise vremea să se culce. Tata îl duse pe bunicul în dormitorul dinspre sud. Era ceva mai mic decât sufrageria, dar, în afara patului mare din lemn, mobila era de acelaşi tip.

Pe când bunicul se pregătea să se schimbe, tata îl întrebă deodată:

— Tată, sper că nu mai vrei să mă strângi de gât, nu?

Luat pe nepregătite, bunicul nu ştiu ce să răspundă. Mâna cu care îşi descheia nasturii cămăşii rămase în aer, iar obrajii i se înroşiră.

Văzându-i surpriza, tata râse.

— Te primesc bucuros în casa mea, poţi să stai cât vrei, numai să nu mă strângi de gât în somn. La urma urmelor, nu-i decât o noapte. Măcar atâta pot să fac şi eu, e datoria mea de fiu.

Tata trecu pe lângă el şi se opri în dreptul unei uşi de lemn vopsite în alb, ca şi pereţii. Bunicul nici n-o observase până atunci, fiindcă se confunda cu pereţii şi mai era şi acoperită de un tablou cu zeul bogăţiei, pictat cu tuş. Tata apăsă un buton din spatele tabloului, iar uşa se deschise, dând la iveală o cămăruţă. Apăsă comutatorul şi cămăruţa se lumină ca ziua, întocmai ca bulevardul luminat de felinare. Când văzu că încăperea din spatele tabloului e ticsită cu bani, bunicul crezu că visează. Pe o masă era o moviliţă peste

care fusese aşternut un cearceaf. Tata dădu cearceaful la o parte, dând la iveală o grămadă de bancnote de o sută în cărămizi de zece mii de yuani legate cu elastic roşu. Cărămizile de zece mii de yuani erau adunate în cărămizi mai mari, de câte o sută de mii de yuani, care, la rândul lor, erau adunate în cărămizi de un milion, legate cu panglică roşie, cu fundă în formă de fluture. Bancnotele erau noi-nouțe şi răspândeau un miros înțepător de cerneală. Funde roşii de mătase stăteau pe masă de-a valma, alături de bancnote roşii, verzi, galbene şi portocalii, ca nişte flori puse la presat. Bunicul nu pricepea de ce nu şi-o fi dus tata banii undeva în siguranță în loc să-i lase aruncați pe o masă. Tocmai se pregătea să îl întrebe când tata se duse la o comodă şi trase un sertar. Şi sertarul era plin de bani. Deschise un dulăpior, şi acela ticsit cu bancnote. Peste tot erau bani, cărămizi şi grămezi şi mormane de bani. Munți de bani, în toate culorile curcubeului.

Mirosul de cerneală era de-a dreptul înecăcios. De-abia puteai respira de la atâția bani. Printre bancnote, tata pusese naftalină şi tot felul de cârpe care să absoarbă umezeala şi să nu le lase să mucegăiască. Imediat te izbea mirosul înțepător de var, naftalină şi camfor, care plutea greu în îmbâcseala cămăruței neaerisite.

Toată această amestecătură de mirosuri şi de culori dădea camerei un aer înspăimântător şi straniu. Că stăteai în cămăruța aceea sau la marginea unei haznale dimineața în zori tot aia era. Tata părea că se obişnuise, parcă se născuse şi trăise toată viața într-o astfel de cameră, dar bunicul simțea că i se umflă gâtul şi se sufocă. Se chinuia să respire pe nas, tot frecându-şi nările ca să alunge duhoarea. Rotindu-şi ochii prin cameră, bunicul se gândi că poate iarăşi visează. Ştia că i se întâmplă să viseze mult, aşa că se ciupi de coapsă, cum făcea deseori ca să se trezească. Şi de obicei se trezea în patul lui din căsuța de lângă şcoală, numai că de

data asta, ciupindu-se, nu simți decât durere. În loc să se trezească în patul lui, se găsi stând lângă tata într-o încăpere ce aducea mai degrabă cu seiful unei bănci sau cu trezoreria națională decât cu o cămăruță de lângă un dormitor de oaspeți. Simțea că se îneacă într-o mare de bani, sufocat de bancnote. În ciuda mirosurilor acelora atât de puternice, încă mai simțea, venind dinspre curte, aroma frunzelor de ginkgo, pe care o luase la început drept semn de ploaie. Poate că totuşi nu era un vis. Poate că stătea, într-adevăr, alături de fiul său într-un morman de bani câştigați prin furtişag.

— Cât ai aici? întrebă bunicul.

— Nu ştiu exact, zâmbi tata.

— Ce faci cu atâția bani? Nu-ți ajunge nici o viață de om să-i cheltuieşti.

Tata părea puțin jenat.

— Ce vină am eu că febra asta nu se mai termină? Nu ştiu ce-o să mă fac dacă o ține tot aşa. Deja am deschis cinci fabrici prin țară, şi tot nu facem față cererii de coşciuge. Pentru că nu mai sunt copaci în câmpie, acum mă văd nevoit să aduc din nord-vest. Numai luna asta am trimis zece echipe care să adune date şi să aranjeze căsătorii pentru morți. În doar două săptămâni, am reuşit să găsim perechi pentru o treime din cei care au depus cerere.

— Şi treaba asta cu pețitul morților tot din dărnicia ta vine?

— Toată viața am fost darnic, zise tata zâmbind.

Bunicul se întoarse şi o vreme nu mai spuse nimic.

— Şi toți activiştii de pe aici au astfel de cămări cu bani? întrebă el într-un sfârşit.

Tata încuviință din cap.

— Tot aşa de mulți bani au şi ei?

— Nu ştiu, zise tata, fiecare îşi vede de treaba lui şi nu se bagă în a celorlalți.

Bunicul nu mai spuse nimic. Se uită în jur la mormanele de bani, apoi își întoarse privirea spre fiul lui, care părea somnoros.

— Ascultă-mi sfatul, Hui, îi spuse el încet, nu veni prin sat. N-are rost să-ți pui viața în pericol.

— N-am grijă, pufni tata, nu mai au ce să-mi facă acum. La urma urmelor, Ding e satul meu natal. Nu doar că am de gând să mă întorc, dar peste câteva zile o să mă duc să-l dezgrop pe băiatul meu. I-am găsit nevastă şi o să facem nuntă mare, o să petrecem cum se cuvine. N-o să îndrăznească nimeni să se atingă de mine, mai ales când o să vadă câți bani am de cheltuit.

Tata se frecă la ochii împăienjeniți de somn şi se uită la bunicul, zâmbindu-i protector, ca un fiu vrednic.

— Hai, tată, culcă-te. Dormi aici în noaptea asta şi visează ceva frumos. Măcar atâta pot să fac şi eu pentru tatăl meu.

3

În noaptea aceea, dormind alături de mormanele de bani ale tatălui meu, bunicul visă, dar nu lucrurile la care s-ar fi aşteptat. Până să adoarmă era sigur că va visa bani, numai că în vis nu văzu nici un sfanț. Nu mă văzu decât pe mine, întinzându-mi brațele către el şi chemându-l să mă salveze.

Tata îmi găsise o nevastă. O chema Lingzi şi era cu câțiva ani mai mare decât mine. Avea un picior strâmb, probabil din naştere. Mai suferea şi de epilepsie, ceea ce înseamnă că avea crize o dată la câteva zile. Într-una dintre crize, căzuse într-un râu şi se înecase. Dintre toate fetele moarte care îşi căutau bărbat, ea era cea mai urâtă. Dar tata fusese de acord cu căsătoria. Şi nu doar că fusese de acord, dar i se părea şi că a dat o mare lovitură.

Tatăl lui Lingzi era un om foarte important.

Tata veni în sat cu câțiva oameni după el, îmi dezgropă oasele şi le puse într-un coşciug nou. Coşciugul era din aur şi chiar mai meşteşugit decât al unchiului. Mă dezgropară ca să mă poată duce la Kaifeng şi să mă aşeze lângă nevasta mea cea moartă. Tatăl lui Lingzi ne dăduse un loc de veci într-un cimitir, de unde se vedea Fluviul Galben. Era un locşor tare frumos, din cele pe care le vezi în reclamele la imobiliare: o poziție excelentă, cu fața spre sud, vedere la râu, la câțiva paşi de mal, răcoros vara, călduros iarna. Cineva oferise două milioane de yuani pentru locul acela, fiindcă avea de îngropat o rudă, însă tatăl lui Lingzi preferase să-l țină pentru noi.

În ziua dezgropării mele, tata se întoarse în sat însoțit de vreo douăzeci de oameni. La mormântul meu, după ce aprinseră bețişoare parfumate, arseră bani şi obiecte din hârtie şi puseră pocnitori, deschiseră coşciugul cel simplu, din lemn şi mă mutară într-un sicriu nou, mai pretențios, din aur, ca să mă ducă în cimitirul din Kaifeng. Ce nu ştia tata era că eu nici nu mă gândeam să plec din satul Ding. Nu voiam să-l las singur pe bunicul şi să plec din mormântul meu din spatele şcolii. Unde mai pui că mi-era şi frică să mă duc într-un loc necunoscut. De cum ridicară coşciugul de aur, începui să mă zbat şi să strig după bunicul. Nu după tata. Şi strigam în gura mare:

— Buniculeee, nu-i lăsa să mă ia!

Strigătele mele ajunseră până la cer.

— Nu vreau să plec de aici! Nu-i lăsa să mă ia!

Şi strigătele mele făcură gaură în cer.

— Ajută-mă, bunicule, ajută-mă!

Bunicul se trezi. Rămase la marginea patului, uitându-se zăpăcit la razele soarelui, care se strecurau prin perdea ca laptele.

Capitolul 3

1

Dar am avut noroc.

În dimineața în care bunicul se pregătea să vină să-l vadă pe tata la oraş, veni tata la el. Din întâmplare, tata avea drum prin sat cu echipa lui de asistenți, aşa că se gândi să treacă şi pe la şcoală. Bunicul tocmai ieşea pe poarta şcolii când dădu nas în nas cu tata.

Tata purta nişte pantaloni gri şi o cămaşă albă cu mâneci scurte, era încălțat cu sandale de piele, iar pe cap avea o pălărie din paie care îl făcea să arate ca un țăran de prin sud. Era mai bronzat decât atunci când plecase din Ding, avea obrajii arămii, de om sănătos. Când se văzură la poartă, tata îi dădu bunicului un pachet de învelit în hârtie şi legat cu sfoară.

— Ce-i asta? întrebă bunicul.

— Ginseng sălbatic, răspunse tata. Cel mai bun.

În mâna bunicului pachetul atârna greu, chiar prea greu.

Soarele nu apucase să se ridice prea sus. Strălucea dogoritor dinspre răsărit, ca o căpiță aprinsă, pârjolind câmpia. Pământul era uscat, nu mai vedeai un petic de verdeață. Iarba, grâul, oamenii şi satele lor erau pe moarte. Toate se uscaseră, iar câmpia era de culoarea nisipului – cum era şi fața bunicului când îl văzu pe tata la poartă.

— Nu te-ai întâlnit cu Jia Genzhu prin sat? zise bunicul speriat.

— Nu, dar nu mă tem eu de el. N-are ce să-mi facă.

Tata părea că ştie ce pune Genzhu la cale şi ce îi spusese bunicului.

— M-au pus oamenii în gardă. Mi-au spus să nu vin pe aici, dar uite c-am venit, să vadă că nu mă tem de nimeni.

În câteva zile fac nuntă pentru băiatul meu. Când o vedea ce am de gând, Genzhu n-o să îndrăznească să se atingă de mine.

Bunicul se uita şi mai speriat la fiul său, de parcă nici nu-l mai recunoştea.

— Qiang n-avea decât doisprezece ani, chiar ai de gând să-l însori?

— Am aranjat deja cu familia fetei.

— De unde sunt?

— De la oraş. Ea e prinţesa unui baştan, spuse tata cu un rânjet pe faţă. Tatăl ei tocmai ajunsese guvernator şi începuse să organizeze campania de recoltare a sângelui când ea s-a îmbolnăvit, a căzut în râu şi s-a înecat. E cu câţiva ani mai mare decât Qiang, dar ce mai contează vârsta?

— Cu câţi ani? întrebă bunicul.

— Cinci, şase ani.

— Şi tu zici că-s potriviţi?

— Tatăl ei e guvernatorul provinciei. Dacă zice el că-s potriviţi, cum să zicem noi că nu?

— Când e nunta?

— Păi de-asta am zis să trec pe la tine. În câteva zile vin să-l dezgrop. Îl ducem la un cimitir din Kaifeng, unde o să-l înmormântăm alături de fată. Au mormântul într-un locşor tare frumos.

Pe urmă tata îi spuse bunicului că nu mai poate să stea, pentru că-l aşteaptă asistenţii lui în stradă, în partea de miazăzi a satului. Îl mai întrebă de sănătate, dacă are ce mânca, dacă are haine destule, dacă se descurcă să-şi scoată apă din puţ sau dacă fântâna a secat de tot. Când să plece, tata îşi aminti că voia să mai vadă o dată casa de pe Strada Nouă, pe care o părăsise în urmă cu câteva luni. Dar în loc s-o ia pe drum, el şi bunicul o tăiară peste câmpul uscat de la marginea satului. Merseră unul în spatele

celuilalt pe cărarea dintre ogoare până ajunseră pe Strada Nouă, unde era casa noastră.

Dar ce văzură îi țintui locului.

Cineva spărsese lacătul de la poartă şi îl aruncase pe jos. Poarta şi uşa de la casă, amândouă din lemn, dispăruseră. Ramele geamurilor erau încă acolo, însă geamurile erau sparte, iar curtea toată era plină de cioburi. Toate mobilele din casă, de la scaune şi mese până la perdele şi chiuvete, fuseseră luate.

Jefuiseră casa, tot aşa cum jefuiseră şi mormântul unchiului. Iar în curte mirosea a pipi.

Negru la față de mânie, tata rămase pe treptele de la intrare, uitându-se în casa golită.

— Cine a făcut asta? zise el, întorcându-se spre bunicul.

Bunicul clătină din cap.

— Nenorociții dracului! izbucni tata, lovind cu piciorul în perete. Ştiu eu, au fost Genzhu şi Yuejin!

Tata se făcuse palid la față, iar tâmplele îi zvâcneau de mânie. Temându-se să nu facă ceva necugetat, bunicul se lăsă în genunchi dinaintea lui şi începu să-l roage:

— Hui, dă vina pe mine dacă trebuie! Hai să zicem că eu am furat uşile şi mobila şi eu m-am uşurat în curte. Mai bine pedepseşte-mă pe mine!

Bunicul îl privea pe tata cum se uită un fiu la tatăl său. Tata îl privea cu dispreț, ca un părinte care şi-a pierdut răbdarea cu băiatul lui năzdrăvan.

După câteva clipe, tata se răsuci pe călcâie şi plecă fără să spună o vorbă. Nici măcar o privire nu îi mai aruncă bunicului.

2

Tata putea să o ia şi pe scurtătură, însă preferă să meargă țanțoş prin mijlocul satului. La răscrucea din vatră

se întâlni cu un grup de săteni. Era cald, dar se putea sta pe afară, aşa că oamenii se adunaseră pe la răspântii să mănânce şi să mai vorbească de una şi de alta. Când veni tata, cei mai mulți terminaseră de mâncat. Umblase repede, cu paşi mari şi apăsați, dar când ajunse în dreptul lor, se opri puțin să îşi şteargă încălțările.

Unul din ei, Wang Baoshan, îl văzu şi strigă:

— Ding Hui, ce-i cu tine aşa de dimineață?

Tata zâmbi şi se apropie de oameni.

— Treceam prin sat şi m-am gândit să văd ce mai e pe aici.

Scoase un pachet de țigări scumpe, cu filtru şi îi dădu una lui Baoshan.

— Musai să încercați o țigară d-astea, se lăudă tata. Un pachet costă cât juma de sicriu, iar o singură țigară costă cât o pungă de sare, o sticlă de rachiu sau un țin de carne.

Țăranii rămaseră cu gura căscată.

— Vorbeşti serios? întrebă Baoshan.

— Încearcă una şi-o să vezi, răspunse tata, scoțând bricheta din buzunar.

Îi aprinse țigara lui Wang Baoshan, apoi trecu pe la fiecare, servindu-i pe oameni cu țigări. Când ajunse la Jia Genzhu, care era într-un grup mai la dreapta, trecu pe lângă el. Pur şi simplu îl sări şi trecu la următorul. Genzhu era palid, cu fața plină de bube uscate, şi părea că e de-ajuns să-i dai un brânci şi s-ar fi prăvălit la pământ. Ochii îi erau tulburi, încețoşați, cuprinşi de disperare. Febra îl lăsase nu doar fără vlagă, ci şi fără suflet, cu totul neajutorat. N-avu încotro şi trebui să înghită jignirea tatei, prefăcându-se că nu dă incidentului prea multă importanță. Când tata se apucase să împartă țigări oamenilor de pe acolo, parcă i se aprinsese un licăr în ochi, dar când văzu că pe el îl trece cu vederea, imediat se înroşi la față. Era un roşu închis, de culoarea ficatului.

Terminând de împărțit țigările, tata își luă rămas-bun și porni spre locul în care îl așteptau asistenții lui. Cum se îndepărta cu capul sus, tata se mai întoarse o dată și văzu cum Genzhu se holbează la el, peste poate de mânios. Dar mânia lui era una neputincioasă. Cei doi se duelară din priviri. Tata miji ochii și slobozi din ei mii de cuțite către cel care amenințase că o să-l omoare. Cu privirea aceea, tata îl înjunghie și răsuci cuțitul.

3

Bunicul aflase tot. Ca și cum i se dezvăluise într-o clipă tot ce făcuse tata vreodată. Pe când tata pleca din sat grăbit, bunicul se ducea spre sat, și prima grijă fu să se oprească pe la Ding Yuejin.

Yuejin și ai lui erau adunați la masă, savurând un mic dejun copios, cu dovleac prăjit, omletă cu praz, terci de orez iute și turte prăjite. Tocmai se bucurau între ei de bunătăți, când bunicul dădu buzna în curtea lor. Mirându-se că îl vede, Yuejin îl pofti să ia loc. Dacă tot era atât de bolnav, ai lui se gândiseră să îl răsfețe cu bunătăți până la moarte. Turtele ar fi trebuit să fie doar pentru el, dar Yuejin insistase să mănânce din ele toți ai casei.

— Mâncați, nu vă sinchisiți de mine, spuse bunicul, nu vreau să vă deranjez de la masă.

Bunicul știa că, de când a plecat toată lumea de la școală, Yuejin primește rații de hrană de la stat. Cum ștampila comitetului comunal era în grija lui, reușise să facă rost de orez și de făină de cea mai bună calitate, și încă gratis. Toți ai lui mâncau numai bunătăți, dar încuiați în casă, să nu-i vadă nimeni. Rotindu-și privirea prin curte, bunicul văzu maldăre de scaune și bănci nou-nouțe, aduse de la școală și îngrămădite pe sub streșini. Erau și câțiva bușteni groși, de șapte cuni lungime, tăiați din bătrânul

paltin din curtea şcolii. Erau pe acolo şi plăcuţele din lemn care atârnau cândva pe uşa claselor. Bunicul se amărî să vadă atâtea lucruri furate de la şcoală, dar nu voia să se creadă că a venit să tragă cu ochiul, aşa că îşi mută privirea în altă parte.

Familia lui Yuejin o ducea bine. Casa lor avea acoperiş de ţiglă şi curte asfaltată, iar la streşini atârnau coceni de porumb din recolta trecută. Toţi erau îmbujoraţi şi plesneau de sănătate. Chiar şi porcii lor erau cum nu se poate mai grăsuni. Unul chiar veni lângă masă, scormonind după resturi, dar Yuejin îl goni.

Porcul o luă la fugă, iar Yuejin se întoarse spre bunicul.

— Ia zi, unchiule, ce vânt te aduce pe la noi aşa de dimineaţă?

Bunicul desfăcu pachetul pe care i-l adusese tata, dând la iveală trei rădăcini de ginseng. În partea de sus erau rotunjite, iar în părţi aveau ca nişte mâini şi picioruşe, care le făceau să arate ca nişte păpuşi. Coaja de un galben deschis împrăştia un iz de plantă medicinală. Ai lui Yuejin, care nu văzuseră în viaţa lor ginseng sălbatic, se traseră mai aproape ca să se uite.

— Ia uite, e chiar aşa cum se zice, arată exact ca nişte omuleţi!

Bunicul luă unul şi i-l dădu lui Yuejin.

— Pentru tine. Ia-l şi fierbe-l. E ginseng sălbatic, adus din nord-vest. Îi trebuie zeci de ani să crească aşa de gros. Se zice că-ţi dă vigoare şi îţi întăreşte trupul, poate c-o să fie un leac mai bun decât celelalte pe care le încearcă lumea pe aici ca să scape de febră.

Dar Yuejin refuză, ştiind cât de scump este ginsengul sălbatic. Bunicul insistă, dar în zadar; nu reuşi să îl convingă să accepte.

— Nu, nu, unchiule, nu pot să primesc, Ding Hui ţi l-a adus ţie.

Bunicul însă i-l vârî în mână şi îi spuse:

— Vărul tău mi-a spus cât se poate de clar că ăsta e pentru tine.

Yuejin şovăi, dar până la urmă se lăsă înduplecat. Înveli rădăcina în hârtie, cu mare grijă, şi o puse pe masă.

— Unchiule, să-i spui lui Ding Hui să nu mai vină prin sat, zise el dintr-o răsuflare. Genzhu şi alții ca el sunt rău porniți împotriva lui.

— Genzhu mi-a promis că nu-i face nimic dacă-i dai lui ştampila, îl încolți bunicul.

Yuejin se gândi puțin şi apoi spuse:

— Bine, zi-i lui Genzhu că, dacă mor eu înaintea lui, îi las lui ştampila. Nu mă interesează să mă îngroape cu ea, că n-am ce face cu ea după ce mor.

Dar, uitându-se la masa îmbelşugată, se grăbi să adauge:

— Mă tem însă c-o să moară el primul. Eu nici nu am mare lucru, în afară de nişte bube care mă mănâncă. Asta e bine. Dar dacă moare el înaintea mea, trebuie să trăiesc şi eu cumva, şi am nevoie de ştampilă ca să-mi iau rația de alimente de la județ.

Pachetul cu ginseng era tot pe masă, unde îl pusese. Uitându-se la el, spuse:

— Unchiule, tu ai venit până aici să-mi spui de Jia Genzhu? Că doar noi suntem neamuri. Noi, ăştia din neamul Ding, trebuie să ținem unii cu alții.

Bunicul se simți ruşinat.

— Sigur, cum să nu, îi spuse nepotului.

Ca să nu pară că venise doar din interes, mai stătu puțin, mai schimbă o vorbă cu Yuejin şi cu ai săi şi abia pe urmă plecă. De la Yuejin se duse drept la Jia Genzhu.

Trecând prin curte şi îndreptându-se spre sufrageria lui Genzhu, bunicul se simțea de parcă nici n-ar fi plecat de la Yuejin. Sub streşini erau îngrămădite scaune şi pupitre noi,

aduse de la şcoală. Câțiva buşteni erau tot ce mai rămăsese din paltinii şi salcâmii care creşteau în dreptul bucătăriei şcolii. Genzhu luase chiar şi stâlpul şi inelul coşului de baschet, care stăteau demontate în mijlocul curții. În casă, văzu sprijinite de pereți rame de lemn de la ferestrele şcolii. Mai recunoscu bunicul şi alte lucruri din şcoală: fie zăceau adunate într-un colț, fie erau împrăştiate prin casă. Văzu oalele, o găleată din tablă, un scaun cu spătar, o tablă, caiete neîncepute şi pungi cu cretă şi creioane. Ziceai că ai nimerit într-o magazie de rechizite şcolare.

În sufragerie, în spatele uşii, bunicul văzu chiar şi foița de tablă pe care o foloseau drept clopoțel la şcoală. Nu-şi dădea seama de ce o fi luat-o Jia Genzhu şi ce are de gând să facă cu ea. Poate voia să o dea la fier vechi. Însă pentru bunicul foița de tablă nu era de dat la fier vechi; era clopoțelul şcolii, din care sunase atâtea zeci de ani ca să îi cheme pe copii la ore. Nici nu mai era clopoțelul şcolii, ci al lui, şi i se părea că Jia Genzhu furase ceva ce îi aparține de drept. Nu-şi putea lua ochii de la foiță.

Genzhu pricepu la ce se uită bunicul şi îi zise:

— Doar n-ai venit aici să cauți clopoțelul, nu?

Bunicul zâmbi ca un copil nătâng şi îşi întoarse privirea. Îi spuse lui Genzhu că nu venise să tragă cu ochiul, că el n-ar face aşa ceva, şi, scoțând o rădăcină de ginseng, îi zise:

— Fiul meu, Hui, m-a rugat să ți-o aduc. E ginseng sălbatic, de cel mai bun soi. Mi-a zis că, dacă-l dai în clocot de câteva ori şi bei zeama, o să te simți mai bine.

Bunicul îi întinse rădăcina de ginseng.

— Hai, băiete, ia-l! Oamenii beau zeamă de ginseng de când e lumea. Până şi împărații beau, pentru boli pe care doctorii nu ştiau cu ce să le vindece. O să te facă să te simți mai bine şi, cine ştie, dacă iei mai mult timp, poate chiar te vindeci.

Genzhu se uită la bucata de ginseng din mâna bunicului, după care îşi ridică privirea spre bunicul şi îi spuse tăios:

— Ding Hui a venit azi-dimineață în sat şi le-a dat țigări tuturor în afară de mine.

— Cum aşa? făcu bunicul, râzând stingher. După ce s-a chinuit să-ți facă rost de ginseng! Nici cele mai bune țigări nu se compară cu rădăcina de ginseng.

— Dar nu se teme că, dacă iau ginseng şi-mi recapăt forțele, o să-i dau una în cap când îi e lumea mai dragă?

Bunicul se făcu alb la față. Rămase înmărmurit pentru o clipă, dar apoi reuşi să-şi revină.

— Băiete, tu ia ginsengul, îi spuse cu un zâmbet încurajator. Când o să-ți recapeți puterile, o să vii la gânduri mai bune. Hui se întoarce în sat peste câteva zile, să-l dezgroape pe băiatul lui. Dacă o să mai vrei să-i crăpi capul, o să poți s-o faci atunci.

4

Tata veni în sat dis-de-dimineață, cu o mulțime de oameni şi cu un sicriu aurit. Făcut din lemn de ginkgo gros de cinci cuni, sicriul era incrustat cu peisaje din oraşe moderne, precum Beijing, Shanghai sau Guangzhou. Erau pictate pe el şi oraşe din străinătate, dar pe care nu le-ar fi recunoscut nimeni dacă nu ar fi scris deasupra Londra, Paris sau New York. Eu habar n-aveam unde sunt oraşele astea şi nici măcar nu-mi păsa. Eu atâta ştiu, că sunt din satul Ding şi că satul Ding se află în câmpia Henanului de răsărit. Nu-mi păsa nici cât de grozav e sicriul cel nou, nici dacă e aurit de-adevăratelea şi nici dacă ai putea să cumperi tot satul cu el.

Razele soarelui se răsfrângeau în sicriul meu aurit, învăluindu-l într-o strălucire orbitoare. Era ca şi cum soarele însuşi ar fi căzut din cer şi s-ar fi prefăcut într-un dreptunghi

de aur. Tata şi toată mulţimea de oameni pe care îi adusese îmi plimbară coşciugul prin sat cu mare pompă, să-l vadă toată lumea. Veniră să-l vadă toţi cei care încă nu muriseră, să caşte gura la sicriul acela împodobit cu imaginea unor locuri pe care nu le văzuseră niciodată şi pe care nici nu aveau să le vadă vreodată. Căci tot ce era mai modern şi mai interesant în oraşele mari din China şi toată bogăţia şi măreţia oraşelor din străinătate se găseau zugrăvite pe sicriu.

Lăsară coşciugul lângă mormântul meu, aprinseră beţişoare parfumate, arseră bani şi obiecte din hârtie şi puseră pocnitori. Apoi mă scoaseră din mormânt, mă trecură din sicriul meu simplu, din lemn, în coşciugul aurit şi mă duseră de acolo cu alai.

De cum ridicară coşciugul de aur, începui să mă zbat şi să strig după bunicul. Nu după tata. Şi strigam în gura mare:

— Buniculeee, nu-i lăsa să mă ia!

Strigătele mele ajunseră până la cer.

— Nu vreau să plec de aici! Nu-i lăsa să mă ia!

Şi strigătele mele făcură gaură în cer.

— Ajută-mă, bunicule, ajută-mă!

Şi glasul meu se auzi în curtea şcolii şi răsună în tot satul şi străbătu câmpia. Strigătele mele se suiră la cer şi apoi căzură pe pământ, ca nişte picături de ploaie peste ţărâna însetată.

5

Ziua aceea era ceva mai răcoroasă, pentru că mai adia vântul din când în când. Mama şi sora mea plecaseră din vreme să o aducă pe nevastă-mea, adică să-i aducă rămăşiţele. Adică osemintele, asta vreau să spun. Tata, în schimb, venise în satul Ding după rămăşiţele mele. Venise să mă dezgroape şi să mă ducă la Kaifeng, ca să mă îngroape

alături de Lingzi. Ce mai rămăsese din mine avea să plece în oraşul miresei, nu invers, aşa cum era obiceiul.

Soarele încă nu se înălţase prea mult şi arăta ca o minge de lumină peste o pânză albastră de cer senin. Spre norocul sătenilor, era o zi destul de răcoroasă, în care adia un vânticel domol. Spre norocul plantelor, cu o noapte înainte se aşternuse un pic de rouă peste tulpinile lor uscate. Printre crăpăturile pământului începură să încolţească firave câteva firicele verzi.

La mormântul meu de lângă poarta şcolii se adunaseră câteva zeci de oameni. Printre ei erau şi cei care făcuseră cavoul unchiului şi al lui Lingling. Duceau cu ei sape şi târnăcoape, pungi pline cu pocnitori şi tot felul de ofrande, precum şi un coşciug de cea mai bună calitate, gravat şi aurit. Pe el erau reprezentate peisaje din oraşele mari de azi, precum şi scene din paradis. În oraşe nu vedeai decât clădiri înalte şi bulevarde largi, parcuri şi pieţe, magazine şi restaurante. Restaurante luxoase, pline de lume, cu portari în livrea şi domnişoare elegante, care să-i întâmpine pe clienţi la intrare. Într-o piaţă mare erau o grădină şi un parc de distracţii plin de jocuri şi carusele cum nu mai văzusem: montagnes russes şerpuind ca nişte dragoni, o roată mare cu scăunele mici, maşinuţe care se ciocneau. Parcă te cuprindea şi pe tine entuziasmul văzând aşa ceva şi parcă şi simţeai aerul proaspăt din grădină, răcoros ca într-o dimineaţă de primăvară, numai că în loc de păsărele ciripind vedeai oameni mari plimbându-se cu copiii prin parc. Şi aşa de fidel erau redate toate detaliile, încât parcă îi şi auzeai vorbind şi râzând, ca şi cum glasurile lor ar fi fost şi ele incrustate pe pereţii sicriului.

Deşi era ceva mai mic decât al unui om mare, sicriul era decorat şi în interior. Înăuntru era un peisaj cu copaci şi flori şi cu poduri care se întindeau peste un lac înconjurat de munţi împăduriţi. Vedeai chiar şi bărci micuţe plutind pe apa

lacului. Printre copaci se zărea o căsuță de modă veche, cu un etaj şi cu acoperiş din țigle smălțuite. În curtea împrejmuită de un zid de cărămidă erau un arbore de ginkgo şi un chiparos. De o parte şi de alta a porții erau două inscripții roşii, care, deşi scrise mărunt, se puteau citi cu uşurință: „În rai zilele se-nşiră una după alta, dar copacii sunt veşnic verzi.” Deasupra porții scria „Casa familiei Ding”. O cărăruie pavată cu piatră ducea de la poartă la sufragerie şi la aripile casei. Dacă te uitai mai bine pe uşa camerelor, vedeai până şi mobila şi aparatura de dinăuntru. Pe pereți erau tablouri clasice cu peisaje, inscripții caligrafice sau chiar instrumente muzicale tradiționale. Tata nu uitase să pună acolo şi o bibliotecă plină de cărți pentru mine, precum şi gustări şi băutură, pentru când mi s-o face foame sau sete. Era sălaşul pe care mi-l pregătiseră părinții, ca să pot să-mi duc zilele în fericire. Aşa arătau belşugul şi bucuria pe care trebuia să le găsesc în noua locuință pe care mi-o dăruiau mama şi tata.

Pe fundul sicriului în care avea să zacă trupul meu mai erau dăltuite şi o mulțime de clădiri de diverse forme şi în tot felul de stiluri. Pe fiecare dintre ele era trecut numele câte unei mari bănci din China: Banca Chinei, Banca Populară a Chinei, Banca Industrială şi Comercială a Chinei, Banca Agricolă a Chinei, Banca de Credit Urban a Chinei, Banca de Credit Rural a Chinei, Banca Guangda, Banca Minsheng şi tot aşa, toate băncile din China erau pe acolo, cu numele săpat în sicriul meu, de parcă sub mine erau păstrate toate avuțiile Chinei, ba chiar ale lumii întregi.

Iar lângă sicriul pe care erau reprezentate toate aceste metropole şi peisaje, lângă acest izvor nesecat de belşug şi de frumusețe, lângă această lume plină de bucurii şi de bănci pe care mi-o dăruise, stătea tata, alături de oamenii pe care-i adusese cu el. Le spuse câteva vorbe, iar ei începură de îndată ceremonia. Legară funde roşii de mătase la coada tuturor lopeților pe care le aduseseră cu ei, aprinseră grămezi

de pocnitori şi câteva lăzi cu artificii la ambele capete ale mormântului şi apoi făcură înconjurul gropii de câteva ori, cu o lectică din hârtie roşie. Ocoliră groapa de trei ori într-un sens şi de trei ori înapoi, după care şi mai împărţiră câteva rânduri de pocnitori şi de artificii tuturor celor de faţă, să le aprindă singuri.

De ani de zile nu mai fusese în satul Ding o ceremonie atât de fastuoasă şi de îmbelşugată. Zgomotul pocnitorilor şi al artificiilor, cu fel de fel de pufăieli şi de pocnete, cu scântei şi fulgere, se auzi vreme îndelungată. Pretutindeni ploua cu confetti, iar scânteile pocnitorilor se înălţau în văzduhul plin de zvonul glasurilor uimite. Sicriul aurit din lemn de ginkgo se afla lângă groapa mea, la căpătâi. Gogoşi, mere şi pere uriaşe, aduse de la oraş, şi tot felul de bunătăţi erau aşternute la căpătâiul meu. Se umpluse tot văzduhul de mireasma beţişoarelor aromate, care se amesteca lângă mormântul meu cu parfumul fructelor alese, dar şi cu fumul prafului de puşcă şi cu mirosul de transpiraţie al tuturor celor adunaţi acolo.

Începu şi ceremonia de exhumare.

Zgomotul pocnitorilor şi al artificiilor îi ademenise pe oamenii din sat, care îşi lăsară treburile şi veniră la groapa mea în număr mare. Năvăliră în curtea şcolii ca la bâlci. Unii veniră să pună umărul, alţii doar să caşte gura, iar alţii să arunce un ochi. Toată lumea zicea că tare norocos mai sunt să am parte de o asemenea ceremonie. Chiar dacă mirele şi mireasa erau morţi amândoi, nunta era mai măreaţă decât a multora dintre cei vii.

Multă lume murise în satul Ding în ultima vreme, dar, chiar şi aşa, rămăseseră destul de mulţi care să se adune la mormântul meu. Cel puţin jumătate din sat era acolo. Unii dintre sătenii care veniseră acolo şi se aşezaseră pe undeva sau stăteau în picioare purtau pălării mari de paie, care să-i apere de razele soarelui, în vreme ce alţii erau cu capetele

descoperite. Sudoarea de pe chelia unora le făcea scăfârliile să arate ca o grămadă de pepeni clătiți cu apă. La un semn al tatălui meu, oamenii înfipseră în pământ lopețile împodobite cu funde roşii. Nu dură mult şi lângă mormântul meu începură să se formeze două grămăjoare de pământ. Între timp, gazda evenimentului împărțea celor din jur țigări şi gustări, de parcă nici nu ar fi fost vorba de o exhumare, ci de cine ştie ce serbare. Pentru bărbați se aduseseră țigări de marcă, iar femeilor şi copiilor li se împărțeau bomboane şi prăjiturele.

Nu vedeai prea des atâta vânzoleală la poarta şcolii. Ding Yuejin şi alți câțiva începură să calce pe pocnitorile şi artificiile arse, ca să se asigure că sunt stinse. Ding Yuejin îi spuse tatei sfătos că, din cauza secetei, imediat se putea produce un incendiu, şi n-ar fi vrut să fiu incinerat chiar în mormânt.

La un moment dat apăru chiar şi Ding Xiaoming, tot numai zâmbete. Se duse la tata şi îl întrebă dacă nu poate să-l ajute cu ceva. Văzând că tata se descurcă şi fără el, luă o lopată şi se alătură celor care săpau.

Mai era pe acolo şi o femeie, pe nume Fen, care fusese bucătăreasă la şcoală şi prietenă cu mama. Ajunsese ca o stafie, slabă şi jigărită, ca vai de ea, încât nu-i dădeai mai mult de câteva zile. Întrebă de mama şi ținu să-i spună tatei ce dor îi este de ea şi că n-o să uite niciodată cât de mult a ajutat-o. Pentru că, atunci când se măritase Fen, mama fusese cea care se dusese la ea în sat să o întâmpine şi să o aducă la casa socrilor, în Ding.

Era acolo şi Zhao, un băiat care, când aflase că s-a îmbolnăvit de febră, nu mai voise să iasă din casă. Iată că în ziua aceea se simțea mai bine şi venise la ceremonie. Observând că bărbații care săpau aruncau țărână pe platourile cu gustări de lângă mormântul meu, le luă de acolo şi îl întrebă pe tata unde să le pună.

— Ia-le tu dacă vrei, zise tata, dând nepăsător din mână.

Atunci Zhao îşi îndesă în buzunare câteva chifle coapte şi începu să împartă gogoşele copiilor de pe acolo.

În curtea şcolii se strânsese o mare de oameni, de parcă urma să înceapă vreun spectacol. Se adunaseră cam o sută de oameni să se zgâiască la artificii sau să pună umărul la treabă sau, pur şi simplu, să se uite la bătrânul maestru de ceremonii cum conduce ritualul. Maestrul de ceremonii aprindea din când în când câte un rând de pocnitori, ca să alunge spiritele rele. Prima serie o aprinsese când înfipseseră oamenii lopețile în pământ, iar a doua, când îmi intraseră în mormânt. Cel de-al treilea şir de pocnitori îl aprinse când îmi curățară sicriul de pământ, pregătindu-se să îi scoată capacul. Întinseră peste mormânt o pânză roşie şi îi îndemnară pe oameni să se dea câțiva paşi înapoi, ca să nu mă vadă descompus. Pe urmă, maestrul de ceremonii le dădu celor din groapă o haină roşie şi o pereche de pantaloni, ca să-mi îmbrace rămăşițele.

Când terminară de făcut toate acestea, veni momentul să-mi scoată trupul din mormânt. Venise clipa cea mai solemnă a ceremoniei. Toți cei adunați acolo îşi țineau respirația, aşteptând să-mi vadă trupul înveşmântat în roşu. Atunci maestrul de ceremonii îi spuse tatei să se ducă să-l caute pe bunicul şi să asiste la ce avea să urmeze de undeva mai de departe. Fiindcă, dacă tata şi bunicul începeau să plângă la vederea rămăşițelor mele, ar fi putut să-mi sperie sufletul. Îl mai îndemnă pe tata să se consulte cu bunicul ca să vadă dacă n-ar trebui să facă şi un banchet de nuntă în sat şi îl rugă să îi spună dacă mai au nevoie de serviciile lui. Tata îi zise că o să facă întocmai şi apoi plecă să-l caute pe bunicul.

De fapt, tata luase deja o hotărâre în privința banchetului. Numai că nu voia să-l facă în sat, ci la oraş, fiindcă nu avea niciun rost să le dea de mâncare şi de băut

atâtor oameni bolnavi şi familiilor lor. În schimb, preferase să rezerve trei etaje la cel mai mare restaurant din oraş, unde îşi invitase prietenii şi cunoştinţele cele mai apropiate, alături de colegi şi de alte personalităţi importante. Tatăl lui Lingzi, socrul meu, era cel mai înalt demnitar din judeţ, astfel încât nimeni nu îndrăznise să refuze o astfel de invitaţie. Aveau să fie acolo toţi demnitarii, pentru că se bucurau de orice eveniment care le dădea prilejul să stea prin preajma guvernatorului.

Tata nu-l găsi pe bunicul, deşi îl căută prin toată şcoala. Îl căută chiar şi prin mulţimea adunată la poartă, dar nici acolo nu era. Atunci tata îşi aminti că nu-l mai văzuse pe bunicul de la începutul ceremoniei. Nimeni nu părea să ştie unde este.

Se organiză ad-hoc o echipă de căutare.

Îl găsiră pe bunicul aşezat la marginea drumului care ducea spre sat. Fuma chircit la umbra unui ulm micuţ, privind câmpia pârjolită şi satul din depărtare. Părea adâncit în gânduri. Poate era trist, poate era cu gândul la moarte şi descompunere. Asemenea gânduri erau nemărginite. Sau, cine ştie, poate era doar ostenit şi nu voia decât să-şi tragă sufletul într-un loc mai liniştit. Unde să fie singur. Pe când îmbrăţişa cu privirea satul şi câmpia, în ochi i se citea o tristeţe adâncă şi o mare îngrijorare. Ulmul cel micuţ nu prea mai avea frunze, ci mai degrabă crengi dezgolite, aşa că umbra îi era cam firavă. Bunicul parcă nici n-ar fi stat sub un copac, ci chiar sub razele arzătoare ale soarelui. Apropiindu-se de el, tata observă că pe cămaşa bunicului se formaseră pete mari de sudoare.

— Tată, ce faci aici? întrebă el îngrijorat. E prea cald.

— Să înţeleg că l-aţi scos deja pe Qiang din mormânt? spuse bunicul, întorcându-se încet spre el.

— Îhî, îi răspunse tata şi se aşeză pe vine lângă bunicul. Ce cauţi aici?

Dar bunicul îl privi multă vreme până să-i pună întrebarea care îl preocupa de atâta timp.

— Cu cât e mai în vârstă decât el Lingzi asta?

— Sper că n-ai venit aici să te uiți după Jia Genzhu. Ți-e teamă c-o să vină la mormânt şi-o să facă scandal?

Bunicul nu-l luă în seamă.

— Vreau şi eu să ştiu, Hui. Cu cât e mai mare decât el?

— Qing are nevoie de cineva mai în vârstă, care să aibă grijă de el, spuse tata şi se trase mai aproape de bunicul. Cât despre Genzhu, nu-mi fac probleme. Ba chiar aş fi vrut să vină azi la ceremonie şi să-l prind că încearcă să-mi facă ceva.

— E adevărat că Lingzi avea un picior strâmb?

Bunicul îl privi pe tata în ochi, însă tata îşi feri privirea.

— Da, dar nu se observă. Cică trebuia să te uiți atent ca să-ți dai seama, zise tata, după care schimbă iar subiectul. Dacă Genzhu face vreo boacănă azi, o să-l fac să-şi dorească să nu se fi născut.

Dar bunicul nu-l luă în seamă nici de data asta; pe el îl interesa situația mea.

— Şi tatăl ei e guvernatorul județului?

Tata zâmbi.

— Am auzit că avea şi epilepsie.

Tata căscă ochii cât cepele, întrebându-se de unde aflase bunicul atâtea lucruri.

Bunicul îşi dădu seama din reacțiile tatei că tot ceea ce visase e adevărat. Oftă din adâncul inimii şi îşi întoarse privirea spre casa lui Genzhu, care se vedea în depărtare. Poarta era larg deschisă, dar nu văzuse pe nimeni ieşind de multă vreme. Bunicului îi trecu prin cap că poate nici nu este nimeni acasă, dar tocmai atunci ieşi un om cu o bucată de pânză albă legată de un băț de bambus. O agăță într-un copac şi apoi se întoarse în casă. În Ding, ăsta era semnul că în casa aceea murise cineva. Bunicului începu să îi bată

inima mai tare când văzu cârpa albă, atârnând ca un semn de capitulare la poarta lui Genzhu. Cu uşurare, dar şi cu părere de rău, se întoarse către tata.

— Hui, zise el, văd cât te străduieşti să te dai mare, însă chiar trebuia să-ți dai băiatul după o fată ca aia?

— Dar nici nu ştiu vreo partidă mai bună, spuse tata încurcat. Şi apoi n-ai auzit că pe taică-său l-au avansat, că a ajuns primar în Kaifeng?

Bunicul pufni în râs şi-l privi pe tata scârbit. Nu spuse nimic, ci doar se ridică, se şterse pe față de transpirație, îşi scutură pantalonii de praf şi porni spre mulțimea adunată lângă poarta şcolii. Bucata de pânză roşie cu care mai devreme îmi acoperiseră groapa fusese între timp înfăşurată în jurul sicriul aurit. Bunicul înțelese că exhumarea se terminase, iar eu fusesem depus în sicriul cel nou. Oasele picioarelor erau îmbrăcate în pantaloni, brațele şi coastele erau acoperite de haina cea roşie, iar labele picioarelor îmi fură încălțate cu o pereche de cipici din pânză roşie. La mutarea mea în racla de aur, exhumarea se transformase în serbare, un eveniment trist se prefăcuse într-unul vesel. Tata porni şi el spre şcoală, pe urmele bunicului.

— Tată, eşti în vârstă, de ce nu vii să stai cu noi la oraş?

Bunicul îi aruncă o privire peste umăr, dar nu se opri din drum.

— La oraş o ducem bine, pe când aici nu ți-a mai rămas nimic. Nu mai ai pe nimeni. N-ai vrea să pleci de aici pentru totdeauna?

Bunicul nici măcar nu se mai întoarse să se uite la el.

Opt oameni ridicară sicriul de aur în care mă aflam şi se pregăteau să mă ducă de acolo. Maestrul de ceremonii mai aprinse un rând de pocnitori şi, în vacarmul acela, procesiunea începu. Cum murisem atât de tânăr, în urma sicriului nu veneau fii sau fiice în haine de doliu. Cum însă urma să mă însor, capătul coşciugului fusese drapat cu

pânza aceea roşie, legată într-o fundă sub formă de floare. Aşa urma să părăsesc eu satul Ding. Mă pregăteam să-l părăsesc pe bunicul şi să las în urmă şcoala şi casa în care crescusem.

Mă duceau într-un loc străin, unde urma să fiu însurat cu o fată beteagă, epileptică şi cu şase ani mai mare decât mine.

Mă luau şi mă duceau.

Pocnetele artificiilor se împleteau cu zgomotul glasurilor, iar văzduhul era plin de scântei şi de bucăţele de hârtie arsă. În urma coşciugului meu venea tata, care se uita cu luare-aminte la sătenii adunaţi la această sărbătoare ieşită din comun.

Le porunci oamenilor care purtau sicriul pe umeri să se oprească puţin, apoi se urcă pe un dâmb şi spuse cu glas tare, ca să îl audă toată lumea:

— Dragi săteni din Ding, fraţi şi surori, prieteni şi vecini, vă mulţumesc că aţi venit astăzi aici. Pe viitor, dacă aveţi nevoie de ceva, de orice, mă găsiţi în oraş. M-am născut aici, în satul Ding, sunt consătean de-al vostru, aşa c-o să fiu mereu sincer cu voi. O să vă mărturisesc, aşadar, că eu şi guvernatorul ne-am gândit să cumpărăm pământ pe malul Fluviului Galben, între Kaifeng şi municipiu, ca să facem un cimitir. O să fie un cimitir demn de toată admiraţia, cu o amplasare nemaipomenită, la mică distanţă de apă, şi un feng shui atât de bun, încât să rivalizeze până şi cu mormintele imperiale din munţii Mangshan din Luoyang. Vorba ceea, continuă tata cu glas tunător, de trăit, cel mai bine e să trăieşti în Suzhou sau în Hangzhou, dar când mori, cel mai bine e să fii înmormântat în munţii Mangshan. Însă câţi norocoşi s-au născut în Suzhou şi câţi îşi au mormântul în munţii Mangshan? Unde te-ai născut, acolo te-ai născut, nu mai ai ce face, dar acum, de când sunt înalt demnitar regional, măcar la atât pot să veghez: să fiţi înmormântaţi într-un loc deosebit. Dragi consăteni, aveţi cuvântul meu de

onoare că oricine doreşte să fie înmormântat în cimitirul meu va primi cele mai bune locuri de pe malul Fluviului Galben, chiar lângă fiului meu, Ding Qiang. Vă garantez c-o să puteți achiziționa cele mai bune locuri de veci la cele mai avantajoase prețuri. Practic, o să primiți un loc de odihnă cu vedere la fluviu şi o configurație feng shui demnă de invidiat, totul pentru un preț de nimic.

Când termină de prezentat oferta, îşi ridică privirea spre soarele dogoritor, care mai avea puțin şi ajungea la zenit, şi apoi îşi plimbă ochii pe deasupra mulțimii. Pe urmă se dădu jos de pe dâmb şi le făcu semn celor care duceau coşciugul să meargă mai departe.

Țăranii umblau în urma sicriului, vorbind înviorați despre cimitirul la care se gândise tata. Bunicul rămase mai la urmă, fiindcă avea ceva de discutat cu tata.

— Acum poți merge liniştit, Jia Genzhu e mort. Nu mai are ce să-ți facă.

Tata râse.

— Tată, câtă vreme nu te mai gândeşti tu să mă omori, o să fiu în deplină siguranță. De acum, nimeni din niciun sat din câmpia asta n-ar mai îndrăzni să se pună cu mine.

Cu aceste cuvinte, tata îşi reluă locul în procesiunea care se pregătea să intre în sat, lăsându-l pe bunicul în urmă, lângă mormântul gol, pe locul în care stătuse sicriul aurit. Palid la față, bunicul rămăsese ca o stană de piatră. Vorbele tatei păreau să fi deşteptat în el amintiri îngropate adânc. Îşi simțea inima bubuindu-i în piept, sudoarea țâşnindu-i prin pori şi palmele năclăindu-i-se de transpirație. Îşi mută privirea de la tata la mulțimea de săteni care participau la procesiune şi la sicriul înfăşurat în pânză roşie, purtat ca o lectică de nuntă. Ca o flacără ridicată deasupra tuturor. La amiază soarele era amețitor, iar deasupra câmpiei se unduia o pâclă ca un văl incandescent. O linişte imensă pusese stăpânire pe tot ținutul. Sub apăsarea razelor soarelui, satele

din zare tăceau. Vitele sau oile care mai păşteau printre dune îşi rumegau nutrețul uscat într-o linişte desăvârşită. Numai cicadele țârâiau atârnate de crengile celor câtorva copaci rămaşi în picioare. Zumzetul lor şi pocnetele îndepărtate ale artificiilor răsunau în urechile bunicului. De-abia în clipele acelea, când se uita la mormântul meu gol, pe care lucrătorii îl desfundaseră fără să se mai ostenească să îl umple la loc, îşi dădu seama că fusesem luat de acolo şi se cutremură. Tata şi ortacii lui mă luaseră şi mă duceau departe de el, pentru totdeauna. Bunicul rămăsese singur la şcoală, fără niciun tovarăş prin sat şi părăsit de ai lui. Nu ştiu cum de nu observasem până atunci, dar pe creştetul bunicului nu mai rămăsese nici măcar un fir de păr negru. Smocurile de păr alb îl făceau să semene cu un miel de jertfă ridicat în aer, chiar înainte să fie trântit la pământ. Cum pământul uscat al câmpiei era brăzdat de crăpături, tot aşa şi chipul lui palid şi bătrân era brăzdat de riduri adânci, iar din ochii ce priveau procesiunea care mă răpea din sat secase orice durere, mânie sau lacrimă. Nu mai rămăsese decât pustiul deznădejdii. Găvanele îi erau ca nişte puțuri adânci, în care nu mai vuia decât disperarea.

Mă luaseră şi mă duceau departe, tot mai departe. Eram deja aşa de departe, încât nici nu mai distingeam bine silueta bunicului. Atunci am început să strig din coşciug:

— Buniculeee! Nu-i lăsa să mă ia!

Strigătele mele ajunseră până la cer.

— Nu vreau să plec de aici! Nu-i lăsa să mă ia!

Şi strigătele mele făcură gaură în cer.

— Ajută-mă, bunicule, ajută-mă!

Gândul îl trăsni pe bunicul ca un fulger. Din obraji îi pierise orice culoare, iar mâinile începură să îi tremure. Se aplecă şi luă de jos o creangă groasă de castan, pe care cineva o lăsase în drum. Porni şi el după mulțimea de oameni care se încolonaseră în urma sicriului. Din câțiva paşi, îl

ajunse din urmă pe tata, care rămăsese la coada procesiunii. Ridică bâta deasupra capului şi-l trăsni cu ea pe tata drept în ceafă. Totul se petrecu atât de repede, că tata nici nu mai apucă să se întoarcă sau să strige. Se clătină puțin şi apoi căzu cu o bufnitură, ca un sac de făină.

Pe pământ se întinse o baltă de sânge roşie ca macul înflorit.

Capitolul 4

După ce îl omorî pe tata, bunicul simţi că îi făcuse întregului sat o mare favoare. Îl lăsă pe tata să zacă pe jos, în balta de sânge, şi se grăbi să le dea tuturor de veste:

— Ai auzit? L-am ucis pe Ding Hui.

— Hei, salut! Tocmai l-am ucis pe Ding Hui. I-am crăpat capul cu o bâtă.

— Salutare, am venit să-ţi dau de ştire că nu mai trebuie să-ţi faci griji din cauza lui Ding Hui. L-am omorât.

În goana lui către sat, bunicul se simţea uşor ca un fulg; parcă întinerise cu zece ani. O luă dinspre capătul de la apus al satului şi trecu pe la fiecare în parte, deschizând porţile oamenilor şi intrând prin curţi ca să le dea vestea cea mare.

— Hei, ai auzit? strigă el, dând buzna în prima casă. L-am omorât pe fiul meu, Ding Hui. I-am crăpat capul.

Pe urmă se duse într-un suflet la cea de-a doua casă.

— E cineva acasă? Să le spui alor tăi când s-or întoarce că Ding Hui a murit. L-am omorât eu. L-am pocnit în ceafă cu o bâtă de castan, uite aşa de groasă şi atât de lungă, explica el, însoţindu-şi vorbele de gesturi. L-am omorât dintr-o singură lovitură.

La a treia casă zise:

— Ce faci, te-ai întors? Ah, eşti în vizită? Ei, tot e bine, voiam doar să-ţi spun că azi, când te duci la mormântul părinţilor tăi să arzi ofrande, poţi să le zici că Ding Hui a murit, în sfârşit! Eu l-am ucis, cu mâna mea, uite-aşa l-am pocnit peste ceafă.

Ajungând şi la a şaptea casă, bunicul intră în curte şi văzu că toate uşile sunt încuiate. Pe pragul de sus al fiecărei uşi era lipită câte o hârtie albă, semn că murise cineva. Se aşeză în genunchi, chiar în mijlocul curţii, îşi împreună

mâinile şi se înclină de trei ori. Apoi, deşi nu mai avea cine să-l audă, spuse:

— Fraților, ascultați-mă şi chemați-le şi pe nevestele voastre să mă asculte! Am venit să vă aduc vestea cea bună. Fiul meu, Ding Hui, a murit. Eu l-am omorât, l-am lovit cu o bâtă în cap.

Când ajunse la casa lui Jia Genzhu şi văzu în curte coşciugul cel negru, bunicul îngenunche şi îşi plecă fruntea la pământ.

— Genzhu, zise el, întotdeauna mi-ai fost ca un nepot. Am vrut să-ți dau chiar eu vestea cea bună şi sper c-o să-ți fie mai uşor să-ți găseşti odihna când o să auzi că Ding Hui a murit. L-am omorât cu mâna mea, i-am spart țeasta cu o bâtă.

Mai târziu, bunicul vizită câteva morminte de la marginea satului, unde îngenunche şi strigă:

— Auziți-mă cu toții, am o veste bună pentru voi! Astăzi l-am ucis pe Ding Hui, fiul meu cel mare. L-am atacat pe la spate şi i-am sfărâmat creierii. Ding Hui a murit.

Cartea a opta

Vara trecu şi veni iarăşi toamna.

Toată vara nu căzuse din cer nici măcar un strop de ploaie. Era deja mijlocul toamnei şi se făceau şase luni de când nu mai plouase. Seceta dura deja de o sută optzeci de zile. Era cea mai cumplită secetă pe care o văzuse câmpia în mai bine de o sută de ani. Tot ce era iarbă sau grâne murise.

Dispăruseră şi copacii. Toţi paltinii, salcâmii, ulmii şi cedrii căzuseră doborâţi de uscăciune. Copacii mai mari fuseseră tăiaţi, iar cei mici se uscaseră şi pieriseră. Nu mai era niciun copac în câmpie.

Bălţile secaseră. Râurile secaseră. Puţurile secaseră.

Când dispăruse apa, dispăruseră şi ţânţarii.

Cicadele plecară înainte de vreme, lăsându-şi carapacele în urmă. Carcasele lor aurii umpleau trunchiurile şi crengile copacilor morţi sau rămăseseră atârnate prin colţurile umbrite ale gardurilor şi ale zidurilor.

Numai soarele rămăsese în viaţă. Şi vântul. Soarele, luna, stelele, planetele erau încă în viaţă.

La câteva zile după înmormântarea tatei, veniseră să-l aresteze pe bunicul. Era un criminal, un om care-şi omorâse propriul fiu, aşa că nu se putea să nu-l aresteze. La vreo trei luni după arestarea bunicului, în octombrie, plouă vreme de şapte zile şi şapte nopţi, fără întrerupere. Iar când ploaia se opri, îi dădură şi bunicului drumul. De parcă ploaia ar fi venit să-l salveze. Îl luaseră în toiul secetei, pe când toate plantele erau uscate şi ofilite, şi îi puseseră o mulţime de întrebări. Şi despre satul Ding, şi despre traficul de sânge, şi despre sicrie, şi despre peţitul morţilor. După ce le-a răspuns la toate întrebările şi după ce s-a oprit şi ploaia, când puţurile şi bălţile şi râurile şi şanţurile nu mai erau uscate, îi dădură drumul.

Îl trimiseră acasă, cruţându-i viaţa.

Era deja spre sfârşitul toamnei când bunicul ajunse înapoi în satul Ding. Amurg de sfârşit de toamnă. Săltat deasupra câmpiei, soarele arăta ca un boț în sânge, mânjind cu roşu cerul şi pământul. Râzând în zare, hlizindu-se dinspre apus. Zvonuri de viață se auzeau venind de pe întinsul câmpiei. Zumzete de gâze, ciripituri şi orăcăieli. La ora aceea, firesc ar fi fost ca toți copacii să-şi fi lepădat deja frunzişul, numai că nu mai erau copaci. Iarba fusese exterminată. Dar nu chiar toată. Pe ogoare şi pe cărările dintre ele, pe lângă dâmburile de nisip din albia străveche a Fluviului Galben, se mai vedeau câteva pete de verde, petice de un verde pal, semn că viața nu fusese stârpită cu totul. Iar în miasma ierbii putrezite se strecura un iz de primăvară verde. Miros de nou şi de curat.

Câte o vrăbiuță se mai avânta în zbor, spintecând roşul aprins al cerului. Vrăbii, ciori, poate câte un şoim. Umbra lor brăzda pământul, iute ca un fum.

Iată la ce se întorcea bunicul.

Nu se schimbase. Era tot cenuşiu la față şi slab ca vai de el. Cu vechea lui pălărie de paie şi cu aşternutul în spinare, arăta ca un drumeț care se întoarce acasă după o lungă călătorie. Mai întâi se ciocni de muțenia satului Ding, o muțenie fără margini. În cele o sută de zile cât lipsise, în cele o sută de zile care trecuseră între mijlocul verii şi mijlocul toamnei, satul Ding suferise o transformare.

Ba nu, era acelaşi, numai că rămăsese pustiu. Străzile erau moarte, picior de om nu vedeai pe ele. Nu erau nici găini, nici porci, nici rațe, pisici sau căței. Din când în când, ciripitul vreunei vrăbii mai făcea câte o gaură în tăcere, ca o piatră aruncată într-un geam. Bunicul întâlni o singură ființă vie, un câine de pripas, slab de-i numărai coastele. Ieşise din curtea lui Zhao Xiuqin şi se oprise în mijlocul drumului, uitându-se la bunicul. Apoi o zbughi cu coada între picioare, fără să facă nici cel mai mic zgomot.

Bunicul rămase în mijlocul satului, privind în jur nedumirit, întrebându-se dacă nu cumva a greşit drumul. Apoi văzu ceva de care-şi amintea, un grajd dărăpănat. Care era tot aşa cum îl ştia, adică pe punctul de a se prăbuşi. O bârnă căzuse peste zidul din cărămidă, care se prăvălise de mult, şi arăta ca un bețişor sprijinit de marginea unei străchini ciobite.

Peste străzile asfaltate cu ani în urmă, din banii de pe sânge, se aşternuse un strat de pământ atât de gros, că puteai să cultivi cereale pe el. Vedeai pe acolo crăpături şi şanțuri capricioase ca granițele țărilor pe hartă.

La răscruce, casa lui Ma Xianglin era cam tot ca grajdul dărăpănat. Bunicul recunoscu hârtiile cu epitafuri lipite de poartă. Cum poarta era dată de perete, bunicul intră în curte şi strigă:

— Ei, e cineva acasă?

Dar nu răspunse nimeni. În casă domnea o linişte mormântală.

Bunicul se duse la casa de alături, care fusese a lui Wang Baoshan. Îl strigă pe nume, dar nici de acolo nu primi niciun răspuns. Şi casa lui era mută ca un mormânt. Singurii locatari erau doi şoareci, care, stârniți de glasul bunicului, o luară la fugă prin curte, strecurându-se în casă.

Şi următoarea casă era părăsită. Degeaba căuta bunicul; nicăieri nu găsea niciun semn de viață.

Când se dezlănțuise febra, ucisese şi satul Ding. Cine nu murise plecase. Apoi venise seceta, care îi măturase de acolo şi pe ultimii rămaşi, cum mătură vântul frunzele uscate. Satul Ding fusese stins dintr-o suflare, ca flacăra plăpândă a unei lumânări.

Bunicul umblă din casă în casă, din poartă în poartă, strigându-l pe unul şi pe altul, până răguşi. La chemările lui

nu răspunseră decât nişte câini vagabonzi, care se luară după el, dând din coadă.

Peste sat se lăsa un amurg ca de mătase roşie, ca pânza cu care îmi acoperiseră mie sicriul aurit în urmă cu câteva luni. Se aşternea pe nesimțite deasupra caselor şi a străzilor, domol ca şoapta unui fulg care pluteşte prin văzduh.

Bunicul merse ce merse, până ajunse la casa unchiului, de pe Strada Nouă. Ding Xiaoming şi ai lui puseseră stăpânire pe casă după moartea unchiului, dar se pare că şi ei plecaseră. La poartă se vedea un lacăt ce atârna deznădăjduit.

Ceva mai încolo, casa noastră cu două etaje era încă în picioare, numai că nu mai avea nici uşi, nici ferestre. Cineva luase şi poarta. Sătenii goliseră casa de tot ce se putea fura. Curtea arăta ceva mai bine. Urzicile năpădiseră tot locul, iar în aer se simțea mirosul lor înțepător.

Bunicul se gândi să meargă să vadă ce mai e pe la şcoală. Trecând prin sat, simțea că trece printr-o râpă pustie ori printr-un deşert uscat. Drumul spre şcoală era mut ca albia secată a Fluviului Galben. Asfințitul era de un roşu năucitor şi surd. Peste câmpie, miasmele ierbii putrezite şi aromele ierbii încolțite erau purtate de un vânticel jucăuş. Se învârteau în văzduh ca într-o horă, amestecându-se precum firicelele de nămol cu cele de apă curată. Dâmburile de nisip de la mal păreau ceva mai scunde ca înainte. Sau, cine ştie, poate erau mai înalte. Nu puteai să-ți dai seama de la depărtare.

La şcoală nu se schimbase mai nimic. În curte crescuseră buruieni şi se adunaseră roiuri de lăcuste, libelule şi fluturi.

Bunicul era ostenit. Nu-şi amintea să se fi simțit vreodată astfel. Intră în odaia lui, se uită la diplomele

prăfuite de pe pereți şi se prăbuşi pe pat. N-ar mai fi vrut să se ridice vreodată de acolo. Adormi. Şi, ca întotdeauna, visă.

În visul lui, bunicul trecu prin toate locurile pe care le ştia. Trebuie să fi umblat sute şi sute de li peste câmpie, trecând prin nenumărate sate şi târguri, toate la fel. Pe oriunde trecea, nu vedea niciun om, niciun animal şi nici măcar vreun copac. Nu mai rămăseseră decât casele. Oamenii fie muriseră, fie plecaseră, iar animalele care nu fuseseră tăiate muriseră de foame. Copacii fuseseră tăiați, desigur, ca să se facă din ei sicrie.

Casele erau încă în picioare, dar nu mai aveau nici uşi, nici ferestre.

Uşile, căpriorii, dulapurile sau ramele ferestrelor fuseseră demontate şi transformate în sicrie.

Chiar şi cele mai îndepărtate sate fuseseră părăsite, rareori mai găseai pe câte cineva.

Oamenii fuseseră şterşi de pe fața pământului cu tot cu dobitoacele lor, iar câmpia rămăsese pustie.

Dar în noaptea aceea veni o ploaie mare, o ploaie torențială, care prefăcu întreaga câmpie într-o mlaştină. Bunicul visă o femeie care scormonea în noroi cu o creangă de salcie. La fiecare lovitură a nuieluşei, din noroi săreau o mulțime de omuleți mici, făcuți din nămol. În curând se adunară sute şi mii şi milioane, miliarde de oameni, care săriră din noroi şi începură să mişune pe pământ, acoperind câmpia ca picăturile de ploaie căzute din cer.

Bunicul se trezi că se uită la o câmpie înverzită, mustind de viață.

O lume nouă îi juca pe dinaintea ochilor.

Începută în aprilie-august 2005
Terminată în septembrie-noiembrie 2005

Postfaţă

Pe la mijlocul lunii august 2005, pe la prânz, am terminat de scris şi ultima pagină a romanului *Ding visează.* Lăsând stiloul din mână, cum stăteam singur la masă, m-a cuprins deodată neliniştea şi am simțit nevoia, fără să-mi dau seama de ce, să vorbesc cu cineva – o nevoie nemaiîntâlnită până atunci, dar la fel de intensă ca nevoia unui narcoman de a mai lua o doză. Soția mea tocmai plecase la rudele ei, în Henan, fiul studia la Shanghai şi era la cursuri, iar prietenii mei cei mai apropiați, cu care de obicei comunic fără probleme, nu ştiu cum se face că tocmai în ziua aceea şi taman în clipa în care îi căutam fie aveau telefonul închis, fie nu puteau fi contactați.

I-am sunat înfrigurat pe câțiva dintre ei, ca până la urmă să arunc telefonul pe masă şi să mă aşez la loc deznădăjduit, în lacrimi, vlăguit, de parcă cineva mi-ar fi scos oasele din trup. Mă simțeam strivit sub apăsarea unei disperări şi a unei însingurări imense, ca şi cum aş fi fost aruncat pe cea mai îndepărtată insulă pustie, pe care nici măcar o pasăre rătăcită nu zăreşti.

Jos, în fața blocului, maşinile se încolonau ca întotdeauna în trecerea lor nesfârşită prin valea realității, în vreme ce casa, cu puținele ei piese de mobilier, părea pustie şi dezolantă. M-am dus să mă aşez pe canapeaua din sufragerie şi, pe când mă uitam absent la peretele alb din fața mea, mi-au apărut din nou în fața ochilor hârtiile cu epitafuri din carte şi nemărginita câmpie pustie, părăsită de orice suflare. Durerea aceea sfâşietoare o mai simțisem şi la sfârşitul lui 1997, când terminasem de scris *Nian, yue, ri*, şi chiar şi în aprilie 2003, când finalizasem romanul *Bucurați-vă de viață!*. Însă niciunul dintre acele momente grele nu a fost atât de intens şi de insuportabil ca acesta, de la

sfârşitul romanului *Ding visează*. De data aceasta, rămăsesem pur şi simplu fără grai.

Ştiam prea bine că durerea şi deznădejdea acelea cumplite nu erau numaidecât consecinţa scrierii romanului *Ding visează*, ci urmarea unui şir nesfârşit de scrieri. Era un soi de ritual de îngropăciune pentru *Ding visează*. Erau explozia şi osteneala de la capătul a doisprezece ani lungi, în care am scris *Xia ri luo* (1994), *Bucuraţi-vă de viaţă!* (2003) şi, în sfârşit, *Ding visează* (2005). Lumina pătrundea pe ferestre ca în oricare altă zi, iar în cameră pluteau firicelele de praf, murmurând uşor ca şi cum mulţimea spiritelor din roman mi-ar fi trimis vorbă.

Pur şi simplu zăceam acolo, fără vlagă, lăsându-mi lacrimile să-mi brăzdeze faţa, care încotro, cu mintea golită de orice urmă de gând, dar şi năpădită de un haos de nedescris. Nu puteam spune ce şi de ce mă doare, pentru cine plâng, de unde venea tristeţea aceea abisală. Oare plângeam de mila mea? De mila lumii ăsteia în care mă sălăşluisem? Sau oi fi plâns pentru locul meu de baştină, Henan, şi pentru soarta atâtor bolnavi de SIDA din atâtea locuri năpăstuite? Sau poate o fi fost de la faptul că, terminând de scris *Ding visează*, mă simţeam sleit de puteri? Am stat acolo o vreme şi am vărsat nenumărate lacrimi. Într-un sfârşit, m-am oprit din plâns, dar am rămas buimac pe canapea, fără să mă mişc sau să scot vreun sunet.

Ştiu doar că în ziua aceea, deşi nu mâncasem nimic la prânz, am ieşit din casă pe la ora 13.00, am luat-o pe trotuar de-a lungul liniei de metrou numărul 13 şi am tot mers, până am ajuns într-un loc pustiu, unde m-am aşezat lângă un boschet. Abia după asfinţit m-am întors acasă şi am început să fiu din nou conştient de realitate şi de lucrurile concrete pe care le aveam de rezolvat în viaţa mea.

Am mâncat o supă cu tăieței şi apoi, fără să mă fi spălat pe față ori pe dinți, chiar şi fără să mă dezbrac, m-am prăbuşit în pat. Am ațipit imediat şi am dormit dus până a doua zi dimineață, ca un drumeț după o călătorie lungă şi istovitoare, care trage în toiul nopții la un han şi se trânteşte într-un pat. În cele trei luni care au urmat, am mai schimbat câte ceva la roman, iar fiecare modificare mă arunca parcă din nou în ghearele deznădejdii. Cu fiecare lucru pe care îl schimbam, cădeam din nou în depresie. Acum, în sfârşit, pot preda editurii *Ding visează*, cu sentimentul că ceea ce predau nu este doar un roman, ci şi o plămădeală de suferință şi deznădejde.

Nu îmi mai rămâne acum decât să mă iau la trântă cu realitatea, cu viața reală şi cu lumea reală. Nu ştiu dacă am scris bine ori nu *Ding visează*, însă pot spune, cu cugetul împăcat, că această carte de două sute şi ceva de mii de caractere nu a stors din mine doar vlaga, ci m-a secătuit de viață, mi-a tăiat din zilele pe care le mai am de trăit. În aceste aproape două sute de mii de caractere, ceea ce am vrut să exprim nu e doar iubirea de viață, ci şi iubirea nețărmurită pe care o nutresc față de arta scrisului, aşa cum o înțeleg eu.

De acum, cititorii şi criticii sunt liberi să îmi comenteze cartea cum or dori. N-au decât s-o scuipe, eu nu îmi fac griji şi pot să le spun fără niciun resentiment: „Puteți să nu citiți nici *Ding visează*, nici *Bucurați-vă de viață!*, nici *Nian, yue, ri*, însă dacă o faceți, eu să am conştiința împăcată." N-am de ce să mă ruşinez în fața cititorilor. Singurul lucru care mă va apăsa este faptul că, deşi lumea asta e şi plină de bucurii, atunci când îmi citiți romanele, atunci când citiți o carte ca *Ding visează*, eu nu vă pot aminti nimic din toate acestea, ci nu vă pot trezi decât dureri, dureri atroce. Drept care vă cer iertare.

Le adresez tuturor cititorilor pe care i-am îndurerat rugăminţile mele de iertare.

Beijing, 23 noiembrie 2005

CUPRINS

Postfață